

Shepherds Global
Classroom

Tèmèìn-dè kè Xwai-nyuu-dè bá Cócìò jè dyíε

Dátèdè. Síqíbiìn Géésíìn mò nyo cée Cée-dè nìà ke

Translated from the first edition of the
English *Doctrine and Practice of the Church*
Copyright © 2016 Shepherd's Global Classroom

À bédé cée-dèè kpé séin kōin. Nyo dō se kpé bédé bé ɔ ké cée-dè nìà ke mú zàin dé hwìè séin dō mú, ɔ hwòin kà pépà-mì bēò mú-zàin-zàin mɔɔ ɔ neè-kpà kō nyùin-nyùin mɔɔ ɔ pícé dyí-dú-dú mɔɔ ɔ wuɖu kpõ-kpõ, ɔ sèin ké SGC nyí dɛ nyòò kpé bé ɔ kée náa nyu dyìn dé ɔ cée-dè gbo-tò-tò mú hwè. Cée-dè-mì bē kō kō ɖe-cé-nyò bēò sō-kōún-dyi-po-po bēò cée kà kee dōùn déè nyo dō bēin mú zàin. Ti séin bé wa mu à cée-dè-kpò bēò nyo bē nìà xwí-wùdù múe dō dōùn wēe ní, nìí, ɔ nyue ké à bēin kpé bé à ké cée-dè bēò wuɖu kà kò dō bē mú po ɔ kè bé à ké cée-dè bēò bódó-kpàà dà díé bē dyi toin ɖekè. M̄ dyi à jè dyuòè mó mɔɔ m̄ dyi gbo-kpá-kpá dō bédé bó à bì ní, nìí, à dyí-dyuòin-bēò mò: ShepherdsGlobalClassroom.org.

Vòsì séin bé à céeà nō cée-dè nìà ke múe sò dé Bāsòò-Bàbòò mú. Wa nyu cée-dè nìà ke zō màà 2001 ke. M̄ dyi cée-dè nìà ke kùà mú nyùèn mó ní, m̄ me diè à dyi hwè. À bédé cée-dèè kpé séin kōin.

Cover design by Shane Muir

Nyo nyu cée-dèè kpàǎò kee mò Síàin Múò

Cée-dèè mú-zàin-nyò mò

Kótèdè Páin, Inc.

11013 Kótèdè Páin Hwìèò Xwíníin

Súòò, IN 47581

Tèmèìn-dè kè Xwai-nyuu-dè bá Cócìò jè dyíe

Dè De Dò-dò Běò Bèdèìn Dyíe

Tèmèìn-dèò Me-dè-dè kè Hòdǒ-kpàìn-dè bě	5
De-cé-céò Nàìn-nyòò Hwiè Da-zàìn-zàìn	7
Céé-dè Běò	
(1) Gèdèpòò nì Dyúádò ké Cócìò nì Dyúádò	9
(2) Kédèì-dèín-nà-nyò Běò Gbo-kpõìn-kpõìn	19
(3) Cócìò	29
(4) Cócì běè gbo-kpõìn-kpõìn	37
(5) Cócìò Nyo Jǔ-jǔ	45
(6) Cí-cí dé Gbo-kpõìn-kpõìn mú	59
(7) Kà Cócìò jè nyu niè dé Bódó-kpàà nyo běò gbo ke	69
(8) Cócìò Gbo-kpá-kpá	79
(9) Bàdàìn-bùè	89
(10) Níò-kpá-kpá	97
(11) Bounboò Dii-dèò	109
(12) Cócì-nyò Kpeḍe-zà-zà	121
(13) Kà Nàìn-nyò mò Kédèì-dèín-nà-nyò kee Kpeḍe ké niè nyue	133
(14) Nyíí-dè bě bé Zùùò nyí nyo ke	145
(15) Dyì-diè-dè bě bá Cócì-nyò De Hwè jè dyíe	159
Céè-dè-mì kǒ kǒ m ké nì Gbo-hwè-cèè-dè dyé jè céè ke	169
Céè-dè-mì kǒ kǒ m ké nì taún-kùà bě céè ke	169

Tèmèìn-dè kè Xwai-nyuu-dè bá Cócìò jè dyíe

Tèmèìn-dèò me-dè-dè kèè Hwòdǒ-kpàìn-dè bǎ

Tèmèìn-dèò me-dè-dè

Tèmèìn-dè nìà ke tèmèìn cócìò jè kà Bábòò nyue cǎe ke. Ǿ cǎe kà bé cócìò mò Gèdèpòò kǔà bé à nìà nyueí dà bódó-kpàà kǒee hìqì-kpà ke. Ðe-cǎ-nyòò mu de bǎ nìà ke múin wǒùn, Ǿ hwòìn kà, gbo-kpǎìn-kpǎìn nì bó Kédèì-dèín-nà-nyò bǎ pǔa ke kè kà nyo ké cócìò nyo jǔe nyue kè cóci-nyò bǎ dyí-pòìn-pòìn kè kà nyo ké cócìò wídí gbo kpáìn nyu ke kè bàdàìn-buè tòtò kè nío-kpá-kpá kè Bounboò dji-dèò dji-dji kè cóci-nyò kpede zà-zà Ǿ kè dyí-tèmèìn-dè bǎ bá cócìè de hwè jè dyíe. Tèmèìn-dèò zàìn jǎà-dè bǎ bá cócìò fèè kè Ǿ kǔà jè dyíee kǒìn, ké Ǿ zàìn kà nyo ké wa nyue nyu kee jè kǒìn dekè.

Tèmèìn-dèò hwòdǒ-kpàìn-dè bǎ

(1) Bè m ké de mò cócìò dyí-dyuòìn-bǎ ke kè kà Bábòò nyu cócìò me dèe kee jè múin wǒ.

(2) Bè m ké de bé Gèdèpòò dǎ gbo po bá cócìò jè dyíe kè kǔà bé Gèdèpòò nì nyueí dé cócìò múee dyé.

(3) Bè m ké kǔà bǎ bé cóci-nyòò kè nàìn-nyòò bédé dé cócìò múee jè dyuò.

(4) Bè m ké kpé bèìn bé m ké hwìè bǎ kǒ mú cócìò ké gbo-kpá-kpá dyée kè kà wa ké cócìò nàìn nyue Ǿ kè kà cócìò ké mú zàìn nyuee gbo mùìn.

(5) Bè m ké de hwè Ǿ kè bé m ké m mìcùn páún po nòmò dyíìn hwè bé m ké cócìò jè nyo tòò bǎ tèmèìn.

Ɖε-cě-nyò běò Nàin-nyò běò Hwiè Da-zàin-zàin

Cěé-dè séinè da-zà-zàò cée dé cée-dyèdè (*gbiàin dyi bě*) mú.

Bě nià ke ʔcèè bó dyi-diè-dè bě bé Ɖε-cě-nyò běò ké dós kōin dèin nyεε Ɖéin. Tèmèin-dèò nàin-nyòò me diè Ɖε-cě-nyò běò dyi, bé ɔ ké wa ti nyí, bé wa ké dyi-diè-dèò gǔ-jǔ-wùdùò jè dós kōin dèin. Ɖ jǔ ké Ɖε-cě-nyò běò dyúáqò dyi nyo kíin-kíin jǔ bé ɔ ké gǔ-jǔ-wùdùò tò kánáá pū ní, mɔɔ ɔ jǔ ké wa Ɖíé bě ní wùdùò fɔɔ ní, níí, waà nàin-nyòò béin wa qò dyi dièè, ɔ hwòin kà: “Màajè, dé mò dyi-diè-dè nià ke gǔ jǔ-wùdùò ké?”

À nyùin vósi bě kùà mú dé Tèmèin-dèò mú. Ɖ jǔ ké ti qò dyi bó nyini bé Ɖε-cě-nyò běò ké Bábòò dà qò wuquún zà ní, níí, wa muε dyí dyuòùn dyiin dé Ɖε-da-zà-zà muà bó niin nyεε mú. Ɖ hwòin kà: *Ɖε-cě-nyò qò me zà Wóqómà 6 wuquún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo qùú tò*. Ti Ɖíé bě ní, nì mu vósi Ɖíé bě dyéin bé wa ké du Ɖei nì, ɔ hwòin kà: (1 Kòdèíntǐò 12:15). Vósi bě nià ke taba Bábòò dè nyoò muà wuquún zàùn niin nyεε bá bo Ɖéin. Nyòò se bédé bé ɔ ké vósi bě nià du Ɖeiεε wuquún zà wěé ti séin.

Ì me nyí wa sǒ-kǒún-dyi-po-po pàqǎ. Ì me tò sǒ-kǒún-dyi-po-poò qò sòin dé cěé-dèò gbo-dè-tiín. Ɖε-cě-nyòò mu Ɖε bě bé ɔ béin wíin dyi nyue sòin dé cěé-dèò nyo bé ɔ hwèà gbo Ɖiεε múεε bíqíi dyi cèèin sòin dé ɔ hwòqǒ bǔ. Tèmèin-dèò nàin-nyòò me dyéε jè gbo bé Ɖε-cě-nyò qò ké se cée-dè kà kò qò mú gmò mɔɔ bé ɔ ké se ɔ mǔè qò gbo kpá dé sǒ-kǒún-dyi-po-poò mú. Ɖ jǔ ké Ɖε-cě-nyò qò se Ɖε běò céeè béin ní, níí, waà nàin-nyòò me mó ti qò dyi bó ɔ bìì, bé ɔ kée nyu Ɖε.

Cěé-dè séin bédé taún-kùà bě Ɖéε mánáin. Wa me nyu taún-kùà běò, bé wa ké wa dyà bó cěé-dèò nyo mu bó dyi kòùn wěε gbo-dè-tiín. Ɖ jǔ ké Ɖε-cě-nyò qò se ɔ taún-kùàò nyue hwo ní, níí, ɔ béin nyue Ɖε, keε waà nàin-nyòò me kùùn Ɖε-cě-nyò běò hwòqǒǔn bé wa ké ti kǒ ní, ké ɔ muε nyuùn bé wa ké Ɖε pàqǎ cě.

Cěé-dèò hwòqǒ-kpàin-dè běò qò mò bé ɔ ké Ɖε-cě-nyò bě ti dyéin bé wa ké Ɖε-tèmèin-nyò bě jǔ. Ɖε-cě-cěò nàin-nyòò me nyí Ɖε-cě-nyò běò ti bé wa ké kà wa ké Ɖε tèmèin nyueε cě. Ɖ hwòin kà, ɔ me nyí Ɖε-cě-nyò běò qò-qò ti bé ɔ ké cěé-dèò wáká xwáún-xwáún qò ɔ mǔè běò tèmèin.

Ɖε-cě-nyòò bédé bé ɔ ké cěé-dèò wáká qò nyo bě se Ɖε-cě-cěò mú niεε tèmèin kpa tā. Ɖ se dyíin nòmò bé ɔ ké cěé-dè gáná qò tèmèin bó ɔ Ɖε-tèmèin-ti běò dyúáqò mú. À se ti qò táí po bó taún-kùàò nyo nià ke jè. Ɖε-tèmèin-nyòò me mó ɔ miòùn niin ti dyi bé ɔ ké Ɖε-tèmèin-tèmèinò dyúa kpa.

Nì mu Ɖε gmòin dyédé bě nì kàà (“ ”) sǒ mɔɔ zi kǒ dyéin dé cěé-dè qò-qò mú, bé wuqu bě ké dé wa mú cée. Wuqu bě céeà dé wa qò-qò múεε mò Ɖε bě bé Gèdèpòò-cèè-dè-dyuò-nyò vènè qò mòùn cě ke. Ɖ jǔ ké bě dyi wuqu bě nì náa qò gbo nyini ní, níí,

nàìn-nyòò me diè de-cě-nyò běò dọ dyi, bé nyòò ké de céè kà dééε wuquún zà, bé ɔ kéε jè kōin zàin.

Ɔ jǔ ké de-cě-nyò dọ dyi gbo-hwè-cèè-dè mó sòin dé Shepherd's Global Classroom ní, níí, ɔ me dyi de-cě-cěò xwíqí, bé ɔ ké taún-kǔà běò pàqǎ nyu. Ɔ jǔ ké nàìn-nyòò dyie dyí dyuòè mó kebì de-cě-nyò dọ dǎ kpé bėin bé ɔ ké gbo-hwè-cèè-dè dyéε ní, níí, ɔ me gmò de bě nià ke dya: À bédé “Wuqu-dǎin Mènėin-sǎ Dú-po-po”, ké wa céèin kpabaqà-bùè sè hīi-nye (14) dé tèmėin-dèò mú, ké à bédé taún-kǔà baqà-bùè sè tā (13) tòò bě kè sǎ-kǔún-dyi-po-po bě, ké à bédé de-tèmėin-kpà baqà-bùè sè hǎm (15) kè nyo bě se cěé-dèò mú niεe niin de-tèmėin-kpà tā (3). De séin běò poin dyíò mò kpáqá-nyo-sǎ sè hǎm(45) dé tèmėin-dè gánáò mú. De-cě-nyòò me nyu kǔà bě nià ke kpáqá-nyo baqà-bùè sè mènėin-sǎ (37) moɔ zi kǎ, hwè bé wa ké ɔ gbo-hwè-cèè-dè nyí.

Cě́-ǵè 1

Gèdèpòò nì Dyúáǵò ké Cócìò nì Dyúáǵò

Ɔ jǔ ké bě dyi bě nì kàà? dyé ní, nìí, ǵe-cě́-cě́ò nàin-nyòò me nyue bé ǵe-cě́-nyò běò ké vǔ bé wa ké dyi-diè-ǵèò ǵǔ jǔ.

Cě́-ǵèò Da-zà-zà

? Xwíníínò nyé kǔ jè nì muà cócì ké?

Nyǔǎn bě dyi “cócì mu” jè cě ní, nìí, wa poèn hwìǵí kà bé Ɔ mò cócì-gbòò mú mu-mu kè Gèdèpòò biè-biè bó ti mò Ɔ nyùn-tiεe ǵòùn pū ke.

Nyǔ pàǵǵá ǵá wa mu cócì bé wa ké Gèdèpòò jè cě́. Ti ǵíé bě ní nyǔ bě poèn hwìǵí kà bé wa kè Gèdèpòò tomǔin búin mìò jèεε, wa mu cócì bé Gèdèpòò jè ké wa hwìǵí dyi ke. Nyǔ bě bé wa dyuò Gèdèpòò dyíεε mu cócì sepóεǵé wa dèè hwòǵǵò kǔ kà bé Gèdèpòò ǵǵá bó wa hwìè dyi ǵé waà biè-bièò mú ke. Cócìò bá Gèdèpòò jè dyí.

Nyǔ bě me béin kpé bé wa kée dyí dyuò kà bé Gèdèpòò ǵǵá bó wa hwìè dyi tee ǵé waà biè-biè běò mú, ǵé cócì-gbòò mú ke.

Kεε cócìò se ǵbǵ kǔ mú bé à bièin kà ke, ké Ɔ se ǵmǔin-ǵmǔin bé à nyuà bó Gèdèpòò biè jèεε pū ke. Jáà-po-nyò bě bé wa poìn dyí, ké wa kpǔin ǵboεε mòà cócìò kè., Ɔ jèεε, à dyi kà nyǔ bě nyu cócìò dyéε ke mǔǔ kà nyǔ bě nyu cócìò mú dyiε kεε jè cě ní, nìí, jáà-po-nyò bě poìn kà dyíεε jè à nìà cěin nyè. Ké à dyiε cě kà bé cócìò mò Gèdèpòò kǔò-ǵè kεε ní, nìí, à se cócì-gbòò kè biè-biè bé à nyùn kà ǵéεε ǵòùn jè cěé nì. Jáà-po-nyò běò dyi dyí poìn ní, ǵe séin bě bé wa nyuà xwaiεε mò Gèdèpòò kǔò-ǵè.

Dè wuǵu mòà cócì kεε sòin nyε

Zǵ baǵa-bùè kíin-kíin kǔ ma bó ti bé Kéǵéi méà ke ǵbo dyiεε, nyǔ běò nyùn ma Gíǵí-wùǵù mòà *íkíǵísià* kεε kǔà mú mìò. Ɔ jǔ ké wa dyi ma zio po ǵé hwǔǵǵò ǵò mú bé nyǔǎn séin ké dà ǵò dyí poìn ní, nìí, wa ǵáin ma dyí-poìn-poìn nìà bóε *íkíǵísià*.

Wuǵu mòà *íkíǵísià* kεε mò nyéné bé wa ǵáin cócìò ǵé Dèè-wùǵù Ìièò mú ke. Wa nyùn zǵò wuǵùò kǔà mú kpa hǔdèǵè ǵò kè baǵa-bùè sè mèněin-sǵ (177) ǵé Dèè-wùǵù Ìièò mú, kεε kpáá-ǵè séin bé wa ǵáin nyéné nìà ke múεε séin se cócìò jè dyí bá. Wa ǵíé bě cě dyí-poìn-poìn kà kò ǵò bě jè pū (Àpósò 19:32, 39, kè 41).

Múà-bǒò mò bó nyo séín bìì, rí seé kǒ kebì ìm me mò nyo púú mǎo nyo kpíì, mǎo kpé bé rí bédéé, mǎo dè ìm sò ke, mǎo kǔà bé ìm nyue. Kà nyo séín nyuà zio bé wa po dé hwǎdǎ dǒ mú bó dyí-pòin-pòin dǒ jèe wǒo kee, kà dyúádǒò kǎà nyo séín bédé bé wa ké múà-bǒò wǒ, rí seé kǒ nyo ìm jǔ ke.

Cóciò mò nyo bǐ bé wa dǎ wǒ bé wa ké dá-wùdù bá múà-bǒò jè dyíee gbo dyi ke. Wa mò nyo-dù kò-kò bǐ bé wa sòin dà séín, ké wa powa mìòùn kpóùn, ké wa kpǒ bó Kédéì kè ǒ cóciò jè gboi ke.

Gèdèpǒò mòà Bǎò kee nì dé Cóciò mú

Nyo bǐ mòà Gèdèpǒò dyúádǒ bédé dú tǎò ke— Bǎò kè Dyú-gààò ǒ kè Zùù Hwèin-hwèinò – wa tèmèin jǎà-po-nyò bǐò dè dé hwìè jéé bǐ mú, dé cóciò mú.

Gèdèpǒò mu bàin-bàin bédéin bó sè-ná-sèè tiín bó kǔà bǐ bé ǒ nià nyueh dé cóciò múee jè. “ǒ me bédé bàin-bàin dé cóciò mú dyìndé Kédéì Jízè mú, bó sè-ná-sèè tiín. Kǎà ǒ me nì.” (Ìfísìò 3:21).

Xwíníín kǒ jè cóciò dèà dyíee mò bé cóci-nyò bǐò ké Gèdèpǒò bàin-bàin nyí. ǒ jèee, cóci-nyò bǐò se bédé bé wa ké dè bǐ see nyue béin bé Gèdèpǒò ké dya-dè-dè bédéee dǒ nyu, mǎo ké wa se bédé bé wa ké nyo dǒ wuqu fódóùn mú cáin bá kà Gèdèpǒò nyu niè kee jè dyí, ké wa se bédé bé wa ké nyòùn-dyù hwòdǒ kǒ dè, ǒ sèin Gèdèpǒòdǒùn.

Cóci-nyò bǐò mò Gèdèpǒò bídí-gbǒ-xwíníín-nyò bǐ.

“ǒ jèee, kà à mu ti dyéin, bé à ké nòmò dyíin nyuee, à me nyu nyòùn séín bìì nòmò dyíin. Nyo bǐ kǒ bìì à me nyue jéé kee, ǒ mò nyo bǐ bé à kè wa kè mòà nyo dyúádǒ dé hwìdǐi-tabà-dè bǐò múe” (Gàdézìà 6:10).

“Bǐ dyi baà ní, kǎà bǐ me nyu kà baà. Bǐ me dá, ‘À bǎ, mò nià dé dyóùn wǐe, nì nyééò hwè mú” (Máfíò 6:9).

Sepóedé cóci-nyò bǐò mò Gèdèpǒò bídí-gbǒ-xwíníín-nyò bǐ jèee, ǒ se xwa fèin bé nyo bé ǒ se hwìdǐi-tabà-tabà bédé, ké gbo-kpǒin-kpǒin dǒ se bó ǒ kè Gèdèpǒò púa nièe ké dé cóciò mú nì jéé cá. Nyo dǒ se cóciò mú kpáa béin pū, sepóedé ǒ dyuò nyo bǐ nì dé cóciò múee dyí jèe. Kee nyo bé ǒ kpá cóciò múee me kpá dé bó gbo-kpǒin-kpǒin nì bó ǒ kè Gèdèpǒò púa kee jè, kee ǒ me bó dé kpáa bó gbo-kpǒin-kpǒin nì bó ǒ kè Gèdèpǒò nyo bǐò púa kee jè.

? Dé ǒ kra bé Gèdèpǒò ké ìm Bǎ jǔee ké?

Kédèi ni dé Cócìò mú

Jízè mò nyo po cóciò. Jízè cēe kà bé cóciò mu mú zàin nyε.

“O jèεε, mí cēε m̄ gbo, mò Pídè nià keε, ni nyénéò xwíníín mò sósò-kpò. Ké sósò-kpòò kō, bóè ní mu ní cóciò pouñ, ké gĩo se o toun d̄εe béin mu.” (Máfíò 16:18).

Jízè cēε ma cóci-nyò bèò gbo kà bé o mu bó wa gbo niin nyε.

“ . . .Ké o me ni bë hwid̄ii kà ní mu bë gbo niin tee, bé d̄ε séin ké mánáín hwè ke.”(Máfíò 28:20).

“Sepóedé dè nyo-kpò s̄ kè t̄ā pouñ dyí dé ní nyéné múεε, ní mu dé wa hwìè niin” (Máfíò 18:20).

Kédèi mò cóciò dúò, ké cóci-nyò bèò mò o kpódó-dyùàò, dà bóódó-kpàà kō. Gbo-kpōin-kpōin bé o ni bó Kédèi kè cóci-nyò bèò p̄úa keε tòmò xwíníín mìo, ké à seε múin w̄óo hw̄o béin.

“Gèdèpòò nyεε ké Kédèi k̄ d̄ε séin kpé kōún, ké o nyí Kédèi cóci-nyò bèò, bé o ké d̄ε séin bèò kōin-ni-nyò vènè j̄. Cóci-nyò bèò mò Kédèi kpódó-dyùàò, ké wa nyεε ké Kédèi mò nyo nyuà ké d̄ε séin hwèà gbo dà séin nyεε hwè gbo” (Ífísìò 1:22-23).

“Sepóedé à mò o kpódó-dyùàò kè o fòò o kè o kpá bèò wáká bë” (Ífísìò 5:30).

Sepóedé nyo bé o mò cóciò nyεε mò Kédèi kpódó-dyùàò wáká d̄ò jèεε, o se xwa f̄éin bé nyo d̄ò ké cóciò nyo j̄ jéé cá, o sèin ké o taba d̄ε Kédèi hwid̄ii dé o mìòùn mú, kà bé o mò o Pòin-nyò kè o Bounbo keε hwè.

? Xwé nyo d̄ò me nyu niè hwè bé wa ké o Kédèi kpódó-dyùàò wáká d̄ò d̄áin nyé?

Zùù Hwèin-hwèinò ni dé Cócìò mú

Àpósò-cèè-dèò cēε kà bé Zùù Hwèin-hwèinò dyi ma cóci-nyò bë ni z̄ò k̄íin nyεε kō, ké wa d̄ú ma d̄ε k̄ià dyí bë nyu kp̄ai ke. Zùù Hwèin-hwèinò dyiin ma nyo d̄íé bë múin, ké o nyí wa kpé bé wa ké Gèdèpòò-wùd̄ù wádá (Àpósò 2:11). O gā ma nyo bë bó k̄ià kò-kò bë nyu jè (Àpósò 13:2). O zàin ma wa dè bë bé wa ké Gèdèpòò-wùd̄ùò kpa keε da

“Wuđu bé Jízè cēà, bé o dyi níin, ‘ní cóciò’, kà Máfíò nyuà cēε keε, t̄emèin nyoün dyí kà bé Jízè poe ma gbo bé o ké ma cóciò dyi dè, bé nyo bèò ké ma dé baà-baà kè Gèdèpòò-wùd̄ù wádá-wádá o kè nyoün kpede zà-zà dyúa kpauñ ni kánáá p̄. O dá ma o d̄éin-nà-nyò bèò, ké o t̄emèin wa d̄ε, ké o cēε wa gbo kà bé Zùù Hwèin-hwèinò mu ma wa kō dyiin bé o ké ma wa dyí gmò, ti bé o mu ma d̄youn muun wē”

Tòmósi Ódèin, dé o cèè-dè mòà Fèè ni dé Zùù Hwèin-hwèinò Mú keε mú).

(Àpòsò 16:6-10). O dyà ma gidií bó nyo bẽ̀ò púa bá waà jãà-po-dè bẽ̀ò jè dyí (Àpòsò 15:28).

Zùù Hwèin-hwèinò mò còci-nyò bẽ̀ò nàin-nyò vènè, bé wa ké waà kùà hwo dé bódó-kpàà dà séin. Nyoũn-dyùè dyi-dè-kpòò dò see hwòdõ kò dèè béin kà bé wa béin de séin wa mó nyue dyie hwɔɔ ke. Gèdèpòò dǎ nyo bẽ̀ò mò Gèdèpòò-wùdùò bódó tòò bẽ̀ kò-kpa-nyòe, ké o dɔbo wa, ké o dyuò de bẽ̀ bé nyo bẽ̀ nì dé bódóò dà dò-dò bẽ̀e mó kee dyí kidì.

Còci-nyò bẽ̀ nì zǎò kíin nyee, Zùù Hwèin-hwèinò nàin ma wa dé waà biè-bièò mú. O wùdù ma dyiin dé còci-nyò bẽ̀ò díé bẽ̀ mú (Àpòsò14:30-31). Zùù Hwèin-hwèinò béin ma nyo bẽ̀ò hwòdõè gbo-po-dè bẽ̀ bá waà biè-biè bẽ̀ò jè dyiee gbo zĩàin ti séin.

Zùù Hwèin-hwèinò nyí nyoũn bẽ̀ zùũn-nyii-dè bẽ̀ bé wa ké nyo tòò bẽ̀ gbo kpá (1 Kòdèíntĩò 12:4-7).

Fèè bé còci-nyò bẽ̀ò cíe mò Zùũn-fèè. O jèee, còciò m̀ùn kò bó kpoo séin bẽ̀ bé nyoũn-dyù dè dyiee gbo. Còci-nyò bẽ̀ò bédé hwòdõ dyúáqò, sepóedé gbo-kpõin-kpõin nì bó wa kè Kédéi púa, ké wa bédé zùũn-fèè. Nyo bé o se gbo zĩàin nyee kè còci-nyò bẽ̀ò se hwòdõũn hwòin béin, m̀ seé kò kebì o me dèbè còciò mú, mɔɔ ké o me bédé bǎto bẽ̀ dé còciò mú ke.

Nyo bé o kpá còciò múee me kpá dé, sepóedé o dyuòè dyí kà bé Zùù Hwèin-hwèinò dǎa nyu ké o dǎ nyo díè jũ ke. Sepóedé nyo díè jũ-jũò mò Zùùò nyuu-dè jèee, nyo bé o kpa bǎ-nòmò dyiinò kee Zùù Hwèin-hwèinò mò o nàin-nyò. Nyo bé wa kpàà bǎ nòmò dyiinò gboee dyi gbo zĩàin ní, Zùù Hwèin-hwèinò mò nyo nyue ké o zĩàin gbo kè.

Ti bé còciò deà dyi díe dé Jùdúsèdèin-hwòdòò múee, còci-nyò bẽ̀ò kpõin ma gbo, ké wa nyu ma kùà hwòdõè-dé-hwè-kà, ké jãà-po-nyò bẽ̀ nìà kàũn wèe béin zàse nyue. Nyo bẽ̀ pede ma waà kòò-dè bẽ̀, ké wa dyà ma wídíò dé còciò mú, bé wa ké ma còci-nyò tòò bẽ̀ò gbo kpá. Ti bé Ànànyà kè Sòfadyà tó mó ma seee, wa mé ma ní, sepóedé nàmàũn bé wa nyu ma kà kee zàin ma kùà bé Zùùò Hwèin-hwèinò nì ma kà nyueí dé còciò mú kee zùũn (Àpòsò 4:32-35, 5:1-4).

Còci-nyò bẽ̀ò kpõin gbo dyiin dé cí-cí bé wa cíà dé Zùù múee mú. Wa dyi níin, (còciò ní, o se còci-gbòò jè wa kéà cèé nì ke, kee jãà-po-nyò bẽ̀ò) dé wa dǎin kà “Gèdèpòò Còciò” kè, sepóedé Zùùò cí dé còciò mú dé hwiè jéé dò mú (2 Kòdèíntĩò 6:16). Pòò dǎ o jũ ké nyo dò dyi Gèdèpòò gbõ kò mú bé o nyo bẽ̀ò bédéà gbo-kpõin-kpõin nyee mú gbòò ní, níí, Gèdèpòò mu nyoò m̀ùn mú gbòun dekè. (1 Kòdèíntĩò 3:16-17).

? Nyo dò dyie cè kà bé Zùù Hwèin-hwèinò nì o kùà mú nyùen nyee, kee o dyi còci-nyò bẽ̀ò gbo vò, ké o dyie nyu ké wa dyi mú ge ní, níí, dè m̀ béin nyo nì náa gbo cèe ké?

Cóciò nyue ké nyo Dyuò Gèdèpòò dyí

Cóciò kpá nyo bĕ gbo ké Gèdèpòò jè nì wa hwòdǒ bŭ, ké wa kpõ bó Gèdèpòò jè gboi, ké wadyuòè kà bé Gèdèpòò mò nyo bédé kpé bé ɔ ké nyoŭn-dyùè cí-cíò gbo zǐàin nyε.

Gèdèpòò mò nyo po cóciò jè páún, ké ɔ mò nyo dè cóciò dyi. Cóciò mò dè bé nyo bĕ dĕbĕ Gèdèpòò múε nyo Gèdèpòò mósó-dĕ tee nō bóqó-kpàà dà séin nyε. ɔ jèεε, cóciò cĕ kà Gèdèpòò nyu nìè keε jè à gbo.

? Dĕ mò dĕ díé bĕ bé nyo bĕ me dyé bá Gèdèpòò dyí ɔ jŭ ké wa dyi cóciò dya gmò ní ké

Nyo bĕ dyi cóciò dya gmò ní, nìí, wa me dyéε kà bé Gèdèpòò bédé dĕbĕin-dĕbĕin kè wìì, hwè ké ɔ kǒ dĕ nyoŭn séin jè gbo, ké ɔ zǐin nyoŭn kōin, ké ɔ dĕbĕ jǎàò mú, ké ɔ kpõ ɔ dèè-wùdù bĕò kōin nyε. Ké dεεε, ɔ dĕbĕ nàmàŭn-nyò mú dyεo, keε ɔ nyé nàmàŭn mú ke.

? ɔ jŭ ké ɔ dyi nyo bĕ hwìdǐi nì kà bé cóciòbá Gèdèpòò jè dyíεε ní, nìí, dĕ mò dĕ bĕ wa se bédé bé wa ké xwa bǐ ké?

Cóciò nì bó Gèdèpòò bìì. ɔ jèεε, dĕ séin bé cóciò-nyò bĕò mu nyuùn dĕ waà biè-bièò múεε me bá Gèdèpòò jè dyí. ɔ jŭ ké nyoŭn bĕ dyi waà nàin-nyò bĕ mòà nyoŭn-dyù bĕε mɔɔ nyo bĕ mò dĕ bĕ xwai-nyuu-nyò bó biè-tiin nyεε jè gbo kǒ miò, ké ɔ dyi Gèdèpòò jè dyí zǐin, nìí, ɔ xwíníin mò wa nì nyoŭn-dyù bièĕn, ké dĕ nìà ke mòà kŭùn-kpò biè-biè kè. Biè-biè se jǎà keε mò bóqó-kpàà mósó-dĕ nyu-nyu, ké ɔ nyue ké nyo díé bĕè hwòdǒ gmòin waà mósó-dĕ bĕ nyu jè gbo dĕ. Biè-biè se jǎà keε béin nyue bé nyo ké zùù gbà biè dĕkè, sepóεdĕ nyo bĕò nì dĕ bĕ se dĕ Gèdèpòò gbo sòin nyεε jǎà poεh, ké zùù bĕ se dĕ Gèdèpòò gbo sòin nyεε nì wa kǒ dyieh.

Cóci mò Cóci Dyúáqò dĕ Bódó-kpàà Dà Séin

Dε-cĕ-nyò bĕò dò me zà Ífísìò 4:1-6 wuquún.

? Dĕ jéé vósi bĕè nĕin jìi kǒ bá cóciò jè dyí ké?

Pósó cĕε kà bé jǎà-po-nyò bĕò me kpōin gbo ke. Xwíníin kǒ jè wa kéà gbo kpōin nyεε mò sepóεdĕ cóciò nì dyúáqò nyènéè. Nyo séin bĕ bé wa mò Kédĕi-dĕin-nà-nyò bĕ jéé keε nì dĕ kpódó-dyùà dyúáqòò mú, kà bé Gèdèpòò kè múà-bǒò nìà dyúáqò nyènéè ke. Kédĕi-dĕin-nà-nàò dú nì dyúáqò, ké cóciò nì dyúáqò, sepóεdĕ Gèdèpòò nì dyúáqò.

Kà bé cóciò nì dyúáqò bóqó-kpàà dà séin nyεε, Pósó cĕε jè dĕ 1 Kòdĕintǐò 12:13 mú, ti ɔ cĕà, bé ɔ dyi níin, bóqó-dù kà kò dò bĕè nyo bĕò mòun dyi dĕ kpódó-dyùà dyúáqòò mú dĕkèε.

Jää-po-dè mò Kédèi-dèin-nà-nyò bĕè hwìdĭi-taba-dè bĕ bé wa wódòin mú ke. Kédèi-dèin-nà-nyò bĕè jää-po-dè kíin-kíin bĕò dò mò “Àpósò bĕò jää-po-dèò”, bé ɔ cĕà, bé ɔ dyi níin “Í po Kíádè-còcìò jè jää” ke. Wuɖu mòà kíádè dé jää-po-dèò múεε se ma Kíádè-còcìò jè cĕé nì. Δε wuɖuò kpàin ma hwòdǒεε mò “bódó-kpàà dà séin” mɔɔ “hwè gbo.” Jää-po-dèò niè ma cĕin kà bé Kédèi-dèin-nà-nyò bĕè còcìò mò còcì dyúádò dé bódó-kpàà dà séin nyε.

Δε-cĕ-nyò bĕò dò με zà Ífísìò 2:20 wuɖuún.

Gèdèpòò po còcìò hìdì-kpà dyúádò kǔ:ɔ mò còcì kè jää kǔ jè bé àpósò bĕò kè kpáá-dè-cĕ-nyò bĕò cĕ zǔò kà ke, ɔ kè Kédèi kǔàò kè ɔ tèmèin-dèò kè ɔ mé-méò ɔ kè cí-cí bé ɔ nià nyueń bó sè-ná-sèè tíin nyε.

Biè-kpòò dò nì dé Cánà-bòdòò kǔ ké wa dáin wa Ísĭin Δátĭin. Wa poε jää kà bé Jízèè kǔàò dǎ hwè, ké Gèdèpòò dǎ mìsádyà dĭè dò tò bó ti bĕ à nià mú kǎun wĕε bìi ke. Waà mìsádyà dĭèò mò Cànĭi-màà dò bé ɔ nì tèmèin-dè dĭè bĕ nyoŭn tèmèin nyε.

? Δé m̄ béin nyo dò sò dé Ísĭin Δátĭin biè-kpòòò múεε gbo cĕε ké?

Gbo-kpōin-kpōin bé còcìò nyuà dé bódó-kpàà dà séin nyεε seε xwíníin mò bé kpoo dyúádò ké còcìò jǔ ke. Kpoo dò se bódó-kpàà kǔ nì bé waà hwòdǒ-kpàin-dè ké xwíníin kǔ jè Gèdèpòò dèà còcìò dyiεε dyèin béin dyε mòun. Jízè cĕε ma ɔ dèin-nà-nyò bĕò gbo kà bé Kédèi-dèin-nà-nyò séin se bédé bé wa ké còcì dyúádòò mɔɔ kpoo dyúádòò mú nì wĕé ke (Màà 9:38-39).

Kíádè-nyò bĕò cĕε kà bé waà còcìò dònùn mò Gèdèpòò còcì gánáò ke. Mòmòò-nyò bĕò kè Jèhóbà Wédésì bĕò mòun cĕ dε dyúádòò dεkè.

? Δé m̄ béin nyo cĕà kà bé ɔ niin còcìò dònùn mò Gèdèpòò còcìò dà bódó-kpàà kǔεε gbo cĕε ké?

Δε Còcì bĕò bédé bé wa ké Nyu bó Còcì Gánáò bìi ke

Còcì bĕò se bédé bé wa ké wa dònùn niin tèmèin-dè bĕ nyu. Wé dòè baɖa, Póò zàin ma nyo bĕò hwìè bĕ wa ké kpaà da, ké ɔ dá dε dyúádòò dé nyo bĕò nì ma nyueń “dé Gèdèpòò còcì séin bĕò mú” (1 Kòdèintĭò 11:16). ɔ cĕε ma còcì-nyò bĕò gbo kà bé wa με kpō dε-tèmèin-nyò dĭé bĕ jè dyí dé wa hwìè, sepóεdé wa baɖa còcì tòò bĕè ké ke. (2 Kòdèintĭò 8:23-24). ɔ niè ma jìi kǔ néin kánáá pū kà bé ɔ se dyíin nòmò bé còcì-nyò bĕò ké tèmèin-dè bĕ bé wa kò bó còcì tòò séin bĕò niin tèmèin-dè bĕò gboεε dyi kpō ke.

Gèdèpòò nyí ma còcì-nyò bĕ nì ma kà dé Kódèin-hwòdòò múεε nyíi-dè báun-báun; ɔ jèεε, wa poèn ma hwìdĭi kà bé wa dònùn béin ma wáká kpáa, ké wa se ma nyo kà kò dò dũ gbo tòè mó ke. Póò sédèin ma wa dyí dé dε bĕ bé wa bí ma kà xwa bá waà hwìdĭi-poin-dè bĕò kè waà xwai-nyuu-dè bĕò dyiεε mú, ké ɔ dyàà ma wa hwìdĭi kà bé Gèdèpòò-

wùdù se ma dé wa gbo sòin, kee o sòin ma nyo ka kò dò bẽ gbo, hwè ké o se ma wa dòn gbo dyie. (1 Kòdèíntíò 14:36). Pòò mu ma dyúa, ké o cẽe ma Kòdèin-còciò nyo bẽò gbo, ké o dá, “O jũ ké nyo dò dyie dyí dyuò ka bé o bédé nyíi-dè bé Zùùò nyí o kee ní, níí, o me dyuòè dyí ka de m̀ nìà o gbo cẽín nyee, o mò de bé Bounboò cẽe”.

Cóci dò-dò bẽò bédé bé wa ké wa miòun nìin nàin-nyò bẽ bédé, bé wa ké wa miòun gbo kpá, kee wa bédé bé wa kè cóci dyúáqò bé Jízè deà dyi dé bóqò-kpàà dà séin nyee ké gbo kpõin, bé waà tèmèin-dè bẽò ké dyi sédèin, bé wa ké gbo-kpá-kpá dyé bé wa ké waà nyo bẽò de tèmèin kè bé wa séinè nyuu-dè ké dyúáqòò nì dé dà séin.

Zẽè kee, cóci pàqã cẽe ka bé wa nì Bábòò wuqu nyueh nyee, kee wa bédé tèmèin-dè kúqúú bẽ. Cóci dò se kò bé o ké cóci tòò bẽ nì bó o deiee nìin kpede kíqíí sí wéé hwè bé o ké cóci bé Jízè deà dyi dé bóqò-kpàà dà séin nyee wáká dò jũ. Wa me kpõ bó Kédèi-dèin-nà-nyò bẽè tèmèin-dè bẽ nì ma ka bó Dèè-wùdù-dìè-còciò gbo-dè-tiìn nyee dòn gboi pũ. Ké wa me mò cóci-nyò bẽ bé wa kpõin gbo, ké wa nyu kũà nòmò dyiin nyee dò.

Bé cóci dò ké dúí ku dé waà tèmè-dè nòmò dyiin bẽò múee, wa me nyu de tã bẽ nìà ke: (1) Wa me poe jãà ka bé Bábòò bédé kpé séin nyee. (2) Wa me kpõ Kédèi-dèin-nà-nyò bẽò tèmèin-dè jéé bẽ sòin ka de de gboò múee dyi.(3) Ké wa kè cóci bẽ bé wa nyùin Bábòò kũà mú nòmò dyiin nyee me kpõin gbo.

Kaũn wẽe, à nì de bẽ bé wa nìà dõin múee só nìinò jè cẽín. À mu ka cóciò ké gbo kpõin nyuee jè cẽin dé cẽé-dè bẽò dò mú.

Cóci dò me bó wóò bé wa ké tèmèin-dè dò kè tèmèin-dè bé Kédèi-dèin-nà-nyò bẽò kpõà dyi sòin dé cóciò gbo-dè-tiìn nyee se gbo muin nyee dyi kpõ. Tèmèin-dè bẽ nìà bóe jè céé dé jãà-po-dè bẽ bé nyo bẽ céé zõò kee mú. O hwõin ka, Àpósò bẽò jãà-po-dèò kè Násiin-nyò bẽò jãà-po-dèò o ka Ágèè jãà-po-dèò. Jãà-po-dè bẽ nìà ke cẽ jãà tèmèin-dè bẽ bé Kédèi-dèin-nà-nyò bẽò kpõ dyi sòin dé de de gboò múee jè. Wa cẽ Gèdèpòò dyúáqò bédé dú tãò jè, ké wa cẽe ka bé Kédèi kè Zùù Hwèin-hwèinò mò Gèdèpòò ke. O jũ ké cóci dò se jãà-po-dè bẽ nìà ke dyi kpõ ní, níí, wa me bó wa miòun cóci-nyò bẽ dáin, sepóedé wa nìin biè-dèò kò ní jè.

Násiin-nyò bẽò Jãà-po-dèò

M̀ po Gèdèpòò dyúáqòò jè jãà, o mò à Kpé-séin-bédé Bãò, O me dycún ké o me bóqò-kpàà, ké o me de bẽ bé nyo dyéà ke o kè de bẽ bé nyo se dyéé béin nyee.

M̀ po Bounbo dyúáqò mòà Jízè Kédèi kee jè jãà, o mò o Bãà dyú-kpò dyúáqò kpeé-kpeé hwè ké bóqò-kpàà nì ma, o mò Gèdèpòò, o mò ce séinè Ce, o mò Gèdèpòò jééò nìin Gèdèpòò jééò, o mò Dyú-gàà dyúáqòò, ké o se mee-dè dò; o kè Bãò mò nyo dyúáqò; ké dyiin dé o múee, Gèdèpòò me ma de séin; o dyi ma bíqíi sòin dé dycún, ké Zùù Hwèin-hwèinò nyue ké o wóqò ma dé Vúéjè Medé xwíiníin; ké o zèin ma nyoũn-dyù mú, ké wa kòin ma o kóqòsi kòin dé Póca Páqè xwíqíi bé o ké nyoũn-dyù pòin jè; o dyé ma gã, ké wa zà ma o dyóqòún, ké bó wéò tã nìin nyee, o wóqò

ma gĩo de, kà Gèdèpòò-cèè-dè bĕò nyuà cĕe ke; o mu ma dyóún, ké o dèdĕ dya bó Bǎò djàùn-sǒ kǒ, ké o mu de dyiìn dé dǐín-dǐìn, mú bé o ké nyo bĕ ñi cíeñ nye kè nyo bĕ dǎ mée zaa wǒ po: ké o kǎá-bòdòò mu ñiìn kánáá pū.

Ké m po Zùù Hwèìn-hwèìn mòà Bounbo kè nyo Fèè-nyí-nyòò kee jè jǎà; o mò nyo bé o sò ma kà dé Bǎò kè Dyú-gààò gbo ke; ké à biè o kà dyúádò à bièà Bǎò kè Dyú-gààò, ké à nyíà wa dya-dè-dè ke; o mò nyo bé o wùdùìn ma dé kpáá-dè-cĕ-nyò bĕò mú ke; ké m po Kíádè-còcìò kè Àpòsò-còcìò jè jǎà; m po níó-kpá-kpá dyúádò mòà nàmǎùn búìn-dèdè-dèdè kee jè jǎà; ké m ñi hwĩ gmòùn bó nyo bĕ dǎà mée gĩo-wódó-wódóò; kè fèè bé nyo kéà cí dé bódó-kpàò nyo kéà dyie kĕe jè. Kǎà o me ñi.

O jǔ ké nyo dò dyie gbo po bé o ké se wuqu bĕ céèà dé Násĩìn-nyò bĕò jǎà-po-dèò múe dyúádò dyi kpǒ ní dé? Sepóedé còcì-nyò bĕò dǎ jǎà-po-dè bĕ ñià ke dyi kpǒ sòìn dé de-dè-gbòò mú jèe, o jǔ ké nyoò dyi wadyúádò jè mú doìn ní, ñií, o kpǒ tèmèìn-dè kà kò dò bé còcìò se ma bédé kíín bó zǒ táázĩìn sǒ xwíníín nyee dyi. O jǔ ké còcì dò mɔo nyo dò se Àpòsò bĕò Jǎà-po-dèò kè Násĩìn-nyò bĕò Jǎà-po-dèò o kè Ágèè jǎà-po-dèò dyi kpǒ ní, ñií, nyo dò me bó o ñiìn tèmèìn-dèò hwòdǒ kǒ dèè. Sepóedé jǎà-po-dèò taba múà-bòò bá bo deín. O jèe, o jǔ ké nyo dò se jǎà-po-dèò wáká dò dyi kpǒ ní, ñií, o béìn múà-bòò hwĩ zàìn.

? Dé m béìn nyo dǎìn o miòùn Kédèi-déìn-nà-nyò, kee o se wuqu dò céè dé Násĩìn-nyò bĕò Jǎà-po-dèò múe dyi kpǒe gbo cĕe ké?

Wuqu mènèìn-sǒ bĕ céèà dà bídíie mò jìi-kǒ-néìn-dè tíín-tíín bĕ bá tèmèìn-dè ñià ke jè dyie. Cĕé-dèò hwòdǒ-kpàìn-dè mò bé de-cĕ-nyòò ké jìi-kǒ-néìn-dè tíín-tíín bĕ ñià ke múin wǒ.

Wuqu Mènèìn-sǒ bĕ bé wa po Cĕé-dèò dú ke

- (1) Còcìò mò jǎà-po-nyò bĕ bé wa poìn dà dyúádò dyí, ké wa ku dúún bó Gèdèpòò biè jèe.
- (2) Còcì-nyò bĕò mò nyo bĕ bé wa tèmèìn nyo bé Gèdèpòò jǔ kee jè bódó-kpàà nyo bĕò dyí ke.
- (3) Zùù Hwèìn-hwèìnò mò nyo nyue ké còcì-nyò bĕò kpǒìn gbo.
- (4) Còcì-nyò jǔ-jǔò xwíníín mò m kè Gèdèpòò me bédé gbo-kpǒìn-kpǒìn, ké m me ku dúún bé m ké Gèdèpòò bìi kǎà nyu dé m mùè jǎà-po-nyò bĕò hwìè.
- (5) Còcì ñi dyúádò dé bódó-kpàà dà séìn, ké Kédèi-déìn-nà-nàò ñi dyúádò, sepóedé còcìò ñi bó Gèdèpòò dyúádòò bìi.

(6) Nyũn-dyùè dyi-dè-kròò dò se còci gànáò jũe bèin dà bódó-kràà kǒ.

(7) Còci-nyò běò me krǒ tèmèin-dè bě bé còciò bédéà sòin dée dyi-dè-tiĩn nyee jè gboi.

Hwè bé de-cé-ti dò ké bó dyí kœe, de-cé-nyòò me céè degbèi-gbèi wè bá “wuɖu mènèin-sǒ bě poà céé-dèò dúe” dò-dò jè dyí (ɔ xwíníin mò de ɔ muà céèin nyee ɔ me céèè dú mènèin-sǒ). ðé ɔ céè-céèò múee, ɔ me zain de tíin-tíin bé wuɖuò kpàin hwòdǒe kè de nyue bé ɔ dyià de kraa jè kōin. ðe bé de-cé-nyòò muà céèin nyee me mò de bé ɔ bèin nyo se de-cé-céò mú niie gbo kōin zain nyé. Ké ɔ me nyí de ɔ muà céèin nyee ɔ de-tèmèin-nyòò xwa.

Céé-dèò nyo mu bó dyí kòun wēe gbo-dè-tiĩn nyee, de-cé-céò nàin-nyòò me diè de-cé-nyò běò pàqǎ dyi bé wa ké de bě bé wa céè kà kee jè kōin zain dò-dò dé wa müè běò gbo.

Bó “Wuɖu mènèin-sǒ bě poà céé-dèò dúe” wáún wēe, céé-dè séin mu bó dyí kòun wēe mu taún-kùà tòò bě bédéee kraun, ɔ sèin (céé-dè hwèin gbòò dòn) Taún-kùà běò bèin sǒ-kǒun-dyi-po-po mɔɔ de-i-diè-diè mɔɔ vósi bě cé-cé mɔɔ céè-céè jũe.

Ti bé tèmèin-dèò mu dyúa muéni nìin nyee, de-cé-nyòò me zà dé céé-dè běò dò mɔɔ céé-dèò wáká dò bé ɔ kée nyo mɔɔ nyo bě se de-cé-céò mú niie tèmèin. ðe-cé-nyòò bèin céé-dèò nyo ɔ mó tèmèin dyiee gǎa. ɔ me tèmèin céé-dèò kra tǎ, ké ɔ me nyùin céé-dè kò-kò bě kùà mú. Ti séin bé de-cé-nyòò mu nyo dò de tèmèin nyee, ɔ me cēe jè waà nàin-nyòò gbo.

Cĕĕ-dĕ 2

Kĕdĕi-dĕin-nà-nyò Bĕò Gbo-krõin-krõin

Ðe-cĕ-nyò bĕò me nyí dĕ wa céè kà bá “Wuḍu mènĕin-sĕ bĕ poà cĕĕ-dĕ zìà dyie dúe” jè dyíe waà nàin-nyòò xwa.

Ðe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me diè dĕ-cĕ-nyò bĕò díe bĕ dyi bé wa ké dĕ wa ḍàà céè bá “Wuḍu mènĕin-sĕ bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jè dyíe dyúáḍò jè kōin zain.

Ɔ jũ ké bĕ dyi bĕ nì kàà ? dyé ní, nìí, dĕ-cĕ-cĕò nàin-nyòò me nyue bé dĕ-cĕ-nyò bĕò ké dyi-diè-dĕò gĕ jũ.

Ðe-cĕ-nyò bĕò ḍò bĕin dĕ bĕ céèà nō gbòḍòò nìà ke múe wuḍuún zàà.

Nóò sò dĕ hwòḍò-bũ ke:Hwḍḍò vènè ḍò nì ma bó ké Ɔ nì ma nàdĩ mú, sepóedĕ ní dyièn ma gboi tee sòin dĕ ní vènè ḍò nì bóe wáún wĕe mú. Hwḍḍò nyo bĕ pòin ma dyí, ké wa powa miòùn kroo ḍò-ḍò bĕ mú, bé wa ké pĩḍò bòḍ múin pòin, bé wa kée hwḍḍò dĕi dein. Nyo bĕ nìà kroo ḍò-ḍò bĕò múe kḗ ma múàũn miò, ké wa nyu kũàò hwòḍò-dĕ-hwè-kà. Wàḍà cá kee, kroo bĕò jũin ma wa miòùn nyéné ḍò-ḍò séin. Kroo kíin-kíinò nyéné mò ma Hwḍḍò Póin-nyò Bĕ, ké Ɔ sĕ nìinò nyéné mò ma Pĩḍò-kuḍu-nyò Bĕ, ké Ɔ tā nìinò nyéné mò ma Ní-hwiè-kā-nyò Bĕ. Kroo ḍò-ḍò nìin nyénéò mò ma waà dyí-dyuòin-bĕ. Púe, nyo séin dúá ma kroo bĕò zain gboi dyí dyuò kḗ. Kroo ḍò-ḍò bédĕ ma wa nìin ḍḗ hwòin-hwòin ké wa poe mú. Ké wa ḍò-ḍò nìe ma cĕin kà bé wa nìin krooò kra dĕ ké Ɔ zi kroo tòò bĕò dyie. Wa nì ma dĕ gbà kōún cĕin cĕin dĕ kũà-kḗàò dyí.

Ti bé Ní-hwiè-kā-nyò bĕò ḍò zò ma Hwḍḍò-póin-nyò Bĕò nìin hwii-báà kee, wa bùḍùèn ma Ɔ ní, sepóedĕ wa ḍá wa nìe ma kũà mú nyùèn dyieñ dĕ wàḍà jè. Ti bé Pĩḍò-kuḍu-nyò bĕò se ma bòḍ ḍò bédĕ dĕe, wa bédĕ bé wa ké ma dyi kò bó ábà gáná ḍò xwíníin, bé wa ké bòḍ fòin hwè, ké kroo tòò bĕò bédĕ bòḍ pàḍà cá, ké wa kòè kō. Ɔ sò ma kũà-nyu-kḗòò bĕò hwidjii kà bé wa séin nì ma vōuñ bó dĕ dyúáḍòò dyé jè ke. Kroo ḍò-ḍò nì ma vōuñ bé Ɔ nyéné ké mu, ké Ɔ zi bé wa séin ké gbo krõin, bé wa ké kũà kũ nyu jè wa nìà vōuñ wĕe nyue hwo kee dyí.

? Dĕ cóci bĕ nyu ti díe bĕ bé Ɔ kè dĕ kroo bĕò nyuà dĕ nóòò múe hwòin nyé?

Bábòò néin Kĕdĕi-dĕin-nà-nyò bĕò gbo-krõin-krõinò jè jii kō miò. Pòò po ma cóci-nyò bĕ nìà dĕ Kòḍèin-hwòḍòò múe náún kà bé Ɔ se dyiin nòmò bé wa ké ma mú ge ke, ké Ɔ diè ma wa dĕ nìà ke dyi, ké Ɔ ḍá, “Kĕdĕi ge múe?”

(1 Kòdèíntí 1:13). O cēe ma Éfésà-nyò bēò gbo bé wa ké ma gbo-krōin-krōin bé Zùùò nyu ké nyo bédéà kee jè dyi krō, ké o cēe, ké o dá, “Kpódó-dyùà dyúáqò mò nyo ni nyènèè . . . ké Bounboò ni dyúáqò, ké hwiqĩi-taba-tabàò dú ni dyúáqò, ké nío-krá-kráò ni dyúáqò” (Ífísì 4:4-5). Jízè baà ma hwòdǒè-dé-hwè-kà bé jǎà-po-nyò bēò ké nyo dyúáqò jǔ, bé bódó-kràà nyo bē kée jǎà po kà bé o sò ma dé Bǎò gbo ke (Jǒó 17:21).

Cóciò dú ma o mìòùn dyí bé o ké cóci dyúáqò jǔ sòin dée gbo-dè-tiín. Wuqu nià ke cée dé Àpósò bēò jǎà-po-dèò mú: “M po . . . Kíáqè-còci Hwèin-hwèinò jè jǎà.” Ké wuqu nià ke cée dé Násiin-nyò bēò niín jǎà-po-dèò mú: “M po Kíáqè-còciò kè Àpósò-còciò jè jǎà.” Wuqu màà *kíáqè* kee xwíniín mò de bé o hwè gbo, ké o ni bódó-kràà dà séin nye. Ké wuqu màà *àpósò-còci* kee xwíniín mò àpósò bēò mò nyo de ma cóciò dyi, ké cóci-nyò bēò ni àpósò bēò tèmèin-dè bēò dyúà kpauñ ke dé cóciò mú.

Jǎà-po-dè bē bé nyo bēò cée zǒò kà kíin nyee zain tèmèin-dè jéé bē bé Kédèi-dèin-nà-nyò bēò ké dyi krōee jè kōin. Tia baqaa, nyo bé o se ma jǎà-po-dè bē nià ke dyi krōee, wa se ma o Kédèi-dèin-nà-nyò dǎin béin, sepóedé jǎà-po-dè bēò mò Kédèi-dèin-nà-nyò bēò jǎà tèmèin-dè bēò. O jèee, o jǔ ké nyo dò dyie ma hwiqĩi poín kà bé jǎà-còci díé bē ni bó ké wa se Kíáqè-còciò wáká dōee ní, níí, nyoò bédé ma hwiqĩi-taba-dè kà kò dò ke.

Cóciò Dú Kò-kò bēò

Cóci deà dà bódó-kràà kō dyi bé zō hōdèdè báún-báún dǎà ziee dú se dyúáqò ni. Cóciò bédé dú kò-kò bē. Cóci-nyò bē bé wa poín dyí, ké wa bédé jǎà-po-dè dyúáqòò kee mò nyo bē bé wa ni cóci-dù dò xwíqíie.

Zō màà A.D. 451 ke xwíniín nyee, Cóci-dùò nyo màà Ówiqíéntà Ótódósi kee kè Kíáqè-còciò zain ma gbo, sepóedé wa se ma wuquún dyi wóin bá waà tèmèin-dè bēò jè dyí. Zǎè kee, cóci díé bē mòùn dǎ Ówiqíéntà Ótódósiè cóci-dùò xwíqíi kpá. Cóci bē kpáà wa xwíqíiee mò cóci bē bé wa ni dé waà gbèèò mú ke. Cóci bēò mò: Kótè kè Ítíopià-còci kè Èwíqítíà-còci kè Mánákawàqà Síwíqíà-còci kè Síwíqíà-còci o kè Àméníà Àpósò-còci.

Zō màà A.D. 1054 ke xwíniín nyee, cóci-kròòò nyo màà Ísinìin Ótódósi kee mòùn kè Wódómà Kíáqè-còciò zain ma gbo. Zǎè kee, cóci-kròòò baqa-bùè sè hmñ dǎ Ísinìin Ótódósi niín cóci-dùò xwíqíi kpá. Wa díé bē mò, Ótódósi-còci nià dé Wódósiò-bòdòò kō ke kè Ótósósi-còci nià dé Sébià-bòdòò kō ke o kè cóci nià dé Sápòdò-bòdòò kō ke.

Bó gbo-zain-zain kúqúú bēa wáún wēe, cóci díé bē kè Wódóùn-còciò zain ma gbo bó zō bēa xwíniín deké.

Gbo-zain-zain dò kpá ma dé cóciò mú zō bē màà 1500's kee xwíniín. Cóci pàqǎ bē sò ma Wódóùn-còciò xwíqíi, sepóedé wa poèn hwiqĩi kà bé cóciò se ma múa-bǒ bá Kédèi

dyíεε cēε nì de dé hwìè sédèin dyíεε mú κε. Cócì-nyò bĕò bédé ma fùà-fúá díé bĕ, ɔ hwòin kà nyo díé bĕ nì ma vōuñ bé gbo-zīàin-zīàin díé bĕ ké ma nì, κεε de jééd bá ma waà jǎà-po-dĕò mɔɔ waà tēmèin-dĕò jè dyí.

Gbo-zain-zain nià κε nyue ké cóci pàdǎ wódó ma bóqóún bó tia baɗa. Cócì nì ma dé Íngànà-bòqòò kōεε xwídíi déè cóci bĕ nià dé Íngànà-bòqòò kōεε m̀ùn sò ma. ɔ jũ ké wa dyi ma cóci d̀o dyi dè dé bóqó kà kò d̀o kō ní, níí, wa dǎin cóciò dye mòò Ípísíképò-c̀òci.

Cócì mòà Pédéè-bàtíwèdèin-c̀òci κεε m̀ùn sò cóci d̀o xwídíi dĕkè: Nyo bĕ dè cóciò dyiεε mò J́óó Kávìn s̀à dé Súésònéè-bòqò kōε kè J́óó Nòsì s̀à dé Síkònèè-bòqò kōε ɔ kè nyo tòò bĕ de. Ké zĕè κεε, Pédéè-bàtíwèdèin-c̀òciò dǎ dúún zain tee, ké ɔ dǎà kà dyí vò kǎñ wĕ.

Bá Đútiniin-c̀òciò niin jè dyíεε, gǎa mò Máátìn Đútò κεε mò nyo dèè dyi dé Jámà-bòqò kō. Đútiniin-c̀òciò m̀ùn dǎ dúún zain, ké wa dǎ bóqó-kpàà dà báún-báún nì dĕkè.

Ánàbáfèdè-c̀òciò m̀ùn poε jǎà kà bé cóci d̀o-d̀o bĕ bé wa s̀à cóci tòò bĕ xwídíiεε se ma múà-bòò kǎà mú nyùĕn nì jéé cá dé zùñ wĕ. Wa poε jǎà kà bé hwo bĕ kō jè se céè dé Bábòò múεε se bédé bé wa ké à biè-bièò wáká d̀o jũ κε. Ké wa poε jǎà kà bé nyo bĕ bé wa dǎ waà nàmǎñ bĕò kōín pòin nyεε déè wa me po níɔ, κεε wa me bó dyú-pèdè bĕ níɔ poε κε. Báfèdè-c̀òci pàdǎ s̀ò wa m̀ùn xwídíi, ké wa nì bóqó-kpàà dà báún-báún dĕkè.

Pènèkòsòqò-c̀òciò dè gbo dé cóci-hwò d̀o kō dé Đósi Áájìdè-hwòqòò mú dé zō mòà 1906 κεε mú. S̀òin bóε gboεε, Pènèkòsòqò-c̀òci kui-kui báún-báún bĕ dǎ dyi dè dé bóqó-dù pàdǎ bĕ nì bóqó-kpàà dà séin nyεε kō. Wa m̀ùn bédé tēmèin-dĕ kò-kò bĕ, ké wa díé bĕ se tēmèin-dĕ bá Gèdèpòò dyúádò bédé dú tǎò jè dyíεε dyi kpō.

Kǎñ wĕε, nyo bĕ dǎ cóci kúqúú bĕ dyi dè, ké wa nì wa mìc̀ùn Kédèi-dĕin-nà-nyò dǎin. Nyo díé bĕ se cóci d̀o xwídíi s̀ò, κεε wa dè wa mìc̀ùn niin cóci bĕ dyi, ké wa bédé wa niin tēmèin-dĕ bĕ.

Nyo díé bĕ kpá wáká ké wa dè wa niin cóci dyi, sepóεdĕ wa poε jǎà kà bé cóci wa nià múεε doin jǎà-dĕ kpa de d̀o jè mú, mɔɔ wa seε dyi kpō κε. ɔ jèεε, wa dè wa niin cóci dyi, dè bé wa béin waà jǎà-tēmèin-dĕ bĕò nyoñ tēmèin nyε. Ké wa mu waà tēmèin-dĕ bĕò dyúa kpañ tee, ké ɔ muε nyuùn bé wa m̀ùn ké kò bó cóci tòò bĕ gbo. Wa dú wa mìc̀ùn niin Gèdèpòò biè-hwìè kà kò d̀o dyí, ké wa zain hwìè bĕ bá kà Kédèi-dĕin-nà-nyò ké cíε nyεε dyí.

Ti díé bĕ ní nyo bĕ dè cóci dyi dyiìn dé b̃ nòmò dyiin kpa-kpa mú. ɔ jũ ké nyo báún-báún dyi gbo zīàin bó gbĕè d̀o mú, ké cóci d̀o se bó dyi xwĕin ní, níí, wa béin bó cóci dyi

dèè. Ké kpoo dò bé ɔ̀ nì Gèdèpòdò bìi kùà nyueh́ dè bódó kà kò dò kōεε βéin wa miòùn nìin cócì dyi dèè.

Cócì pàdǎ see cē kà bé wa dònùn mò Kédèi-dèin-nà-nyò jéé bēò κε. ɔ̀ jũ ké cócì dò dyie hwìdǐi pòin kà bé wa dònùn mò cócì kra dèdò dà bódó-kpàà kōε ní, nìí, nyoũn me bó wa hwòdǒ kō dèè. .

? Cócì jǐ xwě kǒ nyéné m̀ dyuò ké, ké cócì vènè bē bé cócì tòdò bē sò xwídííεε jǐ xwě kǒ nyéné m̀ dyuò ké?

Nyo bē bé wa se jǎà poεε dá Kédèi dèin-nà-nà mò dε cá-cá, sepóedé ɔ̀ ge mú, ké ɔ̀ bédé dú pàdǎ bē jè. Nyo bē bé wa se jǎà-poεε báún-báún poε jǎà kà bé Kédèi-dèin-nà-nyò bēò se wuquún dyi wóin bá waà jǎà-po-dè bēò jè dyí κε. Nyo báún-báún nì bódó-kpàà kōεε poε jǎà kà bé gbo-kpōin-kpōin dò se bó Kédèi-dèin-nà-nyò bēò púa nì κε.

? Dè mò kpede bē nyue ké gbo-kpōin-kpōin seà bó cócì-nyò bēò púa niεε díé bē ké?

Cócì díé bē néin dε bē nyue bé wa m̀ùn dyià kò bó cócì tòdò bē gboεε jìi kō kódó-kódó, m̀ seé kǒ kebì waà tèmèin-dè bēò me se jǎà tèmèin-dè κε.

Nyo díé bē fúa bé wa ké cócì tòdò bē dε gbà kōún cē, kà bé wa nyu dyédéi, ké wa z̀in nyo tòdò bē hwòdǒũn gboε. Wa ní wó cócì bēò jè múin nòmò dyiin, ké wa kpō wa dε bē nià κε kè nàmàũn tòdò bē nyu jè.

Cócì díé bē kpō jǎà tèmèin-dè bēò dyi jéé dyeo, keε cócì tòdò bē cēε wa kōún kà bé wa se Kédèi-dèin-nà-còcì κε.

Cócì díé bē se gbo kpōin dè kùà vènè bé Kédèi seà à gboεε nyu-nyu mú. Cócì díé bē dyéin wa m̀è bē, ké wa nì kpede kpauń pū kà cócìdò mòdò kà wídí mú móin-dè κε. Wani kpede kpāin gáná cákà dèdò m̀dò kà wídíin-móin-dè κε. Nàin-nyò pàdǎ poε jǎà kà bé nyo bē bé wa nì kùà dò nyueh́, ké kùàdò se nyéné kǒ keε gbo-kpá-kpá mò kùà-sǒ kè wídí mú gbòdò-gbòdò pídyi pū κε.

Ti díé bē ní, Kédèi-dèin-nà-nyò séin βéin dyè gbo wóin kà bé Kédèi-dèin-nà-nyò séin me kpōin gbo κε, keε nyo báún-báún se kà gbo-kpōin-kpōinò ké niē muεε dyí dyuò.

Kíin-kíin nyεε à mu cócì bé Kédèi dèà dyi bódó-kpàà dà séin nyεε gbo-kpōin-kpōin jè cēin, hwè bé à ké gbo-kpōin-kpōin nì bó cócì dò-dò bēò púa keε jè cē.

Cóci bé Kédèi deà dyíεε gbo-krõin-krõin: Ɔ se kproo dõε gbo-krõin-krõin

Nyo díé bē poèn hwìdĩi kà bé cóci séin me krõin gbo bé wa ké cóci dyúádò jũ ke. Wa poèn hwìdĩi kà bé de dyàà cóci kúqúú bēè dyi-dè-dèεε mò sepóεdé cóciò se gbo krõin jèε. Ɔ xwíníin mò cóciò kè kproo séin báa dyíεε bédé bé wa ké gbo krõin. Ɔ jèεε, dé wa mòùn gboεε kproo séin mɔɔ kũà séin bá cóciò dyíεε me bédé gbo-krõin-krõin.

? Dé m bēin nyo bé Ɔ poèn hwìdĩi kà bé Kédèi-déin-nà-kròò séin kè cóci séin me krõin gbo bé wa ké kproo dyúádò jũεε gbo cēε ké?

Cóci bē se xwaún kpáin bēin Ɔ jũ ké wa se wuquún dyi wõin bá waà tèmèin-dè bēò jè dyí ní. Bé gbo-krõin-krõin ké bó wa púa niεε, wa séin bédé bé wa ké jáà-tèmèin-dè díé bē dyi krõ, bé wa kée gbo po kà bé tèmèin-dè tòò séin dò seε nyue bēin bé wa ké gbo zain, kebì nyo díé bē ni dé wa hwìε bé wa mòùn ké tèmèin-dè tòò bēdyi krõ ke.

Waà hwòdõ-kráin-dèò mò Kédèi-déin-nà-nyò bēè gbo-krõin-krõinò xwíníin mò kproo séin bá Kédèi dyíεε gbo-krõin-krõin.

Jízè mìòùn se ma Ɔ déin-nà-nyò bēò kõ né bé wa séin ké ma kproo dyúádòò mú ni dye mòùn, ti Ɔ ni ma dà bóqó-kràà kõ ke, kà Ɔ nyuà céèε dé vósi nià dà bídííεε mú ke.

“Wé dõε baqaa, Jjó cēε ma Jízè gbo, ké Ɔ dá, “Bounbo, à dyé gàa dò, ké Ɔ ni nyo dò zùù gbà mú zàũn dé ni nyénéò mú, ké à po Ɔ bóí Ɔ ní kòò dà náa nyu, sepóεdé Ɔ se à dò.” Kεε Jízè cēε ma Ɔ gbo, ké Ɔ dá, “Bē bó Ɔ bóí poε. Ɔ me nyue, sepóεdé nyo mò nyo bé Ɔ se bē gbo võεε mò bēè nyo.” (Đúù 9:49-50).

Đε Jízè cēà kεε tèmèin nyoũn dyí kà bé kebì nyo dò me “se bó à gbo niε”, Ɔ xwíníin mò kebì à kè nyoò me se kproo dyúádòò bìi kũà nyué niεε, Ɔ bēin à “wáká kõ niε” pũ ke. Kà dyúádòò kãà Kédèi-déin-nà-nyò bēò séin se bédé bé wa ké cóci dyúádòò mɔɔ Kédèi-déin-nà-kròò dyúádòò mú ni wéé hwè bé wa ké gbo krõin nye.

Sòin bó ti bé Jízè dǎ ma Ɔ kũàò hwo dà bóqó-kràà kõ, bé zõ pàqǎ dǎ ziεε, cóci díé bē cēε kà bé wa dònùn mò cóci gánáò ke. Wa cēε kà bé cóci séin se wa dyí báa se ma Kédèi-déin-nà-nyò bē ke. Nyo bē bé Jízè poin ma kà bó Ɔ gbo dyíεε, Ɔ mìòùn ni ma dà bóqó-kràà kõ, ké Ɔ nàin ma wa dyεo, kεε Ɔ seε ma cē kà bé wa dònùn mò ma cóci gánáò ke.

Ti díé bē ní, nyo bē dáin waà cóciò cóci bé dyéqé se dyéε bēin nye. Wuqu mòà dyéqé se dyéε bēin nyeε xwíníin mò wase cóci-nyò bē bédé bé wa ké wa Kédèi-déin-nà-nyò bē

dáìn. Ké ɔɛɛ, Kédéi-ɔéin-nà-kpòò díé bĕ nì bó, ké nyo bĕ nì ɔéɛ se Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕ. Ɔ jèɛ, à se cóci dò jì tòè béin cá bé à kée cĕ kà bé wa dòn mò jǎà-còciò ke.

Kédéi jǎà-còciò se cóci dò bé nyoŭn béin dyéɛ ke, kee Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕè gbo-kpõin-kpõinò ɔéè nyoŭn kéà dyé kè. Jízè baà ma bé jǎà-po-nyò bĕò ké gbo kpõin, bé ɔ dǎ ná niin, bóqó-kpàà nyo bĕ kée jǎà po kà bé Gèdèpòò tò ma ɔ ke. (Jǎó 17:21). Ɔ xwíniín mò Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕ me kpõin gbo, bé Kédéin-ɔéin-nà-nyò séin kè bóqó-kpàà nyo bĕò kée dyé kà bé wa mò nyo dyúáqò ke.

Gbo-kpõin-kpõin nià bó Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕ púa kee gbo-dè-dè

Jǎà-po-nyò bĕ pòin dyí ké wa cĕ Bábòò, ké wa dèin ɔe bé wa po jǎà kee jè dóò kõin, ké wa poe jǎà kà bé ɔe bĕò mò jǎà ke. Wa dyéɛ kà bé waà tèmèin-ɔé bĕò kè cóci tòò bĕ niin tèmèin-ɔé bĕò se gbo muin jèɛ, wa se cóci tòò bĕ niin tèmèin-ɔé bĕò dyi kpõò béin nye.

? Ɔ jũ ké m̄ dyi nyo dò dyé, ké ɔ dyi niin ɔ mò Kédéi-ɔéin-nà-nyò ní, nií, ɔé mò ɔe nòmò dyiin m̄ béin ɔ gbo cĕɛ bá Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕè gbo-kpõin-kpõinò jè dyi ké?

Ɖe dyà gbo-kpõin-kpõin ɔé cóci múɛɛ mò ɔ jũ ké cóci-nyò bĕò dyi tèmèin-ɔé sààin ɔé Bábòò múɛɛ dyi kpõ, ké wa dyi Gèdèpòò jíájèò jè dyuò, ké wa dyi fĕè bé Zùùò nyí nyoɛɛ jè dyuò ní. Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕ bé wa mòun kpá wáká sòin ɔé cóciò múɛɛ, wa dyuò jǎà-ɔé bĕò dyi dyeo, kee ɔe bĕò dyuò-dyuò se gbo hwè ɔé wa mú.

Hwìè dò kǎ mú nyo béin gbo-kpõin-kpõin nià ɔé Kédéi múɛɛ dyí dyuòè ɔeɛ mò: ɔ jũ ké nyo dò dyie cĕ kà bé ɔ dǎ pòɛ, ké bĕ dyie dyé kà bé ɔ bédé zùŭn-fĕè ke, ké ɔ dyi Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕè jǎà-tèmèin-ɔé bĕò dyi kpõ ní, nií, ɔ kpa ɔe bé ɔ kè cóci-nyò bĕò ké mú nain. Bĕ kèò kè me nain mú tee, kà bé ɔ mu cíɛn niin ɔé Gèdèpòò dyi-fĕin-fĕin kè ɔé Bábòò wuɔu nyu-nyu mú ke.

Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕè gbo-kpõin-kpõin se bé wa séin ké tèmèin-ɔé dyúáqòò dyi kpõ wĕé ke. Ɔ se xwa fĕin bé cóci séin nì dà séin nyɛɛ ké tèmèin-ɔé dyúáqòò bédé wĕé ke. Àpòsò bĕò se ma hwòqǎ dyúáqò bédé bá waà tèmèin-ɔé bĕò jè dyí dye mòun. (Gàdézìà 2:11-14).

Tèmèin-ɔé gbèi-gbèi nì bó ké wa mò tèmèin-ɔé jééò, ké wa kpa ɔe bé Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕò ké wa dyi kpõ. Ɔ jũ ké nyo dò se tèmèin-ɔé bĕ nià bóɛ dyi kpõ ní, nií, ɔ se múà-bĕò jè múin wǎò béin, moɔ ké ɔ seɛ jè jǎà poe béin.

Cóci dò mòun béin tèmèin-ɔé kúɔúú bĕ bédéɛ, kee cóci díé bĕ poe jǎà kà bé Kédéi-ɔéin-nà-nyò bĕ nì dà séin nyɛɛ se tèmèin-ɔé séin dyi kpõ ke. Ké kebì tèmèin-ɔé dò jè me céè ɔé Bábòò múɛɛ, nyo séin se Bábòò múin wǎ ɔé hwìè dyúáqòò mú.

?Dé mò jǎà tèmèìn-dè bǎ̀ dyí-tèmèìn-dè díé bǎ̀ ké? Ké tèmèìn-dè bǎ̀ nyé se jǎà tèmèìn-dèò ké?

Jǎà tèmèìn-dèò díé bǎ̀ bá nyo bé Gèdèpòò jǔe kè kà bé Kédéi mò ma nyoũn-dyù hwè ké ɔ̀ mò ma Gèdèpòò ke kè Zùù Hwèìn-hwèìnò, kè Kédéi mé-mèò ɔ̀ kè pò-pó bé Kédéi nyíà nyo pídyi dyiìn dé Gèdèpòò hwiqĩi-tabataba múeε jè dyí.

Tèmèìn-dè díé bǎ̀ bé wa se jǎà keε mò hwiè kúdúú bǎ̀ kǒ̀ mú bé nyo bǎ̀ bièìn kà Gèdèpòò ke kè tèmèìn-dè kúdúú bǎ̀ bá Kédéi-déìn-nà-fèèò jè dyíe. Ɔ̀ nòmò dyiìn bé à ké Bábòò wuqu nyu dé de séín bé à mu nyuùn wǎe mú, keε à me dyuòè kà bé Kédéi-déìn-nà-nyò séín se de séín jǎà poε béìn nyε.

"Ɔ̀ jǔ ké ò̀ dyi ò̀ mú dǎ̀bè kà móún dǎ̀bèà ò̀ múeε ní, níí, ò̀ me dǎ̀bè ò̀ mú mìò, sepóedé nyo bǎ̀to bé ɔ̀ xwéìn nyo búìn nyεε jè kra de ké ɔ̀ zi nyo díí-gàà dyí. Ì me dǎ̀bè ò̀ mú kà nyo dǎ̀bèà nyo díí bé ɔ̀ ò̀ dé Kédéi múe mú ke kè kà nyo dǎ̀bèà nyo mǔè hwòdò-nyò mú dé Jùdúsèdèìn-hwòdò dǎ̀bèò mú ke ɔ̀ kè kà sójà bé ɔ̀ ò̀ sójà bǎ̀ bé ɔ̀ dyàà pò-pó keε xwíqĩi ke. Ì me dǎ̀bè ò̀ mú kà ò̀ mòò kà ò̀ mǔè dé Jízèè kǎá-bòdòò kǒ̀ kè dé ɔ̀ jǎàò mú, ké ò̀ mòà ɔ̀ dííìn-dǎ̀ìnò dúí-sè-nyò dò ke.

Jóò Weséde, dé ɔ̀ céè-dè mòà "Zùù nyíà nyo Gbo-kpõìn-kpõìn nyε" mú.

Dyí-tèmèìn-dè bǎ̀ bá Jǎà-còcìò jè dyíe

Kíádè-còcìò kè nyo bǎ̀ bé wa kè Kíádè-còcìò zàìn ma kà gboεε bédé ma fò̀nò-hwòdò dò bá de mò jǎà-còcìò keε jè dyíe. Kédéi-déìn-nà-nyò bǎ̀ò poèn zǒò hwiqĩi tee kà bé dyí-tèmèìn-dè hĩinye bǎ̀ bá jǎà-còcìò jè dyíeε mò gbo-kpõìn-kpõìn kè mú-hwè-hwè kè jǎà-còcìò kè Àpòsò-còcìò jǔ-jǔ ke. Wuqu bǎ̀ nìà ke bédé xwíníìn kò-kò bǎ̀. Waà xwíníìn bǎ̀ò díé bǎ̀ keà kè. *Gbo-kpõìn-kpõìn* xwíníìn mò nyo séín bǎ̀ mò Kédéi-déìn-nà-nyò jéé keε mòà còcìò kè. *Mú-hwè-hwè* xwíníìn mò còcìò nyé nàmǎũn mú, ké wa po pò-pòò jè jǎà. *Jǎà-còcìò* xwíníìn mò còcìò béìn dyi dèè dé bóqó-kpàà dà séín, kà bé wa kpõ bó jǎàò jè gboi ke. *Àpòsò-còcìò* xwíníìn mò còcìò kpõ bó hwiqĩi-tabade jéé bǎ̀ bé àpòsò bǎ̀ò deà dyíeε jè gboi.

Nyo bǎ̀ mòà kpeqε-kpa-nyò dé còcì jè múeε bí de xwa

Ti díé bǎ̀ ní còcì kúdúú ò̀ bó gbǎ̀è dò mú, ké nyo bǎ̀ cí bóεε gǎ̀ còcìò nyo wa mó muε dyíe. Còcì dò ò̀ìn nyo bǎ̀ò mu vò̀un bé wa kée nyo bǎ̀ ò̀ bó gbǎ̀èò múeε dyí tèmèìn kà bé wa ò̀ìn còcìò nòmò dyiìn ké ɔ̀ zi còcì tòò bǎ̀ò mòùn dyí ke. Wa kè còcì tòò bǎ̀ò mu kpeqε kraùn, bé wa kée nyu bé nyo bǎ̀ò kée dyé kà bé wa ò̀ìn còcìò mò còcì kpa deò ke. Wa poèn hwiqĩi kà ɔ̀ jǔ ké waà còcì-nyò bǎ̀ò dyi kǒ̀ kpáa ò̀ ti séín ní, níí, wa kpa de ké wa zi còcì tòò bǎ̀ dyíe.

Nyo bē màà kpeḍe nì náa kpa-nyò dé còcì jè múe, wa se ḍe bé còcìò jũ kee jè múin wó. Wa poèn hwiḍĩ kà bé còcìò nì kà peḍee-ḍe bé ɔ deà ḍe-dõ-nyò bē hwiḍĩee nià ke. Mɔɔ wa poèn hwiḍĩ kà bé còcìò mò de bé wa ké ḍe bē xwai nyu, bé nyo vò-vò ké ḍe dyi bó ḍei dyé jè ke. Fònò-hwòḍḍ bē nià ke séin mò ḍe gbà.

Còcì-nyò bēò mò Gèḍèpòòbíḍí-gbõ-xwíníin-nyò bē bé wa bédé Zùùò ke. Gbõ-xwíníin bé ɔ nòmò dyiin nyee nyo bēò kōin kōin jè gbo. Wa kpōin gbo dé kùà nyu-nyu mú, ké wa nyu kùà bó ḍe bē bé wa mó kee jè. Wa poìn dyí bó dà dyúáḍò tee, sepóeḍé wa kpōin gbo jè.

Còcì-nyò bēò mò nyo bē bé wa bédé hwiḍĩ-tabá-tabá dyiin dé gbo-kpōin-kpōin nià bó wa kè Gèḍèpòò púa ke kè ɔ nyo nià bó wa miòun púa kee mú ke. Wa mó bé còcì-nyò bēò ké kō kpá dyeo, kee ḍe kpō wa hwòḍḍ miò kee mò bé nyo bē dyi còcìò múe ké múà-bḍò dyikpō, ɔ kè bé wa kée dyé kà bé gbo-kpōin-kpōin nì bó Gèḍèpòò bíḍí-gbõ-xwíníin-nyò bē màà còcì-nyò bēò kee púa ke. Ḍe bé còcìò me néin jii kō miò kee mò múà-bḍò cē-cē kè bé wa kée còcì-nyò bēò gbo cē bé wa ké fèè bé ɔ de Bounboò hwiḍĩee cí. ɔ dyi ná niin, níí, nyo kpa ḍe bēò mu dé còcìò mú dyiin – ɔ mò nyo bē kḍ hwòḍḍ poe gbo bé wa ké Gèḍèpòò bíḍí-gbõ-xwíníin-nyò bēò ḍò jũ ke.

? ɔ jũ ké còcì ḍò dyie gbopo bé ɔ kè còcì-tòò bē nì bó gbèèò múe ké kpeḍe kpa ní, níí, xwě waà kpeḍe-kpa-kpaò mu niè nyuùn wé?

Còcì-nyò bēò Gbo-kpōin-kpōin

? Ḍé kḍ jè còcìḍò-ḍò bē màà wa miòun niin tèmèin-ḍe bēò pàḍḍ dyi kpō dyi bé ɔ kèà jàà-còcìò niin tèmèin-ḍe bēò dyí zi ké?

Kédéi-ḍeín-nà-nyò ḍò béin ɔ mūè Kédéi-ḍeín-nà-nyò tòò bēè wuḍu jàà poe, kebì wa me se ɔ niin tèmèin-ḍe bēò séin dyi kpō, kee wa kpō jàà-tèmèin-ḍe bēò dyi, ké wa cí-cí tèmèin nyoùn dyí kà bé wa mò Kédéi-ḍeín-nà-nyò bē ke.

Kee wéé kee, sepóeḍé Kédéi-ḍeín-nà-nyòò bédé bé ɔ hwiḍĩ-tabá-ḍèò ké nyuu-ḍe bédé jèee, ɔ se bédé bé ɔ kè Kédéi-ḍeín-nà-nyò séin ké kùà nyu pū. ɔ hwòin-ḍe mò, ɔ jũ ké pásòḍḍ ḍò dyie jàà po kà bé Báḅòò cēe ɔ gbo bé ɔ ké nyo bē dyi Kédéi gboee níó po ní, níí, ɔ se pásòḍḍ jūe béin bó còcì bé ɔ tèmèin ɔ nyo bēò kà nyo bē bé wa dyi Kédéi gboee se bédé bé wa ké níó kpá kee bìí.

Ɔ hwɔin-dɛ̀ dɔ̀ kɛ̀ dɛ̀: Ɔ jũ kɛ̀ nyo dɔ̀ dyiɛ jǎ̀ po kà bɛ̀ wuɖu kà kò dɔ̀ mú wùdùin-wùdùin seɛ xwíníín mò bɛ̀ Zùù Hwèïn-hwèïnò kɛ̀ dé nyò mú nì keɛ ní, nìí, ɔ mu mú kàmàùn bɛ̀ nyo dǎ̀ nàa kɛ̀ cɔ̀ci kɔ̀ nyo bɛ̀ poà jǎ̀ kà bɛ̀ m̀se wuɖu kà kò dɔ̀ mú wùdùin ní, nìí, m̀ se Zùù Hwèïn-hwèïnò bɛ̀dɛ̀ keɛ kɛ̀ kùà nyu. Ɔ jũ kɛ̀ nyo nì nàa dyi dé waà bièin-naínò dyi ní, nìí, ɔ jè mu wa fùà-fúá dyí dèin m̀o, sepóedɛ̀ wa se dɛ̀ bɛ̀ bɛ̀ ɔ mu cɛ̀in nyee jǎ̀ poé mu. Wa se gbo kpɔ̀in bɛ̀in fɔ̀ dɛ̀ kùà nyu-nyu mú, sepéedɛ̀ wa niè nyueñ bɛ̀ nyo bɛ̀ dyi Kédɛ̀i gbo dɛ̀ee kɛ̀ wuɖu kà kò dɔ̀ mú wùdùin.

Ɔ jũ kɛ̀ nyo dɔ̀ dyiɛ hwidjii poin kà bɛ̀ ɔ dǎ̀ dɛ̀ bɛ̀ Bábdò dǎ̀ nyo ní nyueɛ nyu ke ní, nìí, ɔ kpɔ̀in ɔ m̀oùn zaa dé ɔ hwòdɔ̀ bũ. Ɔ dyi ná niin, nìí, Gèdèpò̀ mu ɔ zaa dúún wádáún, sepóedɛ̀ ɔ nyu dɛ̀ bɛ̀ Bábdò dǎ̀ nyo ní nyu ke.

Kédɛ̀i-dɛ̀in-nà-nyò dɔ̀ bɛ̀in cɛ̀e kà cɔ̀ci bɛ̀ ɔ bɛ̀dɛ̀ tɛ̀mèin-dɛ̀ kò-kò bɛ̀ee mò cɔ̀ci jéé ke, keɛ dɛ̀ kpɔ̀ ɔ hwòdɔ̀ee mò bɛ̀ ɔ kɛ̀ cɔ̀ciò nyo bɛ̀dɛ̀ tɛ̀mèin-dɛ̀ kúdíú bɛ̀ee mú kpá, bɛ̀ ɔ kè wa kɛ̀ kùà nyu ke. Ɔxwíníín mò cɔ̀ci díé bɛ̀ bɛ̀dɛ̀ tɛ̀mèin-dɛ̀ kà kò dɔ̀ bɛ̀ bó tɛ̀mèin-dɛ̀ bɛ̀ bɛ̀ Àpòsò bɛ̀ò nyuà bó cɔ̀ciò gbo-tè-tiin nyee wáún.

M̀ me nyu dɛ̀ bɛ̀ bɛ̀ m̀ po jǎ̀ bá ni Gèdèpò̀̀ biè-bièò jè dyíee dé jǎ̀ mú. M̀ me nyùin dɛ̀ bɛ̀ bɛ̀ Gèdèpò̀̀ nyí m̀ wɛ̀e kùà mú, keɛ m̀ me m̀ain nyo bɛ̀ bɛ̀ wa ní nyùin wa niin nyíi-dɛ̀ò kùà múee jè mú. M̀ me zàin m̀ m̀oùn dɛ̀ bɛ̀ bá Gèdèpò̀̀ biè-bièò bɛ̀ ɔ sédɛ̀in dyíee xwádáún; keɛ m̀ me dɛ̀bè nyo bɛ̀ bɛ̀ wa se nì kà m̀oùn nià keɛ mú. Bó nyo tòò bɛ̀ zaa kpɔ̀in sepóedɛ̀ m̀ kè wa se hwòdɔ̀ñ hwɔin jè

Jǔó Wésèdè, dé ɔ céè-dɛ̀ mòà "Méfèdè-nyò bɛ̀ò Náún-po-po keɛ mú".

? *Dé kɔ̀ jè ɔ mòà dɛ̀-xwa-bí-bí ɔ jũ kɛ̀ nyo dɔ̀ dyi cɔ̀ci séinè tɛ̀mèin-dɛ̀ bɛ̀ dyi kpɔ̀ níee kɛ̀?*

Cɛ̀é-dɛ̀ò dú-po-po

Kédɛ̀i-dɛ̀in-nà-nyò se bɛ̀dɛ̀ bɛ̀ ɔ kɛ̀ nyo dɔ̀ mú dɛ̀bè bɛ̀ ɔ kɛ̀ nyo dɔ̀ m̀oùn dyí zi. Ɔ me bóo cɛ̀e kà bɛ̀ Kédɛ̀i-dɛ̀in-nà-nyò tòò bɛ̀ se Kédɛ̀i-dɛ̀in-nà-nyò jéé bɛ̀, sepóedɛ̀ wa m̀oùn se tɛ̀mèin-dɛ̀ jéé bɛ̀ò dyi kpɔ̀ jèe. Keɛ ɔ me xwèin cɔ̀ci bɛ̀ bɛ̀ wa kpɔ̀ wa niin tɛ̀mèin-dɛ̀ bɛ̀ dyi, kɛ̀ wa kpɔ̀in gbo, kɛ̀ wa biè Gèdèpò̀̀ dé waà tɛ̀mèin-dɛ̀ bɛ̀ò múee bũin.

Wuqu mèněìn-sǎ bě bé wa po cěé-dèò dú ke

- (1) Báǎbòò něìn Kéděi-děin-nà-nyò běè gbo-kpǎin-kpǎin jè jìi kǎ.
- (2) Cócì bě nì zǎǎ kǐín nyee dú ma cócìò gbo-kpǎin jèò dyí bé ɔ ké tèmèin-dè kpa de dǎ jǔ.
- (3) Cócì-nyò běò se gbo kpǎin běin ɔ jǔ ké Kéděi-děin-nà-nyò běò séin dyi kpoo dyúádò mú nì pū ní.
- (4) Dε tíín-tíín bá Kéděi-děin-nà-nyò běè gbo-kpǎin-kpǎinò jè dyíε mò tèmèin-dè sòin dé Báǎbòò múεε dyi-kpǎ-kpǎ kè Gèdèpǎò jǐájèò bédé-bédé ɔ kè Zùǔn-fèè cí-cí.
- (5) Kéděi-děin-nà-nyò bě nì dà séin nyee kpǎ Kéděi-děin-nà-nyò běè tèmèin-dè jéé běò dyi.
- (6) Kéděi-děin-nà-nyò bě bé wa nì cócì kò-kò bě múεε se wuquún-dyi wǎin běin bá waà tèmèin-dè kò-kò běò jè dyí.
- (7) Cócì-nyò běò bédé bé wa ké bó waà tèmèin-dè běò jè gboi kpǎ kódó-kódó.

Hwè bé de-cě-tì dǎ ké bó dyí kεε, de-cě-nyòò me céè de gběi-gběi wè bá “wuqu mèněìn-sǎ bě poà cěé-dèò dúεε” dǎ-dǎ jè dyí (ɔ xwíníín mò de ɔ muà céèin nyee ɔ me céèé dú mèněìn-sǎ). Dè ɔ céè-céèò múεε, ɔ me zain de tíín-tíín bé wuquò kpàin hwòdǎ kè de nyue bé ɔ dyià de kraa jè kǎin. Dε bé de-cě-nyòò muà céèin nyee me mò de bé ɔ běin nyo se de-cě-cěò mú niεε gbo kǎin zain nyε. Ké ɔ me nyí de ɔ muà céèin nyee ɔ de-tèmèin-nyòò xwa.

Taún-kùà: Dε-cě-nyòò kè nyo bě bé wa sò cócì kò-kò tǎ múεε me dè dǎ, bé ɔ ké wa dyi diè bá kà wa mǎn nyo cócì tòò bě dya gmòò keε jè dyí. Wa poèn hwìdǐεε, gbo-kpǎin-kpǎinò nyé nì Kéděi-děin-nà-nyò bě nià bóεε pǔa ké? Céè wuqu gběi-gběi wè bá nyo běò dǎ-dǎ gǎ-jǔ-wùdù běò jè dyí.

Dε nià ke me nì m hwìdǐi: de-cě-nyòò me po cěé-dèò dǎ páún sòin dé tèmèin-dèò mú, bé ɔ kéε nyo bě se de-cě-cěò mú niεε tèmèin-kpà dǎ-dǎ tǎ nyo.

Cĕĕ-dĕ 3

Cćcĭ

Đe-cĕ-nyò bĕò me nyí đe wa cĕè kà bá “Wuđu mĕnĕĭn-sŏ bĕ poà cĕĕ-dĕ zĭà dyĭe dúe” jĕ dyĭe waà nàĭn-nyòò xwa.

Đe-cĕ-cĕò nàĭn-nyòò me diè đe-cĕ-nyò bĕò đíe bĕ dyĭ bĕ wa ké đe wa đăà cĕè bá “Wuđu mĕnĕĭn-sŏ bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jĕ dyĭe dyúáđò jĕ kĭĭn zàĭn.

Đe-cĕ-nyò bĕò me tò waà taún-kũà bĕ wa nàĭn-nyòò nyĭà wa đé cĕĕ-dĕ zĭà dyĭe múe đekĕ. Đe-cĕ-nyò bĕò me dĕĭn sŏ-kŭún-dyĭ-po-poò đíe bĕjĕ dŏó kĭĭn.

Ɔ jŭ ké bĕ dyĭ bĕ nĭ kàà ? dyé ní, nĭí, đe-cĕ-cĕò nàĭn-nyòò me nyue bĕ đe-cĕ-nyò bĕò ké dyĭ-diè-dĕò gŏ jŭ.

? Đé m̀à cćcĭ ké? Ké xwĕ cćcĭ nyu kòè bó kpoo tòò bĕ gbo ké?

Đe mò Cćcĭ xwĭnĭĭn nyĕ

À dyĭ cćcĭ xwĭnĭĭn mú zà ní, nĭí, à dyĕe kà bĕ Ɔ ge mú, ké Ɔ bĕđé wáká kpa đe mĕnĕĭn-sŏ ke. Nĭ mu Ɔ wáká đò-đò bĕò dyĕĭn nŏ cĕĕ-dĕ nĭà ke mú.

Cćcĭ mò jăà-po-nyò bĕ bĕ wa poĭn dyĭ, ké wa nyu zũn-kũà, ké wa bĕđé hwĭđĭĭ-tabataba, ké wa cĕ múà-bŏò kĕ cćcĭ-nyò bĕò gbo-kpŏĭn-kpŏĭnò jĕ nyo séĭn bĕ bĕ wa táà waà nàmăũn bĕò dyĭ, ké wa kpá nĭo, ké wa đĭ Bounboò đĭĭ-dĕò, ké wa ku dúún bó cćcĭ mu jĕ kĕ Gĕđĕpŏò biè jĕ, ké wa dyé ti bĕ wa ké nyo tòò bĕ Gĕđĕpŏò-wùđùò gbo kpa, bĕ wa ké wa Kĕđĕĭ gbo dyà ke. Cćcĭ mò nyo bĕ bĕ wa đă wŏ bĕ wa ké kũà bá Kĕđĕĭ kpŏđŏ-dyùàò jĕ dyĭe nyu dyĭĭn đé nyĭí-dĕ bĕ bĕ Zũn Hwĕĭn-hwĕĭnò nyĭà nyŏe mú, ké wa nyu đe bĕ bĕ Gĕđĕpŏò cĕe, ké wa kĕ nyo tòò bĕ wŏĭn wuđúún dyĭ bá waà tĕmĕĭn-dĕ bĕ sŏàĭn đé Báboò múe jĕ dyĭ, ké wa dyuò Gĕđĕpŏò jĭájĕò kĕ Zũn-fĕèò jĕ dyĭ ke.

“Gĕđĕpŏò se jăà-po-nyò bĕ đá đò-đò, bĕ wa ké cí kà nyo cĕ kpáún bĕ nĭà ke, bó Gĕđĕpŏò biè, kee Ɔ đá wa séĭn, ké Ɔ poĭn wa dyĭ, ké wa mò nyo dyúáđò.”

T̀m̀sĭ Óđĕĭn, đé Ɔ cĕè-dĕ m̀à Fĕè nĭ dé Zũn Mú kee mú.

Đe mò cćcĭ xwĭnĭĭn nyĕe đíe bĕ cĕè dà bíđĭ, ké waà kĭĭn-zàĭn-zàĭnò nĭ gbĕè bĕ mú.

? Δε-εξ-εξὸ νὰν-νυὸὸ βέιν δει διέε βά κόσιὸ χωίνιν βέὸ δὸ jè dyí, βέ ɔ ké níí, “Δέ κὸ jè ɔ kpaà δε βέ κόσιὸ κέα κὰ ná nì ké? Δέ mu κόσι δὸ μὸν gbo kpáun ɔ jũ ké ɔ se δε βέ νιὰ κε βέδε ní?”

(a) Κόσιὸ μὸ jàà-po-nyò βέ βέ wa kpõin gbo ké wa nyu Gèdèpòò bìi kùà, ké wa mò xwédé-dù dyúádò dé zùun ɔ kè dé jàà mú κε. (Κόσιὸ μὸ δε βέ Κέδέι-δεῖν-νὰ-νυὸ βέὸ δὸ dyi dyiin dé wa nìin hwiqĩi-tabà-dèò mú κε. Κόσι-νυὸ βέὸ kpõin gbo mìò ké ɔ zi kpoo tòò séin nì bóðó-kpàà kōεε dyí.);

(b) . . . (wa cē múà-bòò jè, ké wa cē kà κόσι-νυὸ βέὸ ké bièè nyuεε jè nyo séin βέ βέ wa táà waà nàmàun βέὸ dyiεε gbo (Κόσι δὸ se xwédé-dù díé βέ mɔɔ nyo-dù díé βέ μὸν wáká poε βέιν, βέ wa kéε cē kà βέ wa taba múà-bòò hwiqĩi ke kánáá pū κε. ɔ se dyiin nòmò βέ nyo ké xwédé-dù δὸ mɔɔ nyo βέ βέ wa se δε kpaà wáká po dé κόσιὸ mú. Κέ δεεε, κόσι δὸ seε cēε βέιν kà βέ wa taba múà-bòò hwiqĩi, κεε wa se nàmàun díé βέ kōin zĩèn βέιν nyε.);

(c) . . . níɔ-kpá-kpá kè Bounboò Ðii-dèò qi-qi (Jízè tèmèin ma κόσι-νυὸ βέὸ kà wa ké δε βέὸ xwai nyuε nyu κε. Níɔ-kpá-kpá tèmèin nyoũn dyí kà βέ òn dǎ gbo zĩàin, ké òn dǎ κόσι mú kpá κε. Κέ Bounboò Ðii-dèò qi-qi tò Gèdèpòò jíájè βέ ɔ nìà dé múà-bòò múεε jìi.);

(d) . . . à βέδέ βέ à ké à mìòun tò dé Gèdèpòò biè-biè kè gbo-kpõin-kpõin kè bǔ nòmò dyiinò kpa-kpa ɔ kè nyo tòò βέ Κέδέι gbo kpà-dyámù(Ðε βέ νιὰ κε mò δε nòmò dyiin βέ βέ κόσι-νυὸ βέὸ ké nyu κε. ɔ jũ ké κόσι-νυὸ βέὸ dyi gbo kpõin ní, níí, wa mu kpé βέιν βέ wa ké δε séin βέε nyu.);

(e) . . . à βέδέ βέ à ké kùà bá Κέδέι kpódó-dyùàò jè dyiεε nyuε hwo dyiin dé nyíi-dè βέ βέ Zùù Hwèin-hwèinò nyià à κεε mú. (Κόσι-νυὸ βέὸ se zùun-kùà βέ bá κόσιὸ dyiεε nyuε hwoε βέιν dyiin dé wa mìòun nìin nyoũn-dyù-kpèò mú.);

(f) . . . à με nyu Gèdèpòò wuqu (Κόσι-νυὸ βέὸ δὸ Báboò hwòdǒ kō bó ɔ múà-bòò kè ɔ tèmèin-dèò ɔ kè kpé βέ ɔ βέδέ κεε jè. ɔ jũ ké κόσι δὸ dyi nóò βέ wa ké Báboò wuqu nyu ní, níí, kpé βέ wa βέδέà βέ wa kéà nyo βέὸ δε tèmèin nyεε mu wa xwa sòun.);

“Κέδέι jàà-còciò mò nyo βέ βέ wa βέδέ hwiqĩi-tabà-tabà, ké wa βέιν kpé βέ wa ké Gèdèpòò-wùdùò nyoũn βέ gbo wáqá, ké wa nyu zùun-dè βέ bá Κέδέin dyiεε xwai, dé hwiè kò mú βέ Κέδέι dá à με nyuε κε . . .”

Ðε βέ bá Biè-biè dyí bá Mèfèdè-còciò dvie

(g) . . . à με kpõin gbo dyiin dé tèmèin-dè sòin dé Báboò múεε mú, βέ à ké Gèdèpòò jíájèò hwòdǒ kō dè, βέ à ké Fèè βέ Zùùò nyià à nìin nyεε βέδέ (Κόσι-νυὸ βέὸ βέιν wuqu nyuìn nyùèn, sepóedé wa séin βέδέ δε tā βέ νιὰ κεε ní jè. Κέδέι-δεῖν-νὰ-νυὸ βέὸ se gbo kpõin βέιν ɔ jũ ké δε tā βέε séin se δε hwè dé wa hwiè ní.).

Ɖε βέ Γεδεπόò ны́ ныõñ ǰé cóciò mú κε

Ɖε-έ-nyò ǰò με zà Ífísìò 3:1-10 wuǰuún, βέ ныò tòò βεò ké ɔ ǰuũ gbo tò.

? Ɖé mò ǰε ǰíé βέ βέ Póò cē ma bá ɔ kũàò jè dyí ké?

Póò ǰá ǰε mò ǰε kpa ǰε βέ ɔ ныу ma ǰé ɔ kũàò múεε mò, ɔ zain ma ǰε βέ cóciò jũεε jè ныò βεò gbo kõin. Ɖ jèεε, ɔ με ní à hwidjĩ kà βé cóciò jè cē-cē βéǰé βέ ɔ ké à kũàò wáká ǰò jũ bó zǂè κε. Γεδεπόò ποε ma gbo kà βέ ɔ mu ma bóǰó-ǰù kà kò ðò βεε ныò βεò ǰé cóciò mú dyàùn wē kè kà βé cóciò mu ma Γεδεπόò hwòǰǰ-fòñò-fòñòò jè cēin ǰé bóǰó-kpàà ðà séin ныε.

Ɖ με ní à hwidjĩ kà βécóci kǂ jè Báβòò cēà κεε se gbǂ βέ ɔ ныànáà dyie. Ti βέ cóci-nyòkíin-kíin βεò ðà Γεδεπόò biè-biè gbocεε, wa se zǂò cóci-gbò ǰò βéǰé. Ɖ jèεε, Dèè-wùǰù Ɖìèò dyi cóciò jè cē ní, níí, ɔ xwíníin mò cóci-nyò βεò.

Ífísìò-cèè-ǰèò zain kà cóciò ныу ǰε kpaa κεε jè kõin, ké ɔ zain Γεδεπόò hwòǰǰε gbo-po-ǰé kǂ jè ɔ ðà cóciò dyieε jè kõin ǰεkè.

“ . . . Γεδεπόò ныуε ké Kéǰéi kǂ ǰε séin kpé kõún, ké ɔ ны́ Kéǰéi cóci-nyò βεò, βέ ɔ ké ǰε séin βεò kõin-ni-nyò vènè jũ.Cóci-nyò βεò mò Kéǰéi kpóǰó-dyùàò, ké wa ныуε ké Kéǰéi mò ныò ныуà ké ǰε séin hwèà gbo ðà séin ныεε hwè gbo” (Ífísìò 1:22-23).

Vósi βεε cēε kà βé Jízè mò cóciò dú-hwiè-cù, ké cóciò mò ɔ kpóǰó-dyùàò κε. Ké wa cēε ǰε kà βé cóci-nyò βεò ныуε ké Kéǰéi hwè gbo κε.

Ì με poin ní vènè ǰò kǂ kǂ βé hwǰǰ vènè ǰèè ныò séin zà ní κεε jè hwidjĩ. Nыò pàǰǰá βé zi ныò méǰìòùn kōεε zà ní bó níò kǂ dyeo, κεε níò ныò ní zicn kánáá pūεε vò dyí ké ɔ zi ныò wa píní kà bó teεε dyí. Nыò ǰò se kà níò ныò bó jǂè κεε jè múin wóó βéin. (Gmò céè-dyèǰè méné-méné βé nià ǰé céè-ǰé-miè dúí-jèǰéin-naín ныεε dyà βé ìm ké nóóò ǰò wuǰuún zà ǰε.¹)

Ké ǰé à βéin cēε bá Γεδεπόò gbo-hwè-hwèò mòùn jè dyí ké? Ɖ jũ ké Γεδεπόò dyiò má kòǂ vènè ǰò dyi ðè, moǰ ké ɔ dyiò má ǰε-dyi-ðèin-naín ǰò ныу βέ ɔ kéó má ǰé ɔ mana βεò kè ɔ jíájèò ɔ kè ɔ kpèò pùè ní, níí, kòǂò nyé kǂ mú Γεδεπόò gbo-hwè-hwèò muó má βéin nyé? Vósi nià κε cēε kà βé kòǂ nià bóε mò cóciò κε. Mana séin βé βé Γεδεπόò βéǰéà bó ныò βé nià bóǰó-kpàà kǂε bìieε ní ǰé cóciò mú.

Ké ɔ με ní ìm hwidjĩ kà βé cóci kǂ mú βé Γεδεπόò mana βεò dyíin kà dyieε se cóci-gbòò

---

¹Kǂpènè ǰò ní bó ké ɔ nyéné mò Kábónà. Waà kũà mò βé wa ké kǂpítò séin wé múin zà. Hwè βé wa ké kǂpítò ǰò kǂ kũà ныуεε, wa zà ǰε séin ní ǰéε múεε ǰé dyi, ké wa ðèen ðà kà kò ǰò dyi, sepóεǰé wa se dyuò ǰε mu ní kǂpítòò gbo kpáùn wē. Neè-kpàò ныò kǂ mú βé wa ðèin kà ǰε βé sàà kǂpítò βé zia táázìin kǂε dyieε, ìm με poèn pá βé ɔ βéǰé κεε jè hwidjĩ!

ke. Ɔ mò jǎà-po-nyò séín bě bé wa kpõìn kà gbo dé Kédéì mú ke.

Gèdèpòò dǎ zǎò cócìò jè gbo po see sòn dé bódó-kpàà gbo-dè-tiìn. Kà Ɔ nìà nàa níí, dé mò ma Gèdèpòò hwòdǒè gbo-po-dè bá cócìò jè dyí ké?

Gmò Ìfísìò 3:10-11 dya de.

Ɔ nyue ma nàa, bé bó kàũn wēe, dyiìn dé cócìò múee, nyo-wuquí-kǎ-nyò běò kè kpé bě nì dé dycún-pà běò múee ké Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò dò-dò séín běò dyí dyuò. Gèdèpòò nyu ma dɛa kà Ɔ hwòdǒ nyue zǎò gbo poe ke, ké Ɔ dǎa nyu ké Ɔ dǎ jǎà kpá dyiìn dé Kédéì Jízè mòà à Bounboò kee mú (3:9-11).

Wuqu mòà séín nyee xwíníín mò “de dò-dò séín.” Gèdèpòò bédé de séín kpá ke kè de séín bá fèè dyíee fònò-hwòdǒ. À bédé bé à ké Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò jè nyoũn dyí tèmèìn dé bódó-kpàà dà séín Ɔ kè bé à kée bódó-kpàà wuquí-kǎ-nyò bě bé wa nìà tíe-kpò-tiò múee dyí tèmèìn deké dyiìn dé de bé Gèdèpòò nìà nyueh dé cócì-nyò běò múee mú. Nyo dò-dò séín wǎ Gèdèpòò jè múin dyiìn dé de bé Ɔ dyé dé cócìò múee mú. Cócì-nyò běò dyí-pòin-pòinò me po nyo dò kpéí bé Ɔ ké Gèdèpòò biè. Kpé me kpá Ɔ dyí cá bó Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò jè, sepóedé Ɔ dyée kà bé Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò nì kũà nyueh dé cócì-nyò běò hwìè ke. Bódó-kpàà nyo běò se de séín bēè dyée béin, Ɔ jũ ké à dyi cócì mu bó Sǒdè-bàdà dòn pū ní. Wa mué dyéin kà bé à nì Gèdèpòò bièen nye Ɔ jũ ké à dyi cócì mu wé séín xwíníín, ké à dyi Gèdèpòò dyi diè dé de séín bá à cí-cíò dyíee mú ní.

? Dé mò de díé bě kpá dé à fèè mú, bé Ɔ nyue bé à dyi Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò mó mìò ké?

Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò muà niìn kánáá pūee nì dé de bě nìà ke múù? De běò mò, fũà-fúá nì bó gbǒ-xwíníín-nyò bě púa ke kè gǎ dyé-dyé kè se kũà bédé kè sè pē-naín nòmò dyiìn bédé kè se de cēe nì nòmò dyiìn kè gma mú jaɗa-jaɗa kè dyú jè mú doin-doin kè se kũn dyée béin Ɔ kè nyoũn-dyùè fũà-fúá-dè tǒò bě. Ndye, Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò nì dé de bě nìà ke mú jǎà. Xwē bódó-kpàà nyo bě me nyuà Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò dyée ké? Wa bédé bé wa kée dyé kà bé cócì-nyò běò mué kũà mú nyùen niìn nye. Wa mò nyo bě bédé hwiqĩi-taba-tabá ke jèee, wa bédé bé wa kée nyu bé nyoũn ké Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò dyé dé wa mú.

De-cē-nyò dò me zà Ìfísìò 3:20-21 wuquún, bé nyo tǒò běò ké Ɔ gbo dũũ tò.

Xwíníín kǎ jè Gèdèpòò meà de séín nyee mò bé Ɔ ké bàin-bàin bédé jè. De bé nyo me bàin Gèdèpòò mìò kee mò dé cócìò mú, sepóedé déè Ɔ tèmèìn à niìn dyí kà bé Ɔ dǎbè à mú, ké Ɔ gbǎà à ke. Ké déè Gèdèpòò sǒò mee-dè bě bé Ɔ meà kà Ɔ miçùn nyuà niè kee biè Ɔ, ké wa nyu Ɔ wuqu dé hwòdǒ wǎ-wǎ mú. Cócìò mú déè xwédé-dù bě bé wa bédé hwiqĩi-tabá-tabá kee tèmèìn nyoũn dyí kà bé Gèdèpòò dǎ waà fèèò mana kǒ po ke, ké déè nyo bě dǎà gbǎà kee vǒ bé nyo tǒò bě ké gbǎà-gbǎà bédé deké dyiìn dé wa bǒ

nòmò dyíinò gbo-kpa-kpa mú.

Gèdèpòò mu bàin-bàin bédèin dé bódó-kpàà dà séin ɔ kè bó sè-ná-sèè tiín dyíin dé ɔ bé còcì nìà nyuèí kàŭn wɛɛ mú. Kùà bé còcì nìà nyuèí kàŭn wɛɛ mu sè-ná-sèè dyí-dyuòin-bè bé ɔ ké Gèdèpòò nyénéò bàin-bàin kò dyà kee jũ̀n.

Còcìòbèin kpé

Bábòò cɛɛ kà bé còcì dyúádò nyènèè nì ke, hwè ké ɔ cɛ còcì dò-dò bɛ̀ò jè dɛkè. ɔ hwòin kà, Àpòsò Jǐ́ cèè ma còcì-dù mènèin-sǐ́ bɛ̀ nìà dé Èsìà-bòdòò kɔɛ gbo (Wèdèbèdésǐ́ 1:4). Pòò cɛ ma “Gèdèpòò còcì séin bɛ̀ò jè” (1 Kòdèintǐ́ 11:16).

Jǎà-po-nyò bɛ̀ bé wa pòin dyí bé wa ké Gèdèpòò biè kee, wa mò wa nìin còcìò nyo bɛ̀, kà dyúádòò kǎà wa mò còcì dyúádò kǐ́ jè Bábòò cɛ̀à kee nyo bɛ̀. Cèè-dè bɛ̀ bé Pòò cèèà kee, ɔ cèè wa pàdǎ còcì-nyò bɛ̀ nì dà kò-kò bɛ̀ee gbo.

? Waà nyé à me dǎin Gèdèpòò gbòò ké, jǎà-còcì kǐ́ jè bé Bábòò cɛ̀à kee mɔɔ còcì dò-dò bɛ̀òò?

Đé Ifísǐ́ 2:20-21 múee, Pòò cɛɛ kà bé còcì kǐ́ jè Bábòò cɛ̀à kee mò còcì bé ɔ nì hìdǐ-kpà jééò kǐ́, ké ɔ mòà Gèdèpòò gbòò ke. Đé vòsì 22 múee, ɔ cɛɛ dɛkè kà bé jǎà-po-nyò bɛ̀ nìà dé Èfésà-hwòdòò múee mò ma Gèdèpòò gbòò ke. Đé vòsì dò mú dɛee, ɔ cɛɛ ma jǎà-po-nyò bɛ̀ nìà dé Kódèin-hwòdòò múee gbo kà bé wa mò ma Gèdèpòò gbòò ke (1 Kòdèintǐ́ 3:16). ɔ jèee, à dyé kà bé còcì kǐ́ jè Bábòò cɛ̀à kee mò Gèdèpòò gbòò ke, ké kǎà còcì séin nì dà séin nyee nì dɛkè.

“Nyo bɛ̀ bédé ma hwòdǒ dyúádòee pòin ma dà dyúádò dyí, ké wa mò ma kà còcì-nyò jéé bɛ̀ò kè [Àpòsò 2:42]: ké wa tèmèin ma nyo bɛ̀ò àpòsò bɛ̀ò nìin tèmèin-dè bɛ̀ò, ké wa nyu ma zũ̀n-dè bɛ̀ xwai, ké wa biè ma Gèdèpòò dé hwìè dyúádò mú”

Tòmòsì Ódǐin, Fèè nì dé Zùùò mú.

? Waà nyé à me dǎin Gèdèpòò gbòò ké, jǎà-còcì kǐ́ jè bé Bábòò cɛ̀à kee mɔɔ còcì dò-dò bɛ̀òò?

Pòò cɛɛ ma kà bé còcìò mò Kédèi kprodó-dyùàò ke (Ifísǐ́ 1:23). Kee ti bé Pòò nì ma còcì nìà dé Kódèin-hwòdòò múe gbo cèèen nyee, ɔ dǎ, “Bɛ̀ mò Kédèi kprodó-dyùàò” (1 Kòdèintǐ́ 12:27). ɔ see ma cɛ̀ kà bé jǎà-po-nyò bɛ̀ nì ma kà dé Kódèin-hwòdòò múee mò ma Kédèi kprodó-dyùàò wáká dò pũ̀ ke. Kee ɔ nìè ma cèin kà bé wa mò ma Kédèi kprodó-dyùàò bó pá bé wa nì ma kà múee bì ke.

Gèdèpódò mó bé ɔ nyo běò ké wa miòùn páún po kà cóci-nyò bě nià ke, dé de séín bé wa mó bé wa ké Kédéì kpodó-dyùàò nyo bě jũe mú.

Pódò pòin ma cóci-nyò běò kpodó-dyùàò wáká bě dyí, ɔ hwoin kà dyédédò kè boò ɔ kè sòò. Sepóedé kpodó-dyùàò wáká běò bédé bé wa ké dà dyúádò nì, bé wa ké kùà nyue béin. ɔ see ma cěé nì kà bé wa m̀ùn m̀ò kpodó-dyùàò wáká bě jèee, wáká tòò běò me gbèin dyi dé bódó-kpàà dà séín nye. Kee wa mò ma kpodó-dyùà gánáò bó pá wa nì ma kà múee bìi.

Pódò cěe ma Kódèin-nyò běò gbo kà wa bédé bé wa ké ma de díé bě nyu, ɔ jũ ké “cóci-nyò běò séín dyi ma dà dyúádò dyí pòin níe.” ɔ se ma jáà-còci dyúádò kò jè Bábòò cěà kee jè cěé nì d̀ùn, kee ɔ nì ma cóci séín jè cěín. Cóci d̀ò-d̀ò séín bédé kpé jéé d̀ò, ɔ jũ ké wa dyi kùà nyu kà cóci-nyò bě nià kee ní.

Gèdèpódò nyí cóci-nyò běò nyíí-dè bě bé Zùùò nyíà wa kee ní. Ké cóci-nyò běò nyùin waa nyíí-dè d̀ò-d̀ò běò kùà mú bé wa ké de bě bé waa nyo běò mó kee nyu.

Kà bé Kédéì-déin-nà-nyò bě bé wa pòin dà dyúádò dyíee m̀à Kédéì kpodó-dyùàò kè Gèdèpódò gbòò, hwè ké wa m̀à cóci-nyò bě kee, ɔ mu dyíin nòm̀ùn bé waa cóciò ké dè bé ɔ nià kee nì p̄.

De nyue bé cóci d̀ò-d̀ò běò dyià kpé béin nyee mò, sepóedé wa bédé nyíí-dè bě kè wídí m̀o de tòò bě wa mó bé wa ké kùà mú nyùin bó dè wa nià kee ní. Ké kebì cóciò me se gbo-kpá-kpá d̀ò dyée nì s̀in dà kà kò d̀ee, wa mò cóci, ké wa béin wa miòùn dyí v̄ò bé wa ké dyúa mu. Nàin-nyò bě nià dé cóciò múee me kpá cóci-nyò běò gbo bé wa ké f̀nò-hwòd̀ò bě kè de bě wa ké nyu bé cóciò ké búá kee cě. Níí, cóci-nyò běò mu gbo kp̄in dé kùà nyu-nyu mú, bé wa ké cóciò wídí gbo kpáin béin kè bé wa ké waa cóci-nyò běò gbo gm̀òò béin.

Cóciò bédé de séín bě bé wa mó kee ní

Nyo bě bé wa dyi Kédéì gbo díee, bě me m̀ain wa jè mú, bé bě kee nyu bé wa ké kà cóci-nyò bédé bé ɔ ké cíe nyuee dyí dyuò hwè. Jáà-po-nyò d̀ò se Kédéì déin-nà-nyò jũe béin ɔ jũ ké ɔ se xwai-nyu-dè bě nià dé cóciò múee mú pá dyí dú ní. Nyo bé ɔ mu tèmèin-dè d̀ò xwídíi bó cóci kùà nyu jèee, ɔ bédé bé ɔ ké de cě dé cóciò mú.

Nyo d̀ò se múà-b̀òò jè dyuòè béin bó gbèè d̀ò mú ɔ s̀in ké cóci d̀ò nì dye bó hwè. Múà-b̀òò jè dyuò-dyuòò se cóci-gbò bé ɔ nyààà dyi ke, kee ɔ mò Kédéì gbò-xwíníin-nyò bě bé wa nià bó, ké wa nià fèè bé Gèdèpódò-nyò bédé bé ɔ ké cíe jè nyoùn dyí tèmèin nye. Bódó-kpàà nyo bě bé wa cíà bó páò múee se de mò Kédéì déin-nà-nyò jũ-jũè xwíníin nyee dyí dyuòè béin tee, ɔ s̀in ké wa dyé dye bó cóciò hwè. Nyo bě bé wa cí bó gbèè d̀ò múee see cěe béin kà bé wa d̄ Kédéì dyi kp̄ gáná cáa, ɔ s̀in ké cóci d̀ò nì dye bó hwè.

Wuqu Mèněìn-sǎ bě bé wa po Cěé-dědò dú ke

(1) Nyo bé ɔ dǎ Kéděi gbo dyie ní dǎ bé ɔ ké cóciò dyi táà, sepóedé ɔ m̀̀n m̀̀ bódó-dù kà kò d̀̀è nyo bó cóci-nyò t̀̀ò b̀̀ò gbo jè m̀̀o bó bǎto bě bé ɔ bédé dé píe kee jè m̀̀o bó ɔ nàmáũn sùà b̀̀ò jè.

(2) Cóci-nyò b̀̀ò béin k̀̀à séin bé Gèdèpòdò mó bé wa ké nyue nyue dyiin dé k̀̀à bé Zùù Hwèin-hwèinò nià nyueń dé wa múe mú.

(3) Cóci-nyò b̀̀ò kp̄in gbo dyiin dé tèmèin-dè bě s̀̀ain dé Bábòdò múe dyi-kp̄o-kp̄o mú kè dyiin dé Gèdèpòdò jíájèdò mú ɔ kè dyiin dé fèè bé Zùùdò mó bé nyo kéà cíe cí-cí mú.

(4) Gèdèpòdò tèmèin ɔ hwòd̄o-f̀̀nò-f̀̀nò bódó-kpàà nyo b̀̀ò dyí dyiin dé de bé ɔ nià nyueń dé cóci-nyò b̀̀ò múe mú.

(5) Cóciò bédé de séin bé wa mó kee ní, sepóedé cóci-nyò b̀̀ò bédé nyí-dè bě kè de séin bě bé wa mó bé wa ké Gèdèpòdò bìi k̀̀à nyu dè k̀̀ain séin bé wa mu niin nyee ní.

(6) Cóciò me béin kpé bé wa ké jáà-po-nyò d̀̀è b̀̀ò gbo gm̀̀ò kè bé wa ké nyo bě Kéděi gbo dyà ɔ kè bé wa ké ǹ̀in-nyò bě de tèmèin.

(7) Nyo bě bé wa ni gbèè d̀̀ò múe see c̀̀e béin kà bé wa dǎ Kéděi dyi kp̄o ke, ɔ s̀̀in ké cóci d̀̀ò ni dye bó gbèèdò mú hwè.

Hwè bé de-cě-ti d̀̀ò ké bó dyí k̀̀ee, de-cě-nyòdò me céè de gbèi-gbèi wè bá “wuqu mèněìn-sǎ bě poà cěé-dědò dúe” d̀̀ò-d̀̀ò jè dyí (ɔ xwíniín m̀̀ò de ɔ muà céèin nyee ɔ me céèè dú mèněìn-sǎ). Dè ɔ céè-céèdò múe, ɔ me zain de tíin-tíin bé wuqudò kp̄ain hwòd̄e kè de nyue bé ɔ dyià de kpaa jè k̄oin. Dè bé de-cě-nyòdò muà céèin nyee me m̀̀ò de bé ɔ béin nyo se de-cě-cědò mú niie gbo k̄oin zain nyee. Ké ɔ me nyí de ɔ muà céèin nyee ɔ de-tèmèin-nyòdò xwa.

Taún-k̀̀à: Cě Ifisidò 5:25-32. Céè de gbèi-gbèi wè bá gbo-kp̄in-kp̄in nià bó Kéděi Kè cóci-nyò b̀̀ò p̀̀a kee jè dyí.

Dè nià ke me ni m̀̀ hwid̄i: de-cě-nyòdò me po cěé-dè d̀̀ò páun s̀̀in dé tèmèin-dèdò mú, bé ɔ kèe nyo bě se de-cě-cědò mú niie tèmèin-kpà d̀̀ò-d̀̀ò tǎ nyu.

Cě́-ḡè 4

Cóci bě̀ gbo-kpõ̀in-kpõ̀in

M me bédé ḡe-kõ-céé-ḡè ḡò kà nì mu ti dyèin bó cě́-ḡè nià ke jè ke. Cě́-ḡè nià ke cě́ gbo-kpõ̀in-kpõ̀in nì bó cóci bě́ púá kee jè. O jũ ké ḡe-cě́-nyò bě̀ḡ dyi cóci b́e o kè cóci tòò bě́ bédé gbo-kpõ̀in-kpõ̀in nyee ḡò mú sò ní, nìí, wa me nyí ḡífèḡè kǒ kǒ b́e ḡe bě́ báà waà gbo-kpõ̀in-kpõ̀inò jè dyíe céè kà kee nyò nià ḡe-cě́-cě̀ḡò nàin nyee xwa, b́e wa kée dós kōin dèin ḡé ḡe-cě́-cě̀ḡò mú.

ḡe-cě́-nyò bě̀ḡ me nyí ḡe wa céè kà bá “Wuḡu mènèin-sǒ bě́ poà cě́-ḡè zìà dyíe dúe” jè dyíee waà nàin-nyòò xwa.

ḡe-cě́-cě̀ḡò nàin-nyòò me diè ḡe-cě́-nyò bě̀ḡ ḡíe bě́ dyi b́e wa ké ḡe wa ḡàà céè bá “Wuḡu mènèin-sǒ bě́ poà cě́-ḡèḡò dúe” jè dyíee dyúáḡò jè kōin zàin.

ḡe-cě́-nyò bě̀ḡ me nyí waà taún-kùà b́e wa nàin-nyòò nyíà wa ḡé cě́-ḡè zìà dyíe múee o xwa.

O jũ ké bě́ dyi bě́ nì kàà ? dyé ní, nìí, ḡe-cě́-cě̀ḡò nàin-nyòò me nyue b́e ḡe-cě́-nyò bě̀ḡ ké dyi-diè-ḡèḡò ḡǒ jũ.

? Xwě́ cóciò dúò nyò nìin cóciò nià xwíḡííe nyéne jũ ké?

Cóci bě̀ gbo-kpõ̀in-kpõ̀inò xwííín mú zà-zà

O jũ ké Kédéi-ḡeín-nà-nyò ḡò kè o mǔè Kédéi-ḡeín-nà-nyò bě́ b́e wa m̀ùn sò cóci kà kò ḡò múee dyi dyèin ní, nìí, dyi-diè-ḡè bě́ nì bó. Wa diè ḡei bá xwííín kǒ jè o nìin jǎà-po-ḡè bě́ kè o xwai-nyu-ḡè bě̀ḡ kòà bó wa nìin bě̀ḡ gboee jè dyí. Nìí, o dyé kà b́e cóci ḡò-ḡò bě̀ḡ bédé tèmèin-ḡè kò-kò bě́ ke. Nyũn bě́ biè Gèḡèḡò ḡé hwiè kò-kò bě́ xwííín.

Cóci-nyò ḡò béin dyí sòò b́e o ké cóciò nyò b́e o hwo dyi m̀ò ké o zi o nìin cóciò dyíee dyi mó. Seóḡé o mó b́e o kée dyí dyuò kebì o cóciò mò cóci bě́ b́e wa kpõ̀à tèmèin-ḡè dyúáḡò dyi, ké wa kpõ̀àin gbo, ké wa poàin waà biè-biè dyíee ḡò ní. O se mó b́e o nìin cóciò ké cóci b́e o cě́ kpáún, ké wa bédé wa ḡòun nìin jǎà-po-ḡè bě́ kè xwai-nyuu-ḡè bě́ kee jũ.

? ḡe-cě́-nyò bě̀ḡ dyúáḡò m̀o sǒ me zàin kōin kà cóci bě́ b́e wa nì kà wa nìinò nià kee nyu wa kpáná dyí nyue ke.

À cǎ ma ɖe nìà ke ɖé à cǎé-ɖè bǎò ɖò mú. Ɔ mò: Bǎ cǎci ɖò ké dúi ku ɖé waà tǎmǎin-ɖè nǎmò dýiin bǎò múe, wa me nyu ɖe tǎ bǎ nìà ke:

(1) Wa me poe jǎà kà bǎ Bábòò bédé kpé séin nyu,

(2) Wa me kpǎ Kédǎi-ɖéin-nà-nyò bǎò tǎmǎin-ɖè jǎé bǎ sòin ɖé ɖe dè gbòò múe dýi

(3) Wa kè cǎci bǎ bǎ wa cǎ Gèdǎpòò jè ɖé hwìè sédǎin dýi múe me poìn Gèdǎpòò biè-biè dýi.

Nǎ cǎé-ɖè nìà ke múe, à nì ɖe bǎ nìà ke tǎ nìinò jè cǎin.

Wuɖuò xwíníin: Cǎci bǎè gbo-kpǎin-kpǎinò xwíníin mò cǎci bǎ bǎ wa nàin-kà nì dýuáɖò, ké wa bédé jǎà-po-ɖè dýuáɖòò, ké waà hwòɖǎ gbo-po-ɖè nì dýuáɖò, ké ti ɖíé bǎ ní wa poìn biè-biè dýi ke.

Cǎci bǎè gbo-kpǎin-kpǎinò dýi-ku-ku kèè kpéi-hwè-hwè

Cǎci bǎ bǎ wa kpǎin gbo kee béin “kpéi hwèe” mǎo ké wa béin “dýi ku” dýiin ɖé nyo bǎ kpàin kà xwáún wǎe kǎà-sǎ mú.

Ɖé cǎci hwè kpéi ke múe, nàin-nyòò wuɖu se cǎci-nyò bǎò dýi wa, ké wa se wuɖuún dýi wǎin bá waà jǎà-po-ɖè bǎò jè dýi, ké ɔ nyue ké cǎci-nyò bǎò séin ní hwè ɖe ɖé dýi-poìn-poìn bǎ mú, ké ti ɖíé bǎ ní, ɔ nyue ké nàin-nyò bǎò cǎci mu-mu dú ku xwa. Ɖé cǎci bǎ nì náa múe, ɖe séin bǎ cǎciò bédéee mò cǎci gánáò kǎò-ɖè, ké ɔ béin nyue bǎ nyo ɖíé bǎ ké wa nìin cǎci kà kò ɖò dýi dǎ mu ti séin. Nyo ɖíé bǎ sò cǎci ɖò mú ké wa dè wa miòun nìin cǎci dýi, sepóedé wa se kpáná bǎ bǎ wa nì ma dýéé ɖé cǎciò múe dýe nì ɖe jè.

Cǎci bǎ bǎ wa hwè kpéie, ɖe séin bǎ nàin-nyò bǎò po gbǎe ní dè cǎci-nyò bǎò hwìɖí. Wa se mó bǎ nàin-nyò bǎò wuɖu ké ɖe ɖò kǎin sè ɖé cǎciò mú jèee, wa mó hwìè dýi tee bǎ cǎciò nàin-nàin ké se dúi ku béin. Ɔ jèee, wa dýi níin cǎci nìà ke “hwè kpéio” ní, ní, ɔ see xwíníin mò bǎ wa ké xwáɖáún sǎ nì ɖé waà hwòɖǎ-kpàin-ɖè bǎò mú ke, kee ɔ mò sepóedé cǎci-nyò bǎò mó bǎ waà nàin-nyò bǎò ké kpéi hwè jè. Nàin-nyò bǎò mò nyo bǎ bǎ wa dýe ti bǎ wa ké cǎci ɖò-ɖò séin nàin nyu.

? M̀ poèn hwìɖíie, ɖé mò ɖe nǎmò dýiin ɖò bá cǎci bǎ “hwè kpéie” jè dýi ké? Ké ɖé se dýiin nǎmò bá wa jè dýi ké?

Ɖé cǎci kui-kui bǎ múe, nàin-nyò vènè bǎò bédé kpé bó nàin-nyò dýu-wè bǎò kǎin, ké wa wǎin wuɖuún dýi, ké waà jǎà-po-ɖè bǎò báin ɖe pàɖǎ ɖe kǎin, ké cǎci-nyò bǎò tò waà nyíi-ɖè bǎ bǎ wa ké ɖe séin bǎ wa mó nyue dýi bó cǎciò bìie nyu, ké cǎci-nyò bǎò

tèin tèin gboi. O jũ ké de séin bé cócìò bédééé dyi cócì-nyò běò dyí-poìn-dè jũ ní, níí, o mu mú kàmàùn bé nyo tòò bě ké cócìò mú sò bé wa ké wa dòn nìin cócì dyi dè.

Cócì bé o ku dyiéé mébà běò gmò waà nàin-nyò vènè běò dya bé wa ké fùà-fúá-dè díé bě dyí sédíin. Wa tèmèin cócì-nyò běò dyí kà bé wa mu wa jáà gbo nyuùn tee dé de séin bá cócìò dyiéé mú ke.

Cócì bě bé wa kpàin xwaún wēe pàqǎ ní. Cócì dò bèin bó nìè bé o ké se de bě kée nyu bé wa ké o cócì kui-kui mɔɔ cócì hwè kpéí dǎin nyee dò bédéé, kee dyiìn dé waà kpeqe múee, wa bèin wa cócì kui-kui mɔɔ cócì hwè kpéí dǎin. Cócì bě bé wa ku dyiéé, à dǎin wa “cócì vènè.”

? M̄ poèn hwìdǐíe, dé mò de nòmò dyiin dò bá cócì bě “ku dyiéé” jè dyí ké? Ké dé se dyiin nòmò bá wa jè dyí ké?

? Cócì běò nyé kpāin gbo bé m̄ dyuò dyí ké? Ké xwè m̄ bèin wa me dèè nyue ké?

“Cócìò bédéé kpé bé wa ké hwo bě mɔɔ xwai-nyuu-dè bě bé wa se hwìdǐí-taba-dè běò dyí báa bóí po. Kà dyúádòò kǎà cócìò me bó de séin bé o se Gèdèpòò Wuquò dyí báa gbo kōún poe. . .”

Tèmèin-dè bá biè jè dyí dé Cócì nià dé Íngànà-bòdòò kōee mú ke.

De bě bé cócì vènèò bédéé bé o ké nyue

Cócì bé o ku dyi m̄o kee, wa bèin o cócì vènè dǎin. O see xwíníin mò bé o ké de bě nyue bé cócì dyi dyi kuée séin bédéé, kee wéé kee, wa dǎin o cócì kui-kui, sepóedé o se cócì hwè kpéí kee jè.

Cócì bé o mò cócì vènè kee kpá cócì tòò bě gbo. Wa kpá cócì bě gbo bé wa ké de bě bé cócì běò se nyue bèin bó wa m̄òùn bìíee nyu.

(1) Wa nyí wa dyí-dyuòin-bè dò bé o nyue ké wa m̄òùn kò bó cócì tòò bě gbo ke.

Cócì dòè nyo bě dyuòè dyí kà bé wa m̄òùn kò bó cócì tòò bě gboe, sepóedé bó kà wa nyu bièè kee jè. Wa dyuòè dyí kà bé wa m̄òùn mò cócì bě bé wa bédéé tèmèin-dè dyúádòò kee wáká dò ke.

(2) Wa nyu wa bìi tèmèin-dè bě.

Cócì dò se bédéé bé wa ké waà tèmèin-dè běò gbo zǎin pū, bé wa ké se nyo dò dũ gbo tòè mó fɔɔ ke. Cócìò bédéé bé wa ké jáà tèmèin-dè běòdyi kpō, kee, wa bédéé tèmèin-dè tòò bě bé wa poèn hwìdǐí kà bé Bábòò cē wa m̄òùn jèee ní deké

(3) Wa nyue ké pásòdò bě kè cócì-nyò běò bèin kpé.

Cócì bé cócì tòò bě nià xwìdííee me zàin cócì běò hwìè bě wa ké kpa kee da, bé cócì-nyò

běò ké dyí-tèmèìn-dè jũ dé waà Gèdèpòò biè-bièò mú. Cócì-nyò bĕò me jũ nyo bĕ kǝ jè cĕàà dé 1 Tímétè 3 kè Tátò 1 mú ke, kee wa me nyue bé de séin ké dyí sédĕín.

(4) Wa dyée jè gbo bé nàin-nyò bĕò ké kǝà-nyò bĕ gā dé cócìò mú.

Cócì bĕ bé wa nì cócì dò xwídĕíe, cócì bé wa nià xwídĕíe me tèmèìn wa kà wa ké nyo bĕ ké cócìò mú kǝà nyuee gāa nyue kè kà nyo bĕò ké hwòdǝ-kǝ-dè-nyò jũe nyu dé waà kǝà bĕò mú ke.

(5) Wa me tèmèìn pásòdò bĕ de.

Cócì báún-báún bĕ se wídĕí bédé moò ké wa se gbo-kpá-sǝ tòò bĕ bédé bé wa ké waà pásòdò bĕò de tèmèìn. O dyi ná niĕn, níí, cócì bé wa nià xwídĕíe me dè de-cĕ-cĕ dò bé nyo bĕò béin kpé bé wa ké mú mu kee dyi, bé wa ké de cĕ.

(6) Wa me béin kpé bé wa ké pásòdò bĕ cócì tòò bĕ mú tò.

Pásòdò bĕ bé wa se cócì dò nàin niĕe cócì vènè bĕò me béin kpé bé wa ké wa cócì dò mú tò, ké cócì bĕ bé wa se pásòdò dò bédéee, wa me béin kpé bé wa ké dé pásòdò bĕ tò. Nàin-nyò bĕ bé wa nòmò kpedĕín nyee, wa dyé cócì bĕ nià wa xwídĕíe niĕn nàin-nyò bĕò kpéin.

(7) Wa kpá cócì-nyò bĕò gbo ké wa zĕin zà-dĕín bĕ kpá wa púa kee dyi.

O jũ ké cócì-nyò bĕò dyi gbo zain sepóedé zà-dĕín dò kpá wa púa jè, moò ké wa hwòdǝ se waà nàin-nyòò múin dèin ní, níí, cócìbé wa nià xwídĕíe nàin-nyò bĕò me kpá wa gbo bé wa ké zà-dĕínò dyi zĕin.

(8) Wa nàin cócì-nyò bĕò, ké wa po wa kpéí dé kǝà bĕ wa nì nyueĕ bó cócìò biĕe kè cócì dĕè bĕ bé wa nì dyi dèĕn nyee mú.

“Kédĕi-dĕin-nà-nyò jũ-jũò xwíniĕn mò bé à ké Gèdèpòò-wùdùò bódo-kpàa nyo bĕò gbo kpa. Kee cócìò mò nyo bédé bé wa ké kǝà nià ke nyu, sepóedé Gèdèpòò-wùdùò se nyo dò gbo mue béin o sèin ké cócì-nyò bĕò kpaa dyc hwè”

Jǝ Méódèè, Tèmèìn-dè sò dé Bábòò múee Dĕin mú po-po.

Cócì-nyò bĕò me kpōin gbo dé kǝà bĕ bé wa nì nyueĕ bé wa ké waà cócìò gbo kpá kee nyu-nyu mú. Wa me dyáin wídĕí bé wa ké kǝà bĕ bé cócìò mó nyue dyiĕe nyu.

(9) Cócì vènè bĕò béin nyue bé cócì-nyò bĕò ké gbo kpōin miò, ké o zi cócì bĕ nià wa xwídĕíe dyi.

O nyue ké kpé kpá cócì-nyò bĕò dyí, ké cócì dò-dò bĕ nià wa xwídĕíe tĕin tĕin gboi.

(10) Wa po hwo bĕ kĕe nyu bé cócì dò-dò bĕò ké gbo kpōin nyee páún.

Cócì vènèò me po káfònò bĕ páún bé o kĕe nyu bé cócì bĕò ké gboi tĕin kè bé wa ké dyí

poìn, bé wa ké de bě wa mó nyue dyiee jè páún po.

(11) Wa me tò nàin-nyò bě dé còcì bĕò dò-dò mú bé wa ké nyo bĕò náún po kè bé wa ké wa kpéí po.

Nàin-nyò bĕò dò me té còcì bĕ kōin kra dyúáqò mɔɔ kra sǎ bó zǎ séin xwíníin.

(12) Wa me po còcì-nyò bĕò náún bé wa ké wídí jè nì dé còcìò múee mú màin dyuò.

Nàin-nyò vènè bĕò me néin kùà bé còcì bĕò nì nyueh nyee jè jì kǎ, bé wa ké wa bá bo deín taba, bé wa ké búá dé wídí dyé-dyé mú.

Ɔ jǔ ké còcì dò dyi de bĕ nià ke nyu nòmò dyíin ní, níí, ɔ mu ɔ nyo bĕò gbo kpáun bé wa ké xwíníin kǎ jè còcìò dèà dyi kee dyúa kra, bé wa kée mánáin hwo. Ɔ mu mú kàmàun bé còcì pàqǎ ké de bĕ à zedǎà dé dyííe nyu ɔ jǔ ké còcì vènè bĕ bé wa nià xwídííe, nàin-nyò bĕò se wa gbo kpáa béin ní. Nyo bĕ nià Còcì vènè bĕò nàin nyee me dyuòè dyí kà bé wa dè dyi bé wa ké còcì bĕ nià wa xwídííe bì kùà nyu ke.

? Káun wĕe, kà bé à qǎà dyé de bé còcì vènè bĕò bédé bé wa ké nyu bó còcì bĕ nià wa xwídííe jĕee, à me diè de nià ke dyi: Hwiè bĕò nyé kǎ mú còcì bĕ bé wa kpōin gboee béin gbo-kpá-kpá dyúáqò bé còcì bé ɔ hwè kpéie dyéà kee dyé, kebì wa me bàqàin fǔà-fǔá-dé bĕ nì dé gbo-kpá-kpá bĕa múee dyie ké?

? Xwĕ còcì bĕ bé wa kpōin gboee béin gbo-kpá-kpá dyúáqò bé còcì bé ɔ ku dyiee dyéà kee dyé, kebì wa me bàqàin fǔà-fǔá-dé bĕ nì dé gbo-kpá-kpá bĕa múee dyie ké?

Còcì bĕò bédé bé wa ké còcì vènè bĕ nià wa kōin nyee wuqu nyu

Ɖe bĕ à poà dà dǎin múee ní kpá ná còcì séin gbo, kee ɔ mò dyí-tèmèin-dé bó còcì séin bìì, bé wa ké kà còcì bĕ nì wa xwídííe ké kùà nyue nyuee dyí dyuò.

Ɔ mò còcì-nyò bĕò kpé bé wa ké de bĕ nià ke nyu:

(1) Wa me kpō còcì bé wa nià xwídííe nìin tèmèin-dé bĕò dyi, ké wa me tèmèin wa nyo bĕò, ké wa me bó wǎo bé nyo dò ké tèmèin-dé bĕ bé wa kè wa nìin bĕò se gbo muin nyee dé còcìò mú tèmèin.

(2) Wa me tèmèin còcì-nyò bĕò de, bé wa kée nyu bé nyo bĕò ké bó Kédéi-déin-nà-fèèò jè gboi kpō.

(3) Nyo bĕò me dú pá dyí dé dǎo séin kè de tòò séin bá còcìò dyíe mú, bé ɔ dyi wídí jè jǔin, wa séin ké jǐ kà wa béin péè kee jè gbo wǎin.

(4) Wa me cē nyo jĩ kà nì dé còcìò múe kè nyo jĩ kà kpá còcìò mú djeε ɔ kè wídí jĩ kà bé wa kpõ bó zõ séín xwíníín nyεε jè còcì bé wa nià xwídííεε gbo.

(5) Gbo-kpõin-kpõin me nì bó wa kè còcìò dǫ tòò bẽò niin còcì-nyò bẽò kè waà nàin-nyò bẽò púa tee, ké wa me po zà-déín bẽ kpá wa púa keε wõ kà Bábòò nyuà cēε ke.

(6) Wa kè còcì dò mɔɔ kpoo dò bé wa kèò kè se hwídíí-tabá-dè dyúádòò bédéεε me bó gbo kpõin.

Ɔ jũ ké dε-cē-nyò bẽò dyi còcì bé ɔ kècòcì tòò dò nì kũà nyueh nyεε mú sò níí, m̄ me dú mínítì gběĩ-gběĩ dyi bé m̄ ké dε bẽ bé wa wõin gbo keε dyi dyuò.

? Nyo bẽ bé wa sò bóqó-dù kà kò dò kōεε m̄ nyo nyue ké bẽε còcì bẽò kpáin kà xwaún wēε? Ɔ dyi ná niin, níí, dè gbo-kpõin-kpõin nì bó còcì bẽò kè nyo bẽ sàà bóqó-dù kà kò dò kōε púa keε me.

Gbo-kpõin-kpõin nì bó còcì bẽ kè còcì tòò dò sòin bóqó kà kò dò kōεε púa ke

Ti díé bẽ ní còcì bẽ kè còcìò dò nì bóqó kà kò dò kōεε kpáin bǎto mú. Ti díé bẽ ní nyo bẽò dyi à gbo ké wa dè nō còcì dyi, mɔɔ wa kè còcì bẽ dǎ dyi dè kíín nyεε nyu kũà. Ké còcì bẽ bé còcì nià bóε muà bǎto mú kpõin wēε mu xwaún kpáin bé wa ké còcì dyúádò jũ.

Đé waà kũà-nyu-nyuò gbo-dè-dè múεε, còcì-nyò bẽ sàà bóqó kà kò dò kōεε mu dyè dé bóqóò mú cíín bé wa ké dyí-poin-còcìò nàin. Ɔ dǎ ná niin, hwè ké pásòdò bẽ bé wa cí dé bóqóò múεε cē dε, ké wa dúá còcìò nàin kpáí. Còcìbé ɔ sò bóqó kà kò dò kō, bé wa kè còcì tòò bẽ kpáin xwaún wēε me v̄ó bé wa ké bóqóò dyú bẽ dε tèmèin, bé díà-nyò bẽò ní k̄ò dà còcìò nàin dé hwìè séín xwíníín kánáá pū.

Ɔ jũ ké wa dyi nàin-nyò bẽ m̄ bóqóò dyú bẽεε dε tèmèin ní níí, ɔ muε nyuùn bé nyo nàin-nàin nì dé còcìò múεε dú ké tǎ nì: Còcì sàà bóqó kà kò dò kōεε mu nàin-kpè bédéin, ké gbo-kpõin-kpõin nià bó wa púa keε niin nàin-kà mu bó niin, hwè ké còcì bẽ bé wa dyà gboεε mu wa niin pásòdò bẽ bédéin. Nyo bẽ wa gǎà bé wa kèá dyí-poin-còcìò bìl kũà nyuεε kè pásòdò bẽò me nyu kũà, ké còcì sàà bóqó kà kò dò kōεε niin nàin-nyò bẽò kè dyí-poin-còcì gánáò me nyu kũà.

Còcì díé bẽ bé wa dyi còcì tòò bẽ gboεε dyà wa mìòùn niin hwìè bẽ k̄ò mú wa nàin còcì ke, ké wa kùèn dyi mìò, ké ɔ báin còcì gánáò kōin. Ké ɔ jũ ké còcì tòò bẽ dyi còcì bẽ bé wa se dyi kuεε gbo dyi bé wa kè wa ké kũà nyu ní, níí, wa kpá wa gbo mìò, keε wa ní v̄ó bé wa ké còcìò kōin báin fɔɔ.

Ɔ jũ ké wa se hwìè tã bĕ kǝ mú bé còcì bĕ pòin kà sǝ ní gboεε kéà kǝ nyuεε jè kǝin zain nòmò dyiin, bé nyo séin kéε múin wǝ ní, ní, nyo díé bĕ mu hwidjii-pòin-dé kà kò dò bĕ bédéin, ké ɔ mu wùdù-wíin-dyi dyàùn dé wa hwìè. Ti díé bĕ ní, nyo díé bĕ sè wa nìin nàin-nyò bĕò dε ké wa diè déé bĕ dyià wa gboεε dyi bó gbo-kpá-kpá jè, sepóedé wa pòèn hwidjii kà bé nyo bĕò bédé wídí mìò jèε. Ɔ jũ ké còcì dò dyi dyi bé ɔ kè còcì tòò bĕ ké kǝ nyu ní, ti díé bĕ ní wa wàin còcì wa dyià gboεε nìin nàin-nyò bĕò dyédé kǝin, ké wa mó bé wa mìcùn ké còcìò nàin gáná cá. Ɔ dyi ná nìin, ní, ɔ nyuε ké hwòdǝ kpèin còcìò nàin-nyò bĕò kǝin, sepóedé wa se waà nàin-nyò jũ jèò múin wǝò nì dε jè.

À dǝǝ má dε bĕ bé còcì vènè bĕò ké còcì bĕ nià wa xwídjii bìi nyuεε jè cĕ kíin. Ké à cĕε dε kà bé ɔ jũ ké còcì dò dyi còcì tòò dò gbo dyi bé wa ké kǝ nyu ní, ní, kà còcì sǝò mε pòin sǝ ní gbo dé nyo bĕò nàin-nàin mú kε. Còcì bĕ bé wa pòin gbo dé kǝ nyu-nyu mú ké wa hwè dεε, wa béin kǝ nyuε tee cá bé nyo dò ké se wa gbo kpá fɔɔ.

Wuqu Mènĕin-sǝ bĕ bé wa po Cĕé-dĕò dú kε

- (1) Còcì dò kè còcì tòò bĕ xwaún-kpáin-kpáin dé kǝ nyu-nyu múεε nyuε ké còcì ku dúi.
- (2) Còcì bĕ bé wa kpáin xwaún wĕε, wa béin wa còcì “kui-kui” mɔɔ còcì “hwè kpéi” dǝin dyiin dé kà waà nàin-nyò bĕò mu wa nàin nyuùn wĕε mú.
- (3) Dyí-pòin-còcì bé ɔ “hwè kpéiε”, ɔ nyo bĕò dè còcìò hwòdǝ kǝ bó dε séin bá còcìò dyiεε nyu jè.
- (4) Dé dyí-pòin-còcì bé ɔ “ku dyiεε” múεε, còcì-nyò bĕò ku dúún, ké wa nyu kǝ dé wuquún-dyi-wǝin-wǝin mú.
- (5) Còcì dò se còcì-dù kà kò dò xwídjii sòò béin hwè bé ɔ kè còcìò nyo se còcì-dù nià bóε xwídjii niεε ké dyí pòin, bé wa ké kǝ nyu nòmò dyiin.
- (6) Còcì-dù bĕò dè dyi bé wa ké còcì bĕ báà wa dyiεε gbo kpá bé wa ké Gèdèpòò biè dé hwìè dyúádòò mú dyiin dé gbo-kpǝin-kpǝin mú.
- (7) Còcì bé ɔ sò bóqó kà kò dò kǝεε kè còcì dò dyi xwaún kpáin bé wa ké kǝ nyu ní, ní, wa kǝ wa ké còcì bé wa dyià gboεε nàin-nyò bĕò gbo kpá méné-méné.

Hwè bé dε-cĕ-ti dò ké bó dyi kɔεε, dε-cĕ-nyòò mε céè dε gbèi-gbèi wè bá “wuqu mènĕin-sǝ bĕ poà cĕé-dĕò dúεε” dǝ-dǝ jè dyi (ɔ xwíniin mò dε ɔ muà céèin nyεε ɔ mε céèè dú mènĕin-sǝ). Dé ɔ céè-céèò múεε, ɔ mε zain dε tíin-tíin bé wuquò kpáin hwòdǝε kè dε nyuε bé ɔ dyià dε kpaa jè kǝin. Dε bé dε-cĕ-nyòò muà céèin nyεε mε mò dε bé ɔ béin nyo

se ɖe-cɛ́-cɛ́ò mú niɛɛ gbo kɔ̄in zain nyɛ. Ké ɔ me nyí ɖe ɔ muà céèin nyɛɛ ɔ ɖe-tɛ̀mɛ̀in-nyòò xwa.

Sɔ-kɔ̄ún-dyi-po-po: Cɛ́é-ɖɛ̀ò nyɔ mu bó dyí kɔ̄un wɛɛ gbo-dè-tīin nyɛɛ, ɖe-cɛ́-nyòò bɛ̀ò me céè ɖe bɛ́ bɛ́ cɔ́ci vɛ̀nɛ̀ bɛ̀ò kɔ́ bɛ́ wa ké cɔ́ci bɛ́ nià waxwíɖíiɛɛ bìi nyuɛɛ baɖa-bùè bíɖíi dyi, ké wa me céè ɖe bɛ́ cɔ́ci bɛ̀ò m̀òun bɛ́ɖé bɛ́ wa ké nyu bó cɔ́ci bɛ́ nià wa kɔ̄in nyɛɛ bìiɛɛ h̀m̀m̀ bíɖíi dyi, bɛ́ nyɔ ɖò ké se wa gbo kpá.

Ðe nià ke me ni m̀ hwiɖíi: ɖe-cɛ́-nyòò me po cɛ́é-ɖɛ̀ò ɖò páún s̀òin ɖé tɛ̀mɛ̀in-ɖɛ̀ò mú, bɛ́ ɔ kɛɛ nyɔ bɛ́ se ɖe-cɛ́-cɛ́ò mú niɛɛ tɛ̀mɛ̀in-kpà ɖò-ɖò tã nyuɛ.

Cĕĕ-dĕ 5

Cóciò Nyo Jŭ-jŭ

Ðe-cĕ-nyò bĕò me nyí ðe wa céè kà bá “Wuðu mènĕin-sŏ bĕ poà cĕĕ-dĕ zìà dyie dúe” jè dyíe waà nàin-nyòò xwa.

Ðe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me diè ðe-cĕ-nyò bĕò díe bĕ dyi bé wa ké ðe wa ðǎà céè bá “Wuðu mènĕin-sŏ bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jè dyíe dyúáðò jè kŏin zàin.

Sŏ-kŏún-dyi-po-po: Ðe-cĕ-nyò bĕò me céè ðe bĕ bé cóci vĕnĕ bĕò kŏ bé wa ké cóci bĕ nià wa xwíqíie bìi nyuee baqa-bùè bíqíí, ké cóci bĕò mŏùn me céè ðe bé tĕmĕin nyoŭn dyí kà bé wa nì cóci bĕ nià wa kŏin nyee mŏó-dĕ nyueh nyee hmĕ bíqíí dyi. Wa me céè ðe bĕò sŏin ðe wa hwòðŏ bú.

Ő jŭ ké bĕ dyi bĕ nì kàà ? dyé ní, níí, ðe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me nyue bé ðe-cĕ-nyò bĕò ké dyi-diè-dĕò gŏ jŭ.

? Nyo ðò béin Kéqĕi-ðeín-nà-nyò jŭe bé Ő ké Kéqĕi-ðeín-nà-fĕè cĕĕ ní, bé Ő ké se cóci mú nì?

Nyo díe bĕ béqĕ xwíníin kò-kò pàqǎ bĕ kŏ jè wa mu cóci ke. Nyo ðò mŏùn béin cóci muε sepóeqĕ Ő mó ðe ðò cĕĕ dyi jè, mŏŏ Ő mó Gèðèpŏò gbo dyie dyi jè mŏŏ Ő mó bé nyoŭn ké Ő cóci-nyò ðáin jè. Ké ti díe bĕ ní, Ő béin cóci muε bé Ő ké bǎto dyi mó jè mŏŏ bé Gèðèpŏò-wùqùò ké Ő hwòðŏŭn kùin, bé Ő ké to à nià vŏuñ ðe fĕè múε vŏnŏmò dyíin jè mŏŏ Ő mó bé Ő ké Ő kpeðe gbà bĕò dyi táà jè Ő kè sepóeqĕ Ő mó bé Ő ké gbo zǐàin, bé Ő kè Ő müè bĕò ké Gèðèpŏò biè-biè dyí poin jè.

Xwíníin bĕò díe bĕ kŏ jè nyo díe bĕ mu cóci ðeεe mò, sepóeqĕ wa mó bé nyoŭn kée ðeε wa mú dyé kà bé wa kŏ ðe Gèðèpŏò kè Ő nyo bĕò jè gbo ke kè bé wa ké cóciò bìi kŭà nyu Ő kè bé wa ké ðe bé Gèðèpŏò mu nyuùn wĕε dyé, bé wa kée wáká ðò jŭ.

Ő jŭ ké nyo ðò ní dyi cóci fŏŏ ní, níí, ðe bĕ à zεðeà ðe dyíie ðò se ðe kpa bé Ő kée bóeñ dyi ðe cóciò mú ke. Nyoŭn-dyùò nyé nì bó ké ðe bĕa ðò jè se Ő múàŭn poe béin fŏŏ cá ké? Cóci dyi-dyi see nyoŭn dyí tĕmĕin kà bé nyo ðò mò Kéqĕi-ðeín-nà-nyò ke, keε Ő jŭ ké nyoò se cóci dyi ní, níí, Ő se Kéqĕi-ðeín-nà-nyò jŭe béin.

“Jǎa-po-nyò kíin-kíin bĕ nià bóεε ðĕbĕ ma cóciò mú, sepóeqĕ wa ðĕbĕ ma Jízè mú jè”

Ðáwèqĕ Símeè, ðe Ő céè-dĕ mŏà:
“M po Kéqĕ-ðeín-nà-nyò bĕĕ Hwíqíí-
taba-ðèò Gbo-dè-dèò jè jǎa” keε
mú.

? Đé kǎ jè ɔ kpàà dé bé nyo kéà cǎcǎ mú kpá ké? Ɔ jǔ ké m̄ dyi cǎcǎ mu pū, ké m̄ se cǎcǎ dǎ mú kpáín, níí, m̄ se Kédéi-déin-nà-nyò jǔe béine?

Cǎcǎ nyo jǔ-jǔ xwíníín mò Gèdèpǎdǎ wudu nyu-nyu bá ɔ hwòdǎdǎ gbo-po-dǎdǎ jè dyíe

Đé cǎé-dè bǎ à dǎà dyíin zie dǎ múe, à dyé kà bé Pǎdǎ kǔàdǎ mò bé ɔ ké ma cǎcǎdǎ jè kǎin zain nye. Pǎdǎ néin cǎcǎdǎ jè jǎi kǎ, sepódé dyíin dé cǎcǎdǎ mú dée Gèdèpǎdǎ béin ɔ hwòdǎdǎ gbo-po-dǎdǎ màdǎ pó-póe bódó-kpàà nyo bǎ gbo dyàà.

Gèdèpǎdǎ dǎ ma Pǎdǎ “bé ɔ kée nyu bé nyoǔn séin ké kà Gèdèpǎdǎ mu de ɔ hwòdǎdǎ po ma gbo, ké ɔ vǎe ma kíin nye nye nyuùn wǎe dyé. Gèdèpǎdǎ màdǎ de séin me-nyòdǎ kee vǎe ma dé ti sùà bǎdǎ mú.... bé dyíin dé cǎcǎdǎ múe ... nyoǔn ké Gèdèpǎdǎ hwòdǎdǎ-fǎnǎ-fǎnǎ dǎ-dǎ séin bǎdǎ dyí dyuò.” (Ífísǎdǎ 3:9-10).

“Đe vǎe ma kà kíin nye” mò bé Gèdèpǎdǎ ké ɔ hwòdǎdǎ gbo-po-dǎdǎ bá ɔ gbo-hwè-hwèdǎ jè dyíe cǎ kè bé ɔ ké ɔ hwòdǎdǎ-fǎnǎ-fǎnǎdǎ jè cǎcǎ-nyò bǎdǎ dyí tèmèin. Hwòdǎdǎ gbo-po-dǎdǎ nòmò dyíin jidǎ nyo bǎ bé wa tò wa mìòùn wǎe ní. Nyo bǎ bé wa tòà wa mìòùn wǎe mò nyo bǎ bé wa kpǎin gbo ke.

Gèdèpǎdǎ hwòdǎdǎ gbo-po-dǎdǎ bá cǎcǎdǎ jè dyíe mò, ɔ mó bé nyo bǎdǎ ké dúún ku. Cǎcǎdǎ mò nyo bǎ bé wa dǎ Gèdèpǎdǎ dǎ-wùdǎdǎ bá ɔ hwòdǎdǎ gbo-po-dǎdǎ jè dyíe wǎ, ké wa dǎ wa mìòùn tò bé wa ké dǎ-wùdǎdǎdǎ nyu ke. Ɔ jǔ ké nyo dǎ se bó cǎcǎdǎ jè gboi kpǎ ní, níí, ɔ se bó de bé Gèdèpǎdǎ hwòdǎdǎ dǎà gbo poe jè gboi kpǎdǎ nì.

? Đé mò xwíníín díe bǎ kǎ jè nyo díe bǎ se mó bé wa kéà cǎcǎ mú kpá ké?

Gèdèpǎdǎ Gbǎ Jéédǎ

Gèdèpǎdǎ cí dé jǎà-po-nyò séin mú, kee ɔ cí dé cǎcǎdǎ mú (bé ɔ màdǎ jǎà-po-nyò séin bé wa tò wa mìòùn wǎ) dé hwíe jéé dǎ mú.

Dyé dè bǎ bé Gèdèpǎdǎ cí, kǎ jè vǎsǎ bǎdǎ cǎ ke: “Ɔ mò nyo deàin à dyíe (Jízè Kédéi). Ké ɔ nǎe nyueń bé gbǎdǎ po-poò ké dyi ku, bé ɔ ké gbǎ hwèin-hwèin jǎ dé Bounboò mú. Kà bǎ nǎà ɔ múe, ɔ nǎ kà wa nǎ bǎ kè nyo tòdǎ bǎdǎ poeń, bé bǎ kéó kà gbǎ bé Gèdèpǎdǎ cí mú dyíin dé ɔ Zùdǎ múe jǎe.” (Ífísǎdǎ 2:21-22).

Gèdèpòò cí dé còcìò mú. Còcìò mò jǎà-po-nyò běò, ké wa mò gbõ bé Gèdèpòò cí mú dyìin dé Zùùò mú ke.² Xwíníín bě kǒ jè Gèdèpòò cǐà dé còcìò múεε mò dε bě bé nyoũn dyù se nyue béin nye. Ǫ jũ ké nyo dò dyi nóò bé Ǫ ké còcìò nyo jũ ní, nìí, Ǫ nóò bé Ǫ ké dε bé Gèdèpòò dǎà gbo ποεε wáká dò jũ.

Gèdèpòò bíqí gbõ-xwíníín-nyò běò

Ti bé nyo dò dǎ Gèdèpòò gbo dyi, ké Ǫ dǎ Gèdèpòò dèbèin-dèbèinò kè Ǫ jíájèò wǒ dǔ, ké Gèdèpòò dǎ Ǫ dyi κρῶεε ní, nìí, Ǫ dǎ dyí-dyuòin-bě bédé dé zùũn. Ǫ jũ ké Ǫ dyi Ǫ nàmàũn běò dyi táà, ké Ǫ dyi Kédéi hwìdǐ taba ní, nìí, Ǫ mòǎ Gèdèpòò dyú. Dε nǎà ke mò dyí-dyuòin-bě zi dε kpauh mìò bé nyo dò béin bédéε ke.

Ké dεεε, jǎà-po-nyò dò-dò séin bédé dyí-dyuòin-bě bé Zùùò nyí wa ke, kà bé wa nì dé Gèdèpòò gbõ-xwíníín mú ke. (Ìfísìò 2:19). Jǎà-po-nyò tòò séin mò Ǫ díí-gàà kè díí-màà bě dé zùũn. Ǫ mò Kédéi-déin-nà-nyò séin bě bé wa dyi Ǫ gboεε nyo.

Gèdèpòò bíqí-gbõ-xwíníín-nyò séin bé wa nì bóqó-kpàà dà séin nyεε mòà còcìò ke. Ka dyúáqòò, kǎà còcì-nyò bě bé wa pòin dyí dé waà còcì-gbò dò-dò běò múεε mò Gèdèpòò gbõ-xwíníín-nyò bě dεkè. Ǫ jũ ké díí-gàà dò mɔɔ díí-màà dò dyi hwòqǒ-κρῶ-dè dò bédé ní, nìí, Ǫ díí bě bé Ǫ kè wa kè nǎà còcì dyúáqò múεε με κπά Ǫ gbo. Kà bé jǎà-po-nyòò mó bé Ǫ zùũn-dǐí běò kèà Ǫ gbo κπέ dé Ǫ fùà-fùá-tìò múεε, kà dyúáqòò, kǎà κπέ με κπά Ǫ mòùn dyí dé Ǫ díí běò hwìè, bé Ǫ mòùn ké nyo tòò bě gbo κπάa béin dεkè. Còcì-nyò běò se wa mũè dò gbo κπάa béin Ǫ jũ ké jǎà-po-nyò běò se waà ti kè wa wídí tò ní.

Nyo díé bě zò gbo-κπά-κπά, keε wa ní κπά nyo tòò bě gbo. Wa se dε mò Gèdèpòò bíqí-gbõ-xwíníín-nyò jũ-jũò xwíníín nyεε dyí dyuò.

Nyo díé bě nyu dε wa mó nyue dyie bó wa mìòùn bìì, ké wa dè nyo tòò bě hwòqǒ kǒ bé wa kée náa wa mìòùn bìì nyu dεkè. Wa see dyuò kà wa bédé bé wa ké nyo tòò bě gbo κπά ke.

? Xwě ìn béin nyo dò gbo kōin zain nyue kà Ǫ kǒ bé Ǫ ké dúún ku dé Gèdèpòò bíqí-gbõ-xwíníín-nyò běò hwìè ké?

---

² Dé I Kòdèíntìò 6:19 múεε, Pòò dǎin jǎà-po-nyòò κπόqó-dyùàò Zùù Hwèin-hwèinò gbõ. Ǫ jèεε, à με dyuòè dyí kà bé Gèdèpòò cí dé nyoũn-dyùè κπόqó-dyùàò mú ke. Ké dé céè-dèò dà dò dεεε Pòò cēε kà bé nyoũn-dyùè κπόqó-dyùàò mò Gèdèpòò gbõ ke (3:16-17).

Ɖε βέ nyo βě bǐ xwa bó wa mìcùn bìi κε

Nyo dò-dò séin βédé βé ɔ ké jǎà-dè βě bá Gèdèpòdò dyíε dyí dyuò bó ɔ mìcùn bìi, ké ɔ βédé βé ɔ ké Gèdèpòdò wudu nyo bó ɔ mìcùn bìi. Gbo-kpõin-kpõin nì bó Gèdèpòdò kè nyo dò púa κεε dè gbo ti βé nyoò táà ɔ nàmàũn βědò dyi, ké ɔ taba Kédèi hwìdǐi κε. Gbo-kpõin-kpõin nì bó ɔ kè Gèdèpòdò púa κεε nì bó wa sǒdò púa, ké ɔ se nyo kà kò dò dyí bá. Zùù Hwèin-hwèinò nì bó jǎà-po-nyò dò-dò séin gbo, βé ɔ kée nyo βé ɔ ké Gèdèpòdò-wùdùdò mùin wǒ.

Κεε wéé κεε, Kédèi-dèin-nà-nyò pàdǎ dèbè βé wa ké dε dè wa mìcùn hwìdǐiε nyo. Ɖε βě βé wa hwòdǒ cè wa gboεε dèε wa nyo. Kà wa m̀ùn nyo Gèdèpòdò-cèè-dèdò xwíníin mú zàà κεε d̀ùn dèε wa kpõ dyi. Wa kpõ bó wa mìcùn nìin hwìdǐi-poin-dè βědò gboi mìò, ké ɔ zi nyíi-dè βé Gèdèpòdò nyià wa κεε dyí, ké ɔ nyue ké wa se waà nyíi-dè βědò nyuu-dè dyéε βéin dè c̀c̀ìdò mú. Ɖε kpa dε βě kǒ jè wa wǒin gbo dè c̀c̀ìdò múεε mò wa mìcùn nìin hwòdǒ-kpõ-dè βě kè dε βě βéin wa kpáná dyí nyue κε, ké wa se c̀c̀ì-nyò tòdò βědò nìin f̀ǹǹ-hwòdǒ mó f̀ẁ.

Nyo báún-báún se xwíníin kǒ jè c̀c̀ìdò dèà dyíε dyí dyuò. Wa poèn hwìdǐi kà βé dε nyue βé c̀c̀ìdò dyià dε kpaà mò sepóedé ɔ nyo wa kpáná dyí jèε. Wa se c̀c̀ìdò dyí dú βé ɔ ké nyo βě βé wa poin dyí ké wa mò gbõ-xwíníin-nyò dyúádò κεε jǔ. Wa ní wǒ ké nyo dò ní nyo zùũn-kùà dò dè c̀c̀ìdò mú. Ɖ jǔ ké wa dyi c̀c̀ì dò mú nì, ké c̀c̀ìdò dyi wa f̀ùà-f̀úá nyùèn nìin, níi, wa sò dè wàdà, ké wa kpá c̀c̀ì kà kò dò mú.

Kpede nià κε nì dà séin, κεε c̀c̀ì dǐé βě nyo zùũn-kùà tee, ké wa kpõ bó waà kùà ǹm̀dò dyíinò gboi, sepóedé ɔ mò waà kpede jè. Waà hwòdǒ-kpõ-dè mò βé Gèdèpòdò ké nyoũn séin buè.

C̀c̀ì báún-báún poε jǎà kà βé nyoũn séin mò zùũn-nyò dè wa mìcùn mú κε. Gèdèpòdò-wùdùdò βě βé nyo βě wádá κεε cèε nyo gbo kà βé nyo dò-dò séin βéin dε mò dε sédèin dyíε gǎa βé dε ké dyíin ǹm̀dò bó ɔ bìi κε. C̀c̀ì dǐé βě βédé nyo βě βé wa po hwo kò-kò βě páún kánáá pūε. Ké c̀c̀ì-nyò βědò m̀ùn kpá múàũn βé wa ké hwo βědò pa. C̀c̀ì dǐé βě nì bó ké wa mò pásòd̀d̀ò wídíin-m̀oin-dè. Pásòd̀d̀ò nyí c̀c̀ì-nyò βědò gbo-kpá-kpá pàdǎ, ké ɔ nyue ké nyo βědò kpõ bó c̀c̀ìdò jè gboi. Púíin, ɔ kpõ waà wídí βědò wa xwai.

C̀c̀ì kǒ jè Dèè-wùdù Ɖìèdò cèà κεε mò nyo βě βé wa kpõin gbo, ké wa nyo c̀c̀ìdò bìi kùà, κε. Ɖ jǔ ké c̀c̀ì-nyò βědò se gbo kpõin ní, níi, ɔ se xwa fèin βé wa ké dε mò c̀c̀ìdò m̀ó-dè κεε nyo. P̀d̀ tò céè-dè βě βé ɔ céèà dè Dèè-wùdù Ɖìèdò múεε pàdǎ c̀c̀ì βě gbo, ké ɔ zi céè-dè βě βé ɔ tò nyo dò-dò βě gboεε dyí. Ké c̀c̀ì-nyò βědò βédé βé wa ké dε βě βé céè-dè βědò cèà κεε mùin wǒ, βé wa ké wa nyo.

Xwíniín díé bĕ kǝ jè cǝcìò dèà dyi bĕ Dèè-wùdù Ìdèò cĕ jè ke

Bĕ me dèin de dò-dò bĕ céèà dà bídííεε jè dós kōin, bá kà cǝcì-nyò bĕò bĕin wa dò-dò kǝà nòmò dyiin mú nyùèn nyue dé wa hwìè, bĕ ɔ ké kà nyo dò-dò kéó wa kǝà mú nyùèn nyue dyí zíεε jè dyí.

- (1) Gèdèpòò-wùdùò kpa-kpa (Máfìò 28:18-20).
- (2) Dyí-poìn-poìn kè Gèdèpòò biè-biè (1 Kòdèíntǝò 3:16).
- (3) Hwìdíí-tabà-dĕò dyi-kpǝ-kpǝ (1 Tímétè 3:15, Júdè 3).
- (4) Póòsòdò bĕò wídí gbo-kpáin-kpáin (1 Tímétè 5:17-18).
- (5) Kǝà-nyò bĕ dɔbo-dɔbo kè wa gbo-kpá-kpá dé kǝàò mú (Àpósò 13:2-4, Wódómà 15:24).
- (6) Cǝcì-nyò bĕ mó gbo-kpá-kpá keε gbo-kpá-kpá (1 Tímétè 5:3).
- (7) Cǝcì-nyò bĕ bĕ wa nyu nàmàün wĕε kpeɔe-zà-zà (1 Kòdèíntǝò 5:9-13).
- (8) Níò-kpá-kpá kè Bounboò dīi-dĕò jè xwai-nyu-nyu (Máfìò 28:19, 1 Kòdèíntǝò 11:23-26).
- (9) Jǝà-po-nyò bĕ dyi-kùin-kùin (Ìfísǝò 4:12-13).

Nyo dyúádò se kpé bĕin bĕ ɔ ké de bĕ nià kepàdǝ nyu bó cǝcì-nyò bĕò bìi. Cǝcì-nyò bĕò bédé bĕ wa ké gbo kpōin, bĕ nàin-nyò bĕ bĕ wa dǝ gǝ dé cǝcìò múεε ké wa gbo kpá, hwè bĕ wa ké de bĕ nià ke nyu.

Gèdèpòò dǝ jǝà-po-nyò dò-dò séin bĕ ɔ ké cǝcì dò mú kpá, bĕ ɔ ké ɔ mǝè bĕò gbo kpá, bĕ wa ké Gèdèpòò mós-dĕ nyu. ɔ jǝ ké cǝcì-nyò dò se cǝcìò bìi kǝà nyue bĕin ní, níí, ɔ se Kédé kpódó-dyùà kǝ wáká dò ɔ jǝà keε mós-dĕ nyué ni fɔɔ.

“Kédéi-dĕin-nà-nyò séin bédé kpé bĕ ɔ ké de bĕ bĕ cǝcì-nyò bédé bĕ ɔ ké nyueε dò nyu. ɔ se bédé bĕ ɔ ké Kédéi hwìdíí tabà dòùn pū, keε ɔ bédé bĕ ɔ kè jǝà-po-nyò bĕ ni dé ɔ gbĕò múεε ké gbo kpōin dekè”

Wèdé kè Kòbésò, Tĕmĕ-dĕ bá Kédéi dyíεε Da-zà-zà.

Gèdèpòò bédé hwìè dò kǝ mú bĕ ɔ mó jǝà-po-nyò bĕ ké ɔ biè dé waà cǝcìò mú ke. ɔ mò, ɔ nyí à de à mó bĕ à ké kǝà nòmò dyiin mú nyùin nyε, ké de ɔ mó dé à gboεε mò bĕ à ké à miòùn tò dé kǝàò nyu-nyu mú dòùn.

À kpódó-dyùàà bàin bàin dyí

Ɖe-cě-nyò dò me zà 1 Kòdẹ́íntì 12:12-27 wuḍuún, bẹ nyo tòò bẹ̀ò ké ɔ gbo òùù tò.

Pòò dá còcì-nyò bẹ̀ò bédé bẹ wa ké dyí pòin, bẹ wa ké kùà nyo kà à nyoũn-dyù-kpòdò-dyùàà wáká bẹ̀ò nyuà kùà nyue ke. Kpódó-dyùàà wáká dò se bédé bẹ ɔ dònun ké kpáun cě bó ɔ mǔè bẹ̀ò gbo. Kpódó-dyùàà wáká dò se kùà pàḍǎ nyue bẹin ɔ jǔ ké ɔ mǔè bẹ̀ò se ɔ gbo kpá ní.

Kédẹ̀i-ḍeín-nà-nyòò bédé bẹ ɔ kée dyí dyuò kà kùà bẹ bẹ ɔ nyo dé còcìò múeε kpa ḍe mǔò dé còcì-nyò bẹ̀ò fèè mú ke. Kà bẹ dyédédò, mɔɔ òùùò seà ḍe kpa, ɔ sèin ké ɔ nì kpódó-dyùàà bìi kùà nyueí hwèe, kà dyúádòò, kǎà nyo dò se Gèḍèpòò mósò-ḍe dyí dyuòè bẹin, ɔ sèin ké ɔ ku dye dúún dé còcìò bìi kùà-nyu-nyu mú hwè.

Ɖe bẹ̀ m bédé bẹ̀ m ké nyo hwè bẹ̀ m ké còcìò nyo jǔ ke

Ɖe-cě-nyò dò me zà Àpósò 2:46-47 wuḍuún bẹ nyo tòò bẹ̀ò ké ɔ gbo òùù tò.

Bounboò po ma còcì-nyò bẹ̀ò kǔ wé séin xwíin. Zǔò kíin, dé còcìò gbo-dè-tiin nyee, còcì mú-kpá-kpá se ma ḍe kàmàũn-kàmàũn dò. Nyo dò dyie ma mú wóin kà bẹ ɔ ḍǎ gbo zǐàin, ké ɔ ḍǎ Kédẹ̀i hwìḍí tabaa ní, nìi, ɔ ḍǎ ma còcìò nyo jǔ pū. Wa se ma hwìè bẹ bẹ nyo ké dyí dú hwè bẹ nyo ké còcìò nyo jǔe mɔɔ gma kúdú bẹ bá còcìò mú kpá jè dyieε dò mó hwè bẹ wa ké ma còcì-nyò bẹ̀ò dyí dyuò.

Còcì mò ḍe bẹ nyo bẹ̀ dè dyi kíin, hwè ké wa jǔ còcìò nyo bẹ ke. Kíin-kíin nyee, nyo bẹ̀ò pòin dyí, ké wa dú kùà nyo kpàí, bẹ wa ké còcìò dyi dè. ɔ ḍǎ ná niin, nyo tòò bẹ dyi, ké wa kpá wa gbo bẹ wa ké kùàò dyúa kpa. Nyo bẹ̀ò gmǔin kpé-kpé, ké wa dè dósò bẹ bá kà wa ké kùà nòmò dyiin nyue nyu keε jè dyí. Ké wa dè zùũn-dòò bẹ kè ḍe kée nyu bẹ còcìò ké búá dé dyúa ke ɔ kè ḍe bẹ wa ké nyu bẹ gbo-kpõin-kpõin ké bó wa púa nì ke. Tia baḍaa, wa se cèè-ḍe bá còcìò nyo jǔ jè dyieε dò bédé, ké wa dyuò nyo bẹ ku dúún dé kùà nyu-nyu múeε dyí dé wa hwìè.

Kà còcìò mu búáun nìin nyee, kǎà dyi-diè-ḍe bẹ mu dyieí nìin. Nyo báun-báun té còcìò gboi, ké nyo báun-báun nyu kùà dé còcìò mú, keε nyé bẹ̀ mò còcìò nyo jéé ké? Còcì-nyò bẹ̀ò bédé bẹ wa ké ḍe bẹ̀ nì dé còcìò mú kpáun wèe zàse jǔ, keε xwě wa bẹin náa nyue ɔ jǔ ké nyo bẹ̀ò senyo bẹ̀ mò còcìò nyo jéé keε dyí dyuò ní? À tèmèin à nyo bẹ̀ò kà wa ké nyo díé bẹ̀ gbo kpáa nyu dé còcì-nyò bẹ̀ò hwìè ke, keε xwě wa bẹin nyo bẹ̀ mósà gbo-kpá-kpáa dyí dyuòè nyue dé nyo bẹ̀ò hwìè ké? ɔ jǔ ké jǎa-po-nyò dò dyi nósò bẹ ɔ ké ná-wùdù gbo òùù tò, ké ɔ dyi nàmàũn nyueí nì bó nyoũn séin dyédé wai kánáa pū ní, nìi, nyo nì náa kíà dyí dé jǎa-po-nyò bẹ̀ bẹ wa cíà mú-hwè-fèè keε hwìèe?

Cóci bɛ̀ nìà kàùn wɛ̀e pàqǎ bédé ɖe báún-báún cá bɛ̀ nyo ɖò ké nyu hwè bɛ̀ ɔ́ ké cóciò nyo jũ ke. Nyoò bédé bɛ̀ ɔ́ ké wuɖu bá waà jǎà-po-ɖèò dyíe é, ké wa bédé gma bɛ̀ bá kà cóciò nyo bɛ̀ ké cíe nyuee jè dyí, ké ti ɖíe bɛ̀ ní, wa bédé ti bɛ̀ nyoò ké cóciò gboi té tee, hwè bɛ̀ ɔ́ ké cóciò mú kpá gáná cá ke. Ɔ́ kàmà mú bɛ̀ nyo mò jǎà-po-nyò ɖíe é ké cóci bɛ̀ nì nàa mú kpá.

Nyo bɛ̀ ɔ́ mò jǎà-po-nyò ɖíe é, wa bédé bɛ̀ wa ké ɔ́ dyi kpɔ́ ɖé cóciò mú wàqà cá. Ɔ́ bédé bɛ̀ ɔ́ ké ɔ́ mǔè jǎà-po-nyò bɛ̀ bɛ̀ wa kpɔ́in kà gboe hwìè kpá. Ɔ́ ɖǎ ɔ́ bǎto bɛ̀ bɛ̀ wa se jǎà-po-nyò kee dyi táà jèe, ɔ́ bédé bɛ̀ ɔ́ kè ɔ́ mǔè Kédèi-ɖeín-nà-nyò bɛ̀ò ké gbo kpɔ́in.

Jǎà-po-nyò ɖíèò kè ɔ́ mǔè bɛ̀ò bédé bɛ̀ wa ké gbo kpɔ́in, bɛ̀ ɔ́ kée é kà nyo ké ɖeín-nà-nyò jũe nyue. Ɔ́ mu fèè bɛ̀ ɔ́ mǔè bɛ̀ò éà kee ɖò éin.

Ké, ɔ́ jũ ké jǎà-po-nyò ɖíèò se cóciò mú kpáa bɛ̀in, sepóeɖé waà gma bɛ̀ bá cóciò nyo jũ jè dyíe ku xwa mìò, ké ɔ́ se wa múin wɔ́ò bɛ̀in ní ɖé ké? Ɔ́ nìà ná kee, ɔ́ jũ ké nyoò se cóciò mú kpá ní, nìí, ɔ́ mu nìin ɖé nyo bɛ̀ò hwìè pū kà wa seò kà ɔ́ mó ɖé cóciò mú ke. Ɔ́ bédé bɛ̀ ɔ́ ké cóci ɖò mú kpá wàqà cá. Cóci bɛ̀ nì zɔ́ò kíin nyee ní zìin ma ti bó jǎà-po-nyò ɖíè bɛ̀ dyi kpɔ́ jè.

Ɔ́ jũ ké cóci ɖò dyi fǔà bɛ̀ ɔ́ ké jǎà-po-nyò ɖíè bɛ̀ dyi kpɔ́ ní, nìí, Kédèi-ɖeín-nà-nyò bɛ̀ bɛ̀ wa se ɖe hwè kee mu ɖé cóci-nyò bɛ̀ò hwìè nìin. Nyo bɛ̀ bɛ̀ wa mò jǎà-po-nyò ɖíè bɛ̀e, wa se cóciò tèmèin-ɖè kpa ɖe bɛ̀ò jè múin wɔ́ò hwo. Ké wa sèè fèè bɛ̀ Kédèi-ɖeín-nà-nyò hwè ɖe ée é ke. Ɔ́ jèe, wa se kpé bédé bɛ̀ wa ké nyo vènè bɛ̀ jũ ɖé cóciò mú. Sepóeɖé nyo bɛ̀ bɛ̀ wa sèè Kédèi ɖeín-nà-nà mú ɖe hwè kee nì ɖé cóciò mú jèe, nyoùn séin se bédé bɛ̀ wa ké dɔ́ò bɛ̀ bá cóciò nàin jè dyíe mú pá dyi ɖú.

Nàin-nyò bɛ̀ bédé bɛ̀ wa ké ɖé cóci-nyò bɛ̀ò hwìè nì. Nàin-nyò bɛ̀ò me mò Kédèi-ɖeín-nà-nyò hwè ɖe bɛ̀ bɛ̀ cóciò ɖǎ ɖe tèmèin, ké wa wɔ́ cóciò tèmèin-ɖè bɛ̀ò kè jǎà-po-ɖè bɛ̀ò jè múin nòmò dyíin nyee. Nyo bɛ̀ nìà ke mò nyo bédé kpé bɛ̀ wa ké dɔ́ò séin bá cóciò dyíe kɔ́in nì. Nàin-nyò bɛ̀ nìà ke bédé kpé bɛ̀ wa ké ɖe gbo po mìò bɛ̀ ɔ́ ké cóci-nyò tòò bɛ̀ò dyi zi. Nyo bɛ̀ bɛ̀in ɖé wa hwìè sòò bɛ̀ wa ké ɖe-tèmèin-nyò bɛ̀ kè nàin-nyò vènè bɛ̀ jũ ɖé cóciò mú. Nàin-nyò bɛ̀ò bédé bɛ̀ wa kée nyu bɛ̀ cóci-nyò bɛ̀ò ké bó cóciò tèmèin-ɖè bɛ̀ò kè ɔ́ jǎà-po-ɖè bɛ̀ò jè gboi kpɔ́.

Cóci-nyò séin bɛ̀ò me kpɔ́ jǎà-po-nyò ɖíè bɛ̀ bɛ̀ wa kpɔ́ bó cóciò jè gboiee dyi. Ɖe bɛ̀ cóciò mó ɖé cóci-nyò bɛ̀ò gboe mò bɛ̀ wa ké Kédèi-ɖeín-nà-nyò kui-kui bɛ̀ jũ kè bɛ̀ wa ké bó waà cóciò jè gboi kpɔ́ kóqó-kóqó. Nyo bɛ̀ ɔ́ mò jǎà-po-nyò ɖíe é, wa bɛ̀in ɔ́ dyi kpɔ́obé ɔ́ ké cóciò mú kpá wàqà, ɔ́ jũ ké wa dyie dyé kà bɛ̀ ɔ́ ɖǎ gbo zìain nòmò dyíin nyee ní. Wa me nyue nàa bɛ̀ jǎà-po-nyò ɖíèò ké ɖe ɔ́ móà kee dyé wàqà. Ɖèò mò bɛ̀ ɔ́ kè

o mũè jǎà-po-nyò běò ké dyí-pòin-pòin běò mú nì, bé o mòmùn ké pá dyí dú dé de séin bá cóciò jè dyíεε mú dekè. Cóci díé bě dǎin cóci-nyò séin běò “Dyí-pòin-nyò bě”.

? Dé kǒ jà jǎà-po-nyò dìè bédé bé o kéà cóciò mú kpá wàqà ké?

? Kà à nyuà cóci-nyò jũ jè me dèè nō cǎé-dè nià ke múεε, níí, dé màà cóci-nyò běò dyí-pòin-pòinò ké, ké nyé nyo dò bédé bé o ké jũ hwè bé o ké cóciò nyo jũ ké?

? Kà à nyuà cóciè nyo jũ jè me dèè nō cǎé-dè nià ke múεε, níí, Nyé bě màà Nàin-nyò běò ké, ké nyé nyo dò bédé bé o ké jũ hwè bé o ké nàin-nyò jũ ké?

Cóciò nyo bě pòin kà dyíεε kè nàin-nyò běò màà cóci-nyò běò kè. Dé gbòdòò nià nō bídíεε múεε, à dè dé hwìè sǎ bə bá cóci-nyò jũ jè dyíεε me dekè.

Hwìè tòò bə bá cóci-nyò jũ jè dyíε

Kédéi-déin-nà-nyò bé o hwè de keε cóciò nyo jũ-jũ

De dyúádò à me dyuò dyí bá cóci-nyò jũ jè mòm, cóci-nyò běò séin mòm Kédéi-déin-nà-nyò bě bé wa dyuò waà cóciò tèmèin-dè běò dyí nòmò dyíin, ké wa dǎ de hwè, ké nyoũn béin wa hwòdǒ kǒ dèè dé táá-jidi-jidi séin bá cóciò dyíεε mú ke. Nyo bě nià ke wóin gbo hwè ké wa po nàin-nyò bě kǔà kóun, dè pásòdòò kǒ dekè. De wa nyuεε mòm, wa jidi táá, moo wa gā waà ké-báqà-nyò bě bé wa ké wa bìi nyo běò gā. Sepóεdé cóci-nyò běò bédé kpé bó nàin-nyò bě ní dé cóciò múεε kóin jèεε, wa se dyè nyo bé o mòm jǎà-po-nyò dìèεε, nyéné bídíi poε béin wàqà, bé o ké cóciò nyo jũ. O jũ ké cóciò dò dyi xwai-nyuu-dè kúqúú bě bédé, ké wa dyi wa mìòun nìin ti dyí dú dé kǔà nyu-nyu mú ní, níí, o nyuεε ké wa bédé de pàqǎ cá bé nyo dò ké nyu hwè bé o ké cóciò mú kpá ke, ké o dú ti tòòmòun-tòmòun dyí hwè bé wa ké jǎà-po-nyò dìè dò dyi kpǒ ke. Cóciò mó bé jǎà-po-nyò dìèò ké ní kà nyo bé o dǎ Kédéi-déin-nà-nà mú de hwèεε nià ke, ké wa se dé o jǎà-po-nyò dìè jũ jèò gbo kǒ. O nyuεε ké jǎà-po-nyò dìèò béin cóciò bìi kǔà nyuεé niè tee, bé zǒ gbèi-gbèi ké zi, bé o ké se cóciò mú kpáa béin. Ké o nyuεε ké nyo díé bə táà cóciò dyi, sepóεdé wa kè cóciò se nǎǎ niè béin bó ti tòòmòun-tòmòun nià bóεε xwíníin, bé wa ké se cóciò mú niε.

Nyo bə pòin kà dyíεε mòm cóciò nyo bə

Dé cóciò díé bə múεε, nyo bə bé wa dyi cóciò teeεε mòm cóciò nyo bə pū. Nyo bə nià bóε béin táá jidie bá de bə bé cóciò móεε jè dyí, moo ké wa béin nàin-nyò bə gāa dé wa mìòun hwìè, keε nyo séin bé wa mu cóciò mú teeεε mòm cóciò nyo. Cóciò béin cēε kà bé wa se céè-dè dò kǒ mú wa ké cóci-nyò běò nyéné céèεε dò bédé ke. Keε wéé keε, cócióbé o se o nyo nyéné bídíi céèεε, hwìè dò mu bó nìin bé wa ké nyo bə ní cóciò múεε kè nyo bə se dé niεε dyí dyuò wé-wé.

Đé còcì kǎ mú bĕ nyo séin dyi còcìe màà còcìò nyo ke múee, pásòdò bĕ ɔ dǎ còcìò mú hwèdèin nyee mò còcìò nàin-nyò. Mɔɔ nyo bĕ bĕ wa bédé wíqí dé còcìò múee mò còcìò nàin-nyò, m̄ seé kǎ kebì wa me se kpé bĕin bĕ wa ké nyoŋn nàin nyee.

Ɔ jǔ ké còcì dĕ dò dyi dyi dè, ké wa dyi kpede màà nyo séin dyi còcì teee màà còcìò nyo wee bédé, ké wa séinò dyi de-gbo-po-nyò jǔ bó còcìò bìi ní, níí, nyé dyuò de mu còcìe gbo kpáun dé dyúe kee dyí ké?

Ɔ jǔ ké m̄ dyi còcì nì náa dò dyé ké ɔ dyi dúi ku ní, níí, ɔ xwíníin mò gbõ-xwíníin-nyò bĕ dò mɔɔ pásòdò kui-kui dò dǎ ɔ nàin hwèdèin. Ɔ mu mú kàmàun bĕ wa ké de bĕ bĕ còcìò dèin gmaún wĕe jè kōin zain, kee wĕé kee, wa dè nyo bĕ nìà wa nàin nyee hwòdò kō. Wa ní cĕe gma bĕ ké wa nàin nyee, mɔɔ wa pòin de bĕa kōin. Ɔ jĕee, ti bĕ pásòdò kà kò dò mɔɔ nàin-nyò kà kò dò bĕ dú còcìò nàin kpàĕe ní, níí, ɔ fĕin xwa bĕ wa ké de báun-báun gbo zĭain.

? Đé mò dĕin-dĕ bĕ kè de gbà bĕ m̄ dyé dé hwìe s̄ bĕ bá còcì-nyò jǔ jè dyí bĕ à zain jè kōin dé gbòdò nìà dé dyíee mú ké?

Đé bíqíee, (ɔ jǔ ké m̄ dǎ “Wuqu Mènĕin-s̄ bĕ poà Cĕé-dĕò Dúee” dyíin zi ní) níí, nì mu còcì-nyò jǔ-jǔe dú s̄ bĕ màà Còcì-nyò bĕò dyí-pòin-pòinò kè Nàin-nyò jǔ-jǔ, bĕ còcì dò nì dé Médékà-bòdòò hwòdò mò Ìdiána kee niin dibà-hwòdò mò Ìdiánàpòdè ke múee nyu xwai ee dyí-tĕmĕin-dĕ dò dyéin. Sòin bóe gboee ní, nì mu dyí-tĕmĕin-dĕò dò dyéin de sòin dé Fèdòpĭin Báò Mĕfèdè-còcìò mú.

De-cĕ-nyò bĕò me gmò còcì-nyò jǔ-jǔe dyí-tĕmĕin-dĕ s̄ bĕ nìà ke dya. Bĕ me dèin kà còcì bĕ bĕ bĕ dyuò dyíee nyo bĕò nyu de bĕ nìà ke xwai nyue kee jè dós kōin.

Ɔ jǔ ké m̄ dǎ dyí-tĕmĕin-dĕ s̄ bĕ nìà ke dya gmòò hwo dé cĕé-dĕ nìà ke dúi-jèdĕin-náin ní, níí, m̄ me dyi “Wuqu Mènĕin-s̄ bĕ bĕ wa poà cĕé-dĕò dú” dà bíqíee gbo de.

Wuqu Mènĕin-s̄ bĕ bĕ wa po Cĕé-dĕò dú ke

(1) Gèdèpòò cí dé jǎa-po-nyò bĕ bĕ wa pòin kà dyíee mú dé hwìe jĕé dò mú.

(2) Còcìò mò Gèdèpòò bíqí-gbõ-xwíníin-nyò bĕò, dè bĕ jǎa-po-nyò bĕ ku dúun ké wa kpòin gbo ke.

(3) Còcì mú kpá-kpá mò hwìe kǎ mú m̄ bĕin de bĕ Gèdèpòò hwòdò dǎa gbo po bá còcìò jè dyíee gboi kpõ ke.

(4) Cócì-nyò běò me kpõìn gbo, bé wa ké de bě mò cócìò mós-dè kee nyu.

(5) De bé nyo dò béìn nyue kee, ɔ mu de kraùn miò, ɔ jũ ké ɔ dyie cócì-nyò běò bìì nyu ní.

(6) Wa bédé bé wa ké jãà-po-nyò dîè dyi kpõ dé cócìò mú wàdà cá.

(7) Nyo dò se bédé bé ɔ ké de hwè dé Kédéì-déìn-nà-nà mú hwè bé ɔ ké cócì mú kpá.

Hwè bé de-cé-ti dò ké bó dyí kœœ, de-cé-nyòò me céè de gbèì-gbèì wè bá “wuɖu mènèìn-só bě poà céé-déò dúœœ” dò-dò jè dyí (ɔ xwíníín mò de ɔ muà céèìn nyœœ ɔ me céèè dú mènèìn-só). Dé ɔ céè-céèò múœœ, ɔ me zain de tíín-tíín bé wuɖuò kpàìn hwòdœœ kè de nyue bé ɔ dyià de kraa jè kōin. De bé de-cé-nyòò muà céèìn nyœœ me mò de bé ɔ béìn nyo se de-cé-céò mú niœœ gbo kōin zain nyœœ. Ké ɔ me nyí de ɔ muà céèìn nyœœ ɔ de-tèmèìn-nyòò xwa.

Sõ-kõún-dyi-po-po: Céè nyo jĩ kà nì dé nì cócìò mú bé wa ku dúún bó cócì dyi jèœœ nòbà bíqíí. Dè kà nyo dò béìn nì cócìò nyo jũœ kee me.

Ɔ me nì ñ hwìqíí: de-cé-nyòò me po céé-dè dò páún sòìn dé tèmèìn-dèò mú, bé ɔ kœœ nyo bě se de-cé-céò mú niœœ tèmèìn-kpà dò-dò tã nyu.

KÀ CÓCÌ-NYÒ BÈÒ KÉ WAÀ DYÍ-POÌN-POÌNÒ PÁÚN POE NYUEE HWOÌN ÒÈ

Vétódè Cápò-còcìò nyo bĕ Dyí-poìn-poìn

Wa kpõ nyo séin hwĩ dé Vétódè Cápò-còcìò mú, bé wa ké cócìò nyuu-dĕ bĕò mú pá dyí dú. O hwoìn kà waà biè-bièò kè waà dyí-poìn-poìn vènè bĕò o kè dé waà Bábò cĕ-cĕ bĕò mú. Nyo séin béin pá dyí dúe dé cócìò biè-bièò mú, bé wa ké dĕ bĕ kpõ wa hwòdĕe jè dós múin dèin dé wa mĕè bĕ gbo, bé wa ké baà, bé wa séin ké dĕ gbo òin, bé wa ké dós bĕ sédĕin dyí kee dè o kè bé wa ké waà dyí-poìn-poìn múàñ dyi kpáin. Kee wĕé kee, nyo séin bĕ bé wa nì cócì òò múee, nyoñ bédé bé wa ké wa dyí dyuò dyiin dé cócìò mú. Nyoñ séin bédé bé wa ké nyo bĕ kò kpódó-dyùà màà cócìò kee dyí dyuò. O se xwa fĕin bé cócì-nyò bĕò ké zàse-bò jũ dé bódó-kpàà nyo bĕò gbo kè bé wa ké gbo kpõin, kà bé Kédĕi-dĕin-nà-nyò bĕ kpõin kà gbo, ké wa dĕbein dĕbĕàin mú ke kè kà bé wa nyu dĕ Bábòò cĕe, ké wa ku dúún dé cócìò biì kùà nyu-nyu múe, o jũ ké wa se dyí-dyuòin-bĕ nìà ke bédé ní. O jèee, kùà bé Vétódè Cápò-còcìò bédé bé wa ké nyuee jè nì dé cócì-nyò bĕ bé wa dāin kà “Dyí-poìn-nyò bĕò” kee xwaún.

Nyo bé nyo bĕ nì dé cócìò múee bédé wa ké jũ ke

À dyuòè kà bé dĕ pàdă nì bó ké wa tò zùñ-fĕè cí jè jì ke, kee dĕ bĕ nìà dĕin mú dà bídíie mò dĕ tíin-tíin bĕ béin nyue bé dĕbĕin-dĕbĕin kè gbo-kpõin-kpõin ké bó Kédĕi-dĕin-nà-nyò bĕò púa nì ke.

(1) Zùñ-fĕè Cí-cí

Zùñ-fĕè cí-cí tèmèin nyoñ dyi kà bé m dă Kédĕi gbo dyi, ké m dă m miòùn tò dé zùñ, ké m dă wó bé m kè Gèdĕpòò ké mú nain dyiin dé o wuqu nyu-nyu mú ke.

(2) Mú-hwè-hwè kà Bábòò nyuà cĕe ke

M me táà gbàdàùn-po-po kè kàmàà-dĕ mɔɔ tǎǎ ná-ná o kè nɔmɔɔ ná-ná dyi.

(3) M me kpõ bó cócìò jè gboi

M me mu cócì ti séin dé hwòdĕ wó-wó mú, o sèin ké m me wé dĕe mɔɔ m me nì cócì-kùà kà kò òò nyueñ, mɔɔ m me nì dĕe kùà òò, bé o se m sāa béin Sódĕ-bàdà kee nyueñ hwè.

M me péè nì táà dé cócìò mú.

(4) Gbo-kpõin-kpõin bá Tèmèin-dĕ jè dyie

O kpa dĕ miò bé nyo bĕò ké gbo-kpõin kè bé wa ké wuquún dyi wóin dé Vétódè Cápò-còcìò jǎa-po-dĕò dyi-kpõ-kpõ mú. Pásòdòò kè nyo bĕò òò-òò mu dós dèin, bé o ké dĕ nyoò ké nyuee jè o gbo cĕ.

(5) Ɖε ɓě ɓé nyɔ nyu xwai ke

Nì kpeɖe me nòmò dýiin bó nyɔ séin ɓé ñ kè wa nyu pééεε gbo, ké ñ me nyu jáà ɖé wa gbo. Ké ñ me nòmò kpeɖeín, ɓé ñ ké ɖèbèïn-ɖèbèïn kè jáà ɓéɖé ɖé ñ mǔè cóci-nyò ɓěò gbo.

Gma ɓě

À dyuòè kà ɓé cóci-nyò ɖìè ɖíé ɓě mu ɖe kòin nye, keε à mòmùn ní zǐin nyɔ ɖòè ti, sepóεɖé jáà-po-nyò ɖìè ɓěò ɓéɖé ɓé wa ké cóciò mú kpá wàɖà.

Cóci-nàin-nyò ɓěò mu nyɔ ɓé ɔ mó cóciò mú kpáa dyi ɖieεε dyi dièin, ɔ jǔ ké pásòɖòò mòmùn ɖǎ ɔ dyi dièè hwò ní.

Jáà-po-nyò ɖìè ɓé wa kpǔ dyi ɖé cóciò múεε ɓéɖé ɓé ɔ ké níɔ kpá, ɔ jǔ ké ɔ sèè níɔ kpá ke ní.

Ɖ jǔ ké jáà-po-nyò ɖò dyi gma mú jaɖa ɖé cóciò mú ní, níí, cócò-nàin-nyò ɓěò ɓéin nyɔɔ ɖé cóciò mú zàà, mɔɔ wa ɓéin ɔ sí-naín dyi poε, ɓé ɔ jǔ ké ɔ ɖǎ ɔ mòmùn gbo dyi ní, hwè wa ké ɔ dyi kpǔ ɖe.

GBO-KPŌIN-KPŌIN NÌ BÓ CŌCÌ-NYÒ BĚ PŪA KEE HWŌIN-ĐÈ

Fèdópíin Bábo Mэфèdè-còcì

“M̄ dǎ Jízè Kédèi dyi kpō bé ɔ ké ní Póin-nyò kè ní Bounbo jǔ, ké m̄ poe jǎà kà mé-mé bé ɔ nyu ma kà ke kè nyomɔɔ bé ɔ wáqáin ma kà dyie ɔ kè ɔ gĩɔ-wóqó-wóqóò mò de bĕ bé ɔ nyu ma bé m̄ ké pó-pó bédé jèe. ɔ jèe, bó kàun wĕe, m̄ dǎ m̄ miòun tò bé m̄ kè Kédèi kpódó-dyùà, bé ɔ mòà còcìò kee ké gbo kpōin. Kee kà bé kpódó-dyùàò bédéà wáká pàqǎ kee, kà dyúáqòò, kǎà Kédèiè kpódó-dyùàò nì dèkè. Dyiin dé baà-baà mú dé hwòqǒ wáqáá múe, Zùù Hwĕin-hwĕinò dǎ m̄ nàin, ké m̄ dǎ Fèdópíin Bábo Mэфèdè-còcìò gbo dyi. M̄ dǎ dyi bé m̄ kè wa kéá waà biè-bièò kè waà hwiqĩi-taba-dĕò ɔ kè waà wuqu nyu-nyuò mú peqein dé zùun, dyiin dé Gèdèpòò kpéò mú. Dyiin dé de bĕ nià ke múe, m̄ zà m̄ miòun xwáqáun dé Gèdèpòò kè m̄ mĕ còcì-nyò bĕò gbo, kà ní mu dúun kuun tee dé de bĕ nià ke nyu-nyu múe:

Kíin-kíin nyee, ní mu gbo-kpōin-kpōin nià bó ní còcì-nyò bĕò pŭa kee gboi kpōun

- dyiin dé m̄ mĕ còcì-nyò bĕò mú-dĕbè-dĕbè mú - I Pídè1:22
- dyiin dé nyo qò dei-wùqùin-wùqùin mɔɔ wa nyéné gbà qá-qá dyi-bàqàin-bàqàin mú – Ifisĩò 4:29
- dyiin dé nàin-nyò bĕ bé còcìò dǎ gǎa wuqu nyu-nyu mú – Híibúqúù13:17
- dyiin dé m̄ díí qò bé ɔ sòin hwĩi, ké ɔ táa Gèdèpòò jíájèò dyiee dyí-sédèin-sédèin mú– Gàqézià 6:1-2

ɔ sǒ nìinò mò, bé m̄ ké ní còcìò gbo kpá dé kǎa nyu-nyu mú

- dyiin dé baà-baà mú, bé còcìò ké búá – I Tèsàqónià 1:1-2
- dyiin dé nyo bĕ ní dyi còcièe gbo-wùqù-wùqù mú, bé wa ké còcì dyi – Đúù14:23
- dyiin dé déè bĕ jè dyi-kpō-kpō mú dé dĕbĕin-dĕbĕin mú – Wóqómà 15:7
- dyiin dé nyo bĕ Jízè Kédèi da-zàin-zàin mú – Àpósò 8:33-35

ɔ tā nìinò mò, bé m̄ ké ní còcìò bìi kǎa nyu

- dyiin dé nyíi-dè bé Gèdèpòò nyià m̄ wĕe kǎa mú nyùin-nyùin mú – I Pídè 4:10
- dyiin dé ti dyé-dyé mú, bé m̄ kè pásòqǒ bĕò ké kǎa nyue – Eph.4:11-12
- dyiin dé Bounboò m̄ hwòqǒ-dyùà bèqèè-bèqèè nyí-nyí mú, bé m̄ ké còcì-nyò vènè bĕ gbo wùqùè dyuò, bé m̄ ké nyo bé mó nyuee qii-dĕ nyí, bé m̄ ké nyo bĕ fònò múin nyee qún po, bé m̄ ké nyo bĕ wée gbo gmò kè bé m̄ ké jǒò-màà bĕ kèxwíè-dyù bĕ ɔ kè kpòqo-qeín-ni-nyò bĕ gbo gmòò bĕin, ɔ jǔ ké hwiè qò dyi m̄ bìi kǎa bĕin bé m̄ kée náa nyu ní. – Máfíò 25:31-46; Fèdópĩò 2:3-7

ɔ híinye nìinò mò, bé m̄ ké bó ní còcìò jè gboikpōqé de séin mú

- dyiin dé còcì mu-mu kè de séin bá còcìò dyiee múin-gǎ-gǎ mú – Híibúqúù 10:25

- dyiìn dé Gèdèpòò Wuḍuò wǎ-wǎ dé hwòḍḍ wáqáá mú, kà wa muε wáqáùn wě, ɔ kè dyiìn dé ɔ ceè mú nà-nà mú – I Jǎ 1:9-10
- dyiìn dé mú-hwè-fèè cí-cí mú – Híibúḍúù 12:14; Fèḍópǎ 1:27
- dyiìn dé ní nàmàǎn bèè mú-wǎìn-wǎìn mú – Jǎn 5:16
- dyiìn dé Bounboò ḍii-ḍèò ḍò ḍi-ḍi mú – I Kòḍéíntǎ 11:23-26
- dyiìn dé Bounboò ḍe nyí-nyí mú ti séín – Ḍìvéḍékò 27:30; I Kòḍéíntǎ 16:2; 2 Kòḍéíntǎ 9:7”

Í po céè-ḍè nà ke sǎ kǎ _____ ḍènèò wé _____ kǎCócì-nyòò sǎ-bě

_____

Sǎ-xwíḍíi-ḍè-nyò: _____ Cócì-gbòò Pásòḍòò

Cĕĕ-dĕ 6

Cĭ-cĭ dĕ Gbo-kpõin-kpõin mú

Ðe-cĕ-nyò bĕò me nyí dĕ wa céè kà bá “Wuḍu mènĕin-sǒ bĕ poà cĕĕ-dĕ zìà dyíe dúe” jè dyíe waà nàin-nyòò xwa.

Ðe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me diè dĕ-cĕ-nyò bĕò díe bĕ dyi bé wa ké dĕ wa ḍàà céè bá “Wuḍu mènĕin-sǒ bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jè dyíe dyúáḍò jè kōin zàin.

Ðe-cĕ-nyò bĕò me nyí taún-kùà bé wa nyuà sòin dĕ cĕĕ-dĕ zìà dyíe múe waà nàin-nyòò xwa.

Ɔ jũ ké bĕ dyi bĕ ní kàà ? dyé ní, níí, dĕ-cĕ-cĕò nàin-nyòò me nyue bé dĕ-cĕ-nyò bĕò ké dyi-diè-dĕò ḡ jũ.

Kà Cócìò nyu ma niè ti bé Pénékò-wèò ḍă ma dyi zie

Ðe-cĕ-nyò ḍò me zà Àpósò 2:42-47 wuḍuun, bé nyo tòò bĕò ké Ɔ gbo ḍùũ tò.

? Ðé mò dĕ tíin-tíin bé m̄ dyé bá kà cóci-nyò bĕò nyu ma gbo kpõin sòin ti bé Pénékò-wèò ḍă ma dyi zie gbo ké?

Ðé Àpósò-cèè-dĕò múe, ti bé Pénékò-wèò ḍă ma dyi zie, Báḅòò dè kà cóci-nyò bĕò nyu ma cíe kee me. “Nyo séin bĕ bé wa taba ma Gèḍèpòò hwíḍíe poìn ma dà dyúáḍò dyí, ké wa kpõin ma gbo.” Nyo báún-báún peḍe ma waà kòò-dĕ bĕ, bé wa ké ma cóciò-nyò díe bĕ gbo kpá. Wa mu ma dĕ Gèḍèpòò gbòò mú ti séin bó biè jè, ké wa poìn ma dyí dĕ waà bíḍí-taà bĕò mú bé wa ké Gèḍèpòò-bèḍèèò ḍi.

Ti bé Zùù Hwĕin-hwĕinò niă ma kùà nyueh̄ miò dĕ cóci-nyò bĕò múe, púe wa ḍú ma kō kpá kpáí. Ɔ kpa ma dĕ miò dĕ jăà-po-nyò kíin-kíin bĕ nià bóe

gbo bé wa ké ma cóciò wáká ḍò jũ, ké Ɔ zi bé wa ké cóci mu bó Sǒḍè-bàḍà ḍòun pūe dyí. Jăà-po-nyò bĕò poìn ma dà dyúáḍò dyí bé wa ké Bounḅòò biè wé séin xwíníin.

“Ðé Báḅòò mú Ɔ kè dĕ jăà-po-dĕ bĕò múe à dyé kà bé Kéḍéi-ḍeín-nà-nyò bĕò dyi dyí poìn ní, níí, Gèḍèpòò jíájèò ní kùà nyueh̄ dĕ wa mú ke”

Wèḍé kè Kòbétò, Tĕmè-dĕ bá Kéḍéi dyíe Da-zà-zà.

Kà nyo bɛ̀ nì dɛ̀ Gèdèpòò Xwédé-dùò múεε nyu cíε ke

Póò dǎin cóci-nyò bɛ̀ò xwédé-dù.³ Ké ɔ dǎin jǎà-po-nyò bɛ̀ò Gèdèpòò dyú bɛ̀,⁴ ké cóci-nyò bɛ̀ò dǎin wa miòùn dǐí-gàà kè dǐí-màà.⁵

À me gmò kà xwédé-dù jè nyu niè dɛ̀ bóqó-kpàà dà pàqǎ kánaá pūεε dya dɛ̀ wè. Xwédé-dù mò nyo bɛ̀ bɛ̀ wa wódó dɛ̀ gbǒ-xwíníin qò mú, bɛ̀ wa po wa miòùn kpoun wɛ̀. Nyo bɛ̀ nià ke bɛ̀in kpé bɛ̀ wa ké wa miòùn dyí gmò, bɛ̀ wa ké waà zaa bɛ̀ wǒ po, bɛ̀ wa ké pá kǒ, bɛ̀ wa ké waà nyo bɛ̀ kǔà kǒún po, bɛ̀ wa ké dyi kpǒin, bɛ̀ wa ké dɛ̀ cɛ̀, bɛ̀ wa ké waà nyo sùà bɛ̀ò kè dyú bɛ̀ se nyo kǒε ɔ kè waà jǒò-màà bɛ̀ò gbo gmò. ɔ me nì m̀ hwiqǐi kà xwédé-dù qò bɛ̀ ɔ se dɛ̀ séin bɛ̀è bédéεε jè muó niè nyuùn dà bóqó-kpàà kǒε.

Kpede bɛ̀ xwédé-dù nì náa bédéεε mò, nyo séin nì dɛ̀εε sí biè-dɛ̀ dyúáqò kíqíí. Biè-dɛ̀ se dɛ̀ bɛ̀ nyo dyúáqò ké gǎ ke. Wa tèmèin dyú bɛ̀ nì dɛ̀ xwédé-dùò múεε kà wa ké waà biè-dɛ̀ò jè dyi kpǒo nyuε.

Nyo báún-báún bɛ̀ bɛ̀ wa sí ma Kédéi dɛ̀in nyεε, waà xwédé-dù bɛ̀ò bó ma wa. Ké kǒò-dɛ̀ séin bɛ̀ bɛ̀ nyo bɛ̀ò bédé ma dɛ̀ waà xwédé-dùò múεε, wa zàà ma wa xwai nyènèè, sepóεdɛ̀ wa poε gbo bɛ̀ wa ké ma Kédéi gbo dyi jè. Ké cóci-nyò bɛ̀ò mǎ ma waà xwédé-dù dǐèò. Xwíníin nià ke kǒ jè wa dǎin kà wa miòùn dǐí-gàà kè dǐí-màà kè. Cóci-nyò bɛ̀ò kpáin kpáin ma gbo, ké wa dein dèin hwòqǒ kǒ.

ɔ jǔ ké cóci qòè nyo bɛ̀ò dyi dyí poin bó Sǒdè-bàqǎ qòùn pū ní, níí, wa muε hwiqǐi poin kà bɛ̀ Sǒdè-bàqǎ dyí-poin-poinò qòùn mò cóciò ke. Cóci kǒ jè Dèè-wùqù Ìièò cǎa keε, ɔ nyo bɛ̀ò dyéin ma bó Sǒdè-bàqǎ dyεo, keε cóciò nì ma cíéń, ké ɔ nì ma kǔà nyuεń wé séin xwíníin.

“Sepóεdɛ̀ cóciò mò Gèdèpòò xwédé-dù bɛ̀ à wódóin kà mú, ké ɔ kǒ nyo à jǔà jéé ke. Ké à mò nyo mu wódó-wódó qǐè kè dɛ̀bèin-dɛ̀bèin kǒ nyo bɛ̀ à jǔà keε dúí sèin, sepóεdɛ̀ Jízè qǎ à poin dyiin dɛ̀ ɔ nyomòò mú”

Đawèdè Símeè, dɛ̀ ɔ céè-dɛ̀ mòà: “*M̀ po Kédé-dɛ̀in-nà-nyò bɛ̀è Hwiqǐi-tabá-dèò Gbo-dè-dèò jè iǎà*” keε mú.

? Xwɛ̀ dɛ̀ bɛ̀in ma mú kàmàà nyuε bó cóci kǒ nyo bɛ̀ bɛ̀ wa poàin dyí ti séin nyεε bìi ké?

Pásòqǒ bɛ̀ò me dyuòè dyí kà cóci-nyò bɛ̀ò bìi kǔà nyu-nyu bó wíkì gànàò múεε kpa dɛ̀ kà dyúáqò kà Sǒdè-còciò nàin-nàin kpaà dɛ̀ke. Nyo bɛ̀ò mó zùñ-nyíí-dɛ̀ séin kè dɛ̀ séin bɛ̀ bɛ̀ nyo bɛ̀ bɛ̀in nyuε keε ní, ké ɔ se nyíí-dɛ̀ bɛ̀ bɛ̀ wa nyùin kà kǔà mú bó biè-tiín nyεε qòùn. Nyo séin nyu Gèdèpòò bìi kǔà dɛ̀ hwiè kò-kò bɛ̀mú. Ké cóciò nyo bɛ̀ muε dyí dyuòùn kà bɛ̀ ɔ kpa dɛ̀ bɛ̀ nyo ké zùñ-xwèdè-dù nià bóε mú nì ke.

³ Gàdézìà 6:10, Ífisìò 3:15.

⁴ Gàdézìà 3:26, 1 Jǒó 3:2.

⁵ Jǐin 2:15, 1 Kòdèintǐò 5:11.

Cóciò mò xwédé-dù bé wa bédé hwìdĩi-taba-taba, ké wa kǒ dé waà nyo bédò jè gbo, ké wa nì vǒuń dé zùń bé wa ké waà nyo bédò wa gbo kpá ke. Cóci-nyò bédò nì vǒuń bé wa ké Gèdèpódò hwòdǒ-fòńò-fòńò jè bódó-kpàà nyo bédò dyí tèmèin dé de séin mú, ké wa nì nyo bē nìà xwáqáún sèēn nyee dáuń bé wa ké gbo zǐàin, bé wa ké xwédé-dùò mú kpá.

De bē dyà gbo-kpōin-kpōin dé cóciò mú ke

Ɔ jǔ ké nyo bédò dyi gbo kpōin ní, nìí, wa bēin dyí poèn bé wa ké de bē céèà dà bíqíie nyu.

(1) Wa séin mu de bē bá cóciò dyíie jè páún poùn, ké wa mu de séin wa mó nyue dyíie nyue hwoùn.

Éé cóci páqǎ múee, nyo xwédé wè mò de séin mǎo kǔà séin bá cóciò dyíie jè páún po-nyò. Ɔ se bédé bé Ɔ ké ná nì. Nyo séin nì cóciò múee bédé bé wa ké kǔà séin bá cóciò dyíie jè múin gǎ, hwè rń po nííń, jǎà-po-nyò dǐè bédò.

(2) Cóci-nyò bédò séin me wǒin de bē bé wa mó nyue dyíie jè gbo.

Ɔ jǔ ké de dò dyi nyo dò gbo kpá ní, Ɔ me dè Ɔ bǎto bē nìà dé cóciò múee hwòdǒ kǒ, bé wa ké Ɔ gbo kpá. Ɔ see xwíníin mò bé nyoò ké de dya zàà kpa dé dà séin nyee, kee Ɔ jǔ ké Ɔ dyi de Ɔ mǎn bēin nyue kee nyué nì dé cóciò mú ní, nìí, cóci-nyò bédò me dyé ti bé wa ké Ɔ gbo kpá.

(3) Wa me kpōin gbo bé wa ké kǔà séin bé wa dè gbo kee hwo.

Ɔ dyà gbo-kpōin-kpōin mǎo, Ɔ jǔ ké jǎà-po-nyò bédò dyi dyí poin, ké wa dyi nyo bē gbo kpá dé cóciò mú ní. Wa bēin dyí poèn bé wa ké wa mǎn nìin gbǒ-xwíníin-nyò bē gbo kpá dekè.

(4) Wa me dú ti se waà kǔà-tíie dyí bé wa ké dà dyúáqò dyí poin.

Cóci-nyò bédò me dú ti dyí bé wa ké dyí poin, bé wa ké wa mǎn múàun dyi kpáin. Wa me dǐ de, bé wa ké wa mǔè bē gboi té, bé wa ké de tòò bē bēin wa múàun poe kee nyu.

(5) Wa me kpōin gbo dé hwo bē bé nyo pa dé fèè múee pa-pa mú.

Gbǒ-xwíníin-nyò séin ní pa de bē bá fèè dyíie hwo nìin pū. Ti jéé bē kǒ hwo bé nyo bē paa hwoin kà dyú dyi wódó ní, mǎo nyo dòè zǒ dǎ dyí vò ní, mǎo nyo dò dyi de-cé-cé gbo dè mǎo Ɔ dyie gbo hwo ní, mǎo nyo dò dyi nío kpá ní mǎo nyo dòè wódó-wè mǎo nyo bē

dyi dyi kpõin nì ní mɔɔ ɔàà-màà dyi dyú wóɔɔin ní mɔɔ xwé-hwò ɔ kè hwo tòò bɛ ɔ. Nyo bɛ bé wa biè Gèdèpòò ɔé hwiè kà kò ɔò múεε mòun bédé wa nìin xwai-nyuu-ɔé bɛ, ké wa pa ti jéé bɛ nià keε hwo nìin ɔé hwiè kò-kò bɛ mú ɔekè. Còci-nyò bɛò me mó hwiè ɔò dyi bé wa ké gbo kpõin ɔé ti bɛ nià ke mú ɔekè.

ɔ sédèin dyi bé à ké ɔé bɛ nyo bɛò nyùin ma waà bàɔàin-bùè bɛò mú ɔé Dèè-wùdù Sùàò múεε jè dyuò. Wa se ma bàɔàin-bùèò dyi ɔú bé wa ké ma Gèdèpòò gbòò xwa nòmòin kè bé wa ké ma nyo bɛ nyuà kùà ɔé Gèdèpòò gbòò múεε pèè ɔòun pū. Wa nyí ma bàɔàin-bùèò ɔò jòò-màà bɛò kè xwiè-dyù bɛò ɔ kè ɔíà bɛ cía ɔé wa hwiè ke.⁶Wa ɔú ma bàɔàin-bùè dyi bé wa ké hwo kpa ɔé bɛ pa ɔekè.⁷Bàɔàin-bùè kùà mú nyùin-nyùinò tèmèin à dyi kà bé ɔé séin bá cí-cí dyíεε jè kpa ɔé ɔé còci-nyò bɛò gbo ke.

Gbo-kpõin-kpõin kè nyo mũè ɔò ɔé nyí-nyí

Ɖε-cé-nyò ɔò me zà Jín 2:15-16 wuɔúin, bé nyo tòò bɛò ké ɔ gbo ɔúú tò.

? Ɖé vósi bɛè cɛ bá Kédèi-ɔéin-nà-nyò Gbo kpõin jè dyi ké?

Ti ɔíé bɛ ní nyo bɛ poèn hwiɔii kà bé jáa-po-nyò bɛè gbo-kpõin-kpõinò se nyo mũè ɔò ɔé nyí jè mɔɔ wíɔí jè dyi bá ke. Keε Báɔòò cɛε à gbo kà bé à dyi ɔé xwéɔé-dù kò nyo bɛ bédéà hwiɔii-tabá-tabá keε mú nì ní, nìí, ɔ xwíníin mò à me kpa nyo tòò bɛ gbo dyiin ɔé wa ɔé-nyí-nyí mú.

Gèdèpòò nyo bɛò gbo-kpõin-kpõinò xwíníin mò à me nyíin nyiin ɔé, hwè m po níin, zùun-ɔé bɛ ɔekè. Gíɔí-wùdù mòà Kóinónià keε cèè ɔé Dèè-wùdù Ɖièò mú, ké ɔ xwíníin mò “gbo-kpõin-kpõin”. Wuɔò tò nyoün ɔé nyí-nyí ɔò-ɔò séin jii. Ti ɔíé bɛ ní ɔ cɛ nyo wíɔí nyí jè, mɔɔ ɔ cɛ ɔé bɛ bé wíɔí béin ɔò keε nyo nyí jè (2 Kòɔéintíò 9:13, 8:4; Wóɔómà 15:26).

Kédèi-ɔéin-nà-nyò kíin-kíin bɛ bé wa nì ma ɔé Jùɔúsèɔéin-hwòɔò múεε se ma gá-dyé-nyò ɔò bédé ɔé wa hwiè (Àpòsò 4:34-35), sepóεɔé nyo bɛ bé wa bédé ma ɔεε nyí ma wa mũè bɛò ɔò.

Wùdù-wíin-dyi kpa zòò còci-nyò bɛò xwéɔé-dù kíin-kíin bɛ kò jè Dèè-wùdù ɔièò cɛà keε hwiè bá nyí-ɔé bɛ gein jè dyi. ɔ se ma ná wò ku dyeo, keε ɔéin-nà-nyò bɛò fèin ma bé biè-bièò ní kò ɔà ma bo dò. Ti bé zà-ɔéinò ɔà ma dyi zise, púεε, wa mu ma dyúa ɔé

⁶ Dìtòwáɔánámè 26:12.

⁷ Dìtòwáɔánámè 12:17-18.

Bounboò kùàò mú, ké wa zain ma dúún, ké jǎà-po-nyò djiè bě kpá ma wa kǒ. (Àpósò 6:1, 7).

Gàa dọ kǒ nyéné mò ma Àwíqísàqà, bẹ ɔ mò ma Kédèi-dèin-nà-nyò dọee céè ma de nià dà bíqíie bó zǒ màà AD 125 kee xwíníín.

Wa kǒ dé nyo séín jè gbo, ké wa kpede nòmò dyíín, ké nyo dọ se dé wa hwiè nì bẹ ɔ ké se dyí sédèin, ké wa debein dèbèin mú. Wa ní po jǒò-màà bě hwòqǒ dé dei, ké wa ní zà xwiè-dyù bě mí-cè dyédèin. Nyo bẹ ɔ bédé de nyí nyo se dọ bédéee dọ dé hwòqǒ wáqáá mú. Wa dyi déè dọ dyé ní, wa kra ɔ dé wa bíqí-taún, ké wa kpá múàün bó ɔ jè, kà ɔ mòǒ kà wa díí dọ ke: sepóedé wa dáin wa miòün díí-gàà kè díí-màà bě. Ɔ se dé bódó-kpàà niin wáká kǒ, kee ɔ mò dé zùün-wáká kǒ, ɔ kè dé Gèdèpòò niin wáká kǒ. Ké ɔ jǔ ké waà gǎ-dyé-nyò běò dọ dyi mé, ké wa dọ dyie dyé ní, níí, ɔ tò de ɔ mòün béin tòè ke, ké wa zà xwéò dyóqóún. Ké wa dyie wǒ kà bẹ waà nyo běò dọ nì kpòqɔ dèin mɔɔ wa nì ɔ gǎ kǒ tòñ bó waà Mèsádyàò nyénéò jèe ní, níí, wa séín pòin dyí ké wa kpá ɔ gbo, ké ɔ dyi xwa fèin bẹ wa ké ɔ buè ní, níí, wa buè ɔ ní. Ké ɔ jǔ ké nyo dọ dyi gǎ dyé nì dé wa hwiè, ké ɔ dyi gbo-kpá-kpá mó, ké wa se de pàqǎ bédé bẹ wa ké dọ ɔ gbo kpáin ní, níí, wa hwèdè wǒ kǒ ké wa baà bó wé sǒ mɔɔ wé tǎ xwíníín, bẹ Gèdèpòò ké wa gbo kpá, bẹ wa ké nyoò dji-dè bẹ ɔ móee ɔ nyie béin.

Júqíèn màà Wódóün-kǎǎ nyiniin kpedèin, (A.D. 361-363) mú,bẹ ɔ dyèin ma kà cóci-nyò běò gǎ kee, cè wuqu nià ke bá cóci-nyò běò jè dyí, ké ɔ dá, “Gáqàqíi-nyò běò se waà gǎ-dyé-nyò běò dji-dè nyí dònün pū, kee wa nyí à niin běò dji-dè deke.”⁸

Ɔ jǔ ké cóci-nyò běò dyi Gèdèpòò-wùqù bá pó jè dyíee wáqáa nì kánáá pū, ké wa se vǒó nì bẹ wa ké nyo bě kéà póee dé Gèdèpòò xwédé-dùò mú dyà, dè bẹ wa kéà cè kà wa ké fèè djiè bédéee nyuee ní, níí, wa nì kǎà bẹ cóciò bédé bẹ ɔ kéà nyuee dọ wè nyueí pū. Ɔ hwòin kà, ɔ jǔ ké cóciò dyie màa dọ gbo cè kà ɔ se bédé bẹ ɔ ké gbàqàün poee ní, níí, cóciò me cèe ɔ gbo kà ɔ béin gbo-kpá-kpá dyéee nyue dé Gèdèpòò nyo běò hwiè kee deke.

À gbo-kpòin-kpòin nià dé cóci-nyò běò hwiè kee dyé dé bódó-kpàà dà pàqǎ. Cóci-nyò běò gbo-kpá-kpáò se bẹ bě ké gǎ-dyé-nyò běò gbo kpá dònün wè, kee cóciò bédé bẹ ɔ ké ɔ nyo běò de tèmèin, bẹ wa ké Gèdèpòò bìi kǎà nyue béin deke.

Cóci bě bẹ gǎ-dyé-nyò bě nì ma mú[dé Bòqívià-bòqòò kǒee], wa kòin kòin ma jè gbo dé de séín mú, bẹ ɔ kée nyu bẹ wa ké mú zain. Cóci bě bẹ nyo bě dè dyi dé

⁸ Wa dáin ma Kédèi-dèin-nà-nyò běò “nyò bě se gèdèpòò dọ bédéee” mɔɔ “nyò bě bẹ wa se Gèdèpòò bédé dú tǎ dọ bédé ke”, sepóedé wa taba ma Gèdèpòò dyúqò, bẹ nyòün seà dyéee béin nyee dònün hwíqíí, ké wa se ma mee-dè kúqúú bě bẹ nyòün béàin dyéee kee hwíqíí taba jè.

gã-dyé-nyò bĕò hwìè kee, wa se wa mìcùn niin kpeḍe mɔɔ bódóò gbo-kpá-sǎ mɔɔ cócìò gbo-kpá-nyò bĕ mɔɔ cócì-nàin-nyò vènè-vènè bĕ hwòḍḍò kǒ dèè béin bé wa ké wa gbo kpá, hwè bé wa ké dyúá mu. Cóci-nyò bĕò bédé bé wa ké gbo kpǎin, bé wa ké baà-kpòò bĕ mú kpá, bé wa kée nyu bé cócìò ké cí, bé wa ké búá, bé wa ké hwiḍḍi-tabá-dĕ bĕò jè dyi bein ɔ kè bé wa ké mú zain. ɔ jǔ ké cóci-nyò bĕò dyi hwòḍḍò kǒ dein dein dé kǔà-nyu-nyu ni kàa mú ní, níí, ɔ mu niin pū kà wa kè cócì ḍò sòin bódó kà kò ḍò kōee niǎ kà kǔà nyueñ nye. Ɖe ḍò bé ɔ kàmà mú mìc dé cócì bĕ bé nyò bĕ dè dyiee gbo, ké ɔ nyue ké wa ní zain múee mò, kpé hwè wa dyí bé wa ké nyò báún-báún dé cócìò mú dyà.Ɖe nià ke mò nyò kpá dé cócì bĕ mǎa gã-dyé-còciiee mú. Wa se hwìè kà kò ḍò kǒ mú wa ké cí, mɔɔ wa ké kǔà nyuee ḍò bédé.⁹

Kà nyò bĕò nyu cócì bĕ ni náa nàin nyee, nyò ní wǎo múin dye mòun. ɔ me ni à hwiḍḍi kà cócìò kǒ bé wa ké wídí pàḍá bédé, bé wa ké waà cócì-nyò bĕò gbo kpáa béin nye. Kee wa ḍá fòḅò-hwòḍḍò nià ke da zà dé gã-dyé-nyò bĕò cócì bĕò mú.

Nyò bĕ ni bódó séin kōee dyé wídí dyiin dé wídí bé bódóò bédé kee mú. À dǎ ḍe bĕ bé à mó ke, ké à nyu kǔà bé à ké wídí dyé. Wídí-kǔàò ḍò ni bó ké à nyue bó à gbǒ-xwíníin-nyò bĕ bìì. Kǔà bé nyò ḍò-ḍò nyu bó ɔ gbǒ-xwíníin-nyò bĕ bìiee, wídí see jè pĕè béin. Nyò ḍò-ḍò kǒ bé ɔ ké ɔ gbǒ-xwíníin-nyò bĕò gbo kpá dé hwìè kǒ mú ɔ béin wa gbo kpáa ke, ké wa se bédé bé wa ké ɔ ḍe jéé ḍò pĕè bóe jè. Gbǒ-xwíníin-nyò bĕ kpá waà nyò bĕò gbo, sepóedé wa mò wódó-wódó bĕ jè. M se bédé bé m kè ḍe dyúáḍò bé nyò ḍò mòun nyu bó ɔ gbǒ-xwíníin-nyò bĕò bìiee nyu bó niin bĕò bìì wĕé. Kee m me nyu ḍe bé mòun béin nyue ke bó niin gbǒ-xwíníin-nyò bĕò bìì. ɔ jǔ ké gbǒ-xwíníin-nyò ḍò dyi nóò bé ɔ ké ḍe ɔ mòun béin nyue kee nyu bó ɔ gbǒ-xwíníin-nyò bĕò bìì ní, níí, wa se ɔ mú ḍĕbĕè mu, ké ɔ se gbo-kpá-kpá bé ɔ mó dé nyò tòò bĕ gboee dyée mu.

“[Bĕ me tēmèin nyòun dyí kà bé bĕ mò Kédéi-ḍeín-nà-nyò ke]... dyiin dé ḍe mò ḍe nòmò dyiin nyee nyu-nyu mú, hwè m po níí, nyò bĕ bé bĕ kè wa nià dé Kédéi mú ke... bĕ me nyí wa kǔà, ké bĕ me bóo nyò kà kò ḍò bĕ nyíe, bĕ me dǎin dǎin ḍe gbo, ké bĕ me kpáin kpáin gbo mìc, sepóedé bódó-kpáa nyò bĕò mòun ḍĕbĕ wa niin nyò bĕò mú ḍòun”

Jǎó Wésèḍè, “Ɖe bĕ bé Méfèḍè-nyò bĕò ké gbo mùun nyee.”

Gbo-kpá-kpá bé cócì-nyò bĕò me nyu bó wa mǔè ḍò bìiee me ni kà gbǒ-xwíníin-nyò bĕ nyuà gbo kpáin kpáin nyee, kee ɔ me bó niè kà kǔà bé nyò bĕ nyu, ké wa dyée pĕè-dĕ kee nià ke. Ɖe béin nyue bé cócì-nyò bĕò ké gbo kpáin kpáin dé hwìè nià ke múee mò, wa me

⁹ Sámíò Ékóbà, dé céè-dĕ mǎa Nyò bĕ nià dé Xwí gboee gbo-kpá-kpá kee mú, ké ɔ sòin Hávi M. Kǎó kè nyò tòò bĕ gbo, 105.

kpõin gbo kà bǎtobě nyuà gbo kpõin nye. Kεε ɔ dyi ná niĩn, dyi-diè-dè dò nì bóεε mò, 'wa me kpá nyo bě bé wa gboò wa niĩn wíqíò mú fùdù-fùdù-kà, ké wa se nyo tòò bě gbo kpáa béin nyεε m̀̀n gbo pūe?'

Cóci-nyò bẽò me c̄εε kà wa ké nyo bẽ gbo kpáa nyu dé hwiè niè ke mú ke. Wa bédé bé wa ké cóciò jè nyo bẽ bé wa zò gbo-kpá-kpá, keε wa m̀̀n se nyo tòò bẽ gbo kpáa béin nyεε gbo k̄oin zain. Nyo bẽ bé wa se wa m̀̀e bẽ dε nyíε béin nyεε, wa bédé bé wa kée wa t̀̀m̀̀n kà wa ké nyoũn dε nyíε nyu ke. Wa bédé bé wa ké nyo bẽ k̄ m̀̀ó-dè dèà wa hwiq̄i, ké wa ní kpõà ná-wùdù dyiεε dyí séd̄ein.

? Dé mò hwiè bẽ k̄ mú cóci-nyò bẽò béin wa m̀̀e bẽ gbo kpáa keε hwiin-dè díé bẽ ké (dε bá-bá, dyú gbo-gm̀̀-gm̀̀, nyoò k̀̀à nyí-nyí, dε d̀̀ dyi nyoò gbo kpá ní)

Hwiè bẽ k̄ mú cóciò ké ɔ nyo bẽò gbo kpá ke

Dε-c̄ε-nyò d̀̀ me zà 1 Tímétè 5:3-16 wuquún, bé nyo tòò bẽò ké ɔ gbo d̀̀̀ tò.

Vósi bẽ nià ke c̄εε à gbo kà cóci-nyò bẽò ké wa m̀̀e bẽ bé wa mó gbo-kpá-kpá keε gbo kpáa nyuε. Nyo d̀̀ se bédé bé ɔ ké d̄ei diè, kebì cóciò me k̄ d̄é ɔ nyo bẽò m̀̀ó-dè bẽ jè gbo ní. Vósi 16 c̄εε kà bé nyo bẽò me kpá waà gbõ-xwíniín-nyò bẽò gbo, bé cóci-nyò bẽò ké nyo bẽ bé wa mó gbo-kpá-kpá keε gbo kpá ke. Póò c̄εε kà bé cóci-nyò bẽò bédé bé wa ké wa m̀̀e bẽò wíqí gbo kpáin d̄é cóciò mú ke.

Kεε ɔ jũ ké cóci-nyò d̀̀-d̀ séin dyi cóciò hwòd̄õ k̄ d̄è bó gbo-kpá-kpá jè ní, niĩ, cóciò se kpé béin mu bé ɔ ké nyo d̀̀ gbo kpá. Vósi bẽ nià ke tò nyo bẽ mó gbo-kpá-kpá miò, bé cóci-nyò bẽò béin gbo kpáa keε jì.

Vósi bẽò néin j̄ò-màà bẽ jè jì k̄, keε ɔ béin nyo tòò bẽ jũε d̄ekè.À dyuòè kà bé cóci-nyò bẽò bédé bé wa ké nyo tòò bẽ gbo kpá ke, sepóed̄éJ̄in 2:15-16 c̄εε kà bé à me kpá à díi-gàà kè díi-màà bẽò gbo ke, ké J̄in 1:27 c̄ε j̄ò-màà bẽ kè xwiè-dyù bẽ gbo kpá jè.

J̄à-d̄é bẽ bá gbo-kpá-kpá bé cóciò ké cóci-nyò bẽò bìi nyuεε jè dyíε:

(1) Wa bédé bé wa ké waà bíqí-gbõ-xwíniín-nyò bẽò gbo kpá kíin.

Nyo bẽ bédé bé wa ké waà bíqí-gbõ-xwíniín-nyò bẽ bé wa mó gbo-kpá-kpá keε gbo kpá, bé cóci-nyò bẽò ké se wa gbo kpá d̄é (1 Tímétè 5:4, 16). ɔ jũ ké nyo d̀̀ se ɔ miò̀̀n niĩn bíqí-gbõ-xwíniín-nyò bẽ gbo kpáa béin ní, niĩ, ɔ se j̄à-po-nyò (5:8).

Ɔ jũ ké pásòdòò dyie dyé kà bé nyo dò nì dé còcìò mú ké Ɔ mó gbo-kpá-kpá kee ní, níí, Ɔ me diè nyoò bídí-gbõ-xwíníín-nyò bẽ dyi bá de wa bẽin nyue bé wa ké Ɔ gbo kpá kee jè dyí.

(2) Nyo bé Ɔ kpõ bó còcìò jè gboiee, wa bédé bé wa ké Ɔ gbo kpá.

Wa bédé bé wa ké jǒò-màà bé Ɔ cí Kédèi-dèin-nà-fèè se kee dò bédéé, ké Ɔ dǎ nyo tòò bẽ gbo kpá kee gbo kpá (1 Tímètè 5:10). Kà dyúádòò, kǎà wa bédé bé wa ké nyo tòò bẽ bé wa se jǒò-màà bẽ, kee wa mó gbo-kpá-kpá, sepóedé wa se wa mìcùn gbo kpáa bẽin nyee gbo kpá dekè.

(3) Còcì-nyò dò-dò me nyu de Ɔ m̀ùn bẽin nyue bó Ɔ mìcùn bìì, Ɔ kè bó nyo tòò bẽ bìì ke.

Kédèi-dèin-nà-nyòò me nyu de séin Ɔ bẽin nyue, bé Ɔ ké nyo tòò bẽ gbo kpá ke (1 Tímètè5:10). Kebì Ɔ me se k̀à nyué nièe, Ɔ me mó hwìè tòò bẽ dyi bé Ɔ ké nyo bẽ gbo kpá.

Nyo bé Ɔ se k̀à nyue móee, còcì-nyò bẽò me bó Ɔ ti bédéé (2 Tèsàdónià 3:10).

Ɖe-cé-nyò dò me zà 2 Tèsàdónià 3:6-12 wuduún, bé nyo tòò bẽò ké Ɔ gbo dũ̀ tò.

Vòsì bẽ nià ke cẽ kà còcì-nyò bẽ nì zǒò kíín nyee nyu ma cíe kee jè à gbo. Dà nià kee, Pòò sédèin bó de dò dyí. Nyo díé bẽ dè ma còcìò hwòdǒ kǒ bó gbo-kpá-kpá jè. Ɔ jèee, wa se mó bé wa ké ma k̀à dò nyu fɔɔ, kee wa dú ma ti dyí ké wa té wa mũè bẽ gboi, ké wa kpa nyo tòò bẽ nyéné zedee.

Ɖé de nià ke tèmèin à dyí bá còcì-nyò bẽ nì zǒò bó tia baɗaa jè dyí ké? Còcì bẽò kpá ma waà nyo bẽò gbo bó tia baɗa. Còcì-nyò bẽò kpá ma waà nyo bẽò gbo, ké wa dyée jè gbo bé mó ké se ma nyo dò nyu. Wa nì ma kà gbõ-xwíníín-nyò bẽ nià ke.

Sepóedé wa nì ma kà gbõ-xwíníín-nyò bẽ nià ke jèee, Ɔ fèin ma xwa bé fòó-nyò bẽ ké ma dé wa hwìè nì, bé wa ké ma nyo tòò bẽò hwòdǒ kǒ dè. Ɔ jèee, Pòò cèe ma wa gbo bé wa kèe nyu bé nyo séin ké de Ɔ m̀ùn bẽin nyue kee nyu. Ɔ jũ ké nyo dò dyi kpé bẽin bé Ɔ ké de dò nyu, ké Ɔ see nyue mó ní, níí, Ɔ me bó dij-dè bé nyo tòò bẽò mó dyiee dò dje.

Ɔ kpa de mìò bé còcì-nyò bẽò ké k̀à nyu kà gbõ-xwíníín-nyò bẽ nià ke, bé wa ké de séin bẽ bé wa mó kee dyé. Hwè bé còcì-nyò bẽò kèe náa nyuee, wa me bédé bo-bè dò bé wa kèe kídíí sí dé k̀à nyu-nyu mú. Còcì-nyò bẽò me dyuò kà wa ké nyo bẽ dè còcìò hwòdǒ kǒ bó gbo-kpá-kpá jèee gbo kpáa nyue. Ɔ jũ ké còcì-nyò bẽò se nyo bẽ bé wa ké gbo

kpáa dyí dyuò ní, nìí, ɔ se hwèdèèñ mu ké fóó-nyò bĕ bé wa seà ɔe dò nyue móee mu gbĕ jũn, ké wa mu wa maun, ké ti dò mu dyiin bé wa ké se nyo dò gbo kpáa béin ɔe.

Pásòdò bĕò kè díkò bĕò me gmò cóciò gbo, bé cóci-nyò bĕò ké nì kà gbõ-xwííín-nyò bĕ nìà ke. Wa me nyiin nyiin wa mĕè bĕ ɔe dé dĕbĕĩn-dĕbĕĩn mú. ɔ xwííín mò wa me dyé ti bé wa ké jǎàò jè cĕ. ɔ jũ ké nyo dò dyi dé cóciò mú nì ké ɔ se ɔe ɔ mòun bédé bé ɔ kéké nyue nyué nì ní, nìí, nyo dò me wùdù ɔ gbo báa jè dyí. ɔ jũ ké nyo dò se nyo tòò bĕ gbo kpáa mó, ké ɔ se ɔe ɔ bédé ɔ ké nyu, bé ɔ ké ɔ mìòun gbo kpáa nyué nì ní, nìí, cóci-nyò bĕò me bó ɔ gbo kpáa kánáá pū.

ɔ mu dyiin nòmòun bé wa ké nyo mò nyo mó gbo-kpá-kpá dé cóciò múee dyi diè. ɔ mòun béin nyo tòò bĕ gbo kpáaà? ɔ béin kùà nyue, ɔ jũ ké ɔ dyi kpé béin bé ɔ ké kùà nyu nìí? ɔ dyi wídí dyé ní, ɔ nyùèn kùà mú hwòdò-fòñò-kàà? ɔ mò nyo bé ɔ kpá ɔ bídí-gbõ-xwííín-nyò bĕ gboèè?

Nyo báún-báún dyi dé cóciò mú bé wa ké gbo-kpá-kpá zò. Nyo bé ɔ dyi cóciò gbo ɔiee, ɔ jũ ké cóci-nyò bĕò dyie dyí dyuòè mó kebi ɔ kò dé nyo tòò bĕ jè gbo ní, nìí, wa me dè ɔ dyédé gbo sédĕ-kà. ɔ ɔǎ ná nìín, wa me dyuò kà wa kè nyoò ké kùà nyue nyu, hwè bé wa ké nyo dyúádò jũee dyí. Nyoò me dyuò ɔe ɔ bédé bé ɔ ké nyu, hwè bé ɔ ké cóciò nyo jũ kee dyí.

Wuɔu Mènĕĩn-só bĕ bé wa po Cĕé-dĕò dú ke

(1) Kùà bé Zùù Hwèĩn-hwèĩnò nyu dé cóciò múee nyue ké cóci-nyò bĕò kpõin gbo dé kùà nyu-nyu mú.

(2) Cóci-nyò bĕò mò xwédé-dù bĕ bé wa poin dyí dé kùà nyu-nyu mú wé séin xwííín, ké wa nyu kùà bé wa ké ɔe séin bĕ bé wa móee dyé ti séin nyue.

(3) Cóci-nyò bĕò kpõ nyo bé ɔ táà ɔ nàmàun bĕò dyiee jè dyi dé Gèdèpòò xwédé-dùò mú, dè bé ɔ cĕe kà ɔ ké bó ɔ fèè dĕ gboi kpõo nyu ke.

(4) ɔ jũ ké cóciò dyi kùà nyu ti séin ní, nìí, jǎà-po-nyò séin bédé waà kùà dò-dò dé cóciò mú.

(5) ɔe bĕ kò jè cóci-nyò bĕò poin dà dyúádò dyiee mò bé wa ké kùà nyu kè bé wa ké ɔe bĕ mò cóciò móó-dĕ ke kè kà wa ké nyo bĕ gbo kpáa nyuee jè cĕ ɔ kè bé wa ké cócòci-hwò bĕ pa.

(6) Kédèi-dèin-nà-nyò bě̀ò dyi dyí pòin ní, dè bě̀ bé wa nyu xwaíεε dò mò wa mũè bě̀ nyíi-dè múin gein-gein.

(7) Nyò bě̀ bé wa seà dè dò nyue bèin bé wa kèà wa miòùn gbo kpá kè bé wa kèà nyò tòò bě̀ gbo kpáa, cóci-nyò bě̀ò se bédé bé wa ké wa gbo kpá.

Hwè b́é dè-cé-ti dò ké bó dyi kœœ, dè-cé-nyòò mè céè dè gbèi-gbèi wè bá “wuqu mènèin-só b́é poà céé-dèò dúεε” dò-dò jè dyí (ò xwíniín mò dè ò muà céèin nyεε ò mè céèè dú mènèin-só). Dé ò céè-céèò múεε, ò mè zain dè tíín-tíín b́é wuquò kpàin hwòdœ kè dè nyue b́é ò dyià dè kraa jè kōin. Dé b́é dè-cé-nyòò muà céèin nyεε mè mò dè b́é ò b́éin nyò se dè-cé-céò mú niεε gbo kōin zain nyε. Ké ò mè nyí dè ò muà céèin nyεε ò dè-témèin-nyòò xwa.

Sō-kōún-dyi-po-po: Hwiè kò-kò b́éò nyé kò mú b́é cóci-nyò b́éò pòin dyí bó ti se biè-tiεε ké?

Dè nià kε mè ni ò hwiq̄ii: dè-cé-nyòò mè po céé-dè dò páún sòin dé tèmèin-dèò mú, b́é ò kée nyò b́é se dè-cé-céò mú niεε tèmèin-kpà dò-dò tã nyu.

Cĕĕ-dĕ 7

Kà Cócìò jè nyu nìè dĕ 'Bódó-kpàà nyo bĕò gbo ke

Ðe-cĕ-nyò bĕò me nyí dĕ wa céè kà bá “Wuḍu mènĕìn-sǒ bĕ poà cĕĕ-dĕ zìà dyie dúe” jè dyíe waà nàin-nyòò xwa.

Ðe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me diè dĕ-cĕ-nyò bĕò díé bĕ dyi bé wa ké dĕ wa ḍàà céè bá “Wuḍu mènĕìn-sǒ bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jè dyíe dyúáḍò jè kōin zain.

Ðe-cĕ-nyò bĕò me tò taún-kùà bé wa nyuà sòin dĕ cĕĕ-dĕ zìà dyie múe waà nàin-nyòò xwa.

Ɔ jǔ ké bĕ dyi bĕ nì kàà ? dyé ní, nìí, dĕ-cĕ-cĕò nàin-nyòò me nyue bé dĕ-cĕ-nyò bĕò ké dyi-diè-dĕò ḡ jǔ.

Kà cócìò jè nyu nìè dĕ bódó-kpàà nyo bĕò gbo ke

Jèḍemádyà tò ma Júù-nyò bĕ bé wa nì ma to-xwàḍàün wĕe céè-dĕ gbo, ké Ɔ cĕe ma wa gbo kà wa ké ma bódó-dù kà kò ḍò bĕè nyo bĕ kǒ bódó wa nì ma kà kōe hwìè cíe nyu ke. Júù-nyò bĕò se ma mú zain béin dĕ bódóò kǒ, ké bódóò nyo bĕ se ma Gèḍèpòò dyí dyuò. Waà ḡmànàò néin ma Júù-nyò bĕò dyi mìò, ké wa wáḍá ma waà bódóò, ké wa nì ma hwíí ḡmòün bé ti wa ké ma ḡī-kùàò mú sò kee ké nyini. Ti díé bĕ ní, wa se mó bé wa ké ma bódóò dyú bĕò kpeḍe kíqíí sí.

? Xwĕ cócì-nyò bĕò kpeḍe me nyu nìè dĕ bódó-kpàà nyo bĕò gbo ké?

Tò cuò-wùḍù bé Gèḍèpòò dèàin kpáá-dĕ-cĕ-nyòò wíin bá nyo bĕè jè dyíe gbo ḍùù:

“Kee bĕ me baà mō Bounboò bó hwḍḍo kǒ mú bĕ cíe dĕin-dĕ dyé jè, sepóedé dĕ Ɔ dĕin-dĕ dyé-dyé mú, dĕè bĕ nìin dĕin-dĕ mu wóḍòun” (Jèḍemádyà 29:7).

Wuɔumòà ɔɛ́n-ɔɛ̀ kɛ tò gìdǐ jì dɛkè. Ɖɛ́n-ɔɛ̀ mò mana bé gìdǐ dya kɛ. Júù-nyò bɛ̀ nì ma kà ɔɛ̀ bódó-dù kà kò ɔɛ̀ nyò bɛ̀ò hwìɛ̀ kɛ mu ma Gèdèpòò manaò dyéin, kà bé wa nì ma kà vòun bé wa kèà nyò bɛ̀ se ma Gèdèpòò dyí dyuòɛ̀ Gèdèpòò manaò gbo dya kɛ.

Fùà-fúá-ɔɛ̀ séin nìà bódó-kpàà kō bó zǐɛ̀ kɛ sòin nàmàun nyu-nyu mú. Nyò ɔɛ̀ bé se Gèdèpòò ti bédé fɔɔ cá, ké kpé bɛ̀ bé nyò ɔɛ̀ bé bédéɛ̀ nyuɛ̀ ké wa se Gèdèpòò Wuɔuò kpéin dyé. Còciò béin kpé bé wa ké fùà-fúá-ɔɛ̀ bɛ̀ nìà bódó-kpàà kōɛ̀ jè cɛ̀, sepóɔɛ̀ còciò-nyò bɛ̀ò béin Gèdèpòò Wuɔuò jè kōin zain, ké wa béin Gèdèpòò hwòdǒ-fònò-fònò jè nyòun dyí tèmèin. Còciò me bó nàmàun nìà ɔɛ̀ bódóò múɛ̀ jè cɛ̀ dòn pū, kɛ kà bódóò bédé bé ɔ̀ ké nìè nyuɛ̀, wa me zain jè kōin, bé wa kèɛ̀ dyí-tèmèin-ɔɛ̀ tò dɛkè.

“Kédéi-ɔɛ́n-nà-còciò mò nyò bɛ̀ bé Zùù Hwèin-hwèinò ɔɛ̀ buè, ké ɔ̀ ɔɛ̀ wa nyí-ɔɛ̀ bɛ̀ múin gein nyɛ̀, ké dyiin ɔɛ̀ múɛ̀, Gèdèpòò kè nyòun-dyù ɔɛ̀ bíà zà dyiin ɔɛ̀ Kédéi mú. Gèdèpòò ɔɛ̀ còciò-nyò bɛ̀ò sòin ɔɛ̀ bódó-kpàò mú, bé wa ké Gèdèpòò miòun nìin dyi-dyiò jè cɛ̀, ké Gèdèpòò ɔɛ̀ wa bé wa ké ɔɛ̀ bódó-kpàò nyò bɛ̀ò gbo ɔɛ̀ mu, bé wa ké ɔ̀ Káá-bòdò, bé ɔ̀ báà ɔ̀ dyi-dyiò jè dyíɛ̀ jè zio po”

Tòmòsi Ódèin, *Fèè nì ɔɛ̀ Zùùò mú.*

Còciò-nyò bɛ̀ò kè nyò bɛ̀ nì bó wa ɔɛ̀ɛ̀

? Còciò dò dyi mú zain mu ní, ɔɛ̀ mòò dyí-tèmèin-ɔɛ̀ kè?

Nyò bé ɔ̀ bédé bódó-kpàà nyò bɛ̀ò nìin fònò-hwòdǒ kɛ ɔɛ̀còciò béin mú zain ɔ̀ jǐ ké còciò-nyò bɛ̀ò dyi dyí vò ní mɔɔ ɔ̀ jǐ ké wa dyi wíqí pàdǎ bédé ní mɔɔ wa dyi gbǒ kpa ɔɛ̀ miò kɛ bédé níɛ̀. Kɛ hwìdǐ-pòin-pòin nì kàà sòin ɔɛ̀ bódó-kpàà nyò bɛ̀ò gbo. À mòà Kédéi-ɔɛ́n-nà-nyò bɛ̀ɛ̀, à dyuòè kà bé ɔɛ̀ bɛ̀ nìà bóɛ̀ se ɔɛ̀ bɛ̀ béin mú-zain-zain dyàà ɔɛ̀ Gèdèpòò dyéɔɛ́in nyɛ̀, kɛ ɔɛ̀ bɛ̀ò jè po à múàun miò. À poèn hwìdǐ tee kà bé ɔ̀ jǐ ké pásòdò dò dyi còciò nì náa bédé ní, níí, ɔ̀ se ɔɛ̀ dò gǎ dyéɛ̀ béin ɔɛ̀.

Ɖɛ̀ mò ɔɛ̀ kpa ɔɛ̀ miò kɛ mò, nyò jǐ kà bé wa dyi Kédéi gbo dyiin ɔɛ̀ kùà bé còciò-nyò bɛ̀ò nìà nyuɛ́ nyɛ̀ mú kɛ. Ɖɛ̀ mò ɔɛ̀ kpa ɔɛ̀ ɔɛ̀ miò kɛ mò jáà-po-nyò bɛ̀ò búá-búá ɔɛ̀ zùun, bé ɔ̀ kàmà mú bé nyò kèà ɔ̀ púá kō po kɛ.

Mú-zain-zain vènè dò bé còciò béin nyòun dyí tèmèin nyɛ̀ mò, ɔ̀ jǐ ké wa dyí nyu ké nyò bɛ̀ nì bó wa ɔɛ̀ɛ̀ dyi gbo zǐàin ní.

Gmò wuɔuò nìà kɛ dyà.

“Ɖe tíín-tíín bé cócìò me kpõ kõin hwè bé wa ké ɔ cócì bé ɔ zain múe dǎin nyee mò bé wa ké nyo bẽ nià bó wa ɔeie Kédéi gbo dyà. Ɖe tòò séin bé cócìò béin nyue hwè bé wa ké ɔ cócì zain múe dǎin nyee se ɔe kpa bé wa ké ɔe nià ke dyi zi”¹⁰

? Ɖé m̀ poin hwiǒíí bá wuǒu céèà dà dyíie jè dyí ké?

Mùà-bǒò kpá nyo báún-báún gbo bé wa ké gbo zǎin. Nyo séin bé ɔ zǎin gbo, ké ɔ cí dyiin dé Kédéi-déin-nà-nyò bẽò gma bẽò dyi-kpõ-kpõ múee bédé bé ɔ ké nyo tòò bẽ gbo kpá dé hwiǒíí-tabá-dè bẽò mú kánáá pū. Jízè dá ɔ déin-nà-nyò bẽò mò tǒ kè ce bó bóǒó-kpàà bì.

Kédéi-déin-nà-fèè cí-cí mò hwòǒ-fònò-fònò kè dyí-sédéin-dè séinè hìǒi-kpà, ké dyiin dée múee, à béin bóǒó-kpàà nyo bẽò Kédéi gbo dyàà. ɔ jǔ ké cócì-nyò bẽò dyie nyué ni bé nyo bẽò ké Kédéi-déin-nà-fèè cí ní, nií, nyo bẽ ni dé bóǒó múee mu buè-buè kè ɔe bẽ mò dyí-sédéin-dè kee nyu jè jii kǒ néin.

Kǎà ɔ nyo niè dé gbèè ò-ò bẽò mú ɔekè. ɔ jǔ ké nyo bẽ nià bó bẽ ɔeie dyi pó ní, nií, gbo-zǎin-zǎin mu niin dé gbèè nià bóee mú.

? Ɖémò gbo-zǎin-zǎin bẽ mu niin dé ni gbèèò mú, ɔ jǔ ké nyo bẽò pàǒá dyie hwiǒíí poin bé wa ké Kédéi-déin-nà-fèè cíie ní ké?

ɔ mu dyiin nòmòùn bó nyo bẽ ni dé gbèò múee bì bé wa kè cócì-nyò bẽò ké kǎà nyuù? ɔ dyi ná niin, nií, ɔ mu nyuùn bé ɔe bẽ nià ke ké kǒ sò dé gbèèò mú, wa mò, ɔe-dya-zà-zà kè dyú bẽ gbà-kà kpõ-kpõ kè wa bó-bó kè kpeɔe gbà nyu-nyu kè wuǒu mú jaǒa-jaǒa kè nyo kànáà-kà kpõ-kpõ kè ɔe bẽ se dyiin nòmòee peɔe-peɔe kè kpáná vènè po-po ɔ kè nyo òè ɔe mú gbòò-gbòò. ɔ mu nyuùn bé gbò-kǒ-nyò bẽ ké nyo bẽ kpòà waà gbò bẽò dyiee jáà gbo nyu ɔekè. Ké nyo bẽ se fèin mu bé wa ké gbò bẽ dyi kpõ. Ɖe-peɔe-nyò bẽ mu wǒùn bé wa ké kǎà-nyò báún-báún dyi kpõ. Sepóedé wa dyuòè kà nyo bẽ wa muà dyi kpòùn wèe se wa fǎà-fǎà nyùèn mu ke.

Ɖe kíin-kíin bé cócì-nyò bẽò bédé bé wa ké nyu dé gbèè kǒ mú wa nià kee mò, bé wa ké nyo bẽ nià bó wa ɔeie Kédéi gbo dyà. ɔ jǔ ké wa dyie nyu ké nyo bẽò dyi gbo zǎin dé zùun jéé cá ní, nií, nyuun mu gbo-zǎin-zǎinò dyèin dé wa fèè mú.

---

¹⁰ Jǒó Pékùin, Dànyá Héè mò nyo cèe dé céè-dè mòà “Cócìò Ɖe-hwè-hwè dé Xwai-nyuu-dè bẽ mú,” kee mú dé *Nyo bẽò Hwòǒ-dyùà mú*, 203.

Gǎ-dyé-nyò běò Gèdèpòò-wùdù gbo wáqá-wáqá

? Dé Jízè dá ɔ mò ma gma vènè sǎ nìnò ké?

Ɖe-cě-nyò dò me zà Máfiò 22:37-39 wuɖuún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo dũũ tò.

Ɖ cée-dé Ɖúù-cèè-dèò mú, ti bé nyo dò diè ma Jízè dyi bá kà nyo ké sè-ná-sèè fèè bédéé nyuεε jè dyí ke. Ké Jízè diè ma ɔ mòùn dyi, ké ɔ dá, “Ɖé cée dé Gèdèpòò gma-cèè-dèò múé?” Ɖé dyi-diè-dèò gǎ-jǔ-jǔ múεε, gaaò poin gma vènè sǎ běò dyí, ké ɔ cě wa jè. Ɖ dá ò me dèbè Gèdèpòò mú hwòdǒè-dé-hwè-kà, ké ò me dèbè ò mũè dò mú kà ò dèbèà ò miòùn múε. (Ɖúù 10:27). Jízè dá gaaò gǎ-jǔ-wùdù sédéin ma dyí, ké ɔ dá, “Nyo dε nià ke, ké ni mu cǐn.” Nyo mò nyo bédé dèbèin-dèbèin ni kàa bédé sè-ná-sèè fèè.

Ké gaaò diè Jízè dyi, ké ɔ dá, “Nyé mòà ò mũèò ké?” Sepóedé ɔ see ma hwidǐi poin kàò bédé bé ɔ ké ma nyo dò mú dèbè ke. Ɖ mó bé ɔ ké ma nyo xwédé wè bé ɔ bèin mú dèbèè keε dyi mó, bé ɔ ké ma wa mú dèbè dòn pū, nǐ bé ɔ kée hwidǐi poin kà bé ɔ ni ma Gèdèpòò gmaò dyi kpōuñ wě.

Jízè jǔ ma ɔ dyi-diè-dèò gǎ dyiin dé nǒ dò po-po mú. Nyo kǒ jè nǒò cěà keε mò ma déè, bé ɔ mó ma dε dò ke.

? Nǒò nyé Jízè po ma bá nyo mũè dò mú dèbè jè dyí ké?

Ɖe-cě-nyò dò me zà Ɖúù 10:30-37 wuɖuún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo dũũ tò.

Jízè po ma nǒ bá Sèméɖià-gaaò jè dyíε, bé ɔ ké dyí-tèmèin-dè jǔ bá kà ò ké ò mũè dò mú dèbèè nyuεε jè dyí. Ɖ mò nǒ bá kà nyo dò ké ɔ nìin kpede bě dyi táà nyu, bé ɔ ké kpede kà kò dò kíqí sí wàqà keε jè dyíε. À mũèò mò nyo kàin séin bé à mu dyéin nyε. Ɖèbèin-dèbèin nyuε ké à nyu dε bě bé nyo bě mó bé à ké wa bìi nyu ke.

Jízè cě xwíníin kǒ jè ɔ dyià bóqó-kpàà kǒεε jè dé Ɖúù 4:18-19 mú:

“Bounboò Zùùò ni ò kǒ. Bounboò qǎ ò gǎ, bé ò ké bǎ nòmò dyiin gǎ-dyé-nyò běò gbo cě. Ɖ qǎ ò qobo, bé ò ké buè jè zio mú poin dé nyo bé mò toè-kpǒ-nyò běεε gbo, bé ò kée dyédéin-dyi-kpè-nyò běò gbo cě kà bé wa mu dyi dyéin dεε. Ɖ qǎ ò qobo, bé ò ké nyo bě bε dε pǎà dyiεε buè, bé ò ké zio po kà tiò qǎ bó nyini, bé Bounboò hwòdǒũn-hwòdò ké dé ɔ nyo běò gbo gmòin nyε.”

Wuqu nìà ke jǔ dyi-diè-dè mǎ, “Đé kǒ jè Jízè dyi ma kà ké?” kee gǔ. Sepóedé Jízè dá xwíníín nìà ke jè ɔ Bǎ gā ma kà ɔ kè. ɔ mò de kǒ jè ɔ cē ma kà de Dèè-wùdù Sùàò mú ke.

Jízèè dyi-dyìò nyí cǎcì, bé ɔ mòà “Kédèìè kródó-dyùàò” dà bóqó-kràà kǒee hwiè wa ké kraa. ɔ dá de kíín-kíín ɔ mu ma nyuùn wēe mò, bé ɔ ké bǔ-nòmò dyíinò jè zio mú pòin de gǎ-dyé-nyò bèò gbo. ɔ jǔ ké cǎcì-nyò bèò dyi gǎ-dyé-nyò bèò bó, mɔɔ ké wa dyi wa dyí bàqàin ní, níí, wa se de mò cǎcìò hwòqǒ-kràin-dè kee nyué nì fɔɔ.

Kà Jízè nyuà xwíníín kǒ jè ɔ dyi ma kà ke me dèè kee tèmèin nyoŭn dyí kà bé ɔ dyi ma bé ɔ ké bóqó-kràà nyo bèè fèè gbo zǐàin dekéè.

De-cē-nyò qò me zà Mákà 6:6-8 wuquún, bé nyo tòò bèò ké ɔ gbo quũ tò.

? Đé kráá-dé-cē-nyòò nì ma kà dyi dièēn nyé?

Mákà diè ma de nìà ke dyi, sepóedé ɔ mó bé ɔ ké ma de bé Gèdèpóò mó de nyo bē biè ɔ ke xwaún wēe jè dyí dyuò. ɔ poèn ma hwìqǐi kebì nyuà-dè kúqúú sáa-zàin-zàin bé ma de kraa ní. Hwè ké ɔ zàin ma kǒin kà bé Gèdèpóò hwòqǒ se sáa-zà-zà múin dèin nye. Gèdèpóò dá de bē bé ɔ mó de ɔ biè-nyò bèò gboee nyoŭn dyí tèmèin.

À bédé bé à ké de bē mò jǎà kee nyu, bé à ké nyo tòò bē gbo krá, bé wa mòun ké jǎàò bédé dekéè.

Nyo wìi kǒ bédé-bédé se ɔ nyo bé nyo nì kpé múee bédéà nyo kǒee qòun. “Wìi” xwíníín mò nyo qòè mósó-de ɔ bìi nyu-nyu. Jízè cēe ma kà bé Sèméqǐà-gààò deèbèin-dèbèinò mò deèbèin-dèbèin kǒ jè Gèdèpóò cēà bé nyo kéà bédé ke, sepóedé ɔ “tèmèin ma ɔ mǔèò deèbèin-dèbèin dyí.”

Ti díé bē ní cǎcì-nyò bèò poèn hwìqǐi kà bé wa bédé bé wa ké zùun-dè bē nyu bó nyo bē bìi qòun pū ke. Wa poèn hwìqǐi kà bé ɔ jǔ ké nyo qò dyi gǎ dyéen niin, níí, ɔ se wa kpé ke. Cǎcì-nyò bèò bédé bé wa ké wa mǔè bē mú deèbè kà Sèméqǐà-gàà kpede nòmò dyíinò nyue ma kà ke.

Bábòò cēin gǎ-dyé-nyò bèò jè kra hǒdèdè hīinye. Đe nìà ke tèmèin-nyoŭn dyí kà bé Gèdèpóò kǒ de gǎ-dyé-nyò bèò jè gbo ke.

Jízè dá mana nì gǎ-dyé-nyò bèò kǒ, sepóedé wa mò nyo mu Gèdèpóò kǎá-bòqò nìà de dycún wēe kǒun (Đúú 6:20). Àpósò Jíin dá Gèdèpóò gā gǎ-dyé-nyò bèò bé wa ké bā de hwìqǐi-taba-taba mú (Jíin 2:5). Gèdèpóò gā gǎ-dyé-nyò bèò kè nyo bē seà de kraa bé ɔ ké wa kǔà mú nyuìn (1 Kódéintǐò 1:27-29). Cǎcì-nyò bèò bédé xwíníín paqǎ bē kǒ jè wa

ké kpéí kpá, bé wa ké gǎ-dyé-nyò běò Gèdèpòò gbo dyà ke. Xwííín běò dò mò, sepóedé múà-bòò bein dyi dé gǎ-dyé-nyò běò hwiè wàdà-wàdà.

Nàmàǔn kǒ jè à dyuò dyí bá Sádǔn-hwòdòò jè dyíe mò, nyo bě ni ma dée, waà mǒin mǒin kǒ ma wa wuquí. Kee kà Gèdèpòò nyuà hwòdòò me dèè kee tèmèin nyoǔn dyí kà bé wa ni ma hwòdò-kǒin-nyìniin-dè tòò bě nyueñ dekèe.

Ɖe-cě-nyò dò me zà Ízíkìò 16:49-50 wuquún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo dũũ tò.

? Nàmàǔnò nyé Sádǔn-hwòdòò nyo běò nyu ma de kǒ jè vósi běè cě ké?

Sádǔn-hwòdòò nyo běò bédé ma dji-dè báún-báún, ké waà cí-cí beqèè ma dyí, kee wa néin ma gǎ-dyé-nyò běò bídíi dyi (“wa se ma sǒ dyí péè dé wa gbo”) bé wa ké wa niin cí-cí gbo zǐàin.

Gbèè dò mú cǒcì dyi dè-dè

Ɖ jũ ké cǒcì dò dyi bó gbèè dò mú ni ní, nií, wa dǎin pá nià bóee cǒcì-pà. Kà ɔ nyuà niè kánáá pūee, cǒcì vènè běò nyí cǒcì bě nià wa xwídíiee kpé bé wa ké gbèè bě mú cǒcì dyi dè, bé wa ké nyo bě ni bóee Kédéi gbo dyà. Ɖe nià ke mò Kíádè-còcìò kè Ɖútiniin-còcì nià dé Jámà-bòdòò kǒe ɔ kè Íngànà-còcì nià dé Bédétè-bòdòò kǒee kpede. Cǒcì pàdǎ bě bé wa se cǒcì běè dyí báa mǒun ní dè cǒcì dyi dé gbèè bě mú dé hwiè kǒ mú wa mǒun nyuà ke.

Ɖ jũ ké cǒcì dò dyi wa miòun dyí dú bé wa dònun ké cǒcì jũ bó gbèè bé wa nià múee bìi ní dé? Nyo séin ni dé gbèè múee mu pásòdòò dyí dyuòun, ké ɔ mu ti dyèin bé ɔ ké baà, bé ɔ ké nyo bě kpéi po, kè bé ɔ ké wa náun po, m seé kǒ kebì wa me mu ɔ cǒcìò mú mɔɔ wa me se dé mu ke. Ɖ dyi gbèèò nyo běò gboi té ní, ɔ cǒcìò mú kpá jè me bó de tíín-tíínò jũe, kee ɔ me cě wa kǔà bé cǒcìò ni nyueñ bó Gèdèpòò bìiee jè gbo.

Cǒcìò mu kǔà bě béin gbèèò nyo bě gbo kpáa kee nyuun, ɔ hwoin kà, gbò-xwííín-nyò bě náun-po-po kè nyo gmò bě náun-po-po kè nyo bě kǒ kpede nòmò dyiin nyee kǔà tèmèin-tèmèin. Ɖ mò cǒcì-nyò běò kpé bé wa ké de séin bě nià ke nyu bó nyo běò bìi. Wa bédé bé wa ké Bábòò wuquún zà bó nyo běò dyúa, bé wa ké Gèdèpòò hwòdò-fònò-fònòò jè wa gbo kǒin zain. Ɖ nòmò dyiin bé à ké de bě bé wa se dyí sédèin dé à bóqòò múee jè cě, kee cǒcì-nyò běò bédé bé wa ké de mò de nòmò dyiin bé bóqòò ké ɔ nyo běò bìi nyuee jè nàin-nyò běò gbo cě.

? Ɖé mò de bě ni dé ni gbèèò mú bé m mó Gèdèpòò Wuquò ké gbo zǐàin nyé?

Kpáá-dè-cē-nyò bĕ kǎ jè céèà dé Dèè-wùdù Sùàò múεε dyée kà bé bóqòò kè nyo bĕ cía ɔ kōεε mò Gèdèpòò kǎ-dè ke. Ɔ jèεε, wa cēε nyoŭn séin gbo bé wa ké Gèdèpòò dèè-wùdù kōin kpō. Wa wáqá ma Gèdèpòò-wùdù bá dēin-dè bĕ dyi ma bóqòò kō, kà Gèdèpòò nyue ma dyí sóo keε jè. Ké wa cē ma gǎ bĕ dyi ma bóqòò kō dyiin dé Gèdèpòò wudu mú jaqá-jaqá múεε jè dyí.

Pásòqòò meqú ɔ gbĕò dyí bé dé ké dè bé Gèdèpòò cí keε jŭ. Gèdèpòò mò nyo nì dε séin kōin, ké ɔ kǎ dε sín wqúí. Ké ɔ po nyo séin bĕ bé wa nyu ɔ mós-dè keε mana kō. Pásòqòò me cēε nyo bĕò gbo ti séin kà bé wa bédé bé wa ké cí dé Gèdèpòò nyo nàin-nàinò mú ke. Ɔ me zain wa gbo kōin kà bé ɔ kpa dε bé nyo ké cí dyiin dé Gèdèpòò mana bĕò mú ke, ké ɔ me po wa kpéí bé wa ké Gèdèpòò gbo dyi.

Cócì nyu-nyu dé gbĕè qò múεε seε xwíníin mò bé nyo séin cí dé gbĕèò múεε ké cócìò mú kpá ke. Nyo bĕ bé wa ku dúún, ké wa cí dé Gèdèpòò dyi-fĕin-fĕin múεε màà cócìò kè,keε cócìò bédé kpé bé ɔ ké nyo bĕ nì dé gbĕèò múεε Gèdèpòò gbo dyà.

Cócì gbĕè qò mú dyi-dè-dè seε xwíníin mò bé gbĕèò nyo bĕò ké cócìò kōin báin mɔɔ waà wudu kée kōin nì ke. Cócìò mò Gèdèpòò kǎ-dè, ké cócì-nyò bĕò nyu ɔ wudu, ké wa po ɔ kǎá-kpèò jè zio dé bóqò-kpàà nyo bĕò gbo.

Sepóedé Jízè qáin cócì-nyò bĕò tǎ kè ce jèεε, wa bédé bé wa kée nyo bĕ nì dé waà gbĕèò múεε dyí tēmèin kà bé wa kpa dε jǎà ke.

“Cócìò mò Jízèè kpódó-dyùàò. Ɔ jèεε, cócì-nyò bĕò mò nyo bĕ bé wa kpōin gbo, bé wa ké ɔ mós-dè nyu kè bé wa ké ɔ kǎá-bòqòò jè cē ke”

Đáwèdè Símeè, dé ɔ céè-dè màà:
“*M po Kédé-dēin-nà-nyò bĕè Hwiqĩi-taba-dèò Gbo-dè-dèò jè jǎà*”
keε mú.

Múà-bǎò jè me kpō ñ hwòqǎ

Cócì pàqǎ mó hwìè bĕ kǎ mú wa dyéin dε keε dyi, ké wa dú dε bĕò dyí bé wa ké nyo bĕ nìà dé waà gbĕèò múεε gbo kpá. Jĩ kà wa mu dyéin nyεε, déè wa mu nyo bĕò múin gein. Wa poèn hwìqĩi kà bé nyo bĕò gbo-kpá-kpá bĕin nyue bé waà hwòqǎ ké múà-bǎò gbo gmòin nyε. Đε kpō wa hwòqǎε mò bé wa kée nyu bé múà-bǎò ké dyi bĕin. Wa mó bé wa kée nyo bĕò dyí tēmèin kà bé wa kǎ dé wa jè gbo ke.

Waà hwòqǎ-kpàin-dèò mò: Đε páún po-po kè Gbo-kpōin-kpōin ɔ kè Múà-bǎò dyi-kpō-kpō. Kǎà bĕ bé nyoŭn bĕ nyu, bé wa ké nyo tòò bĕ gbo kpáa séin ní nòmò ná dyiin. Nyo bĕò gbo-kpá-kpá se gbo-kpōin-kpōin dyàà bĕin, ɔ sèin ké gbo-kpōin-kpōin nì dye bó nyo nìà gbo-kpá-kpáò tòēn nyε kè nyo nìà dyéēn nyεε púa hwè.

Ti díé bĕ ní nyo bĕò poèn hwìdĭi kà bé múà-bĕò dyi-kpĕ-kpĕ mò de kà kò dò bó nyíí-dĕ bĕ bé wa nyíà wa kee gboe. Ké deee, wa poèn hwìdĭi kà bé kebi wa me se múà-bĕò dyi kpĕee, wa béin gbo-kpá-kpá dyée kánáá pū ke. Ké cóci-nyò bĕò nì kùà nyueń bé wa ké nyíí-dĕ bĕ nià ke dyi mó bó nyo bĕò bìi jĕee, wa se dyè ti bédĕe mu bé wa ké múà-bĕò dyi bein. Nyo bĕò mu de ĭi kà wa béin wa xwaún dyée kee dyéin, ké ɔ dǎ ná niĩn, wa mu gbo-kpá-kpá dyi móo kraun de de nyo kà kò dò bĕ gbo.

Fònò-hwòdĕ nià ke me zĩàin gbo. Múà-bĕò jè me mò de kíin-kíin de de séin bé cóci-nyò bĕò mu nyo dò bìi nyuun wĕe mú.

? Dé màà múà-bĕò ké?

ɔ ĭũ ké cóci dò dyi bóqó-kpàà nyo bĕò múà-bĕò gbo dyà ní, níí, wa me béin kpé bé wa ké wa fĕè dĭè nià de cóciò múee jè gbo kĕin zain dekè. Pó-pó se de bé nyo dò béin ɔ miòun nyíe, bé ɔ kée nyu bé ɔ ké fĕè dĭè mú cí ke. Nàmàun-nyò bĕ se múà-bĕò dyi kpĕo béin, ɔ sèin ké wa dyi dye de cóciò mú, ké cóci-nyò bĕò zàin wa múà-bĕò xwáqáun hwè.

Dé Jízè kè àpósò bĕò Gèdĕpóò kùà nyu-nyuò múee, à dyée kà bé múà-bĕò mò “bĕ nòmò dyíin” bá Gèdĕpóò káá-bòdòò jè dyí ke. Wa cĕe kà bé Gèdĕpóò béin nàmàun-nyòò kĕin zĩen, bé ɔ kè Gèdĕpóò ké gbo kpĕin nye. Wa dǎ nàmàun-nyòò béin buèè sòin de ɔ nàmàunò xwaún, bé ɔ ké mee-dĕ dĭè ĭũ. Ké múà-bĕò cĕe dekè kà bé nàmàun-nyòò me dyi de cóciò mú, bé ɔ díí bĕ bédĕà Zùùò kee ké ɔ kpéi po, bé wa ké ɔ gbo kpá de ɔ móó-dĕ bĕ mú.

De me kpĕ cóci-nyò bĕò hwòdĕ miò kee mò múà-bĕò cĕ-cĕ. Cóciò me nyu bĕ nòmò dyíinò cĕ-kùàò tee. Nyo séin me dyuòè dyí kà bé cóciò kùà mò bé wa ké zùò pòin nye. ɔ dyi ná niĩn, níí, nyo bĕ mó póe dyíee mu cóciò mú dyiin. Nyo bĕ kĕ hwòdĕ dèin múà-bĕò múin nyee mu de cóciò mú dyiin. Nyo bĕ nià ke dyi bé wa kè cóci-nyò bĕò ké gbo kpĕin jĕee, nyo bĕ nià múà-bĕò bìi kùà nyueń nyee me nyue bé gbo-kpĕin-kpĕin nì náa ké bó wa kè wa púa nì.

ɔ dǎ ná niĩn, níí, cóci-nyò bĕò me kpá nyo bĕ bé wa kè cóciò bédĕà gbo-kpĕin-kpĕin nyee gbo. Ti díé bĕ ní, nyo bĕa séin séè pó ke, kee wa kpĕ bó cóciò jè gboi, ké wa dĕbĕ bé wa ké Gèdĕpóò-wùdù bĕ bé nyo bĕò wáqáà de cóciò múee wó.

ɔ jĕee, fònò-hwòdĕ bé wa niǎ kùà mú nyuĕn nyee mò Múà-bĕò kè Gbo-kpĕin-kpĕin ɔ kè Gbo-kpá-kpá (ɔ se de páun-po-po). Cóciò me bó kpoo dò bé wa mó de bĕ dyi bé wa ké nyo bĕ gbo kpá dòun wĕe ĭũe, kee cóciò me kpá nyo bĕ bé wa kè wa kè kpĕin gbo kee gbo. ɔ ĭũ ké wa dyi hwo bĕ dǎ bé hwo-kĕ-dyi-nyò bĕò ké kpáná dyédòun pū ní, níí, nyo bĕ mu hwoò kĕ dyiin, kee wa se cóciò ti bédĕe mu.

Wuḍu Mèně̀ìn-sǎ́ bě́ b́é wa po Cě́é-dě̀ò dú ke

- (1) Ćóci b́é ɔ ku dyíe nyue ké nyo bě́ nì bó wa ɔeíe zǎ̀ìn gbo.
- (2) À me tèmè̀ìn nyo bě́ nì bó à ɔeíe dyí kà à ɔèbè wa múe, dyììn ɔé wa ɔe nyí-nyí mú.
- (3) Ćóci-nyò bě̀ò me wáqá gǎ-dyé-nyò bě̀ò Gèdè̀pòò-wùdù gbo, sepóeɔé ɔ mò ɔe b́é Gèdè̀pòò mó b́é wa ké nyu ke.
- (4) Ćóci-nyò bě̀ò me wáqá nyo bě́ nì gbě̀è kǎ́ mú wa bédéà ćóciò kee Gèdè̀pòò-wùdù gbo.
- (5) Ćóciò me dè ɔe b́é bóqó-nàin-nyò bě̀ò bédé b́é wa ké nyu bó waà bóqòò jè kee me, b́é wa kée dyí-tèmè̀ìn-ɔé tò.
- (6) Kùà bá múà-bǎ̀ò jè dyíe nyu-nyu me mò ɔe tíín-tíín ké ćóci-nyò bě̀ò hwòqǒ kpǒ ke.
- (7) Nyo bě́ b́é wa kè ćóciò bédé gbo-kpǎ̀ìn-kpǎ̀ìn nyee, ćóci-nyò bě̀ò me kpá wa gbo.

Hwè b́é ɔe-cě́-tì ɔò ké bó dyí kɔee, ɔe-cě́-nyòò me céè ɔe gbèí-gbèí wè bá “wuḍu mèně̀ìn-sǎ́ bě́ poà cě́é-dě̀ò dúe” ɔò-ɔò jè dyí (ɔ xwíníín mò ɔe ɔ muà céèìn nyee ɔ me céèè dú mèně̀ìn-sǎ́). Ɖé ɔ céè-céèò múee, ɔ me zàin ɔe tíín-tíín b́é wuḍuò kpàìn hwòqǒe kè ɔe nyue b́é ɔ dyià ɔe kpaà jè kǎ̀in. Ɖe b́é ɔe-cě́-nyòò muà céèìn nyee me mò ɔe b́é ɔ b́éìn nyo se ɔe-cě́-cě̀ò mú nìe gbo kǎ̀in zàin nyee. Ké ɔ me nyí ɔe ɔ muà céèìn nyee ɔ ɔe-tèmè̀ìn-nyòò xwa.

Taún-kùà: M̀ me wùdù nyo pàqǎ bě́ b́é wa ní mu ćóci kee gbo. Diè wa dyi kùà b́é ćóciò nì nyueh́ ɔé waà gbě̀èò mú ke. Céè ɔe wa mu m̀ gbo cě̀ìn nyee bíqíí.

Ɖe nìà ke me nì m̀ hwìqíí: ɔe-cě́-nyòò me po cě́é-ɔé ɔò páún sòìn ɔé tèmè̀ìn-ɔéò mú, b́é ɔ kée nyo b́é se ɔe-cě́-cě̀ò mú nìe tèmè̀ìn-kpà ɔò-ɔò tǎ nyu.

Cĕĕ-dĕ 8

C3cìò Gbo-kpá-kpá

Ɖe-cĕ-nyò bĕò me nyí de wa céè kà bá “Wuqu mènĕìn-s3 bĕ poà cĕĕ-dĕ zìà dyie dúe” jè dyíe waà nàin-nyòò xwa.

Ɖe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me diè de-cĕ-nyò bĕò díé bĕ dyi bé wa ké de wa dǎà céè bá “Wuqu mènĕìn-s3 bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jè dyíe dyúáqò jè k3in zàin.

Diè de-cĕ-nyò bĕò dyi bó dyi-diè-dĕ g3-j3-j3è taún-kùà bé wa nyuà dé cĕĕ-dĕ zìà dyie múe jè. Ɖe-cĕ-nyò bĕò bĕìn de wa cĕ dé dyi-diè-dĕ bĕò múe jè d3ó k3in dèèn.

Ɔ j3 ké bĕ dyi bĕ nì kàà ? dyé ní, nìí, de-cĕ-cĕò nàin-nyòò me nyue bé de-cĕ-nyò bĕò ké dyi-diè-dĕò g3 j3.

Hwìè bĕ bé Jízè zàin nyo da ke

Ɖe-cĕ-nyò qò me zà Ɖúù 10:1-9 wuquún, bé nyo tòò bĕò ké Ɔ gbo qùù tò.

Jízèè deín-nà-nyò bĕò mò nyo kíín-kíín bĕ bé Ɔ qobo ma, bé wa ké ma múà-b3òò wáqá dé hwòq3-kpàà bĕ k3in nyē.

? Ɖe bĕ bé Jízè dá Ɔ deín-nà-nyò bĕò me bó ma kà nyue, ti Ɔ qoboà wa bé wa kèà Gèdèp3òò-wùqù wáqáuh múe mò de kíà dyí qò cáe?

Jízè bédé ma kpé séín kè de séín, ké Ɔ bĕìn ma wa de kàin séín bé wa mó ma kee nyíe. Ɔ bĕìn ma wa wídí báún-báún nyíe bé wa ké ma de séín bé wa mó ma kee d3, Ɔ kè bé wa ké ma nyo tòò bĕ de nyí deké. Ɔ bĕìn ma wa kpé nyíe bé wa ké beqèè kè zimii bĕ zĕìn bó wa mìcùn kè nyo bĕ bé wa mu ma Gèdèp3òò-wùqù gbo wáqáun wĕe bìì. Ké Jízè bĕìn ma nyue bé hwòq3 séín wa mu ma mú muùn wĕe, wa ké nyo bĕ nì déeè qii-dĕ nyí deké.

Jízè see ma náa nyu, kee Ɔ fòn3ìn ma wa xwa, ké Ɔ qobo ma wa. Ɔ se ma wa wídí qò nyí f3. Ɔ cĕe ma wa gbo bé wa ké ma nyo bĕ k3 gbo wa nì ma kà muéñ nyee hwòq3 k3 dè bó wa qii-dĕ jè. Ké deín-nà-nyò bĕò mu ma, kà Jízè nyue ma kà wa gbo cĕe ke, ké wa dyé ma de séín bĕ bé wa mó ma kee kìqì.¹¹

---

¹¹ Ɖúù 22:35.

? Đé kǝ jè Jízè fònrìn ma kà wa xwa bé ɔ dyi ma kà wa ɔobo ké?

Waà kǝ̀dè ma nyo jéé bǝ̀ hwidjii. Sepóedéwa mò nyo kíín-kíín bǝ̀ wáɔá ma múà-bǝ̀dò jèéé, nyo bǝ̀ bé wa kpáìn ma múà-bǝ̀dò jè múàũn dyieé tò ma wa ɔũ̀ gbo. Sepóedé wa mó ma gbo-kpá-kpá jèéé, waà kǝ̀dè ma nyo ɔ́é bǝ̀ hwidjii, ké wa mó ma wa gbo kpáa dyi. Wa dyé ma nyo jéé bǝ̀ béìn ma wa gbo kpáa bé wa ké ma cóci dyi dè ke.

Đé mu ma kpáũn ɔ jũ ké ɔ́éin-nà-nyò bǝ̀dò dyi ma ɔ́é séin bǝ̀ bé wa mó ma kee ɔ́é hwɔɔɔ bǝ̀dò mú kpá, hwè ké wa dyi ma ɔ́é bǝ̀ bé wa ké nyo bǝ̀ múin gein nyee kpa ɔ́ekè níé? Nii, nyo bǝ̀ bé wa se ma móéé mò nyo mu ma wa kíjíí síin. Wa mu ma nyo bǝ̀ ké ma wa gbo dyi bó ɔ́é dyé jèéé dyí pòin ɔ̀òun pũ. ɔ ɔ́ă ná niĩn, waà kǝ̀dè muá ma nyo nyíí-ɔ́é-nyí-kǝ̀dè jũũn ɔ̀òun pũ. Ké kǝ̀dè se ma gmènèè kpaá mu, ɔ jũ ké wa se ma ɔ́é pàɔă bédé bé wa kéé nyo bǝ̀dò múin gein ní. Ké nyo ɔ̀ se ma wa gbo kpáa mu, ɔ sèin ké wa péé dye nyoò hwè. Ké wa se ma nyo jĩ kà bé wa mó ma, bé wa ké ma cóci nòmò dyiĩn dyi dèéé dyéé béĩn mu.

Fònrò-hwòɔɔ bé Jízè zàin ma kà wa daa nyue ké wa dyé ma nyo pàɔă bǝ̀ bé wa béìn ma cóci gáná ɔ̀ ke. Wa mò nyo bǝ̀ bé wa kpáìn ma múà-bǝ̀dò jè múàũn dyi, ké wa hwòɔɔ wǝ̀ bé wa ké gbo-kpá-kpá tò ɔ́é Gèdèpòò kǝ̀dè mú ke. ɔ kpa ɔ́é à ké à cóci bǝ̀dò dyi dè ɔ́é hwìè séɔ́éin dyieé mú.

Xwíniín kǝ̀ jè cóci-nyò bǝ̀dò mò nyo bédé bé wa kéà waà cóciò wíɔ́i gbo kpáìn nyee.

? Đé kǝ̀ jè cóci-nyò bǝ̀dò mò nyo bédé bé wa kéà waà cóciò gbo kpá ké? Hwè bé m̀ ké ɔ́é bǝ̀ nià dǝ̀ĩn mú dà bíɔ́íie dya gmòéé, xwíniín bǝ̀dò nyé kǝ̀ jè mòũn pòin hwidjii ké?

Xwíniín 1: Jízè tèmèin à niĩn dyí kà bé ɔ jũ ké à dyi cóci dyi dèè mó bó dà ɔ̀ ní, nií, à me dèè dyi ɔ́é hwìè séɔ́éin dyíò mú ke. ɔ ɔ́obo ma ɔ ɔ́éin-nà-nyò bǝ̀dò ké ɔ se ma wa wíɔ́i ɔ̀ nyí, sepóedé ɔ mó bé nyo bǝ̀bé wa mu ma múà-bǝ̀dò gbo wáɔáũn wǝé ké ma waà kǝ̀dè múàũn dyi kpáìn, bé wa ké wa gbo kpá.

Xwíniín 2: Jízè cǝ̀ ma ɔ́é bǝ̀ bé cóci-nyò bǝ̀ kǝ̀ jè céèà ɔ́é Dèè-wùɔ̀dù Đìèò múé ké ma nyu kee jè wa gbo. Wa bédé bé wa ké ma gbo-kpá-sǝ̀ ɔ́é cóci kíín-kíín ni ma kà ɔ́é Jùɔ́sèɔ́éin-hwòɔɔ múéé mú tò. (1 Kòɔ́éintǝ̀ 16:1-3; 2 Kòɔ́éintǝ̀ 8:1-7, 9:1-6). Wa bédé bé wa ké ma jǝ̀dò-màà bǝ̀dò kè nyo tòò bǝ̀ mó ma gbo-kpá-kpá ɔ́é cóciò múéé gbo kpá (1 Tímétè 5:16; Jíin 1:27, 2:15-16). Wa bédé bé wa ké ma nyo bǝ̀ nyu cóciò ɔ̀òun bìi kǝ̀dè kee gbo kpá (Gàɔ́ézià 6:6).

Xwíniín 3: Gèdèpòò nyí cóci ɔ̀-ɔ̀ séin kpé bé wa ké Kéɔ́éi kpòɔ́-ɔ́yùàò jũ ɔ́é dè kàin séin bé wa ni ke (1 Kòɔ́éintǝ̀ 12:27). ɔ xwíniín mò cóci bé ɔ ɔ́ă ɔ́é hwèé, wa miòũn béin ɔ́é bǝ̀ béin nyue bé waà cóciò ké mú zàin ɔ́é dyúá nyee jè gbo po. Đe nià ke se ná kpáa béin ɔ jũ ké cóci-nyò bǝ̀dò dyi nàin-nyò bǝ̀ ni dà kà kò ɔ̀ kee hwòɔɔ kǝ̀ dè bé wa ké wa

gbo kpá mɔɔ wa ké ɔ wa ké nyuɛɛ wa gbo cɛ níɛ. ɔ nòmò dyíin bé cɔcì bɛ́ ké wa miòùn gbo kpá tee, bɛ́ wa ké búá.

Xwíníín 4: Nyo bɛ́ bɛ́ wa tò bàdàìn-bùè kɛɛ, Gèdèpòò po wa mana kɔ́, ké wa dyé wídí pàdǎ.Nyo bɛ́ bɛ́ wa ní tò bàdàìn-bùè kɛɛ, gboò-wùdù nì waà wídí bɛ́ò kɔ́ (Mádékà 3:8-10).

Xwíníín 5: Cɔcì bɛ́ bɛ́ wa dè gbo-kpá-kpá sòìn dà kà kò dòɛ hwòdǒ kɔ́ɛɛ, wa se kpéin-dyé-dyé dò bédé. ɔ se dyíin nòmò bɛ́ wa ké nyo bɛ́ nì dé waà bídí-bòdòò kɔ́ɛ mɔɔ nyo bɛ́ nì bóqó kà kò dò kɔ́ɛ hwòdǒ kɔ́ dè. ɔ jǔ ké nyo bɛ́ bɛ́ wa dèà hwòdǒ kɔ́ sòìn dé dà kà kò dòɛɛ dyi wa gbo kpáa bó ní, níí, ɔ muɛ nyuùn bɛ́ cɔcì-nyò bɛ́ò ké gǎ dyé.

Gbo-kpá-kpá 6: Nyo bɛ́ bɛ́ pásòdòò nià nàìn nyɛɛ mɛ kpá pásòdòò gbo (Gàdézìà 6:6). Cɔcì-nyò bɛ́ò dyuè dyí kɛbì waà pásòdòò kpɔ́ bó cɔcìò jè gboi mɔɔ ɔ seɛ bóɛ jè gboi kpɔ́ níɛ. Wa dyuèè dyí ɔ jǔ ké pásòdòò dyi dé kǔà-kpàò dyí nì tee, mɔɔ ɔ ní nì dé ti séín níɛ. Bɛ́ mɛ nyuɛ bɛ́ ɔ ní kǔ dà nyo bɛ́ tòmò gboɛɛ gbo-kpá-sǒ hwòdǒ kɔ́ dè miò.

? Dé mò fǔà-fǔá-dé bɛ́ kpá dé cɔcìò mú ɔ jǔ ké wa dyi nyo bɛ́ tòmò gboɛɛ gbo-kpá-sǒ hwòdǒ kɔ́ dè níɛ?

Kà cɔcì vènè bɛ́ mɔɔ kpoo bɛ́ mò cɔcì gbo kpá-nyòɛɛ ké cɔcìò gbo kpáa nyuɛ

Cɔcì vènè bɛ́ bɛ́ wa sò bóqó kà kò dò bɛ́ kɔ́ɛ bédé bɛ́ wa ké hwiè jéé dò kǔ mú wa ké cɔcì bɛ́ gbo kpá kɛɛ bédé. Nyo-gbo-kpá-còcì bɛ́ò mɛ kpá cɔcì bɛ́ò gbo dé hwiè kǔ mú wa béin wa dyi kùèn nyuɛ mú, kɛɛ wa mɛ bóɔ nyuɛ bɛ́ cɔcì bɛ́ò ké wa dòn hwòdǒ kɔ́ dè bó gbo-kpá-kpá jè kánáá pū. Hwiè bɛ́ bɛ́ nyo-gbo-kpá-còcì bɛ́ò ké kpa dé cɔcì bɛ́ gbo-kpá-kpá múɛɛ díé bɛ́ kèà kè.

(1) Wa mɛ néin bàdàìn-bùè tò jè jìl kɔ́ kódó-kódó, sepóɛdɛ́ ɔ mò Kédéi-déin-nà-nyò bɛ́è wídí dyé-dyéò hìdì-kpà. ɔ jǔ ké cɔcì-nyò bɛ́ò se bàdàìn-bùè tòɛn nì ní, níí, Gèdèpòò se cɔcìò wídí mana kɔ́ poɛ béin. ɔ jǔ ké wa se ɔ wa se dé mò dé sédèin dyíɛɛ nyuɛn níin, níí, cɔcìò se dúi kué mu dé wídí bédé-bédé mú. ɔ dyi ná níin, níí, kɛbì gbo-kpá-kpá mɛ sòìn dà kà kò dò bó wa bìɛɛ, ɔ se wa gbo kpáa béin.

(2) Cɔcìò mɛ nyu kǔà bɛ́ béin wa wídí nyíɛ, bɛ́ wídíò ké dúi ku kɛ, ké wa mɛ bó wídí bɛ́ ɔ sòìn dà kà kò dòɛɛ dòn hwòdǒ kɔ́ dè. ɔ mu dyíin nòmòùn bɛ́ nyo-gbo-kpá-còcì bɛ́ò ké kǔà bɛ́ béin nyuɛ bɛ́ cɔcì-nyò bɛ́ò ké wa miòùn gbo kpáa wídí kɔ́ún peɔ ké ɔ zi bɛ́ wa ké nyo bɛ́ péɛin nì dé cɔcìò múɛɛ dyí. ɔ jǔ ké wa dyi nyo bɛ́ò péɛin nì ní, níí, ɔ muɛ nyuùn bɛ́ wa ké gbo-kpá-kpá sòìn dà kà kò dòɛɛ hwòdǒ kɔ́ dè nì kánáá pū. ɔ jǔ ké nyo-gbo-kpá-còcì dò dyi cɔcì dò gbo kpáa nì dyíin dé nyo bɛ́ péè-péè mú bó dènè séín xwíníín ní, níí, wa mɛ dyà gbo-zǎìn-zǎìn díé bɛ́ dé cɔcìò mú, bɛ́ ɔ kèɛ nyu bɛ́ nyo bɛ́ò ké wa miòùn gbo kpáa béin dɛkè.

(3) Bě me bó cǎcǐ b́e ɔ se ɔ mǐɔ̀n gbo kpáa b́ein nyee dyi dèè. Nyo b́e me bó kpoo b́e dyi dèè b́e wa ké nyo b́e nǐ dé píee hwòdǒ kǒ dè bó wa gbo kpá jè kánáá pū. Xwíníín kǒ jè nyo b́e me dè cǎcǐ dyíee mò, b́e ɔ ké waà kǒ̀-̀dè jǔ, b́e wa kée nyu b́e ɔ ké dyi ku. ɔ hwɔ̀in kà, cǎcǐ dǒ b́ein sùkúù dyi dèè b́e ɔ ké cǎcǐò gbo kpá.

Cǎcǐò dɛ b́e kǒ jè b́e b́ein gbo-kpá-nyò b́e hwòdǒ kǒ dèè kee mò hwo b́e kpá, ké wa zi dyi wàdà ke (ɔ hwɔ̀in kà káfɔ̀nò b́e kè hwo vènè tǒ̀ b́e).

(4) Cǎcǐ-nyò b́eò me kpá waà nà̀in-nyò b́eò gbo, b́e wa ké kpé b́ein, ké wa me bó wa dɛ dǒ dyí vǐèè. ɔ jǔ ké nyo b́e nǐ dà kà kò dǒe mɔ̀ɔ cǎcǐ-nà̀in-nyò vènè-vènè b́e dyi b́eè cǎcǐò gbo kpáúń nǐ mǐò ní, nǐí, ɔ muɛ nyuùn b́e cǎcǐò ké se kpé b́ein b́e wa ké wa mǐɔ̀n bìì dɛ dǒ nyu. Dɛ b́e cǎcǐ-gbo-kpá-nyò b́eò me nyuee mò, wa me kù̀in cǎcǐò dyi dyìin dé nà̀in-nyò b́eò mú, b́e cǎcǐò ké kpé b́ein b́e wa ké wa mǐɔ̀n nǐin nyo b́eò gbo kpá, kee wa me bó nyo dǐé b́e wǐdǐ nyíe nǐè dé cǎcǐò mú pū.

? M̀ pòèn hwiđííee, gbo-kpá-kpáò nyé se dyíin nòmò b́e nyo b́e kée cǎcǐ-nyò b́eò nyí ké? Dè mò gbo-kpá-kpá dǐé b́e b́e wa nòmò dyíin bó cǎcǐ-nyò b́eò bìì ké?

Cǎcǐ-gbo-kpá-nyò b́e dyi-bàdà̀in-bàdà̀in

Cǎcǐ dǒ me bó hwií sò̀in dé waà kù̀àò mú dyìin dé “gbo-kpá-kpá b́e wa dyé sò̀in dà kà kò dǒ” kee mú.

Nyo dǐé b́e kè kpoo b́e ní bó ké wa mó gǎ-dyé-nyò b́e gbo kpáa dyi, kee wa se nyo b́e wa kéa gbo kpáa dyí dyuò jéé cá. ɔ jèee, nyo dǐé b́e dǎ kpoo b́e b́e wa dǎin “nyo-gbo-kpá-kpò̀” kee dyi dè, b́e nyo-gbo-kpá-nyò b́eò ké waà nyíí-dè b́eò wa mú tò̀in. Ti dǐé b́e ní, ɔ jǔ ké nyíí-dè b́e nǐà ke dyi nyo b́eò gbo dyi ní, nǐí, nyo b́e nǐà dɛ b́eò jè dyúa kee dyé wa nǐin péè-dè sò̀in dé nyíí-dè b́e b́e nyo b́eò tǒ̀a kee mú. Ti dǐé b́e ní wa nyu gbá-gbá, ké nyíí-dè b́eò se nyo b́e kéò kà dyéee gbo nyiniɛ b́ein, ké ɔ po nyo b́e tǒ̀a dɛ b́eò kee hwòdǒ dé dɛi mǐò. Ké kebì wa me kra nyíí-dè b́eò nyo b́eò gboee, fù̀à-fúá-dè dyúáqò nǐ bóee mò, sepóedé wa nǐ vǒuń b́e wa ké nyo b́e tǒ̀a nyíí-dè b́eò kee hwòdǒ dyi dè jèee, wa se dé dɛ nyíí-dè-mó-nyò b́eò mó jéé kee jè gbo kǒ.

Nyo b́e b́e nyíí-dè b́eò dyià̀in múee pò̀in cǎcǐò kǒin dé nyíí-dè b́e nǐà ke tǒ̀-̀tò mú. Wa se gbo-kpò̀in-kpò̀in nǐ bó nyo b́e kéa dɛ b́eò dyéee kè cǎcǐò púa kee jè gbo kǒ. ɔ muó dyíin nòmò̀n b́e cǎcǐ-nà̀in-nyò b́e, b́e wa dyuòà cǎcǐ-nyò b́eò móó-dè dyíee mò nyo ké nyíí-dè b́e nǐà ke gein-nyò jǔ, ké ɔ muɛ nyuùn b́e cǎcǐò ké dya-dè-dè bédé.

ɔ jǔ ké kpoo dǒ dyi gǎ-dyé-nyò b́eò móó-dè b́e wa nyíeń nǐ kánáá pū (ɔ hwɔ̀in kà dji-dè), ké wa se vǒuń nǐ b́e wa ké wa mǐɔ̀n gbo kpá dɛ wè ní, nǐí, ɔ muɛ nyuùn b́e gǎ-dyé-nyò b́eò ké gbo-kpá-kpá sò̀in dà kà kò dǒee hwòdǒ kǒ dè tee. ɔ jǔ ké nyo-gbo-kpá-nyò b́eò dyi wǐdǐ pàdǎ bédé ní, dɛ wa me nyuee mò, wa me nyu dɛ b́ein nyue b́e nyo b́eò ké wa

mìòùn gbo kpáa béìn nyee wa bìì, ké ɔ zi bé wa ké wa ɔ nyíe nì kánáá pūee dyí. Sepóedé ɔ jǔ ké wa dyi nyo bǎò gbo kpáúń nì kánáání, nìí, ɔ muε nyuùn bé xwédé-dùò nyo mu bó wa m̀ùn gbo dyí kòùn wēε ké gbě jǔ bé wa ké nyo t̀ò bǎ ma ɔkèkè.

Nyo bǎ bé wa mu Gèdèp̀ò k̀à nyueń ɔ gbě̀ d̀ò mú m̀o ɔ b̀óɔ k̀à k̀ò d̀ò k̀oεε, wa se bédé bé wa ké gǎ-dyé-nyò gbo kpá jè jìì k̀o ǹín mìò, bé ɔ ké Gèdèp̀ò k̀à d̀ò dyí zi. Wa dyie náa nyu ní, ɔ muεnyuùn bé c̀óci-nyò bǎò kè gǎ-dyé-nyò bǎò ké hwíì s̀òìn.

? Dé m̀ò nyo-gbo-kpá-kp̀ò bǎ kè gǎ bǎ bé wa dyà nyo bǎ k̀oεε hwòìn-d̀è ɔíé bǎ bé m̀ ɔǎ dyé ké?

Ɖε bé Gèdèp̀ò ɔǎ gbo po bá Pás̀òɔ bǎ Gbo kpá jè dyíε

Ɖε-c̀é-nyò d̀ò mε zà Dìt̀òwáɔánámè 18:1-5 wuɔúún, bé nyo t̀ò bǎò ké ɔ gbo d̀ùù t̀ò.

? Dé Gèdèp̀ò-ẁùd̀ù nìà ke c̀é bá nyo bǎ nìà c̀óciò bìì k̀à nyueń nyee gbo kpá jè dyí ké?

Bá nyo bǎ nìà Gèdèp̀ò bìì k̀à nyueń d̀òùn wēε gbo kpá jè dyíεε, ɔ m̀ò ɔ bé Gèdèp̀ò po z̀òò gbo ti bé ɔ c̀èà nyo bǎò gbo k̀à wa ké bièè nyue ɔ Dèè-ẁùd̀ù S̀ùàò mú ke. Nyo bǎò bédé bé wa ké ma Sáa-zà-nyò bǎò gbo kpá bó k̀à bé wa nì ma k̀à ɔ Gèdèp̀ò gb̀ò mú nyueń nyee jè. Wa se ma wa m̀ùn b̀óɔò pá d̀ò nyí, sepóedé wa se m̀ó bé geɔe-k̀à ké ma wa sǎ mìò, bé wa ké se ma Gèdèp̀ò gb̀ò k̀à nyue béìn.

Ti ɔíé bǎ ní Ééz̀ùd̀ùè-nyò bǎò p̀òìn ma Gèdèp̀ò k̀òín, ké wa táá ɔ biè jè dyi f̀o, ké ɔ nyue ké sáa-zà-nyò bǎò ǹìn gbo-kpá-kp̀ò c̀é ma k̀o ɔkèkè. Ti séín bé Gèdèp̀ò gb̀ò mú k̀à-nyu-nyò bǎò mu waà k̀à bǎò dyi tááùn, bé wa ké wa mìòùn ǹìn ɔii-d̀è dyi m̀o muε ní, nìí, nyo séín dyuòè ma dyí cá k̀à bé Ééz̀ùd̀ùè-nyò bǎò ɔǎ ma Bounboò nàmàùn b̀ù nyu ke. (Níòmádyà 13:10).

Ɖε-c̀é-nyò d̀ò mε zà 1 K̀òɔéínt̀ì 9:1-14 wuɔúún, bé nyo t̀ò bǎò ké ɔ gbo d̀ùù t̀ò.

? Dé Gèdèp̀ò-ẁùd̀ù nìà ke c̀é bá nyo bǎ nìà c̀óciò bìì k̀à nyueń nyee gbo kpá jè dyí ké?

P̀òò jìì-k̀ò-ǹín-d̀è jééò nì ɔ ɔ v̀ósi 14 mú. ɔ ɔ ɔ c̀óci-nyò bǎò k̀ò bé wa ké waà Gèdèp̀ò-ẁùd̀ù-wáɔá-nyò bǎò gbo kpá. ɔ c̀éε ɔ ɔ v̀ósi 13 mú k̀à bé nyo bǎò nyu ma ɔ dyúáɔò ɔ Dèè-ẁùd̀ù S̀ùàò mú ɔkèkè.

Dé v̀ósi bǎ nìà ke múεε, P̀òò t̀ò dyí-t̀èmèìn-d̀è páɔǎ jìì bá nyo bǎ nìà Gèdèp̀ò gb̀ò mú k̀à nyueń nyee gbo kpá jè dyí. Geɔe-nyu-nyò bédé bé ɔ ké ɔ báá-d̀èò bo ɔ. Báɔáá-dyí-gm̀ò-nyò bédé bé ɔ ké báɔáá bǎò nεè-nìò d̀ò ná. Nyo m̀ò sójà keε se bédé bé ɔ ké ɔ mìòùn ǹìn ɔ bǎ dyi m̀ó ɔ.

Póò niè cēíń kà bé cóci-nyò běò kǒ bé wa ké waà pásòdòò gbo gmò gáná cá ke. Wa bédé bé wa kée náa nyu, bé ɔ dyédé ní kǒ dǎ kǔà kà kò dò dya ni (vósi 6). Póò dǎ cóci-nyò běò bédé bé wa ké pásòdòò gmàà gbo kpá dekè, hwè m po níń, ɔ dyú běò dekèe (vósi 5).

Ɖe-cé-nyò dò me zà 1 Tímétè 5:17-18 wuquún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo dũũ tò.

? Ɖé Gèdèpòò-wùdù nià ke cē bá nyo bě nià cóciò bì kǔà nyueń nyee gbo kpá jè dyí ké?

Póò dǎ cóci-nyò vènè bě bé wa nàin nyoũn nòmò dyíin nyee bédé bé wa ké kpéin-dyé-dyé dyééń zi. Kpéin-dyé-dyéò xwíńín mò cóci-nyò běò me péè wa bó waà kǔà nòmò dyíinò jè, kà ɔ nyuà céèè dé vósi 18 mú ke.

Ɖe-cé-nyò dò me zà Gàdézìà 6:6 wuquún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo dũũ tò.

Nyo bé ɔ nià kpáná dyééń sòin dé cóci-nyò běò xwaún wēe mòun bédé bé ɔ ké cóciò gbo kpá dekè.

Kà nyo ké Cóci dyi dèè nyue

Sòin ti bé cóciò dǎǎ zǒò dyi dè, dyèin bó zěè kee, wa dǎ cóci pàdǎ dyi dè dyíin dé nyo xwédé wè bé wa poin dyí dé taà bě múee mú. Cóci-gbò dò se zǒò ni tee ké ɔ zíin zǒ hǒdèdè sǒ dyeo, kee de bá Kédéi deín nà jè dyíee bein ma dyi wàdà cá. Cóci-nyò pàdǎ bě kpa ma hwòdò vènè-vènè bě mú niè, kee wa nyùin ma cóci dé wa bídí-taà běò mú.

“À ní dǎ bé à ké nyo bě seà hwòdò-po-naín dò bédé, ké wa seà cóci dò mú ni, ké wa kpa dyi zie pūee bàin, sepóedé waà hwíqíi-poin-dè běò se ko-kóin-taba-dè dò bédé”

Mèdátǒ, Ɖósi.

Póò hwòdò-kpǒ-dèò mò bé ɔ ké ma cóci dyi dèè kpa, kà ɔ ni ma sò pá dò mú mu pá dò mú nyueń, ké ɔ ni ma Gèdèpòò-wùdùò dyi beń nyee. Kà dyúádòòkǎà wa kpa ma pásòdòò bě gǎa dé cóci běò mú dekè. (Àpòsò 14:23; Tátò 1:5). Wa gǎ ma pásòdòò bě bé wa cí ma dé nyo běò hwiè, ké wa ni ma cóciò mú ke.

Pósòdòò bédé bé ɔ ké wídí jè wáká po, bé ɔ ké ɔ kǔàò gbo dè. Ɔ me kpá cóciò gbo bé ɔ ké Gèdèpòò-wùdùò wádáun ni, kebì cóciò me se nyo dò bédé bé wa ké wa wídí gbo kpáin ni ke, sepóedé ɔ dǎa gbo po dé ɔ hwòdò bú bé ɔ ké kǔàò nyu. Ɔ me nyí nyo bě nyíí-dè, ké kpé me kpá ɔ dyí bó kǔàò nyu jè. Ɔ see nyué ni bó péè-dè jè, kee sepóedé zũũn-kǔàò nyu jè kpǒ ɔ hwòdò jè.

Kà jáà-po-nyò běò mu kǒ kpáun niin nyee, kǎà pásòdòò kǔò kè ɔ kǔà-tiò mu kǒ kpáun niin. Cóci-nyò běò me dyuòè kà bé wa bédé bé wa ké pásòdòòpéè, bé ɔ ké bó cóci-kǔàò jè gboi kpǒ ke. Ɔ se de bé wa ké ɔ wídí vènè péè sòin dé de dè gbo múe, kee wa bein náa nyue méné-méné.

? Nyo bé ɔ dá ɔ mó pásòdò-kùà nyue dyi,kee ɔ ni fòɛn bé wa ké ɔ wídí nyí kíín hwèe, dé m̀ b́ein ɔ gbo ćeé ké?

Kà wa ké pásòdò b́èò gbo kpáa nyu ke

Póò zàin ḱoin kà bé Gèdèpòò gbo-po-dè gánáò mò bé cóci-nyò b́èò ké waà pásòdòò gbo kpá ke. Kee ẃéé kee, ti díé b́e ní, Póò m̀ùn ní dyé ma gbo-kpá-kpá d̀ò f̀oo dé ɔ Gèdèpòò kùà nyu-nyuò mú. ɔ nyu ma kùà bé ɔ ké ma ɔ mìc̀ùn gbo kpá dé dà pàdǎ (1 Tèsàdónià 2:9; 2 Tèsàdónià 3:8).

Cóci bé wa dè dyi djee se dyè kpé b́ein mu bé wa ké pásòdò péè gáná cá. ɔ jũ ké nyo d̀ò dyi dà d̀ò mu bé ɔ ké dé Gèdèpòò-wùd̀ù wádá ní, ti díé b́e ní, nyo b́e ni déee se dyè ɔ gbo kpáa mu dé dè séin mú. ɔ jèe, Gèdèpòò-wùd̀ù-wádá-nyòò me mò nyo bé Gèdèpòò-wùd̀ùò wádá jè kp̄ hwòd̄o xwéé, ké ɔ mó bé ɔ ké Gèdèpòò dá-wùd̀ùò nyu ke. ɔ dyi ná niín, níí, ɔ mu Gèdèpòò kùàò nyuùn s̀òin dé ɔ hwòd̄o b́ũ, kebi wa me se ɔ péè dye m̀ùn ẃe.

ɔ jũ ké pásòdò d̀ò se ẃó bé ɔ ké kùà nyu, bé ɔ ké ɔ mìc̀ùn gbo kpá, bé ɔ ké Gèdèpòò-wùd̀ùò wádá pídyi bó ti ɔ bédé bé ɔ kée nyuìn nyee ní, níí, ɔ se Gèdèpòò mú d̀èbè hwòd̄oè-dé-hwè-kà. Dè nyo díé b́e se nyue b́ein bó Gèdèpòò bìee, wa b́ein nyue bó wídí jè. À me dyé ti bé à ké dè séin d̀ò nyue b́ein bó Gèdèpòò bìi. ɔ jũ ké pásòdò d̀ò dyie hwíd̄ii pòin kà bé ɔ kpa dè mìc̀ò jèee, ɔ se kùà nyue b́ein bé ɔ ké ɔ mìc̀ùn gbo kpá ní, níí, ɔ me pòin Póò jè hwíd̄ii. Gèdèpòò-wùd̀ù-wádá-nyò d̀ò se ma dyí búá bé ɔ ké Póò dyí zi, kee ɔ ẃó bé ɔ ké ma dè séin ɔ b́ein nyue bé Gèdèpòò kùàò ké dyúa mu ee nyu.

Póò dá ɔ će ma b́ò nòmò dyíinò, sepóedé Gèdèpòò dá ma ɔ ní jè. Ké ɔ jũ ké ɔ se b́ò nòmò dyíinò ćein, níí, ɔ se Gèdèpòò hwòd̄o dyi dèè b́ein. ɔ mò Gèdèpòò-wùd̀ù-wádá-nyòò kpé bé ɔ ké Gèdèpòò-wùd̀ùò wádá, ké ɔ jũ ké ɔ see wádá ní, níí, Gèdèpòò mu ɔ zaa mú k̄ò bóe jè (1 Kòdèint̄iò 9:16-17).

? Dé me kp̄ pásòdòò hwòd̄o mìc̀ò dé ɔ Gèdèpòò kùàò nyu-nyu mú ké?

Wídí jè Mú-màin-màin

ɔ nòmò dyíin bé nyo ké wídí jè mú màin dé cóciò mú. Àpòsò Póò zàin dè nià ke dyí-tèmèin-dè d̀ò à da. Ti bé ɔ ni ma cóci-nyò b́èò wídí xwai kp̄uñ, bé ɔ kée ma cóci kà kò d̀ò gbo tòee, ɔ bédé ma zàse pàdǎ, ké ɔ se ma dè d̀ò gā gbo nyuìn (2 Kòdèint̄iò 8:20-21).

Bódó-kpàa nyo b́èò m̀ùn se nyo b́e mò wídí jè gbo-gmò-nyò b́ee hwòd̄o k̄ò dè. Wa poe j̄àà kà bé nyo báún-báún b́e bé wa ni wídí jè dyúa kee dyídí wídíò d̀ò kánáá p̄u ke. Wa

ποε jǎà kà bé pásòdò dǐé bě nyu cócìò bìi kǔà bó wídí jè dòn wě. Omu dyiin nòmòùn bé cócìò ké nyu bě bé nyoũn bēin hwòdǒ kō dèè kee gā dé cócìò mú, bé wa ké wídí jè gbo-gmò-nyò bě jǔ. Wa me mò nyu bě bēin nyoũn dyí tèmèin kà bé waà pásòdò mò hwòdǒ-kō-dè-nyò ke.

? Dé cócìò me nyu, bé wa kée nyoũn dyí tèmèin kà bé wa nì nyíi-dè bě bé nyu běò tòà kee kǔà mú nyùèn nòmò dyiin nyé?

Ɖe wa bēin nyue bé wa ké wídí jè mú màin nyee mò, nyíi-dè bě bé nyu běò tòà kee, nyo-krò dyúádò me bó wídíò dyí-gbēin-nyò jǔe. Wa me gā nyu gbēi-gbēi bé wa ké wídíò dyí gbēin. Ké kà wa mu wídíò kǔà mú nyùèn nyuùn wēe, nyu dyúádò me céèè jè bídíi dyi, kee o me bó pásòdò jǔe.

Pásòdò dǐé bě tèmèin nyu běò kà bàdàin-bùè séin bé nyu běò tòà kee, pásòdò běò dòn kǒò ke. Bábòò see cē kà bé pásòdò me dǔ bàdàin-bùè séinò dyí ke. Nyu běò nyùin ma bàdàin-bùèò kǔà mú dé hwìè pàdǎ mú (Ditòwádánámè 26:12).

Pósòdò me krá nyu běò gbo bé wa ké waà bàdàin-bùè běò kǔà mú nyùin nòmò dyiin, bé wa ké kǔà bě bá cócìò dyíee nyue bēin. Cóci-nyò běò mu kréi kráun bé wa ké Ɖe pàdǎ tò, o jǔ ké wa dyie dyé kà bé waà nyíi-dè běò nì kǔà nyueñ nòmò dyiin nyee ní.

Kà Pásòdò kè Díkǒ běò KpeƉe ké nìe nyue

Bábòò cēe à nìin gbo kà bé cóci-nyò vènè běò me jǔ dyí-tèmèin-dè dé nyu bě wa nìà nàin nyee gbo ke. Céè-dè nìà ke wáká dò cē pásòdò bě kè díkǒ běè kpeƉe jè dòn, kee dé céè-dèò wáká nìà ke múee, à cē dé kpeƉe jè dyiin dé wídí jè mú.

Àpósò Pídè dá cóciè nyu vènè me mò báqáá-nyí-gmò-nyò bé o kǒ dé o báqáá běò jè gbo ke. O me nyí wa dǐi-dè, bé o ké wa dyí gmò dé hwòdǒ-wǒ-wǒ mú. Ké o me bóo nyue bó wídí dyé jè (1 Pídè 5:1-2).

Dímà mò nyu bé o krá ma Póò gboe, kee o wǎ ma Póò kō, sepóedé o dèbè ma bóqó-kràà Ɖe běò mú mìò jè (2 Tímétè 4:10). O mò ma mana-dè bó Dímà bìi, kà bé o krá ma Póò gbo dé cócìò gbo-dè-dè múe, kee o táà ma Gèdèpòò kǔàò dyi bó bóqó-kràà Ɖe běò jè. Pásòdò dǐé bě dèbè bóqó-kràà Ɖe běò mú mìoké o zi kà wa kéó Gèdèpòò mú dèbèè nyuee dyí. Wa pòin cócìò kóin, kee nyu dǐé bě nyu Gèdèpòò bìi kǔà tee, ké dyiin Ɖee múee, hwè ké wa dyé bóqó-kràà Ɖe běò dò.

Nyu bě mòà se-dè-tèmèin-nyò bēee, wa nyue náa bé wa kée wídí kōún dyé jè (Tátò 1:11; 2 Pídè 2:3).

Ɖe-cē-nyò dò me zà 2 Kòdèíntìò 2 Kòdèíntìò 12:17-18 wuquún, bé nyu tòò běò ké o gbo dǔú tò.

? Ɖé à cě bá Pòò kè Tátò jè dyí dé vósi běè mú ké?

Ɖε-cě-nyò qò me zà Fèdèpòò 2:19-22 wuɖuún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo ɖùũ tò.

? Ɖé à cě bá Tímétè jè dyí dé vósi běè mú ké?

Pòò nyo ɔ miòùn ké ɔ mò dyí-tèmèìn-dè dé Gèdèpòò bìi kùà-nyu-nyu mú, sepóedé ɔ ɖèbè Gèdèpòò mú jè. Ké Tímétè kè Tátò sí ɔ bo-bě kídíí (Fèdòpòò 2:19-22; 2 Kòdèíntò 12:17-18).

Wuɖu Mènèìn-sǒ bě bé wa po Cěé-dèò dú ke

(1) Ɖ jũ ké bě dyi dà ɖìè qò còci dyi dè ní, nìí, bě me nèìn múà-bǒò jè jìi kǒ, bé ɔ kée nyo bé nyo jéé běò ké còciò mú dyi.

(2) Còci bé ɔ ɖǎ ɖε hwèε se nyo bě nì dé píεε, mɔɔ nàìn-nyò běò hwòɖǒ kǒ dè bó gbo-kpá-kpá jè.

(3) Kpoo bě bèìn còci bě gbo kpáa, keε waà gbo-kpá-sǒò jè me bós nyue bé còciò ké kpéi hwè.

(4) Kpoo bě bé wa kpá còci bě gboεε nyue ké còci běò ní búá, ké ɔ nyue ké còci-nyò běò dè wa hwòɖǒ kǒ dé ɖε séín mú.

(5) Còci-nyò běò me kpá waà pásòɖòò gbo, bé ɔ ké bó Gèdèpòò kùàò jè gboi kpǒ.

(6) Còciò me gǎ nyo bě bé wa bèìn hwòɖǒ kǒ dèè dé wíqí jè mú ke, ké nyo bě wa mua gǎùn wèε me tèmèìn nyòũn dyí kà bé wa sédèìn dyí ke.

(7) Pásòɖòò me ɖèbè Gèdèpòò mú, bé ɔ ké ɔ miòùn tò, bé ɔ ké Gèdèpòò bìi kùà nyo dé hwòɖǒ-wǒ-wǒ mú.

Hwè bé ɖε-cě-ti qò ké bó dyí kɔεε, ɖε-cě-nyòò me céè ɖε gbèí-gbèí wè bá “wuɖu mènèìn-sǒ bě poà cěé-dèò dúεε” qò-qò jè dyí (ɔ xwíníín mò ɖε ɔ muà céèìn nyεε ɔ me céèè dú mènèìn-sǒ). Ɖé ɔ céè-céèò múεε, ɔ me zàìn ɖε tíín-tíín bé wuɖuò kpàìn hwòɖǒε kè ɖε nyue bé ɔ dyià ɖε kpaa jè kǒin. Ɖε bé ɖε-cě-nyòò muà céèìn nyεε me mò ɖε bé ɔ bèìn nyo se ɖε-cě-cěò mú niεε gbo kǒin zàìn nyε. Ké ɔ me nyí ɖε ɔ muà céèìn nyεε ɔ ɖε-tèmèìn-nyòò xwa.

Sǒ-kǒún-dyi-po-po: ɖε-cě-nyòò me dyé ti bé ɔ ké xwíníín mènèìn-qò bě báà còci gbo kpá jè dyíεε hǎm̃ bíqíí céè, ké ɔ me céè hwiè hĩnyε bě cǎà còciò wíqí kùà mú nyùìn jèεε bíqíí ɖekè sòìn dé ɔ hwòɖǒ bú.

Ɖe nìà ke me nì òn hwìqíí: ɔe-cé-nyòò me po céé-ɔè ɔò páún sòin ɔé tèmèin-ɔèò mú, bɛ ɔ
kée nyo bɛ se ɔe-cé-céò mú niεε tèmèin-kpà ɔò-ɔò tã nyu.

Cĕĕ-dĕ 9

Bàdàin-bùè

Ðe-cĕĕ-cĕĕ nàin-nyòò me diè dĕ-cĕĕ-nyò bĕò díé bĕ dyi bé wa ké dĕ wa dǎà céè bá “Wudu mènĕin-sǒ bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jè dyíe dyúáqò jè kōin zain.

Ðe-cĕĕ-nyò bĕò me tò taún-kùà bé wa nyuà sòin dĕ cĕĕ-dĕ zia dyie múe waà nàin-nyòò xwa.

Diè dĕ-cĕĕ-nyò bĕò dyi bó dyi-diè-dĕ gǒ-jǔ-jǔè taún-kùà bé wa nyuà dĕ cĕĕ-dĕ zia dyie múe jè. Ðe-cĕĕ-nyò bĕò bĕin dĕ wa cĕ dĕ dyi-diè-dĕ bĕò múe jè dǒ kōin dĕen.

Sǒ-kōún-dyi-po-po: Ðe-cĕĕ-nyòò me céè xwíníin mènĕin-dò bĕ báà cócì gbo kpá jè dyíe hmĕ bídíi, bé ɔ ké hwìè hīnye bĕ cĕà cócìò wídí kùà mú nyùin jèe bídíi céè sòin dĕ cĕĕ-dĕ zia dyíe mú, sòin dĕ ɔ hwòdǒ bǔ.

ɔ jǔ ké bĕ dyi bĕ nì kàà ? dyé ní, nì, dĕ-cĕĕ-cĕĕ nàin-nyòò me nyue bé dĕ-cĕĕ-nyò bĕò ké dyi-diè-dĕò gǒ jǔ.

Cĕĕ-dĕò Da-zà-zà

Bàdàin-bùè jè mò dĕ bé nyo báún-báún se múin wǒ. Nyo díé bĕ dá bàdàin-bùè tò-tò se pò-pò bé Gèdèpòò nyià nyo dyiin dĕ ɔ jíájèò múe dyí bá. Wa poèn hwídíi kà ɔ jǔ ké ñ dyi bàdàin-bùè tò ní, nì, ɔ xwíníin mò ñ nì nì pò-pòò jè péin nye. Ké nyo díé bĕ dá wa mò nyo se kǒ bé wa ké cócìò wídí nyí. ɔ jèe, wa tò dĕ séin wa mó tòè dyíe ti séin pū.

? Ðé ñ dǎ nyo bĕ wīn wǒ dò bá xwíníin kǒ jè wa ní tòà bàdàin-bùè kee jè dyí ké?

Ðé cĕĕ-dĕ nìà ke múe, à mu dĕ bé Bábòò cĕ bá bàdàin-bùè tò jè dyie kè xwíníin kǒ jè à bédé bé à kéà bàdàin-tùè tò kee jè cĕin.

Bounboò mò nyo séinè Bounbo

Kédéi-dĕin-nà-nyò bĕ dyuòè dyí kà bé wa mò nyo kǒ dĕ séin bĕ nìà bóqò-kpàà kōe.

Gèdèpòò mò nyo kǒ à, sepóedé ɔ mò nyo me à. ɔ me à, ké ɔ nyí à kpé, ké ɔ me bāa-dĕ séin bĕ bé à nyuàin kùà mú ke. ɔ mò nyo me ma dĕ séin, ké dĕ séin mu nìin dyiin dĕ ɔ kpèò mú ɔ kè bó ɔ díin-dīnò jè kánáá pū (Kòdǒsǎ 1:16-17).

Gèdèpòò kǎ à dyiìn dé à ɔ mìcùn gbo de dyà-dyà mú deké. Ɔ dyé ma gǎ bó à pó-pòò jè. Ɔ gbǎà ma à nìin dé zaa-wǒ-po-po kéc má à kǒ dyi bó à nàmàũn bǐè jèèè xwaún. Kpa ɔ bédé à múèè mò à fèè bǐè, sepóedé Jízè mé ma bó à bìi (2 Kòdèíntǐò 5:14-15).

Gèdèpòò kǎ à dyiìn dé à gbǎà-gbǎà mú deké. À mò nàmàũn-nyò bǐè jèèè, à nì ma Sétǒ kè nàmàũnè kpé xwídǐi. Kǎũn wǐè, à dǎ pó, ké à se Sétǒè kpé xwídǐi nì de (Àpósò 26:18).

Sepóedé Gèdèpòò kǎ à ní jèèè, de séin bé à bédéèè mò ɔ kǒò-dè.

? Tòè dyí-tèmèin-dè kà m nyu nì nyíi-dèò xwa nòmòin bó Gèdèpòò bìi ke.

Hwiè jéé bǐè bé Gèdèpòò mó à ké kpa ke

Ti díé bǐè ní Gèdèpòò tèmèin à nìin dyi kà ɔ kǎ de séin wuquíè, dyiìn déé à da-zàin-zàin mú, kà à ké de bǐè bé ɔ nyíà à kee díé bǐè kǎà mú nyùèn nyue. Ɔ xwíinín mò Gèdèpòò bédé kpé bé ɔ ké à hwiè da zàin dé de bǐè bé à bédéà ke díé bǐè mɔɔ wa séin kǎà mú nyùin-nyùin mú. Ɔ jǔ ké à dyi Gèdèpòò wuqu nyu dyiìn dé hwiè bé ɔ dá à me kpaà kee kpa-kpa mú ní, nìi, à tèmèin ɔ dyi kà bé à dǎ ti dyé bé à ké de séin bǐè bé ɔ cǐè à gboèè nyu ke.

Ɔ hwoin-dè mò, ti bé Gèdèpòò poà Ádùun kè lì dé Ídèin-bǎǎ-dè-gbǎò múèè, ɔ cǐè ma wa gbo bé wa ké se ma cu jéé dò nì ma déèè bo dǐ. Gèdèpòò cǐè ma wa gbo bé wa ké ma de tòò bǐè nyu dyeo, kee ɔ dè ma wa gmaò nyo nìà bóèè dyí, bé ɔ kée dyé kebì wa mu ma ɔ wuqu nyuùn ní.

Xwíinín kǎ jè Gèdèpòò zàin à hwiè jéé bǐè à ké kpa daa mò, ɔ nyue náa bé ɔ kée dyé kebì à mu ɔ wuqu nyuùn ní. Ɔ jǔ ké nyo dò se hwiè jéé bé bé Gèdèpòò zàin ɔ da bá de díé bǐè nì dé ɔ fèè múèè kpa ní, nìi, ɔ wuquún-jaɗa-jaɗaò tèmèin nyoũn dyi kà bé ɔ se Gèdèpòò wuqu nyueñ nì dé de séin mú ke.

Màa dò dè pásòdò dò zaa bó xwíinín kǎ jè Gèdèpòò seà ɔ mana kǒ poé nì ke. Pásòdòò diè ɔ dyi kebì ɔ nì Gèdèpòò wuqu nyueñ ní. Ɔ dá, “Ndyè, m vǒ bé m ké de mò de sédèin dyíèè nyu, ké m se dyuò kebì m bédé bé m ké de kà kò dò bó kǐin nyu de ní.” Pásòdòò dyàà ɔ hwiè kà bé ɔ ní dyi cǒci teeè. Pásòdòò dá, “M se dyè de Gèdèpòò mó bé m ké nyu bó wé tòò bǐè xwíinín nyee dyí dyuòè bèin, kee m dyuò de ɔ mó bé m ké nyu bó Sǒdè-bàdà kee dyí. M dyuò de mò de nòmò dyíin bé m kéc nyu bó Sǒdè-bàdàà kee dyí, kee mòũn nyue. Ɔ jèèè, de séin bé nì mu nyuùn bó wé tòò bǐè baɗaa mò Gèdèpòò wuqu mú jaɗa-jaɗa.”

Gèdèpòò zàin ma nyoũn bĕ de jéé bĕ bé wa ké nyu dé waà fèè múee wa da, ké Bábòò tòè dyí-tĕmĕin-dĕ pàdǎ jì. De bĕ bé Gèdèpòò mó bé wa ké ma kà nyuee jè kpõ ma ɔ hwòdǒ mìo jèee, ɔ pèè ma nyo bĕ bé wa nyu ma ɔ wuquò ke, ké ɔ tò ma nyo bĕ jaɗa ma ɔ wuquò múee gǎ kǒ. Ké gǎ bé ɔ tò ma kà wa kǒee se ma bó de jéé bé ɔ mó wa ké ma kà nyuee dòn jè, kee waà wuqu mú jaɗa-jaɗaò dyà ma waà cí-cí gánáò gǎ kǒ.

Hwiè jéé bĕ bé Gèdèpòò zàin ma nyo bĕ da ke

(1) Cu bé nyo dò se kǒ ɔ ké dyi tiniin dé Ídĕin-bǎǎ-dĕ-gbǎò mú ke

Gèdèpòò cĕe ma Ádòùn kè Íi gbo bé wa ké se cu dò nì ma dé báá-dĕ-gbǎò múee bo di. ɔ see dòn, kee Gèdèpòò cĕe ma wa gbo bé wa ké ma báá-dĕ gbǎò gbo gmò dekè. Ti bé wa sèè ma Gèdèpòò wuqu mú jaɗa keee, Gèdèpòò manaò nì ma wa kǒ, ké wa cí ma bó ɔ dyúa. Ti bé wa jaɗa ma Gèdèpòò wuquò mú bá cu-gǒ dyúáqò nìà bóe jè dyíee, púee, Ídĕin-bǎǎ-dĕ-gbǎ gánáò sò ma wa xwa, ké gbo-kpõin-kpõin dò se ma bo wa kè Gèdèpòò púa nì de, ké wa nyue ké gboò-wùdù dyi ma nyoũn séin kǒ. (Jénésì 3:17-19).

(2) Wéò Mĕnĕin-sǒ nìinò

Gèdèpòò cĕe à gbo kà bé ɔ jũ ké à dyi ɔ fò-wèò wáká po ní, ɔ mu à kpáná dyí nyuùn jéé cá ke. Gèdèpòò poe ma wáká bé ɔ ké nyoũn-dyù kpáná dyí nyu. Nyo bé ɔ se ma Gèdèpòò fò-wèò dyi kpõun wĕe, níi, ɔ xwíníin mò nyoò se ma Gèdèpòò wuqu nyueh nì bó wé tòò séin bĕò dò xwíníin. Nyo bé ɔ jaɗa ma Gèdèpòò wuquò mú bá ɔ fò-wèò jè dyíee, ɔ tò ma nyoò cí-cí gánáò gǎ kǒ, ké ɔ see kǒ cĕe dye mòn (Àzédya 58:13).

(3) Jédèkòò-hwòdǒò

Jédèkòò-hwòdǒò mò hwòdǒ kíin-kíin bé Éézùdùè-nyò bĕò gboò ma mú ti wa muà dé Nyénéin-dáin-pàò mú ke. Gèdèpòò cĕe ma wa gbo kà bé wa me po de séin nì hwòdǒò múee wáká bó ɔ bìi ke. Gèdèpòò se ma wa de dyúáqòò gbo cĕe bá hwòdǒò tòò bĕ jè dyí, kee ɔ zàin ma wa hwiè jéé bé wa ké kpa da bó tia baɗa. Kee wa jaɗa ma Gèdèpòò wuquò mú. ɔ jèee, waà mú-nyé-nyò bĕò dábá ma Éézùdùè-gàà bĕò kpádá-nyo baɗa-bùè sè mĕnĕin-dò, dè xwédé-dù gáná dò kǒ (Jasúé 7:5).

(4) Sòò kè Àmádĕ-nyò bĕò jè

Gèdèpòò cĕe ma Sòò gbo bé ɔ ké ma Àmádĕ-bòdòò mú gboò, bé wa ké nyo séin kè nimii séin nì déee dábá kidi. Kee Sòò kpõ ma dé nyo dò, ké ɔ se ma ɔ dábá. ɔ poèn hwiqĩ kà bé ɔ dǎ ma Gèdèpòò wuquò nyu ke, kee mĕnĕkĕin, ɔ se ma de jéé bé Gèdèpòò cĕe ma kà ɔ gboee nyu. ɔ jèee, Gèdèpòò bó ma Sòò bé ɔ ké se kǎá jũ de (1 Sámíò 15:3, 9, 20-23).

(5) Éézùdùè-bòdòò Fò-zǝ bǝò jè

Bódóò bédé bé ɔ ké ma fò-fò bédé bó zǝò mènǝin-sǝ nìinò xwíníin. Nyo bǝò jaɖa ma Gèdèpòò wuɖuò mú ké wa se ma bódóò fò-zǝò dyi kpǝ. ɔ jǝ ké geɖe-nyu-nyò dò se ma Gèdèpòò wuɖu nyu bó zǝò mènǝin-sǝ nìinò xwíníin ní, nìí, ɔ xwíníin mò ɔ jaɖa ma Gèdèpòò wuɖu mú bó zǝ tòò séin sè bóεε xwíníin. ɔ jǝ ké nyo bǝò dyi ma Gèdèpòò wuɖu mú jaɖa ní, nìí, Gèdèpòò nyue ké waà mú-nyé-nyò bǝò zà ma wa miòùn nìin bódóò wa xwa gáná cá. Ti séin bé bódóò kpá ma kà fódóún wǝε, ɔ bédé ma fò-fò tee ké ɔ zǝin ma zǝ kpáɖa-nyo tā baɖa-bùè. (2 Kánáníkò 36:21).

(6) Báá-dè-bò Kíin-kíin bǝ jè

Éézùdùè-nyò bǝò bédé bé wa ké ma dji-dè kíin-kíin sò ma dé waà geɖe bǝò gboεε Gèdèpòò nyí. ɔ jǝ ké wa dyi ma Gèdèpòò wuɖuò nyu ní, nìí, dji-dè dyiin ma dé waà dji-dè dyi-dèin-naín bǝò dyi. (Nóó 3:9-10). Gèdèpòò se ma dji-dèò nyo wè wa nyiá ɔ keε mana kǝ po dòùn pū, keε ɔ po ma waà báá-dè bǝò séin mana kǝ. Keε ɔ jǝ ké wa dyi ma Gèdèpòò wuɖu mú jaɖa ní, nìí, bódóò se ma bā bó wa bìi. ɔ jǝ ké nyo dò se dji-dèò nyo Gèdèpòò kǝ bé ɔ kéó kà dyéεε ɔ nyí ní, nìí, ɔ jaɖa Gèdèpòò wuɖu mú bá dji-dè tòò séin sèà bóεε jè dyí.

(7) Bàɖàin-bùè

Gèdèpòò dá ɖe séin bé à mu dyéin nyεε, à me nyíε ɔ bàɖàin-bùèò. ɔ jǝ ké nyo dò seε náa nyu ní, nìí, ɔ tèmèin nyoǝn dyí kà bé ɔ se ɔ wíqíò Gèdèpòò xwáɖáún zàin nyε. Mɔɔ ké ɔ se wíqíò nyo sèà bóεε kǝà mú nyùǝn nì dé Gèdèpòò bàin-bàin mú fɔɔ. Nyo bé ɔ tò bàɖàin-bùè keε, Gèdèpòò mu ɖe séin bé ɔ bédéεε mana kǝ pòùn. (Máɖékà 3:10). ɔ jǝ ké nyo dò se sǝ dyí péè bèin bó Gèdèpòò kǝàò nyu jè ní, nìí, ɔ dyéé-wíqí se dúi kue bèin (Hágàì 1:6).

Ɖε-peɖe-nyò dò sò ma dyí, ké ɔ mu ma da. Ti ɔ nì ma muéí nyεε, ɔ cǝε ma ɔ kǝà-nyòò gbo, ké ɔ dá, “M me gmò peɖee-dèò gbo nòmò dyiin, ké m me wúò bó ɖe-pèdèin-naínò dyio.” Ti ɔ dyi ma ɖεεε, ɔ dyéε kà bé ɔ gbo-ni-nyòò se bó ɖe-pèdèin-naínò dyi wúò ke. Gbo-ni-nyòò dá, “M gmò peɖee-dèò gbo bó m bìio.” Ké peɖee-dèò kǝò-nyòò dá, “M dyuòè dyí kà bé m nyu m miòùn nìin hwòdǝè dyi-dè-dè, ké m se ní hwòdǝ dyi dè ke, sepóεɖé m se ɖe jéé bé m cǝ ma m gbo, bé m ké ma nyuεε nyu.”

? Xwǝ nyo dò bèin nyoǝn dyí tèmèin nyuε kà ɔ nì Gèdèpòò wuɖu nyuεé nyεε ké?

Xwíníin Jéé bǝ kǝ jè à me tòà Bàɖàin-bùè ke

? Ɖé wa nyùin ma bàɖàin-bùèò mú ké?

Bàdàin-bùèò mò ma sáa-zà-nyò běò péè-dè, kà Dèè-wùdù Sùàò nyuà cēe ke (Nòbà 18:20-21). Wa se ma Đíiváà-nyò bě mǎ sáa-zà-nyò běò kee Éézùdùè-bòdòò pá dò nyí bέ ɔ ké waà kǎ-dè jǔ (Dìtòwádánámè 18:1-4). Wa bédé bέ wa ké ma dε bě bέ nyo běò dyàà dé Gèdèpòò gbǎò múe kǎún cí.

Bàdàin-bùèò nì ma bó bέ ɔ ké nyo bě nyu ma dé Gèdèpòò gbǎò mú kǎà kee kè nyo tòò bě kǎ wa kée ma dyéee gbo kpá. Gèdèpòò hwòdǎè gbo-po-dèò mò bέ Đíiváà-nyò běò ké ma bó Gèdèpòò kǎà gboi kpǎ, bέ wa ké se ma kǎà kà kò dò nyu fɔɔ. Đe dyúádò tèmèin nyoŭn dyí kà bέ Éézùdùè-nyò běò dǎ ma Bounboò biè jè dyi táà kee mò, ɔ jǔ ké Đíi-váà-nyò běò se nyí-dè bě wa bédé wa kέó dyéee dyéee nì dε, ké wa dyi wàa geđe-kǎà bě gbo mu níe (Níòmádyà 13:10).

Wa nyùin ma bàdàin-bùè kǎà mú bέ wa ké hwo pa bó Gèdèpòò nyo běò bìi, ké bó tia baqaa, wa dá ma gǎ-dyé-nyò běò ní dεkè (Dìtòwádánámè 12:17-18, 14:22-29).

Wa nyí ma bàdàin-bùèò dò gǎ-dyé-nyò běò kè jǎò-màà běò ɔ kè díà bě cí ma dé wa hwiè kee ní (Dìtòwádánámè 26:12).

? Đé mò dε kǎà dyi bě bέ m dyé bá bàdàin-bùè kǎà mú nyùin jè dyí bó zěé ké?

Ti bέ Éézùdùè-nyò běò dǎa ma dyí dyuò kà bέ wa dǎ waà bàdàin-bùè běò tò hwòdǎ-wádáá-kà kee ní, níi, wa baà ma Gèdèpòò bέ ɔ ké wa mana kǎ po (Dìtòwádánámè 26:12-15).

À se à bàdàin-bùèò tò ní, níi, à dyídí Gèdèpòò bú. À dyi bàdàin-bùè běò dé “Bounboò dε-mú-dyi-dèin-gbòò” mú dyà ní, níi, ɔ mu à mana zi kēe kǎ púèin (Mádémà 3:8-10).

? Đé m béin nyo bέ ɔ cēe kà ɔ dyé gǎ mìò jèee, ɔ se bàdàin-bùè tòè béin nyee gbo cēe ké?

Bàdàin-bùè tò-tò nì zǎò kíin nys kè ɔ nyo à nyuà bó zěé ke

Nyo díé bě dá bàdàin-bùè tò-tò mò ma dε bέ nyo běò nyu ma xwai dé Dèè-wùdù Sùàò mú dòn wě.

? À bédé xwíníin bě kǎ jè à béin jǎà poe kà bέ bàdàin-bùè tò-tò se Dèè-wùdù Sùàò dòn nìinxwai-nyuu-dè, ké ɔ jè dǎ dyi ziee ní?

(1) Éébòdòhèè nyí zǎò Mèkízèdè bàdàin-bùè, ké ɔ hwèdèin tee hwè ké Gèdèpòò nyí zǎò kà Móze gma běò bó Éézùdùè-nyò běò bìi ke. Đe nìà ke tèmèin nyoŭn dyí kà bέ bàdàin-bùè tò-tò mò ma Éézùdùè-nyò běò nyuu-dè hwè ké Móze wódó ma ke. Bàdàin-bùè tò jè

Cóciò me wáqá cóci-nyò běò kè nyo séín běò Gèdèpòò-wùdù gbo, bé wa ké see wa gbo cē bé wa ké de dō péè.

Cóci-nyò séín běò me dyuòè dyí kà wa nyu cóciò wíqí kùà mú nyùèn nye. Cóciò me kra hwìè sédèìn dyíò dé wíqíò kùà mú nyùìn-nyùìn mú, bé nyo nyo séín kée dyí dyuò kà bé wa nyùìn wíqíò kùà mú jǎà-kà ke.

Bàìn-bùè se bó pásòdòò dònùn bìì. Bàdàìn-bùèò nì bó kùà gáná bá cóciò dyíee bìì. Kee wéé kee, pásòdòò gbo kpá jè me mò de tíín-tíín bé cóciò ké dya gmò ke.

Wuqu mènèìn-sǎ bě bé wa po cǎé-dèò dú ke

(1) Gèdèpòò mò nyo kǎ à nììn, ké ɔ kǎ de séín bě bé à bédéee deke.

(2) Bàdàìn-bùè tò-tò mò bó cóciò gboi-kpǎ-kpǎ kè Gèdèpòò wuqu nyu-nyu

(3) Nyo bé ɔ ní tò bàdàìn-bùèee jaqá Gèdèpòò wuqu mú bá de bě bé Gèdèpòò nyí ɔ kee jè dyí.

(4) Bàdàìn-bùè se pó-pó jè péè béìn.

(5) Bàdàìn-bùè mò de bé Gèdèpòò hwòdǒ po gbo bó kùà bá cóciò dyíee gbo kpá jè ke.

(6) Gèdèpòò po bàdàìn-bùè kè nyíí-dè bé nyo nyí ɔ dé hwòdǒ dyi dè-dè múee mana kǎ.

(7) Bàdàìn-bùè mò de bé m̄ dyi tò ní, m̄ dèè hwòdǒ kǎ kà bé Gèdèpòò mue m̄ pàqǎ nyíìn dee.

Hwè bé de-cǎé-tì dò ké bó dyí kee, de-cǎé-nyòò me céè de gbèì-gbèì wè bá “wuqu mènèìn-sǎ bě poà cǎé-dèò dúee” dò-dò jè dyí (ɔ xwíínín mò de ɔ muà céèìn nyee ɔ me céèè dú mènèìn-sǎ). Dè ɔ céè-céèò múee, ɔ me zain de tíín-tíín bé wuquò kpàìn hwòdǒe kè de nyue bé ɔ dyià de kraa jè kǎìn. Dè bé de-cǎé-nyòò muà céèìn nyee me mò de bé ɔ béìn nyo se de-cǎé-cǎéò mú niiee gbo kǎìn zain nye. Ké ɔ me nyí de ɔ muà céèìn nyee ɔ de-tèmèìn-nyòò xwa.

Taún-kùà: M̄ me diè nyo pàqǎ dyi dé nì cóciò mú, kebì wa tò bàdàìn-bùè ní, ɔ kè xwíínín kǎ jè wa nyuà moa wa ní nyuà ke. Céè de wa mu m̄ gbo cǎìn nyee bíqíí.

Dè nià ke me nì m̄ hwíqíí: de-cǎé-nyòò me po cǎé-dè dò páún sòìn dé tèmèìn-dèò mú, bé ɔ kée nyo bě se de-cǎé-cǎéò mú niiee tèmèìn-kpà dò-dò tǎ nyu.

Cě́-ǵè 10

Ní-ǵá-ǵá

Ɖe-cě́-nyò bě̀ò me nyí ǵe wa céè kà bá “Wuǵu mèně̀ìn-sǵ bě̀ poà cě́-ǵè zìà dyie dúe” jè dyíe waà nàìn-nyòò xwa.

Ɖe-cě́-cě̀ò nàìn-nyòò me diè ǵe-cě́-nyò bě̀ò ǵíe bě̀ dyi b́e wa ké ǵe wa ǵǵà céè bá “Wuǵu mèně̀ìn-sǵ bě̀ poà cě́-ǵèò dúe” jè dyíe dyúáǵò jè kōin zàìn.

Ɖe-cě́-nyò bě̀ò me tò waà taún-kǵà b́e wa nyuà sòìn ǵé cě́-ǵè zìà dyie múe waà nàìn-nyòò xwa. Wa séìn me dèìn wa mǵè ǵò nììn sǵ-kǵún-dyi-po-poò jè dǵó kōin.

ǵ jǵ ké bě̀ dyi b́e nì kàà ? dyé ní, nìí, ǵe-cě́-cě̀ò nàìn-nyòò me nyue b́e ǵe-cě́-nyò bě̀ò ké dyi-diè-ǵèò ǵǵ jǵ.

Kà Ní-ǵá jè nyu Gbo Dèè ke

Ɖe-cě́-nyò ǵò me zà Máfìò 3:1-12 wuǵúùn, b́e nyò tòò bě̀ò ké ǵ gbo ǵùù tò.

Jǵó Nyò-ní-ǵá-po-nyòò mò nyò zàìn à ní-ǵá jè da ǵé Dèè-wùǵù Ɖièò mú.

Kee wéé kee, Jǵó Nyò-ní-ǵá-po-nyòò mò nyò se gma bá ní-ǵá jè dyíe nyu. Fáǵòsìi-nyò bě̀ò po ma bóǵó-dù kà kò ǵò bě̀è nyò b́e b́e wa zìàìn ma gbo, ké wa jǵ ma Júù-nyò b́e gáná cáa ní. Kee Fáǵòsìi-nyò bě̀ò se ma Júù-nyò b́e ní-ǵá po, sepóeǵé wa poe jǵà kà b́e Júù-nyò bě̀ò mò ma Gèǵèpǵò nyò b́e ke. Jǵó Nyò-ní-ǵá-po-nyòò se ma wa nììn gmaò dyi kǵò, sepóeǵé ǵ mǵùn po ma Júù-nyò bě̀ò ní.

? Nyé Jǵó nǵó ma b́e ǵ ké ní-ǵá po ké? Xwíníìnò nyé kǵ jè ǵ nǵó ma kà ké? Ɖé ǵ tèmèìn à nììn dyí bá nyò mò nyò b́eǵé b́e ǵ ké ní-ǵá kǵáa jè dyí ké?

Fáǵòsìi-nyò bě̀ò ǵíe b́e dyi ma Jǵó gbo b́e ǵ ké wa ní-ǵá po, kee ǵ nǵó ma ní, sepóeǵé wa séè ma waà nàmǵùn bě̀ò dyi táà ke jè.

Fáḍòsìl-nyò bě̀ò pòèn ma hwìḍjì kà b́é wa se b́éḍé b́é wa ké ma nàmàũn dyi táà, b́é Gèḍèpòḍó ké wa kōin z̄ìin, sepóedé wa mò ma Júù-nyò b́é jèè. J̄s̄ó mó b́é wa kée ma dyí dyuò kà b́é nyo j́éé b́é b́é wa mò Gèḍèpòḍó nyo b́éèè mò nyo b́é b́é wa ḍéḅè ɔ mú, ké wa biè ɔ ke. Nyo b́é b́é wa ḍáin wa miòun Gèḍèpòḍó nyo b́é, sepóedé wa mò Júù-nyò j́éé b́é jèèè, wa nì kà tòḍò-cù b́é b́é wa ní tòḍò ɔoèè nià ke. Gèḍèpòḍó mu wa b́òun.

Ḍe-cé-nyò ḍò ma zà J̄s̄ó 3:22-23 kè 4:1-2 wuḍuún, b́é nyo tòḍò b́éè ké ɔ gbo ḍùũ tò.

Jízè mòun cē ma níokpá jè kà J̄s̄ó nyue ma kà ke. Jízè miòun se ma nyo b́é níɔ po, kee ɔ nyí ma ɔ ḍéin-nà-nyò b́éè kpé b́é wa ké ma nyoũn níɔ po. Nyo b́é b́é wa po ma níɔ kee vò dyí ké wa zi J̄s̄ó niin b́éè dyí.

Ḍe-cé-nyò ḍò ma zà Máfiò 28:18-20 wuḍuún, b́é nyo tòḍò b́éè ké ɔ gbo ḍùũtò.

Ḍé Jízèè kùà b́é b́é ɔ nyu ma dà b́òḍó-kpàà kōè mánáin nyee, ɔ cēè ma ɔ ḍéin-nà-nyò b́éè gbo b́é wa ké b́òḍó-kpàà dà séin mu, b́é wa kée nyu b́é nyo b́é ké ɔ ḍéin-nà-nyò b́é jũ. ɔ cēè ma wa gbo b́é wa ké ma nyo b́éè níɔ po.

À dyuòè kà b́é Jízè se ma wuḍu nià ke cē bó àpòsò b́éè ḍòun biie, sepóedé ɔ dyuòè kà b́é ḍe nià ke mu ma dyúa muun tee cá ke. Jízè cēè ma wa gbo kà b́é ɔ mu ma bó wa gbo niin tee b́é “ḍe séin ké mánáin hwè” ke. ɔ xwíniin mò ḍoɔoè b́é ɔ ḍoɔo ma kà waa kè nyéniin-ḍáin-ḍé b́é ɔ nyí ma kà wa kee mò bó cóci-nyò b́éè bìi ḍé xwéḍé-dù séin mú ke.

À dyéé ḍé Dèè-wùḍù Ḍièò céè-ḍé b́é b́é P̄s̄ò céè kà kee mú kà xwéḍé-dù kíin-kíin b́é k̄ò tiin b́é cóciò dèà dyiee kp̄o wuḍu nià ke dyi j́éé cá ke. (Àpòsò 2:38, 8:38).

Ḍe-cé-nyò ḍò me zà 1 Kòḍéint̄iò 1:12-17 wuḍuún b́é nyo tòḍò b́éè ké ɔ gbo ḍùũ tò.

? Ḍé k̄ò jè P̄s̄ò kpá ma kà múàũn, sepóedé ɔ se ma nyo pàḍǎ níɔ po ḍé Kóḍèin-hwòḍòò mú jè ké?

Níɔ-kpá-kpá tò ma cóciò mú-kpá-kpá jìi. Mú-ge-ge nì ma Kóḍèin-nyò b́éè p̄úa. Wa sí ma nàin-nyò kò-kò b́é kíḍíí. P̄s̄ò niè ma wa hwìḍjì dyaũn kà b́é níɔ-kpá-kpá see nyu b́é wa ké nyo kà kò ḍòè ḍéin-nà-nyò jũ, kee ɔ nyue ké wa mò Kédéi ḍéin-nà-nyò b́é ke. ɔ kpá ma múàũn kà b́é ɔ se ma wa pàḍǎ níɔ po ke, b́é nyo ḍò ní k̄òḍò ḍà hwìḍjì poiin kà b́é ɔ mó ma wa ɔ miòun niin ḍéin-nà-nyò b́é mú nyue dyi ke. ɔ ḍá ḍe k̄ò jè Kédéi tò ma ɔ kee mò b́é ɔ ké b̄̄ nòmò dyíinò cē.

? Ḍé v̄osi b́éè cē à gbo bá kà nyo b́éè nyu ma níɔ kpá jè xwai nyue ḍé cóci b́é nì z̄̄ kíin nyee mú ké?

Vósi bèè cɛɛ à gbo kà bé cócì-nyò bɛ̀ nì zǔ̀ kíín nyɛɛ pòin ma jáà-po-nyò bɛ̀ níó dé dà séín nyɛ. Wa sí ma Jízèè wuɖu bèò kíqíí. Níó-kpá-kpá se ma bó nyo bɛ̀ níà dé Éézúqùè-bòqòò kɔɛɛ qòùn bìì. Ɔ se ma nyo qòè bíqí-kpèdè qò. Ɔ mò qɛ̀ bé wa nyu ma dè kàin séín bé múà-bòò mu ma kɛ.

Sòin ti bé cócìò qǎò zǔ̀ dyi dèɛɛ, níó-kpá-kpá mò zàse bé ɔ̀ tèmèin nàmàũn-nyòò dýí bó nyoũn séín dyúa kà bé ɔ̀ qǎ ɔ̀ nàmàũn bèò dyi táà, ké ɔ̀ kè ɔ̀ mùè jáà-po-nyò bèò qǎ nyo dyúáqò jũ kɛ.

Ɖé nyo báún-báún gboɛɛ, ɔ̀ se wa hwòqǒ kpɔ̀ bé wa ké níó kpá wàqà cá ti bé wa qǎ Kédéi-qéin-nà-nyò jũ kɛ. Ti bé nàmàũn-nyò qò táà ɔ̀ nàmàũn bèò dyi, ké ɔ̀ taba Kédéi hwìqíí nyènèè kɛɛ ní, níí, ɔ̀ qǎ pó. Ti bé ɔ̀ qǎ póɛɛ ní, níí, ɔ̀ me nyu wuɖu bé Jízè cɛ̀à kɛ. Ɔ̀ me kpá níó, bé ɔ̀ kée nyoũn dýí tèmèin kà bé ɔ̀ qǎa mú wóin kà Jízè mò Bounboò kɛ. Kɛɛ ɔ̀ se ná nì bó nyo séín bìì. Nyo qíé bɛ̀ taba Jízè hwìqíí, ké wa po jáà bó waà níó-kpá-tìò baqà. Kɛɛ dé qɛ̀ séín múɛɛ, níó-kpá-kpá nyue zàse kà bé pò-pó qǎ dé nyoò mú nì kɛ.

“Kédéi-qéin-nà-nyòè níó-kpá-kpáò mò xwai-nyuu-qè bé ɔ̀ tò gǎ-dyé-dyé bé Kédí nyu ma kà kɛɛ jì kɛ, ké ɔ̀ tèmèin nyoũn dýí kà bé nyoò qǎ Kédéi hwìqíí taba, ké ɔ̀ qǎ mú hwè kɛ ”

Wèdé kè Kùbétò, Tèmèin-qè bá Kédéi dyiɛɛ Da-zà-zà.

? Ɖé m̀ bèin nyo bé ɔ̀ cɛ̀ kà ɔ̀ kpá ma níó hwè ké ɔ̀ jũ ma Kédéi-qéin-nà-nyò kɛɛ gbo cɛ̀ ké?

Ɖɛ-xwa-bí-bí bé m̀ ké dyi bàqàin nyɛ: Nyo qíé bɛ̀ pòen hwìqíí kà bé níó-kpá-kpá mò jáà-po-po kɛ

Nyo qíé bɛ̀ zà Báboò vósi qíé bɛ̀ xwíníin mú bé nyoũn kée jáà po kà bé níó-kpá-kpá mò pò-pòò wáká qò kɛ. Waà hwòqǒ-kpàin-qèò mò nyo qò se pó jéé cá ɔ̀ sèin ké ɔ̀ kpá dye níó hwè. Vósi bèò qò mò Àpósò 22:16, bé Ánànyà cɛ̀à Sòò gbo, bé ɔ̀ dyi níin, “Sò dýí, bé m̀ ké níó kpá, bé m̀ ké nì nàmàũn bèò búin dèqè” kɛ. Kɛɛ wéé kɛɛ, Kédéi-qéin-nà-nyò séín dyuòè dýí kà bé Kédéiè nyomòò qǎ à nàmàũn bèò à búin dèqè kɛ. (1 Jús 1:7). Kpódó-dyùàò búin wòò-wòò bé à nyuà kɛɛ tò zùũn-qè jééò jì pū. Ánànyà niè ma Sòò gbo cèin kà bé ɔ̀ me nyu ku-kòin-qè, bé ɔ̀ tèmèin kà nyoũn dýí kà bé ɔ̀ qǎ bo-bè qò dýí dú dé zùũn wè. Níó-kpá-kpá nyue ma zàse kà bé Gèdèpòò qǎ ma ɔ̀ nàmàũn bèò ɔ̀ búin dèqè kɛ.

Báboò cɛ̀ɛ à gbo dé Híibúqúú 10:22 mú kà bé jáà-po-nyò bɛ̀ me xwéin Gèdèpòò búin “dé hwòqǒ bé nyomòò qǎ múin ménèin, ké ɔ̀ ní gbǎ qɛɛ kè kpódó-dyùà bé wa qǎ ní se zènɛ̀ qò béqéɛ dèqèin nyɛɛ mú” kɛ.” Ti qòè baqáin níò tò dyè níó-kpá-kpá jì. Ɔ̀ se dyè ná niè bèin gáná cá. Kɛɛ wéé kɛɛ, kebì ɔ̀ me tò níó-kpá-kpá jìɛɛ, vósiò seɛ cɛ̀ kà bé níó-kpá-kpá pòin nyo kɛ. Ɖɛ vósiò cɛ̀ɛ mò, à me kpá níó, ké à dyuòè kà bé ɔ̀ mò qɛ̀ Gèdèpòò cɛ̀ à gbo

bé à ké nyu κε. Jízè c̄ε Nikòdíma gbo dé J̄s̄ 3:5 mú kà nyo bédé bé nyo ké “wóqó de dje dyiìn dé ní kè Zùùò mú” κε. Ɔ c̄ε ma wuqu nìà ke ti bé Ɔ c̄εà kà bé nyoũn bédé bé wa ké wóqó de dje, bé hwòqǒ dyià Nikòdíma k̄oin kpèin nye. Nikòdíma m̀ùn poèn ma hwìq̄i kà bé Jízè nì ma dèqè-dèqè bé nyo nyuà bó ku k̄oin nyε jè c̄εiñ p̄u κε. Kεε Jízè niè ma c̄εiñ kà hwè bé nyo qò ké dé Gèdèpòò k̄áá-bòqòò k̄o muεε, Ɔ se bédé bé Ɔ ké wóqó bó ku k̄oin d̀ùn p̄u, kεε Ɔ bédé bé Ɔ ké wóqó dé zùũn dekéε. B́é nyo ké “wóqó dyiìn dé ní múεε”, Ɔ màà wóqó-wóqó bó ku k̄oinò kè.

NíƆ-kpá-kpá se k̄ià qò bé nyo qò dyi nyuín, nyoò ké de kpa bé Ɔ ké pó-pó dyé ke, moƆ bé Ɔ ké wìq̄i Ɔ dyé k̄ià k̄oun w̄ε pó-pó mú d̄o κε. Nyo díé b̄ε t̄em̄èin nyoũn kà bé níƆ-kpá-kpá se pó-pó d̄o b̄ein j̄εεε, à me bó níƆ kpáa κε. Wa poèn hwìq̄i kà bé nyo díé b̄ε mu níƆ-kpá-kpáò hwìq̄i tabaũn miò, bé Ɔ k̄ée nyu bé Gèdèpòò q̄èb̄èin-q̄èb̄èin nyuà bé Jízè dyià à bìi méε jè ké wa hwìq̄i s̄ò κε. Kεε w̄éε kεε, à bédé bé à ké de séin bé Gèdèpòò mó bé à ké nyuεε nyu. Ké à me bóƆ hwìq̄i poèn kà bé Gèdèpòò wuqu b̄èò qò nyu-nyu muε nyuũn bé à ké pó κε.

À b̄ein níƆ-kpá-kpá hwìè k̄o mú à b̄ein Gèdèpòò j̄íájèò dyèen nyεε dáin. Ɔ see xwíníin mò níƆ-kpá-kpá b̄ein à pòen, moƆ ti bé à kpá níƆ nyènèè kεε ní, níi, à bédé Gèdèpòò j̄íájèò wàqà cá κε. NíƆ-kpá-kpá se de kpaa b̄ein bó nyo qò bìi Ɔ j̄ũ ké nyoò see déε hwìq̄i-taba-taba mú nyuìn ní. Ɔ mò hwìè k̄o mú à b̄ein Gèdèpòò j̄íájèò dyèen nyε, sepóεqé, Ɔ mò de bé Gèdèpòò dá à me nyu κε. Ké Ɔ j̄ũ ké à dyie nyu dyiìn dé Gèdèpòò wuqu nyu-nyu kè dé hwìq̄i-taba-taba mú ní, níi, Gèdèpòò Zùùò mu k̄ià nyuũn dé à hwòqǒ-dyùàò mú, ké Ɔ muε nyuũn bé à ké Kéd̄éi-q̄eín-nà-f̄èè c̄í.

? Dé k̄o jè à me kpáà níƆ ké?

NíƆ-kpá-kpá mò Dyí-t̄em̄èin-q̄è kà BáƆòò nyuà c̄εε κε

De-c̄é-nyò qò me zà Wóqómà 6:3-11 wuquũn, bé nyo t̄òò b̄èò ké Ɔ gbo q̄uũ t̄ò.

? Dé níƆ-kpá-kpá t̄em̄èin à dyí kà v̄osi b̄èè nyuà c̄εε k̄é?

BáƆòò c̄εε à gbo kà bé níƆ-kpá-kpá t̄em̄èin à kéd̄éi mé-méò kè Ɔ dyóq̄oun-zà-zàò Ɔ kè Ɔ ḡiƆ-wóqó-wóqóò jè dyí κε. Ɔ j̄ũ ké j̄à-po-nyò qò dyi níƆ kpá ní, níi, Ɔ nyu Ɔ miòũn niìn zàse kà bé Ɔ kè Kéd̄éi d̄á s̄áa-zà-zà bé Ɔ nyu ma kà bó à bìiεε mú peq̄ein nyε. Pòò c̄εε wáqáá cá kà bé à “kpá ma níƆ dé Kéd̄éi Jízè mú κε.”

Pó-pó mò kpáná bé à dyé Kéd̄éi mé-méò k̄oun w̄ε, kεε dé f̄onò-hwòqǒ j̄éé qò múεε, à kèò kè peq̄ein Ɔ mé-méò mú deké. Jízè mé ma bó nàmàũn jè. Ɔ miòũn se ma nàmàũn qò

nyu, kee o mé ma bó bóqó-kpàà nyo bɛ̀è nàmàũn jè. Kà dyúáqòò, kǎà dé ró-pó múe, à mé bó nàmàũn gbo, sepóedé à pòin nàmàũn kǒin, ké à táà o dyi gáná cá.

Ɖe tíin-tíin bé o ni dé Wódómà 6 múe mò nàmàũn toún-du-du. O se nyo kǒin-zǐin-zǐin jè cɛ̀ dòn pū. O ni wáqáá kà bé nàmàũn se bédé bé o ké jǎà-po-nyòò kpé kǒun kǒ ɛ̀e. (12-14) ké jǎà-po-nyòò se bédé bé o ké nàmàũn nyueh ni ke kánáá pū ke (1).

Ɖé ró-pó múe, à kè Jízè peɛin o gǐo-wóqó-wóqòò mú. Kà o nyo ma kà gǐo wóqóe kee, kà dyúáqòò, kǎà à dè fèè dǐè cǐe gbo, ti bé à mé bó nàmàũn gbo ke. À sò nàmàũn gbo, ké à dè fèè bá to-du-du kè buè-buè dyíe cǐe gbo.

Kà wa ké nyũn ní poe nyu ke

Dyi-diè-dè bá kà wa ké nyũn ní poe nyue jè dyíe keà kè: wa dyi jǎà-po-nyò ní po ní, wa me po o kpóqó-dyùà gánáò dé níò gboò, mɔɔ wa me po o ní dúun, mɔɔ wa me ménéin o ní kǒin?

Jǎà-po-nyò pàqǎ bé wa po nyũn ní dé bóqó-kpàà dà séin nyee po nyo bɛ̀ò kpóqó-dyùà gánáò dé níò gbo.

Kédéi-déin-nà-nyò pàqǎ poe jǎà kà bé hwìè sédèin dyìò mò bé m̀ ké nyòò kpóqó-dyùà gánáò dé níò gbo poke, ké o bédé xwíníin báun-báun.

(1) Wuɔu màà níò-kpá-kpá kee mò Gíqǐi-wùdù, ké o xwíníin mò po ní gbo mɔɔ pàin ní hwùdù.

(2) Níò-kpá-kpá tèmèin Kédéi mé-méò kè o dyóqóún-zà-zàò o kè o gǐo wóqó-wóqòò jè nyũn dyí, bé o hwòin dè màà nyo dòè kpóqó-dyùàò ní-wùdù po-po ke. (Wódómà 6:3-5).

(3) Báòò cɛ̀e kà bé níò-kpá-nyò bɛ̀ò sí ma dé níò gbo, hwè ké wa po ma wanío ke (Máà 1:10, Àpósò 8:38).

(4) Cócì-nyò bɛ̀ ni zǒò kíin nyee po ma nyo bɛ̀ò kpóqó-dyùà gánáò dé níò gbo, o sèin ké nyòò wé dye, mɔɔ ké ní dò se ni hwè. Àpósò bɛ̀ò tèmèin-dè dò bé wa céè ma zǒ màà A.D. 70 ke xwíníin nyee cɛ̀e kà bé wa béin jǎà-po-nyòò ní poe dyiin dé o ní dúun po-po mú, o jũ ké wa se ní vò-vò bédé níe.

Ɖó xwíníin bɛ̀ nià ke jèe, Kédéi-déin-nà-nyò pàqǎ poe jǎà kà bé nyo kpóqó-dyùà gánáò níò gbo po-po mò dyí-tèmèin-dè kè hwìè jéé bá níò-kpá-kpá dyí, bé Báòò cɛ̀ jè ke.

Kédèi-dèin-nà-nyò díé bĕ poe jáà kà bé Bábòò cĕ hwìè kà kò dò bé ɔ tĕmĕin nyoŭn ní kápá jè dyíe jè dekèe. Dèè-wùdù Sùàò dè hwo bĕ bá de bĕ dyi ménĕin jè dyíe me, ké ɔ tò sáa-zà-zà bé Jízè nyu ma kà bó à bìie jì. Ké Dèè-wùdù Ìlèò mòun cĕ nyomɔo dyi ménĕin jè dekè. ɔ jŭ ké nyomɔo dyi-wáqáin-wáqáin dyi Jízèè mé-méò jì tò ní, níí, ɔ fĕin xwa bé ní-kpá-kpá, dyìin dé nyoò ní kōin ménĕin-ménĕin múeeké Jízèè gǎ-dyé-dyéò jì tò dekè. (M̄ dyi Bábòò dè bĕ cĕ de dyi ménĕin jèe wuquún zàà mó ní, zà céè-dè bĕè wuquún: Éséqò 24:8; Híibúqúù 9:19-20,10:22,12:22-24; Nòbà 8:6-7; Àzédya 52:15; Ézùdùà 36:25;kè 1 Pídè 1:2.

Sepóedé Bábòò se hwìè jéé dò kò mú bé wa ké nyoŭn ní poe jè cĕ jèe, à bédé bé à ké Kédèi-dèin-nà-nyò bĕ bé wa nyu níokpájè xwai dé hwìè kò-kò bĕ múe jè mú màin.

Ní kápá-kpá Ti zĕin-zĕin

Ti díé bĕ ní nyo bĕ bé wa qáin wa mìòun Kédèi-dèin-nà-nyò kee poe gbo bé wa ké se ní kápá fúà. Wa dá wa dǎ múà-bòò jè jáà po, ké wa dǎ waà nàmàŭn bĕò dyi táà, kee wa séè ní kápá mó ke. Ti díé bĕ ní wa fòin tee ké zō gáná dò zi hwè. Ké ti díé bĕ ní, nyo díé bĕ fòin tee ké wa niǎ méin dyieh hwè.

Jéé kee, ɔ jŭ ké nyo nì náa se mó bé ɔ ké ní kápá ní, níí, ɔ xwíníin mò wuqu dĭ-dĭ dò nì dé ní-kpá-kpá mú, ké ɔ see nyue mó. Ké ti díé bĕ ní, ɔ se mó bé ɔ ké dúun ku bé ɔ ké bó cóciò jè gboi kpō. Ké ti díé bĕ ní, nàmàŭn dò nì ɔ mú, ké ɔ séèè dyi táà ke gáná cá. Ké ti díé bĕ ní ɔ se mó bé ɔ kée mú wōin bó nyoŭn séin dyúa kà bé ɔ mò Kédèi-dèin-nà-nyò ke.

Nyo bé ɔ po jáà jéé cáa, ɔ jŭ Kédèi-dèin-nà-nyò, hwè ké ɔ kápá ní. ɔ se bédé bé ɔ ké ní kápá hwè bé ɔ ké Kédèi-dèin-nà-nyò jŭ. Kee wĕé kee, ɔ jŭ ké ɔ se mó bé ɔ ké ɔ nàmàŭn bĕò dyi táà gáná cá, bé ɔ ké Kédèi jè mú wōin ní, níí, ɔ séè Kédèi-dèin-nà-nyò ke.

? Dé m̄ béin nyo qáin ɔ mìòun Kédèi-dèin-nà-nyò, kee ɔ se ní kápá móe gbo cĕe ké?

De bá dyú ménéé bĕ ní-po jè dyíe

Cóciò mò nyo bĕ bé wa bédé hwidjĩ-tabá-tabá, ké dèè-wùdù dò nì bó wa kè Gèdèpòò púa ke. Ti bé nàmàŭn-nyò dò táà ɔ nàmàŭn bĕò dyi, ké ɔ kápá jáà-po-nyò bĕò kōe ní, níí, ní-kpá-kpá mò zàse-bò bó ɔ bì bó nyoŭn séin dyúa kà bé ɔ dǎ jáà po ke.

Ké xwĕ dyú-pèdè, bé Kédèi-dèin-nà-nyò bĕ nì cóciò múe wóqòin nyee jè nié? Dyúò mò hwidjĩ-tabá-còciò nyo dò. Dyú bé ɔ mò dyú-gbóó kee se nàmàŭn dyi táà jè dyí dyuò, ɔ

jèεε, Gèdèpòò mu ɔ jè dyi kpõùn tee bé ɔ ké búá, bé ɔ ké ɔ mò ɔ nòmò dyiin mɔɔ ɔ gbà bó Gèdèpòò dyúa keε dyi dyuò hwè.

Cóci díé bě poε jáà kà bé dyú-pèdè níɔ-po-po tèmèin nyoũn dyí kà bé dyúò mòă jáà-po-còciò nyo dò ke. Ɔ jũ ké dyúò dyi búá, ké ɔ dyi cóci poà ɔ níɔ keε niin tèmèin-dè bẽò dyi kpõ ní, níí, wa bédéε hwo niin dò ké wa paa, ké wa dáin “hwo bá ɔ gbo wóin jè dyíε.” Cóci díé bě dá, sepóεdè dyúò wóqóin dè cóciò mú, ké ɔ dǎ búá, ké wa dǎ ɔ cóciò tèmèin-dè bẽò tèmèin, ké ɔ dǎ wa dyi kpõ jèεε, ɔ mòă jáà-po-nyò ke. (Ɔ hwoin-dè mò Kíádè-còciò kè Đútiniin-còciò ɔ kè Íngànà-còciò). Cóci díé bě bé wa podyú bẽ níɔ keε poε jáà kà bé dyú bẽò bédé bé wa ké jáà-po-dèò jè dyi kpõ ke. Ɔ hwoin kà, Méfèdè-còci kíin-kíin bé gaa mò Jǒó Wésèdè keε nàin zǒò kà keε poε jáà kà bé kebì wa me po ma nyo dò níɔ bó ɔ dyú-tiin nyεε, ɔ bédé bé ɔ ké jáà po ke.

Nyo díé bě poε jáà kà bé sàa-mé-mé nyu ɔ dyúádòò dè Dèè-wùdù Sùàò mú dèkèε. Wa dábá ma dyú bẽ sàa, bé ɔ kèε nyoũn dyí tèmèin kà bé ɔ dǎ jáà-po-dèò jè dyi kpõ ke. Dyúò se bédé bé ɔ ké ma dyí búá hwè bé ɔ ké ma ɔ mò hwìdǐi-tabà-dèò xwíniin nyεε dyí dyuò.

Cóci bẽ ni zǒò kíin nyεε po ma dyú bẽ níɔ. Hipódétò céè ɔ bé bá àpósò bẽò kpede jè dyíε zǒ mòà A.D. 212 ke, ké ɔ dá wa bédé bé wa ké dyú bẽ níɔ po, ké ɔ jũ ké wa dyi dyí bíè mío ké wa se wùdùè béin ní, níí, waà wóqóin-nyò bẽò me wùdù wa bìi ke. Ówídǐjè céè zǒ mòà A.D. 248 mú kà bé àpósò bẽò po ma dyú bẽ níɔ ke. Ké Àgósiniin mòun céèè A.D. 400 mú kà bé cóci gánáò kpõ dyú bẽ níɔ po jè dyi sòin zǒò àpósò bẽò niin tiin, ké ɔ séèè wó dò kà bé nyo dò se dyú bẽ níɔ po jèò dyi kpõ ke.

Đé Àpósò-cèè-dèò múεε, ti díé bẽ ní àpósò bẽò po ma gbǒ-xwíniin-nyò gáná bẽ níɔ. (11:14; 16:15, 33). Ké à poε jáà kà bé wa po ma dyú bẽò níɔ dèkèε.

Cóci díé bẽ ní po dyú ménéé bẽ níɔ

(1) Đé Dèè-wùdù Đìèò múεε, jáà-po-nyò bẽ kpá ma níɔ ti bé wa dǎ wa hwìdǐi-tabà-dèò jè mú wóin nyε. Wa mò nyo bẽ bé wa dǎ jáà po, ké wa dǎ múà-bǒò jè dyi kpõ ke. Hwìè bẽ kǒ mú wa ké dyú-pèdè bẽ níɔ poεε dò se ni.

(2) Dyú bẽ níɔ-po-po seε nyoũn dyí tèmèin béin kà bé nyoò dǎ mé bó nàmàũn gbo, ké ɔ dǎ cí bó Gèdèpòò bìi ke.

(3) Đε bé dyú bẽ níɔ-po-po nyu pūεε mò, ɔ nyuε ké nyo kúqúú bẽ bé wa séè waà nàmàũn bẽò dyi táà keεε dyi dè cóciò mú, ké wa poèn hwìdǐi kà bé wa mò Kédèi-dèin-nà-nyò bẽ ke.

Cóci díé bĕ ní po dyú-pèdè ní, ke wa bédé xwai-nyuu-dè dò bó wa bì, ké wa dǎin “Dyú Gèdèpòò Xwádǎin-zàin-zàin.” Tia baqaa, dyúò wódòin-nyò bĕò zàin o Gèdèpòò xwádǎun, ké wa cĕe kà bé wa mu o gmèin, bé wa ké o Kédèi-dèin-nà-krèdè tèmèin nye. Dyúò mu cóciò mú nìin tee bé o ké búá, bé o ké nàmàun dyi táà jè kè hwìdǐi taba jè dyí dyuò hwè bé wa ké o ní po.

O jǔ ké m̄ dyi nyo bĕ bé wa sè dyúun, ké wa po wa ní ke Gèdèpòò-wùdù gbo wádǎun nìin, nìi, o se dyiin nòmò bé m̄ ké wa nìin ní-krá-krápò zùun zàin. Ke m̄ me cĕe wa gbo kà bé nyo dò se pòe béin o sèin ké o wóin dye o nàmàun bĕò mú, ké o bédé hwìdǐi-tabataba pòin kà nyoee hwè ke. Nyo bé o nì nàmàun mú cíeñ nyee, ní-krá-krá me bóo nyue bé o kée hwìdǐi pòin kà bé o mò Kédèi-dèin-nà-nyò ke.

Ti wa me po nyoŋn ní ke

? Ti jǐ xwĕ o me dú dyi hwè bé cóciò ké jǎa-po-nyò dĕ ní po ké?

Dé Dèè-wùdù Dìèò múee, wa po ma jǎa-po-nyò dĕ bĕ ní ti bé wa dyi ma Kédèi gbo nyènèè ke. Ní-krá-krá se ma kà nyoò nyu dè múin wó ke moò kà o nyu dè dyuòè kee jè dyí bá.

Cóci díé bĕ tèmèin nyo bĕò dè, bé wa ké búá dè Kédèi-dèin-nà-nà mú hwè bé wa ké wa ní po. Wa mó bé jǎa-po-nyò bĕò kée nyoŋn dyi tèmèin kà bé wa mò Kédèi-dèin-nà-nyò bĕ jéé ke. Wa mó bé wa ké nyo bĕò Kédèi-dèin-nà-fèè cíe dyé bó ti wè mú kíin hwè bé wa ké wa ní po, bé wa pàdǎ ní kò dǎ dè kòin.

Ní-krá-krá mòò dyi-tèmèin-dè kà bé nyoò dǎ gbo zǎin nye. Ke o se nyoò dǎ dè hwè dè zùun ní, wudu o cĕà ke moò dè o cĕà ke. O jèee, ti bé nyoò po jǎa nyènèè kee, o bédé bé o ké ní krá. O jǔ ké à dyi ti zǐen nì miò ní, nìi, o mu nìin pū kà nyoò séèò kà jǎa po kee. Ké o mu nìin pū kà nyoò zàse-bòò seò kà jǎa ke, ké o béin nyue bé o hwìdǐi-tabatabaò ké kpéi hwè.

Ní-krá-krá nyue ké nyo bédé Gèdèpòò jíájèò dèkè, sepóedé nyoò nyu Gèdèpòò wudu dè hwìdǐi-tabataba mú, hwè ké o kpáà ní bó nyoŋn séin dyúa kè. O jèee Gèdèpòò jíájèò nyue ké o ku dyi. O jǔ ké à dyi nyo dòè ti zǐin bó ní krá jè ní, nìi, à nì gbo-krá-krá bé o móà xwéee o bùdùen.

O jǔ ké nyo dò se múà-bòò jè múin wó, ké o see nyoŋn dyi tèmèin kà bé o dǎ gbo zǎin dyiin dè Gèdèpòò jíájèò múee ní, nìi, wa me bó o ní poe. Ke o jǔ ké o dyi dè bĕa nyu ní, nìi, wa me po o ní wàdǎ, bé o hwìdǐi-tabatabaò ní kò dǎ kpéi hwè.

Nyéné kò mú wa me po nyoŭn nío ke

? Dé pásòdòò me cē ɔ jũ ké ɔ dyi jǎà-po-nyòò nío poeń niĩn nyé?

Ti bé Jízè ɔboà ɔ ɔfín-nà-nyò bèò bé wa kéà Kùà Vènè nìà bóe nyuee, ɔ cēe ma wa gbo bé wa ké nyo bèò nío po "ɔé Ɓàò kè Dyú-gààò ɔ kè Zùù Hwèĩn-hwèĩnò" nyéné mú (Máfíò 28:19).

Bé wa ké ma nyo bèò nío po ɔé "Gèdèpòò bédé dú tǎò nyéné" múe xwíníń mò wa po ma wa nío ɔé waà kpé xwíqíi ɔkè. Jízè nyùin wuɔu mǎà *nyéné* kee kùà mú ti bé ɔ cēà kà bé ɔ dyiĩn ɔé ɔ ɔǎà nyéné mú ke (Jǒó 5:43).

Cóci ɔíé bē poe jǎà kà bé pásòdòò dyi nyoŭn nío poeń niĩn, ɔ me ɔá, "M' po m' nío ɔé Ɓàò kè Dyú-gààò ɔ kè Zùù Hwèĩn-hwèĩnò nyéné mú." Ké cóci ɔíé bē poe jǎà kà bé hwìè jéé kò mú wa béin nyoŭn nío poe ɔé Gèdèpòò bédé dú tǎò nyéné múe mò bé pásòdòò ké níĩn, "M' po m' nío ɔé Jízèè nyénéò mú."

Đé Dèè-wùdù Ììèò múe, à dyéé ké cóci-nyò ɔíé bē po nyoŭn bē nío ɔé wuɔu bē bé wa kò bó ɔ nyo kò mú Jízè ɔá ɔ ɔfín-nà-nyò bèò po ma kà nyoŭn nío kee gboe. Ɓó Pénékò-wèò ɔaɔaa, Píqè cēe ma jǎà-po-nyò bèò gbo, ké ɔ ɔá, "Bē me kpá nío ɔé Jízè Kédéi nyénéò mú" (Àpòsò 2:38). Póò po ma jǎà-po-nyò bē nì ma kà ɔé Éfésà-hwòdòò múe nío ɔé Jízèè nyénéò mú (Àpòsò 19:5). Píqè cēe ma jǎà-po-nyò bē nì ma ɔé Kòníqìà bíqí-taún wēe gbo bé wa ké "nío kpá ɔé Bounboò nyénéò mú" (Àpòsò 10:48). Póò poe jǎà kà bé jǎà-po-nyò bē nì ma kà ɔé Kóqèin-hwòdòò múe kpá ma nío ɔé Jízèè nyénéò mú ke (1 Kòdèíntíò 1:12-13).

Đé Àpòsò-cèè-ɔéò múe, nyoŭn nío-po-po ɔé Jízèè nyénéò mú, bé ɔ kè Jǒó niĩn nyo nío-po-po (kò jè cèèà ɔé Àpòsò-cèè-ɔéò mú kpa mènèin-sǒe) hwoin kà kee kò bó kà cóci tòò bē nyu nyoŭn nío poe kee gbo.

Sepóedé cóci-nyò bèò nyu ma ɔe bé Jízè cē ma wa gboe jèe, wa bédé bé wa ké ma nyoŭn nío po ɔé Jízèè nyénéò mú. Ti bé cóciò deà dyi ɔiee, ɔ fèin ma xwa bé pásòdòò ɔò ké ma nyoŭn nío po, bé ɔ ké níĩn, "M' po m' nío ɔé Jízèè nyénéò mú." Ti bé cóciò deà dyi ɔiee, Jízè hwìqíi-taba-tabá kpa ma ɔe ɔé nyo bèò gbo mìò. ɔ jũ ké nyo ɔò dyi ma Jízè hwìqíi taba ní, ní, ɔ mò ma Kédéi-ɔfín-nà-nyò.

Kee wéé kee, ti bé cóciò deà dyi ɔiee, nyo bèò po ma nyoŭn nío ɔé Gèdèpòò dú tǎò nyéné mú. Ti bé cóciò deà dyi ɔiee, nyo ɔíé bē nì ma bó ké wa cēe kà bé wa po ma Jízè jè jǎà, kee wa se ma jǎà-ɔé bē bá Gèdèpòò dyíe jè jǎà po ke. Àpòsò bèò tèmèin-ɔé ɔò kò nyéné mò Dáqési, bé wa béin zǒò dyè cèèè bó zǒ mǎà A.D. 70 kee cēe kà bé wa dyi nyoŭn nío po ní, wa me pòin ɔ kpòdó-dyùàò ɔé nío gbo kpa tǎ, ɔé Gèdèpòò bédé dú tǎò

dò-dòè nyéné mú, bé ɔ kée cēíh nì kà bé ɔ taba wa dò-dò hwìdǐí ke. Òe bé nyo díé bě céè bó zǔ màà A.D. 248 ke, mɔɔ hwè bé zǔò ké bó nyiniεe dá nyo-níɔ-po-kà jéé bé cóciò dyuò dyíεε mò bé wa ké Bǎò kè Dyú-gààò ɔ kè Zùù Hwèĩn-hwèĩnò nyéné dá (Hipódétò kè Ówídǐjèìn ɔ kè Tètúǐàùn) ke.

Fùà-fúá-dè nìà bó zǔè keε mò, cóci díé bě doìn Gèdèpòò bédé dú tǎò jè mú. Wa dá wa taba Jízè hwìdǐí, keε wa see jǎà po kà bé Jízè cē kpáún bó Bǎò kè Zùù Hwèĩn-hwèĩnò gbo ke. Wa po nyoũn níɔ dé Jízèè nyénéò mú, sepóedé wa poe jǎà kà bé Jízè-nyènèò mò Bǎò kè Dyú-gààò ɔ kè Zùù Hwèĩn-hwèĩnò nyéné, ké wa séín mò nyo dyúáqò ke. ɔ hwoìn-dè mò Dyúnátè Pènèkósòdò-còciò.

Zǔè keε, cóci pàqǎ bě bé wa po Gèdèpòò bédé dú tǎò jè jǎà keε po nyoũn níɔ, ké wa dá, “M̀ po m̀ níɔ dé Bǎò kè Dyú-gààò ɔ kè Zùù Hwèĩn-hwèĩnò nyéné mú.” Òé hwìè nìà ke múεε, wa tèmèìn nyoũn dyí kà bé wa taba Jízè hwìdǐí, hwè ké wa po Gèdèpòò dú tǎò jè jǎà ke.

Kà wa me nyu nyoũn níɔ poe ke

Nyo bě wa nìà níɔ poeń nyεε séín me nyàà dà dyúáqò dyi, bé nyo bě nìà bóεε ké wa dyé. ɔ jũ ké wa séín qǎ dyí poìn ní, níí, beqe-nyò bǔò béìn wédé wè beqeε bó míníti gběĩ-gběĩ xwíníín.

Níí, nyo dò béìn Máfíò 28:18-20 wuquún zàà.

Pósòdòò me wùdù nyo bǔò gbo, bé ɔ ké níín, “Nyo bě nìà zǔè níɔ kpáúh wēε qǎa cē kà bé wa qǎ waà nàmáũn bǔò dyi táà, ké wa qǎ Kédéi hwìdǐí taba ke. Kà bé níɔ-kpá-kpá màà Kédéi mé-méò kè ɔ gĩɔ-wódó-wódóò hwoìn-dè keε, jǎà-po-nyò bǔè qǎa cē kà bé níɔ-kpá-kpá mue nyuũn bé wa ké mé bó nàmáũn gbo, bé wa ké cí bó Gèdèpòò bìì ke. Wa qǎ fèè díè dò cíε gbo dè dyiìn dé Gèdèpòò wuqu nyu-nyu mú.”

Níí, pásòdòò me baà bó nyo bě kéà níɔ kpáa bìì. ɔ me dá: “Bounbo, à po m̀ zùò bó nì jíájè nyuàà bé nyo bǔè dyià pó-pó kè zùũn-fèè gǎ keε jè. À po m̀ zùò bé m̀ ké wa nàmáũn kpé xwáún buè keε jè. À baà bó wa bìì bé Zùù Hwèĩn-hwèĩnò ké wa múin dyiìn, bé ɔ ké wa to-qu-qu nyí bó ti séín. M̀ me nyue bé wa ké dyí-tèmèìn-dè jũ dé wa nyo bǔò gbo ɔ kè dé cóci-nyò bǔò gbo.”

Níí, nyo bě kéà níɔ kpáa me sí bó níò kō dé pásòdòò gbo dò-dò. Hwè bé pásòdòò ké wa dò níɔ po ní, ɔ me dá, “M̀ po m̀ níɔ dé Bǎò kè Dyú-gààò ɔ kè Zùù hwèĩn-hwèĩnò nyéné mú.”

ɔ jũ ké nyo bǔò qǎ níɔ kpáa hwo ní, níí, cóci-nyò bǔò me beqe wédé dò. ɔ qǎ ná niĩn, nyo dò me nyu baà-wùdù xwáún-xwáún dò.

Wuqu Mèněìn-sǎ bě bē wa po Cěé-dě̀ Dú ke

- (1) Jízèè dēín-nà-nyò bě̀ò po ma nyoũn nío ti bē ɔ̀ nì ma dà bóqó-kpàà kǒ ke.
- (2) Cócì-nyò bḕ nì zǎ̀ kǐín nyee po ma nyo bḕ nío dé̀ dà séín bḕ múà-bǎ̀ mu ma ke.
- (3) Nío-kpá-kpá m̀ Jízèè mé-mé̀ kè ɔ̀ dyóqóún-zà-zà̀ ɔ̀ kè ɔ̀ gĩɔ-wóqó-wóqóò hwɔ̀in-dē.
- (4) Nío-kpá-kpá m̀ mú-wǎ̀in-wǎ̀in kà bḕ m̀ dǎ pó, ké m̀ dǎ fèè d̀ì bédé dé̀ Kédéì mú ke.
- (5) Wa me bó ti zǐèn bó jǎ̀a-po-nyò̀ nío po jè ti bē ɔ̀ dǎ gbo zǐ̀ain nyee.
- (6) Nyo d̀ò me bóɔ hwìqǐ̀i poèn kà bē ɔ̀ m̀ Kédéì-dēín-nà-nyò̀, sepóedé ɔ̀ dǎ nío kpá jèe.
- (7) Cócìò me po nyoũn nío dé̀ Gèdèpó̀ò bédé dú tǎ̀ nyéné mú.

Hwè bē dē-cé-ti d̀ò ké bó dyí kɔee, dē-cé-nyò̀ me céè dē gbèì-gbèì wè bá “wuqu mèněìn-sǎ bḕ poà cěé-dě̀ dúee” d̀ò-d̀ò jè dyí (ɔ̀ xwíníín m̀ dē ɔ̀ muà céèin nyee ɔ̀ me céèè dú mèněìn-sǎ). Dè ɔ̀ céè-céèò múee, ɔ̀ me zain dē tíín-tíín bḕ wuquò kpàin hwòqòe kè dē nyue bē ɔ̀ dyià dē kpaa jè kǎin. Dè bē dē-cé-nyò̀ muà céèin nyee me m̀ dē bē ɔ̀ bēin nyo se dē-cé-cé̀ mú niie gbo kǎin zain nyee. Ké ɔ̀ me nyí dē ɔ̀ muà céèin nyee ɔ̀ dē-tè̀mèin-nyò̀ xwa.

Taún-kùà: Dē-cé-nyò̀ kè jǎ̀a-po-nyò̀ tǎ bḕ bē wa dǎ nío kpáa me dè dǎ, ké ɔ̀ me diè wa dyi dē waà nío-kpá-kpá̀ kpá dé wa gbo ke. ɔ̀ dǎ ná niin, ɔ̀ me céè dē wa mu ɔ̀ gbo cēin nyee bíqǐ̀i dyi.

Dè nìà ke me nì m̀ hwìqǐ̀i: dē-cé-nyò̀ me po cěé-dḕ d̀ò páún s̀òin dé̀ tè̀mèin-dḕ mú, bē ɔ̀ kée nyo bē se dē-cé-cé̀ mú niie tè̀mèin-kpà d̀ò-d̀ò tǎ nyu.

Cĕĕ-dĕ 11

Bounboò Ðii-dĕò

Ðe-cĕ-cĕò bĕò me nyí de wa céè kà bá “Wuqu mènĕin-sǒ bĕ poà cĕĕ-dĕ zìà dyie dúe” jè dyíe waà nàin-nyòò xwa.

Ðe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me diè de-cĕ-nyò bĕò díe bĕ dyi bĕ wa ké de wa dǎà céè bá “Wuqu mènĕin-sǒ bĕ poà cĕĕ-dĕò dúe” jè dyíe dyúáqò jè kōin zain.

Ðe-cĕ-nyò bĕò me tò taún-kǔà bĕ wa nyuà sòin dé cĕĕ-dĕ zìà dyie múe waà nàin-nyòò xwa.

Ɔ jǔ ké bĕ dyi bĕ nì kàà ? dyé ní, nìí, de-cĕ-cĕò nàin-nyòò me nyue bĕ de-cĕ-nyò bĕò ké dyi-diè-dĕò gǒ jǔ.

Cĕĕ-dĕò Da-zà-zà

Ðe-cĕ-cĕò nàin-nyòò me zain kōin kà Gèdèpòò nyu ma Éézùdùè-dyù bĕò gbǎà sòin dé Íjè-bòdòò kōe, mo Ɔ me gǎ de-cĕ-nyò bĕò qò bĕ Ɔ ké náa nyu. Ɔ dǎ ná nìin, de-cĕ-nyò bĕò qò-qò me cĕ de Ɔ mǔn wǒ múin bá nǒò jè dyí ke. Éséqò 11-12 cĕ Zĭin-kōin-hwòò jè.

Kà Bounboò Ðii-dĕò jè nyu gbo dèè ke

Zĭin-kōin-hwòò mò hwo bĕ Júù-nyò bĕò pa zǒò bó máaún-hwùdù kǒ mú bĕ Éézùdùè-nyò bĕò sàà dé Íjè-bòdòò kō ke. Wa se ma hwoò pa sepóedé Gèdèpòò gbǎà ma wa sòin dé Íjè-bòdòò kō jè dòn, ke wa pa ma hwoò, sepóedé Gèdèpòò bédé ma wa wìl kō, ké Ɔ dábá ma Íjè-nyò bĕò, ké Ɔ zi ma Éézùdùè-nyò bĕò nìin gbǒ bĕò dyíinjè. (Éséqò 12:27). Ɔ jèe, hwoò tò ma wìl bĕ Gèdèpòò bédé ma kà Ɔ nyo bĕò kōe jìl.

Ti bĕ Gèdèpòò dǎ ma Éézùdùè-nyò bĕò gbǎà sòin dé Íjè-bòdòò kōe, wa kpa ma Zĭin-kōin-hwòò pa-paò dyúa zǒ séin xwínín. Wéa baqaa, Gèdèpòò nyí ma wa xwai-nyuu-dĕ jéé qò bĕ Ɔ bá qii-dĕ jéé qò kè nyomoo jè dyí ke.

Xwai-nyuu-dèò tò pò-pó jii. Ɔ see xwííín mò bé Gèdèpòò ké ma nyo bě bé Ɔ gbǎà ma kà bó wéa baqaa nàmaǎn běò kōin zǐín, bé wa ké dyí sédèin bó Ɔ dyédèin nye. Kee Gèdèpòò pòin ma wa sòin dé gǐi-kǔà xwaún, ké Ɔ tèmèin ma Ɔ wìò wa dyí, ké nyúà-dè-nyòmòò mò de bě bé Gèdèpòò mó ma wa xwaa qò. De bě bé Gèdèpòò dá wa me nyu ma kà kee mò pò-pó bé Kédèi nyià nyoǎn wèe hwoin-dè. Éézùdùè-nyò báún-báún pa ma Zǐín-kōin-hwòò ní, kee wa se ma de mò ma Ɔ xwííín jéé kee dyí dyuò.

Zǐín-kōin-hwòò hwèin gbo bé Jízè kè Ɔ dèin-nà-nyò běò paà kee tíin nyee, Ɔ zain ma de mò Ɔ xwííín nyee jè wa gbo kōin. Ké Ɔ cèe ma cóci-nyò běò gbo bé wa ké de nià ke xwai nyu tee, ké Ɔ dá, “Bě me nyu de nià ke, bé Ɔ ké ní jè bě hwiqǐi dyà”(Đúú 22:15-20). Cóci díé bě dǎin hwo nià ke “Bounboò Đii-dèò”, “Kǒmìò,” mɔɔ “Dyúkawèdè,” mɔɔ “Máási.”

De bé Pòò cèà kee tèmèin à dyí kà bé à me gǎ kpede nià ke xwai nyueñ dyi tee bé Kédèi ké de dyi hwè ke (1 Kòdèintǐò 11:24-26).

Cóci-nyò běò bédé ma hwo díé bě kè dyí-poin-poin díé bě, ké à se bédé bé à ké wa Bounboò Đii-dèò niin hwoò dǎin. Ɔ hwoin kà, de Bábòò cèà, bé Ɔ dyi níin jáà-po-nyò bě ni zǒò kíin nyee “jaqain ma beqèè kpóí sò gbǒ qò zǒ mu gbǒ qò zǒ” kee, *beqèè kpóí jaqain-jaqainò* xwííín mò beqèèò di-di. (Àpòsò 2:46). Wa pòin ma dyí wé séin xwííín, ké wa qiin qiin ma de gbo dé waà bíqí-taà běò mú qò-qò. Cóci-nyò běò bédé ma “hwo qò bá mú qeβein” jè dyíee ní deké, ké Ɔ mòun kò bó hwo bá Bounboò Đii-dèò jè dyíee gbo (Júdè 12).

De mò Bunboò Đii-dèò Xwííín nye

De-cé-nyò qò me zà Jǒó 6:47-58 wuquún bé nyo tòò běò ké Ɔ gbo dũũ tò.

Jízè giniin ma nyo kúqúú běò dyi, ti bé Ɔ cèà kà bé Ɔ mò beqèè sàà dé dycún wè, ké wa kǒ bé wa kéà Ɔ fòò tà, bé wa kéà Ɔ nyomòò ná ke.

? Dé Jízè kpàin hwòqǒ kǒ jè Ɔ dyi ma kà wuqu bèa cèé?

Đé vòsì 51 múee, Jízè dá Ɔ ni ma Ɔ miòun tòñ bé bóqó-kpàà nyo bě ké fèè bédé. Ɔ ni ma Ɔ miòun sáa-zàin-zàin nyuà bé nyoǎn dyià buè-buè bédéee jè cèiñ. Ɔ pòin ma Ɔ sáa-zà-zàò dii-dè kè náá-dè dyí. Kà bé à mòà dii-dè bé à kéà fèè nià ke cíee, kà dyúáqòò, kǎà à me kpǒ sáa-zà-zà bé Kédèi nyu ma kà kee jè dyi, bé à ké sè-ná-sèè fèè bédé.

Ɖε-έ-nyò dò me zà Ɖúù 22:15-20 wuquún bé nyo tòò bẹ̀ò ké ɔ gbo dũũ tò.

Ti bé Jízè kè ɔ ɔ́ɛ́n-nà-nyò bẹ̀ò ɔ́à zĩn-kõin-hwò hwèin gbòò kee, ɔ cɛe ma wa gbo kà bé beɔeèò mò ɔ kpódó-dyùàò, ké wáinò mò ɔ nyomòò ke. Ɖ niè ma wa gbo cɛ́in jéé kà bé ɔ mu ma ɔ fèèò tòun bé wa ké pò-pò bédé jèe.

Hĩ́búduú 10:1-10 cɛe à nĩn gbo kà bé sáa-zà-zà bé nyo bẹ̀ò nyu ma kà dé Dèè-wùdù sùàò múe tò Kéɔéi nĩn sáa-zà-zà bé ɔ nyu ma kà kee jìie.

“Ɖé Bounboò Ɖii-dèò ɔi-ɔi múe, wa dyí à Kéɔéi kpódó-dyùàò, ké à kpõ, ké à ɔie. À nyue náa, sepóeɔé ɔ mò xwai-nyuu-dè bé ɔ sòin dé dycún, ké ɔ mò zũn-dè ke. Ké dyiin dé hwidĩi-tabataba mú ɔéè à kpõà Kéɔéi kpódó-dyùàò, ké à ɔià kè”

Tèmèin-dè bẹ́ bá Biè jè dyí bá Mèfèdè-còcìò dyí ke.

Beɔeèò kè Wáinò

? Ɖé kò jè Jízè nyùin ma kà beɔeèò kè wáin kùà mú bó Bounboò Ɖii-dèò jè ké?

Xwíníin kò jè Jízè nyùin ma kà beɔeèò kè wáin kùà mú bó Bounboò Ɖii-dèò jèeé béin dyè xwíníin báún-báún bẹ́ bédéé. Beɔeèò mò ma ɔii-dè kpa ɔe dò bó tia baɔa, kà ɔ nyuà niè dé bóqó pàɔã bẹ́ kò bó zèè ke. Beɔeèò se ɔii-dèè pá dyí dú dòn pũ, kee ɔ dú fèè pá dyí ɔekè, sepóeɔé ɔii-dè mò fèè. Tia baɔaa, wáin mò ɔe bé nyo bẹ̀ò ná ma miò bó ní wáun wè. Wáin tò hwo pa-pa jìi ɔekè.

Cóci ɔíé bẹ́ ná wáin ti bé wa ni Bounboò ɔii-dèò ɔieñ nye, kebi wa me se wáin ná fòò bó ti tòò bẹ́ xwíníin nye. Cóci ɔíé bẹ́ ná géɔéè-ni, sepóeɔé wa se mó bé wa ké kàmàà-dè dò ná jè. Ɖé Dèè-wùdù Ɖièò múe, wa ɔáin géɔéèò níò wáin, kebi ɔ me mòò ɔie mɔɔ ti séin bé wa nyue ke.

Cóci ɔíé bẹ́ ɔã gbo zĩin gáná cá, ké wa bédé ɔii-dè kè náá-dè káin-káin bẹ́ bó Bounboò Ɖii-dèò bi. À me màin nyo bẹ́ nyùàin ɔe kà kò dò bẹ́ kùà mú bó Bounboò Ɖii-dèò ɔi jèeé jè mú. Mòmóò-nyò bẹ̀ò mòun nyùin beɔeèò kè ní kùà mú, kee wa se Kéɔéi-ɔ́ɛ́n-nà-nyò bẹ̀è tèmèin-dè bá sáa-zà-zà bé Jízè nyu ma kà, bé ɔ kéà à nàmáun kõin zĩn nyee jè jãà po.

Ti ɔíé bẹ́ ní, dé bóqó kà kò dò bẹ́ kòeé, beɔeèò kè wáin se dé dyi hwo jèeé, wa nyùin ɔii-dè kè náá-dè kà kò dò bẹ́ kùà mú bé wa ké Bounboò Ɖii-dèò ɔi. Ɖ dyi ná niin, ní, cóci-nyò bẹ̀ò me baà, bé wa ké wa ɔi kè bé wa ké wa ná.

Ɔ se Kródó-dyùà Jééò kè Nyɔmɔɔ Jééò

Kíádè-còcìò kè Ótódò-còcì hɔɔà dé Dyódó-xwáqáún-wóqóin-naínò dyíεε ποε jáà kà bé beqεèò kè wáìnò mò ma Jízè miòùn niin kródó-dyùàò kè ɔ nyɔmɔɔ jéé cá κε. Ké cócì díé bĕ ποε jáà kà bé ɔ kródó-dyùàò kè ɔ nyɔmɔɔ nì dé beqεèò kè wáìnò mú jáà κε. Kεε cócì tòò bĕ bé wa se wa niin jáà-po-qèò dyi κρῶεε ποε jáà kà bé beqεèò kè wáìnò tò Kédéi kródó-dyùàò kè ɔ nyɔmɔɔ jìi pū, ké ɔ se wa jéé bĕò κε.

Ti bé Jízè nyí ma Zĩn-kōin-hwòò qii-qèò ɔ qeín-nà-nyò bĕò κεε, ɔ qá, “Ɖε nìà κε mò ní kródó-dyùàò . . . qε nìà κε mò ní nyɔmɔɔ.” Tia baqaa, Jízè nyànà ma bó wa gbo dyi ke dé ɔ nyɔũn-dyù-kròqò-dyùàò mú. Ɖ seè ma ɔ kródó-dyùàò kè ɔ nyɔmɔɔ sáa zàin ke. Ɖε Jízè nì ma kà wa gbo cĕiń nyεε xwíníin mò beqεèò kè wáìnò mò qε bĕ bé wa tò ma ɔ kródó-dyùàò kè ɔ nyɔmɔɔ jìi pū, κεε ɔ se wa jééò κε. Beqεè bé à qià κε kè wáìn bé à náà bó Bounboò qii-qèò qi-tiin nyεε, à με dyé wa kà bé wa mòð kà Kédéi kródó-dyùàò kè ɔ nyɔmɔɔ κε.

Sáa-zàin-krà dyúáqò bé Jízè nyu ma kà κεε qòùn kĕ mú qéε nyɔũn béin pó-pó dyéε. Ɖ méin ma dyúáqò. Sepóεqé Bounboò Ɖii-qèò qi-qi mò Gèqèpòò biè-biè kè mé-mé bé Jízè nyùin ma kà dyúáqò κεε hwiqĩi-tabá-tabá jéεε, ɔ se xwa fĕin bé beqεèò kè wáìnò ké ɔ kródó-dyùà kè ɔ nyɔmɔɔ jééò jũ κε.

Sepóεqé Kíádè-còcìò ποε jáà kà bé cócìò bédé κπέ bé wa ké Kédéi kródó-dyùà kè ɔ nyɔmɔɔ jééò nyɔũn nyí jéεε, wa pàqă ποε jáà kà bé cócìò mò nyo bédé nyo bĕ mu póùn wĕε κπέ kōin nyε. Wa poèn hwiqĩi kà ɔ jũ ké sáa-zà-nyòò dyi nyo qò Bounboò Ɖii-qèò bùqùin ní, níí, nyoò se póε béin nyε. Ké nyo báún-báún ποε jáà kà nyo bé ɔ qi Bounboò Ɖii-qèò κεε qă pó κε.

Kà Bounboò qii-qèò jè nyu niè jéé κεε mò à Gèqèpòò biè-bièò wáká qò, bé ɔ tò Kédéi mé-méò jìi bó à bìi, ké dé ɔ qi-qi múεε, Gèqèpòò tēmèin ɔ jĩájèò nyoò dyí dyiin dé ɔ hwiqĩi-tabá-tabáò mú κε. Ɖ mò bó nyo bĕ bé wa qă pó κεε bìi, ké nyo qèè pó-pó se Bounboò qii-qèò qi jè dyí bá.

? Ɖé kĕ jè à με bśàà hwiqĩi ποèn kà bé Jízè nì ma ɔ kródó-dyùà kè ɔ nyɔmɔɔ jééò jè cĕiń nyεε ké?

? Kà bé Bounboò Ɖii-qèò mòà Kédéi kródó-dyùàò kè ɔ nyɔmɔɔ κεε, níí, qé kĕ jè ɔ seà nyo póèn béin nyé?

Ɔ mò Hwiè kǎ mú bé Gèdèpòò tèmèìn Ɔ Jíájèò nyoũn dyí ke

À dǎìn Bounboò Ìii-dèò hwiè kǎ mú bé Gèdèpòò tèmèìn Ɔ jíájèò nyoũn dyí ke. Gèdèpòò dǎa nyu bé Ɔ ké hwiè kǎ mú nyo béìn Ɔ jíájèò dyéèn nyee jũ, Ɔ jũ ké à dyie nyu dé hwiǎi-taba-taba mú, ké à dyie jǎà po kà bé Kédèi mé ma bó à bìie ní. Kédèi-dèin-nà-nyòò me nyu Gèdèpòò wuǎu dyiìn de bǎ céèà bá Bounboò Ìii-dèò ɔi jè dyie nyu-nyu mú. Kédèi-dèin-nà-nyòò dò ní dá bé Ɔ ké hwiè kǎ mú nyo béìn kà Gèdèpòò jíájèò dyéèn nyee bó.

“Dyiìn dé Gèdèpòò jíájèò múee, déè Zùù Hwèin-hwèinò wùdù nyoũn-dyùè zùùò gbo bá de bǎ mò zùũn-dè bǎ kee jè dyí”

Wèdé kè Kùbétò, *Tèmèìn-dè bá Kédèi dyie Da-zà-zà.*

Ɔ jũ ké nyo dò dyi Bounboò Ìii-dèò ɔi, ké Ɔ see dée hwiǎi-taba-taba mú nyiìn ní, níí, Gèdèpòò se Ɔ mana kǎ poe béìn.

Ɔ jũ ké nyo dò dyi Ìii-dèò ɔi, ké Ɔ se xwíníín kǎ jè Ɔ ɔià kee de dá ní, níí, Ɔ mu zaa-dúún-wáǎá-wáǎá Ɔ miòùn kǎ dyàùn. (1 Kòdèintǎò 11:27-29).

Kà bé ní-krá-krá seà nyo dò pòèn béìn nyee, kà dyúáǎòò, kǎà Bounboò Ìii-dèò ɔi-ɔi se nyo dò pòèn béìn, kà bé nàmàũn dyi-táà-táà kè hwiǎi-taba-taba béàìn nyo pòèn nye. Bounboò Ìii-dèò ɔi-ɔi mò wuǎu-nyu-nyu kè nì hwiǎi-taba-dèò jè mú-wóìn-wóìn. Kédèi-dèin-nà-nyòò dò se Ɔ Kédèi dèin nà jèò bóí poe béìn, sepóedé Ɔ se Bounboò Ìii-dèò ɔi jèe.

? Ɔ nòmò dyiín bé Kédèi-dèin-nà-nyòò ké Bounboò Ìii-dèò ɔi? Nì gǎ-jũ-wùdùò me bó “indye” мωω “gbào.” Jũe pũ, kee ì me zàìn jè kǎìn.

Kà nyo ké Ìii-dèò ɔie nyu ke

Àpòsò Pòò zàìn ma Kódèin-nyòò bǎò hwiè séǎèin dyíò da, ti bé wa nì ma Bounboò Ìii-dèò nyoũn nyíeñ dé hwiè se jǎà kee mú ke. Hwiè bé Ɔ cǎ ma wa gbo bé wa ké kraa déè à mòùn dǎà zǎè dyí kè.

Ɖe-cǎ-nyòò dò me zà 1 Kòdèintǎò 11:20-34 wuǎuín, bé nyo tòò bǎò ké Ɔ gbo dǎũ tò.

? Ɖé mò de se dyí séǎèin bé Kódèin-nyòò bǎò nì ma kà nyueñ nyé?

Wa dyà ma wa miòùn niìn ɔii-dè bǎ, ké wa nyue Bounboò Ìii-dèò mú. Tia baǎaa, nyo dò-dò séin ɔi ma Ɔ niìn ɔii-dèò, ké Ɔ ní nyí dò nyo dò. Wa ní fòìn ma wa mǎè dò, Ɔ jũ ké

wa dyi dji-dèò dje mó ní. Nyo díé bĕ dji ma dji-dè vò-vò cá, ké mó sè nyo díé bĕ xwínín. Ké nyo díé bĕ ná ma mìò, ké náá-dèò ma nyu wa.

? Hwièò nyé jéé bĕ Póò zàin ma kà wa da ké?

Póò cĕe ma wa gbo kà bĕ wa se bédé bĕ wa ké Bounboò Ìii-dèò dji-dè bĕ bĕ wa pĩ kee mú nyue. Cócì bĕò bédé ma hwo bĕ kè dyí-pòin-pòin tòò bĕ, ké wa pĩ ma de bó ti bĕa baqa, kee wa pa ma hwo bĕa bó ti kò-kò bĕ xwínín. Póò cĕe ma nyo bĕò gbo bĕ wa ké wa mĕè bĕò fòin hwè bĕ wa ké Bounboò dji-dèò dji.

Póò gmò ma kà Jízè nyu ma Ìii-dèò nabaà bó cócì-nyò bĕò bìiee dya. Jízè nyí ma wa beqĕèò kíín, hwè ké ɔ nyí ma wa wáinò, kà dyúádòò, kǎà ɔ nì ma de mò Ìii-dèò xwínín nyee jè wa gbo kòin zàin. ɔ mu dyiin nòmòùn bĕ nyo dò ké Bounboò kpódó-dyùàò kè ɔ nyoɔwò jè múin wǎ nòmò dyiin, bĕ ɔ ké de mò Ìii-dèò xwínín nyee dyí dyuò hwè bĕ ɔ kée dji.

Póò dá nyòò me gmòin ɔ mìòùn múin hwè bĕ ɔ ké Bounboò Ìii-dèò dji, bĕ ɔ ní kǒ dà Ìii-dèò “dji pídyi.” ɔ jèee, nyo díé bĕ poèn hwìqǐi kà bĕ hwè bĕ ò ké Bounboò Ìii-dèò dje, ò me dyuòè dyí jéé kà bĕ ò nì fèè bĕ ɔ de Gèdèpóò hwìqǐiee cíeñ dé de séin mú ke. Kee ɔ se de bĕ vósìò nìà tèmèin nyee. De bĕ Póò nì ma kà cĕiín nyee mò kà nyo ké Bounboò Ìii-dèò dje nyu ke. ɔ jǔ ké nyo dò dyie dji dyédéi-nyu-kà kè se Gèdèpóò dyi-fèin-kà ní, nìí, ɔ mu zaa-dúún-wáqá-wáqá ɔ mìòùn kǒ dyàùn wĕ.

ɔ mu dyiin nòmòùn bĕ cócì-nyò bĕò ké dyí pòin, bĕ wa ké baà hwè bĕ wa ké Bounboò Ìii-dèò dji. Wa béin nyo dò-dò bĕ ti nyie bĕ wa ké Ìii-dèò wáká dò-dò bĕò jè baà bó tia baqa. Wa séin béin dyí poèn bĕ wa ké wédé dò beqe ti wa mós beqee dyiee deké. Wa me nabaà Ìii-dèò dé gìqǐi mú, ɔ kè dé hwiè sédèin dyiee mú. Ti nìà ke se ti bĕ nyo dò ké wùdùen nì zoo, mɔɔ ɔ ké múaũn kpá, bĕ ɔ ké dyí dyi wáin nì ke. ɔ mò ti bĕ nyo séin ké sáa-zà-zà bĕ Jízè nyu ma kà, bĕ à kèà pò-pò bédéee jè hwìqǐi nàin nyee.

Nyo bĕ bédé bĕ wa ké Bounboò Ìii-dèò dji ke

? Nyé wa me nyí Bounboò Ìii-dèò ké?

Jízè zàin ma xwai-nyuu-dè nìà ke ɔ deín-nà-nyò bĕò xwáqáún, ké ɔ cĕe ma wa gbo bĕ wa séin ké dyí pòin, bĕ wa kée nyu. ɔ jèee, à dyuòè dyí kà bĕ ɔ mò bó Kédéi-deín-nà-nyò bĕ bìi ke. Wa se kǒ bĕ wa ké nyo bĕ ɔ bédé hwìqǐi-taba-dè kà kò dò kee Bounboò Ìii-dèò nyí. Nyo bĕ ɔ biè gèdèpóò kà kò dò bĕee, ɔ nì zùò gbà bièen. Nyo nì náa se zùò gbà bĕ bièè béin hwè bĕ ɔ ké Kédéi biè deké (1 Kòdèintǐò 10:20-21).

Nyo mò nyo bĕ ɔ cí dé nàmàũn mú bó nyoũn séin dyédé waí, ké ɔ sèè ɔ nàmàũnò dyi táà keee, wa me bó ɔ Bounboò Ìii-dèò nyie. À dyi dji-dèò djiin, nìí, à dǎa gbo wǎin kà bĕ

ɔ kɛ dɛ gɪdʒi mʊ kɛ. Hwɪɛ bɛ bɛ ɔ zàin ma kà nyo bɛð daa mò bó nyo bɛ nɪà dʒi-dɛ̀dɛ̀ dʒiɛ́n nyɛɛ jɛ, kɛ nàin-nyòò bédé bɛ ɔ kɛ ma nyo bɛð nàin. Cócì-nyò bɛð bédé bɛ wa kɛ pásòdɔ̀dɔ̀ hwòdɔ̀ kɔ̀ dè, sepóedé ɔ̀ mò wa kpé bɛ ɔ̀ kɛ Bounboò dʒi-dɛ̀dɛ̀ jɛ nabaà nòmò dyiin bó wa biì.

Gmò náún-po-wùdù bɛ Pòò tòà dɛ̀ 1 Kòdɛ́intìò 11:27-34 múɛɛ dya dɛ.

Pòò dɛ̀ hwɪɛ bɛ bɛ ɔ̀ zàin ma kà nyo bɛð daa kpa dɛ̀ mìò dɛ̀ Kédɛ̀i kpódó-dyùàò kè ɔ̀ nyòmòò jɛ mʊ. ɔ̀ dɛ̀ ɔ̀ jũ kɛ nyo dò dyi ma dʒi-dɛ̀dɛ̀ dʒi dyédɛ̀i-nyu-kà ní, zaa mu ma ɔ̀ kpɔ̀ùn wɛ. Zaa dɛ̀ ma wa báún-báún kpɔ̀ mìò, kɛ wa dɛ̀ ma wɛ, kɛ dʒí bɛ̀ m̀d̀ùn dɛ̀ ma mé. Pòò dɛ̀ ɔ̀ jũ kɛ wa dyi ma wa mìòùn múin gmòin nòmò dyiin ní, nìí, wa mu ma Gèdèpòò zaa-wɔ̀-po-poò xwaún buèin. Pòò dɛ̀ ɔ̀ bédé dɛ̀ dʒí bɛ̀ bɛ ɔ̀ kɛɛ ma wa gbo cɛ̀ dɛ̀ bó ti d̀òè baɔa.

ɔ̀ nòmò dyiin bɛ nyo kɛ Bounboò dʒi-dɛ̀dɛ̀ nabaà dɛ̀ hwɪɛ sɛ́dɛ̀in dyíɛɛ mʊ. ɔ̀ se bó dɛ̀ gbà bɛ̀ dyià nyo bɛ̀ seɛ dʒi nòmò dyiin nyɛ kɔ̀ɛɛ jɛ̀ d̀ò̀ùn kɛɛ ɔ̀ mò bó mana bɛ̀ bɛ̀ Gèdèpòò dɛ̀à gbo po bó à biìɛɛ dyé jɛ̀ dɛ̀kè.

Dɛ̀ kpɔ̀ ma Pòò hwòdɔ̀ mìò kɛɛ mò bɛ̀ nàin-nyò bɛ̀ nɪà dɛ̀ c̀c̀c̀ìò múɛɛ kɛɛ nyu bɛ̀ nyo bɛ̀ð kɛ̀ tɛ̀m̀èin-dɛ̀ bɛ̀ bɛ ɔ̀ zàin ma kà wa da bá Bounboò Dii-dɛ̀dɛ̀ dʒi jɛ̀ dyíɛɛ kídʒí sí. Cócì-nyò bɛ̀ð muɛ mʊ dɛ̀bèin bɛ̀ waà pásòdɔ̀dɔ̀ kɛ̀ wa gbo kpá bɛ̀ wa kɛ̀ Bounboò Dii-dɛ̀dɛ̀ nabaà dyuò nòmò dyiin, sepóedé dʒi-dɛ̀dɛ̀ jɛ̀ kpa dɛ̀ mìò.

Kɛ̀ pásòdɔ̀dɔ̀ m̀d̀ùn mɛ̀ ma mʊ dɛ̀kè, sepóedé ɔ̀ se bédé bɛ ɔ̀ kɛ̀ Bounboò Dii-dɛ̀dɛ̀ nyo bɛ ɔ̀ bédé hwìdʒi-taba-dɛ̀ kà kò d̀òè mɔɔ nyo bɛ ɔ̀ cí dɛ̀ gmòin-gmò-nàmàùn múɛɛ nyí kɛ.

ɔ̀ jɛɛɛ, pásòdɔ̀dɔ̀ mɔɔ nyo bɛ̀ pásòdɔ̀dɔ̀ mu gã̀ùn wɛɛɛ mò nyo bédé kpé bɛ ɔ̀ kɛ̀ Bunboò Dii-dɛ̀dɛ̀ nabaà. Pòòdɔ̀dɔ̀ bèin nyo tòò bɛ̀ dyi dièè bɛ̀ wa kɛ ɔ̀ gbo kpá bó dʒi-dɛ̀dɛ̀ nabaà-tiìn. ɔ̀ jũ kɛ̀ pásòdɔ̀dɔ̀ se múin gã̀ ní, nìí, ɔ̀ bèin nyo dò gã̀a bɛ̀ nyòò kɛ̀ nyo bɛ̀ð Dii-dɛ̀dɛ̀ nyí.

Kà wa ké Bounboò Ðii-dèò páún ποε nyue

Nyo bĕò dyí-pòin-pòin: Nyo bĕ kéà Bounboò ðii-dèò gein nyue bédé bé wa ké dyí pòin dé hwiè jéé dò mú. Ɔ jũ ké wa dyie nyu bó cóci-nyu-tiĩn ní, nií, nàin-nyò bĕò bédé bé wa ké nyo jéé bĕ kéà Ðii-dèò ðiee dyí dyuò.

Bábò wuquún-zà-zà: Hwè bé wa ké Bounboò Ðii-dèò gein nyue wa me zà Bábò wuquún. Wa me zain ðe xwáún-xwáún wè kōin bá ðe wa zàà wuquún wĕe jè dyí. Bábò dè bĕ wa kéà wuquún zàa hwòin kà, Máfíò 26:26-30,; Maa 15:22-28,; Ðúú 22:14-20,; Jǒó 10:11-18,; Jǒó 19:1-6,; Jǒó 19:16-19,; Jǒó 20:26-29, 1 Kòdĕíntǐò 11:23-26, Híibúqúú 10:11-17, Híibúqúú 9:24-28, Híibúqúú 4:12-16, Wèðĕbèdĕsǐò 1:12-18, Àzédya 53:1-5, mooÀzédya 53:6-12.

Baà-baà: Nyo dò me baà. Baà-wùdùò kè Ɔ nyo nià ke me hwòin: “Bounbo, à po m̄ zùo bó pò-pò bé m̄ nyià nyo dyiin dé sáa-zà-zà bé Jízè nyu ma kà ke múee jè. À po m̄ zùo bó jíájè bé m̄ nyuà à dyí bó pídyiee jè. Kà bé à ðǎ dyí pòin bé à ké Bounboò Ðii-dèò ðiee, à dèè hwòdǒ kǒ kà bé m̄ mu à zùũn-fèè nyiĩn nyue. À ðǎa nyoũn dyí tēmèin kà bé à mò jáà-po-nyò bĕee, à kpõin gbo ke. À ni ni jíájèò zũn, bé Ɔ kée nyu bé à ké fèè bé Ɔ dè m̄ hwiðĩiee cí wé séin xwíniĩn.”

Beðĕèò gein-gein: Pásòdǒò béin beðĕèò gein moo Ɔ béin nyo bĕ gāa bé wa kée gein. Ɔ me dá, “Beðĕè nià ke tò Kéðĕi kǒdǒ-dyùà bé Ɔ tòà, bé à kéà póee jii.” Nyoũn séin me ni gidiĩ, bé wa ké páún ni nòmò dyiin bó Bounboò Ðii-dèò ði-tiĩn. Ðé cóci díé bĕ múee, pásòdǒò muie nyo bĕò gbo cĕin bé wa ké beðĕèò dyi kpõ dò-dò tee, bé nyo séin kée dyée hwo, hwè bé wa ké mú jĩin bé wa kée ði. Ké dé cóci tòò bĕ múee, kpeðe wa bédé déee mò, nyo bĕò ni beðĕèò ðieĩ, ké wa niè wa nyiĩ.

Baà-baà: Pásòdǒò moo nyo bé Ɔ mu gāun wĕe me nyu baà-wùdùò xwáún-xwáún dò, bé Ɔ ké Gèdèpòò zùo po bó Ɔ jíájèò jè.

Wáinò gein-gein: Pásòdǒò me dá, “Wáin nià ke tò Jízèè nyomoo bé Ɔ tòà, bé à kéà póee jii.” Cóci díé bĕ gein nyo bĕò kópò múin dò-dò. Ké cóci díé bĕ zĩàin kópò dyúádò dyí. Ké dé cóci díé bĕ múee, wa súbeðĕèò dé wáinò gbo. Ðe mò ðe kpa ðĕò kee mò, wa me nyue dé hwiè séðĕin dyiò mú, dé kpéin-dyé-dyé kè gidiĩ mú.

Baà-baà: Pásòdǒò moo nyo bé Ɔ mu gāun wĕe me nyu baà-wùdùò xwáún-xwáún dò, bé Ɔ ké Gèdèpòò zùo po bó Ɔ jíájèò jè.

Wéðĕ: Nyo séin bĕò me beðe wéðĕ dò.

Wuɖu Mèněìn-sǎ bě bé wa Po Cěé-dèò Dú ke

- (1) Bounboò Ɖii-dèò ɖi jè sòìn ɖé Júù-nyò běò gbo bá waà Zììn-kōìn-hwòò pa jè dyí.
- (2) Zììn-kōìn-hwòò tò ma sáa-zà-zà bé Kédéì nyu ma kà kee jìì.
- (3) Bèɖeèò kè wáìnò tò Jízèè kprodó-dyùàò kè ɔ nyɔmòò jìì.
- (4) Bounboò Ɖii-dèò ɖi-ɖi se nyɔ dò pòèn bèìn gáná cá.
- (5) Bounboò Ɖii-dèò ɖi-ɖi nyue ké Gèdèpóò tèmèìn ɔ jíájèò nyɔũn dyí, ɔ jũ ké ìn dyie hwìɖíí taba kà bé Kédéì mé ma bó ìn bìie ní.
- (6) Wa se bédé bé wa ké Bounboò Ɖii-dèò nyɔ bé ɔ nyu gmòìn-gmò-nàmàũn kánáá pū kee kè nyɔ bé ɔ bédé hwìɖíí-taba-ɖè kà kò dòee nyí.
- (7) Ɖ mò pásòɖòò kpé bé ɔ ké ɔ nyɔ běò Bounboò Ɖii-dèò jè tèmèìn nòmò dyíìn.

Hwè bé ɖe-cě-tì dò ké bó dyí kɔee, ɖe-cě-nyòò me céè ɖe gbèì-gbèì wè bá “wuɖu mèněìn-sǎ bě poà cěé-dèò dúee” dò-dò jè dyí (ɔ xwíníín mò ɖe ɔ muà céèìn nyee ɔ me céèè dú mèněìn-sǎ). Ɖé ɔ céè-céèò múee, ɔ me zàìn ɖe tíín-tíín bé wuɖuò kpàìn hwòdɔe kè ɖe nyue bé ɔ dyià ɖe kraa jè kōìn. Ɖe bé ɖe-cě-nyòò muà céèìn nyee me mò ɖe bé ɔ bèìn nyɔ se ɖe-cě-cěò mú niie gbo kōìn zàìn nyɔ. Ké ɔ me nyí ɖe ɔ muà céèìn nyee ɔ ɖe-tèmèìn-nyòò xwa.

Ɖe-cě-nyòò me diè jǎà-po-nyò tǎ dyi bá ɖe mò Bounboò Ɖii-dèò xwíníín nyee jè dyí, ké ɔ ɖǎ ná niìn, ɔ me céè ɖe wa mu ɔ gbo cēìn nyee bíɖíí.

Ɖe nià ke me ìn hwìɖíí: ɖe-cě-nyòò me po cěé-dèò dò páún sòìn ɖé tèmèìn-dèò mú, bé ɔ kée nyɔ bé se ɖe-cě-cěò mú niie tèmèìn-kpà dò-dò tǎ nyu.

Céé-dè 12

Cóci-nyò Kpeḍe-zà-zà

Ḍe-cé-nyò bĕò me nyí ḍe wa céè kà bá “Wuḍu mènĕin-só bĕ poà céé-dè zìà dyie dúe” jè dyíe waà nàin-nyòò xwa.

Ḍe-cé-céò nàin-nyòò me diè ḍe-cé-nyò bĕò díé bĕ dyi bé wa ké ḍe wa ḍǎà céè bá “Wuḍu mènĕin-só bĕ poà céé-dè dúe” jè dyíe dyúáḍò jè kōin zàin.

Ḍe-cé-nyò bĕò me tò taún-kùà bé wa nyuà sòin dé céé-dè zìà dyie múe waà nàin-nyòò xwa.

Ḑ jũ ké bĕ dyi bĕ ñi kàà ? dyé ní, nīí, ḍe-cé-céò nàin-nyòò me nyue bé ḍe-cé-nyò bĕò ké dyi-diè-dèò ḡ jũ.

Ḍe mò Cócìò Xwíníín nyε

Hwè bé à ké cóci-nyò kpeḍe zà jè cĕε, à me kpa ḍe mò cóciò xwíníín, bé à bédéà dé céé-dè bĕ nìà dé dyíe ḍò múe kōin ḍe:

Cócìò mò jǎà-po-nyò bĕ bé wa pòin dyí, ké wa mò gbǒ-xwíníín-nyò dyúáḍò, ké wa bédé hwìḍíi-taba-dè dyúáḍòò, ké wa nyue ké nyo bĕ bé wa táà waà nàmǎñ bĕò dyie wó múà-bòò, ké wa biè Gèḍèpóò ke. Wa mò nyo bĕ bé wa kpa níò, ké wa ḍi Bounboò Ḍii-dèò, ké wa kḗin gbo, ké wa dyà nyo tòò bĕ Kédéi gbo, ké wa nyu kùà bé Kédéi kḗóó-dyùàò bédé bé ḥ ké nyue, ké wa hwḥ gbo dyiin dé nyíi-dè bĕ bé Zùù Hwĕin-hwĕinò nyíà nyue mú ke. Wa mò nyo bĕ bé wa nyu Gèḍèpóò wuḍu dyiin dé waà tèmèin-dè bĕò mú, dyiin dé Gèḍèpóò jíájèò kè nyíi-dè bĕ bé Zùùò nyíà nyuñ wĕε mú ke.

Kàñn wĕε, à ñǎ ḍe mò cóci-nyò kpeḍe zà-zà keε xwíníín mú zàñn dyieñ.

Ɖe mò Cócì-nyò Kpeḍe-zà-zà Xwíníín nye

Cócì-nyò kpeḍe-zà-zà mòò cócì-nyòò náún-po-po kà bé ɔ nyu ɖe gbà ke, bé cócì-nyò tòò běò ní kǒ ḍà ɔ niin kpeḍeò kíḍíí sí ke. Ké wa bédé bé wa ké nyoḍ ɖe ḍyà ɔ jǔ ké ɔ ḍǎ ɔ nàmàũn dyi táà ní.

Kà à mu cěé-ḍè nìà ke ḍyúa kpauń niin nye, à mu Báḅòò ḍè bě bé wa taba gǔ-jǔ-wùḍù nìà ke bá ɓo ḍeín nye dyèin.

? Gmò ɖe mò cócìò xwíníín nye kè ɖe mò cócì-nyò kpeḍe zà-zà xwíníín nye dya. Po ɖe bé cócìò jǔ kee jè hwòḍḍ gbo bé m ké xwíníín kǒ jè ɔ séḍéin dýí bé wa kéà cócì-nyò kpeḍe zà kee jè kǒin zain.

Xwíníín kǒ jè ɔ Nòmò Dyíin bé wa kéà Cócì-nyò Kpeḍe zà ke

Ɖé mu kpáun ɔ jǔ ké cócì-nyò ḍò dyi nàmàũn gbo ɖe kóin, kee ɔ dyi cócìò ɖe bě mú pá dýí ḍúe nì ke kánáá pū ní ké? Ké ɔ jǔ ké cócì-nyò ḍò se cócìò tèmèin-ḍè jéé běò dyi kpǒ, ké ɔ dyi nyo běò tèmèin-ḍè kà kò ḍò bě tèmèin nì ní ḍéé? Ké ɔ jǔ ké cócì-nyò ḍò dyi ɔ mǔè ḍò ɖe gbà bǔ nyu, ké ɔ see gbo wǒin mó kà bé ɔ ḍǎ ɖe gbà nyue ní ḍé?

Jízè cěe ma cócì ḍíé bě bé wa se ma waà nyo běò kpeḍe zàũn niie gbo kà bé ɖe wa nì ma kà nyueń nye se ma dýí séḍéin nye. Cócì nìà ḍé Pógomà-hwòḍḍò múe bédé ma nyo bě bé wa nì ma nyo běò tèmèin-ḍè bě se jáà kee tèmèin, ké Bounḅòò mó bé ɔ ké ma bó wa zà ke (Wèḍèbèḍésìò 2:14-16). Cócì nìà ḍé Tádátádyà-hwòḍḍò múe bédé ma màa ḍò bé Jízè ḍáin Jésébè, bé ɔ cá ma nyo běò bé wa dyi ma gbàḍàun po, ké wa dyi ma kǔun-kpò bě biè ke. Ɖ jèe, Jízè zàin ma wàa ɖe gbà běò wa da. (Wèḍèbèḍésìò 2:20).

Báḅòò cěe à niin gbo kà bé tíe-kpò kè ce se gbo kpǒin béin nye, kà ḍyúáḍòò kǎà gbo-kpǒin-kpǒin ḍò se bó nyo bě biè Kédéi ke kè nyo bě biè kǔun-kpòe púa nìe béin nye (2 Kòḍéintǔò 6:16-17).

Dà nìà kee, à mu bó xwíníín hĩinye kǒ jè ɔ nòmò dyíin bé wa kéà cócì-nyò kpeḍe zàa dya gmòun. Ké kà bé à mu cěé-ḍèò mú muéń niin nye, à mu Báḅòò dà bě bé wa cě xwíníín hĩinye bě nìà ke jèe dyà gmòun. Kee bó kǎun wěe, à mu wa dú pouń pū, bé wa cě-cě ké xwa fèin jè.

Ɖ nòmò dyíin bé wa ké cócì-nyò kpeḍe zà (1) sepóedé gbo-kpǒin-kpǒin bédé bé ɔ ké bó cócì-nyò běò púa nì. Ɖe bé cócì-nyò běò gbo-kpǒin-kpǒinò taba ko kǒin nye mò tèmèin-ḍè sòin ḍé Báḅòò múe dyi-kpǒ-kpǒ kè Zũn-fèè cí-cí. Cócìò xwíníín mú zà-zàò tèmèin

nyo dyí kà bé ɔ kpa ɔ kpa ɔ bé cɔ́cì-nyò bɛ̀ò ké gbo kpɔ̀ìn dé zùũn wě. Ɔ xwíniín mò wa bédé bé wa kè Gèdèpòò ké gbo kpɔ̀ìn, bé Gèdèpòò ké ɔ jíájèò wa dyí tèmèìn. Ɔ jũ ké nyo dò dyi ɔ zùũn-fèèò xwáqáún sè ní, níí, gbo-kpɔ̀ìn-kpɔ̀ìn dò se bó ɔ kè Kédéi-déin-nà-nyò bɛ̀ò púa niè béin. Ɔ jũ ké cɔ́cì-nyò dò dyi nóò bé ɔ ké jáàò dyi kpɔ̀, mɔɔ bé ɔ ké nàmàũn dyi táà, mɔɔ bé ɔ ké ɔ gbà bé ɔ nyuεε mú wóin, ní, níí, gbo-kpɔ̀ìn-kpɔ̀ìn dò se bó ɔ kè cɔ́cì-nyò bɛ̀ò púa ni ɔ.

Ɔ nòmò dyiin bé wa ké cɔ́cì-nyò kpeɔe zà (2) sepóedé cɔ́cìò bédé bé ɔ ké ɔ kè mò jáà kεε bá bo déin taba. Ɔ jũ ké wa dyi wó ké cɔ́cì-nyò dò dyi nàmàũn mú cíéñ ní kánáá pū ní, níí, ɔ xwíniín mò wa se jáà nyuεé ni fɔɔ. Cɔ́cìò se jáàò jè dyi nyànàà béin bó bóqó-kpàà nyo bɛ̀ò dyúa, hwè bé cɔ́cì-nyò bɛ̀ò miòun ké jáàò kóin pòin.

Ɔ nòmò dyiin bé wa ké cɔ́cì-nyò kpeɔe zà (3) bé ɔ kée nyu bé cɔ́cì-nyò bɛ̀ò ké se ɔ bɛ se jáà kεε dò sòun kpa. Ɔ jũ ké cɔ́cì-nyò dò dyi nàmàũn dò nyué ni bó nyoũn séin dyúa, ké wa dyi ɔ Kédéi-déin-nà-nyò qáin, ké wa dyi ɔ dya dèñ ni ke kánáá pū ní, níí, cɔ́cì-nyò tòò bɛ̀ mu ɔ kíqí síin, bé wa mòun ké nàmàũn nyu ɔkè.

Ɔ nòmò dyiin bé wa ké cɔ́cì-nyò kpeɔe zà (4) bé wa ké cɔ́cì-nyò bé ɔ nyu ɔ gbà kεε Kédéi gbo ɔ dyà. Ɔ jũ ké cɔ́cì-nyò dò dyi nàmàũn mú cíé ní, ké wa se ɔ gbo cɛ̀ kà ɔ ni ɔ gbà nyuεé nyεε ní, níí, ɔ mu mú kàmàũn bé ɔ ké gbo zɔ̀ain. Ɔ jũ ké wa dyie ɔ gbo cɛ̀ ní, ɔ béin ɔ dyoqóun poe dyεo, kεε dé dyúa ní, ɔ mu ɔ nàmàũnò dyi táàun.

Cɔ́cìò se bédé bé wa ké nyo dò gǎ kɔ̀ tò bé ɔ ké ɔ kpeɔe-zà-zà jũ. Nyo gǎ kɔ̀ tò-tò se cɔ́cìò kpé mú ni fɔɔ. Gèdèpòò dòun mò nyo gǎ-kɔ̀-nyò bó nàmàũn nyu jè. Ɔ cɔ́cìò bédé bé ɔ ké nyo nyu nàmàũn wě bũ nyuεε mò, bé wa ké nyoò dyi sédèin, kεε ɔ se bé wa ké ɔ gǎ kɔ̀ tòε.

“Cɔ́cìò niin gɔ̀mànàò kò gáná cá bó bóqó-kpàà niin gɔ̀mànàò bɛ̀ò gbo. Cɔ́cìò niin gɔ̀mànàò mò nyo bɛ̀ bé wa ɔ dɛ̀bèin dèbèàin múe kà qíí bɛ̀ dɛ̀bèàin mú. Ɔ mò gɔ̀mànàò bé Kédéi, bé ɔ mòà cɔ́cìò dúò kεε miòun dè dyi, ké ɔ Zùùò ni nǎin nyε”

Áqòun Káqákè, *Kédéi-déin-nà-nyò bɛ̀é Tèmèin-dé.*

? Dé mu kpáun ɔ jũ ké cɔ́cì dò se nyo bé ɔ nyu nàmàũn bó nyoũn séin dyúa dé wa hwìè kεε kpeɔe zà níé?

Ɔε Jízè cɛ̀ ma bá Cɔ́cì-nyò Kpeɔe Zà jè dyie

Ɔε-cɛ̀-nyò dò me zà Máfiò 18:15-20 wuqúun, bé nyo tòò bɛ̀ò ké ɔ gbo dũũ tò.

Jízè cɛɛ ma ɔ ɔɛín-nà-nyò bɛ̀ò gbo kà wa ké zà-ɔɛín bé ɔ nì jǎà-po-nyò bɛ̀ púa kɛɛ wõ poɛ nyuɛ. Ɔ jũ ké jǎà-po-nyò ɔ̀ò dyie hwìdĩi pòin kà bé nyo ɔ̀ò ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ gba bú nyuɛ ní, nìí, ɔ̀ me mu nyòò gbo nyàà, bé ɔ̀ kɛɛ ɔ̀ gbo cɛ̀ kà ɔ̀ nyu ɔ̀ ɔ̀ gba bú kɛ. Zà-ɔɛín pàdǎ zi dyi dyiin ɔ̀ ɔ̀ hwìè nìà kɛ mú. Ti ɔ̀í bɛ̀ ní, zà-ɔɛín kpá bó jǎà-po-nyò sǔ́ púa, ké ɔ̀ jũ ké wa sǔ̀ò dyi nyo bɛ̀ bé wa nòmò kpɛɛín, ké wa dyà wa mìòùn bídǐie jũ ní, nìí, wa zǐin zà-ɔɛínò dyi bó wa sǔ̀ò púa.

Gbo-kpõin-kpõin nìà bó jǎà-po-nyò bɛ̀ púa kɛɛ mò ɔ̀ ɔ̀ kpa ɔ̀ mìò kɛ. Ɔ̀ jũ ké jǎà-po-nyò ɔ̀ò dyie hwìdĩi pòin kà bé ɔ̀ mǔè ɔ̀ò nyu ɔ̀ ɔ̀ gba bú kɛɛ ní, nìí, waà gbo-kpõin-kpõinò mu dyi gbaàùn. Ɔ̀ me mu ɔ̀ nyo nyuà ɔ̀ ɔ̀ gbaò búɛɛ gbo ɔ̀ mǎ-kpéé kè nyo kpéin-dyé-dyé mú, bé ɔ̀ kɛɛ ɔ̀ dyí tɛ̀mèin kà bé gbo-kpõin-kpõin nìà bó wa sǔ̀ò púa kɛɛ jè kpa ɔ̀ ɔ̀ gbo mìò kɛ. Ɔ̀ bɛ̀in ɔ̀ ɔ̀ cɛ̀, bé ɔ̀ ké níin: “M ɔ̀í, m kpá múàùn, ké ɔ̀ mò mana vènè bé m ké còcìò mú nìɛ jè. M mò bǎto kpa ɔ̀ ɔ̀. Kɛɛ m dyi nō m gbo, sepóɛɔ̀é m pòen hwìdĩi kà bé m nyu m ɔ̀ gba bú kɛ. M nìè m gbo cɛ̀in, sepóɛɔ̀é m mó bé à gbo-kpõin-kpõinò ké dyi ku jè.” Ɔ̀ ɔ̀ ná níin, m me zain ɔ̀ gba bé m mǔèò nyuà m búɛɛ jè koin, kɛ mòmùn ɔ̀ bé m kɛɛ cɛ̀ gana-kà, mɔ̀ó ké mòmùn ɔ̀ bé m ké ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ò nyu jè kpõ. M me dyé ti bé m ké ɔ̀ mòmùn gbo ɔ̀ù tò. Ké m me dyé ti bé m ké ɔ̀ koin zǐin ɔ̀kè.

Kà Jízè nyuà cɛ̀ɛ kɛɛ, ɔ̀ jũ ké nyo ɔ̀ò dyi m ɔ̀ gba bú nyu, ké ɔ̀ seɛ mú wǐin mó ní, nìí, m me kpa jǎà-po-nyò dyúáɔ̀ò mɔ̀ó sǔ́ bé nyoùn dyé kpéin nyɛɛ ɔ̀ ɔ̀ gbo. Ké m me cɛ̀ɛ ɔ̀ gbo ɔ̀ bó zàse bɛ̀ò dyúa kà bé gbo-kpõin-kpõin nìà bó bɛ̀ sǔ̀ò púa kɛɛ kpa ɔ̀ mìò kɛ.

Ɔ̀ jũ ké nyòò se wa nìin wuɔ̀ò gbo ɔ̀ù tò mò ɔ̀kè, ní, nìí, m me zain ɔ̀ séinò còcìò nyo vènè bɛ̀ò gbo koin. Ɔ̀ jũ ké ɔ̀ se wǐ́ bé ɔ̀ ké wa nìin wuɔ̀ò gbo ɔ̀ù tò ní, nìí, bɛ̀ me kpõ ɔ̀ kà nyo kpõà se-jǎà-po-nyò kɛ.

Bé bɛ̀ ké nyo ɔ̀ò kpõ kà nyo kpõà se-jǎà-po-nyò kɛɛ seɛ xwíníin mò bé bɛ̀ ké nyòò hwòdǔ-ɔ̀-ɔ̀-ɔ̀-ɔ̀ bú nyu kɛ. Ɔ̀ xwíníin mò nyòò se bédé bé ɔ̀ ké ɔ̀ séin bá còcìò dyíɛ wáká ɔ̀ò jũ mɔ̀ó ɔ̀ se bédé bé ɔ̀ ké kǔà bɛ̀ bá còcìò dyíɛ ɔ̀ò nàin-nyò jũ. Ɔ̀ se bédé bé ɔ̀ ké Bounboò Ìii-ɔ̀ò ɔ̀, sepóɛɔ̀é ɔ̀ mò se-Gèdèpòò-dyí-dyuò-nyò jè. (vòsi 17). Còcì-nyò bɛ̀ò se ɔ̀ jǎà-po-nyò ɔ̀in jèɛ, wa me nì ɔ̀ bìì Gèdèpòò baàùn, bé ɔ̀ ké gbo zǐain.

Ti bé Jízè ɔ̀ ma ɔ̀ bɛ̀ nìà kɛ cɛ̀ɛ, ɔ̀ tɛ̀mèin ma ɔ̀ ɔ̀ín-nà-nyò bɛ̀ò ɔ̀ bá nyo mǔè ɔ̀ò koin zǐin jè dyí (Máfìò 18:21-35). Ɔ̀ jũ ké nyo ɔ̀ò dyi ɔ̀ ɔ̀ gbaò mú wǐin, ké ɔ̀ dyie dyi táà ní, nìí, à me dyé ti bé à ké ɔ̀ koin zǐin.

? Xwɛ̀ m bɛ̀in nyo bé ɔ̀ nyu m ɔ̀ gba búɛɛ gbo wùdùè nyuɛ ɔ̀ jũ ké m dyi mó bé bɛ̀ sǔ̀ò ké gbo kpõin ɔ̀ ní ké?

Ɖε βέ βέ Πόò cě bá Κέđεί-đείν-νά-nyò Kpeđe zà jè dyíε

Ɖε-cě-nyò ðò με zà 1 Kòđείntìò 5 wuđuún, βέ nyo tòò βέò ké ɔ gbo ðùũ tò.

? Ɖέ kǒ jè Πόò néin jìi kǒ đé céè-đèò wuđu-kpà nìà κε μύ ké?

Πόò cěε ma cóci-nyò βέ nìà đé Κόđείν-hwòđòò múεε gbo kà wa ké nyoũn kpeđe zàà nyu bá đε jέέ ðò jè dyí κε. Cóci-nyò βέ nìà đé Κόđείν-hwòđòò múεε ðò nì ma gbàđàùn ποεή.

Πόò cěε ma wa gbo kà βέ cóciò se kpé βέđé βέ wa ké nyo βέ nì đé píεεε kpeđe zà, ɔ sèin cóci-nyò βέò ðòùn wě (11-12).

Cóci-nyò βέò βέđé βέ wa ké ma kǔà nyu đé gbo-kpōin-kpōin mú (“ɔ jǔ ké βέ dyi dyí poin ní”). Wa βέđé βέ wa ké ma nyo nìà κε kúmú đé wa hwìè.

Ɖ jǔ ké nyo ðò dyi ɔ miòùn “à đíí ðò đáin” ké ɔ dyi nàmàũn βέ kǒ jè céèà đé vósi 11 múεε ðò nyueή nì ní, níí, Κέđεί-đείν-νά-nyò βέò με bó wǒo βέ ɔ ké waà xwai-nyuu-đé βέò ðò hwìè kpá. Xwíníín kǒ jè wa με nyuà náa κεε mò βέ nyoò kéε dyéđéi hwèin kà βέ ɔ se Κέđεί-đείν-νά-nyò κε ɔ kè βέ bóđó-kpàà nyo βέò kéε dyuò kè βέ ɔ se cóci-nyò κε. Ɖ dyi kǔà ðò βέđé đé cóciò mú ní, wa με zàà ɔ kǒún. Wa se βέđé βέ wa ké ɔ Bounboò Ɖii-đèò nyí, sepóεđé Bounboò Ɖii-đèò ði-đi nyue ké Κέđεί-đείν-νά-nyò βέò kpōin gbo miò ké ɔ zi βέ wa ké ðii-đé kà kò ðò dà dyúáđò ðiin nyεε dyí.

Πόò néin ma đε sǒ jìi kǒ bó gbàđàùn-po-po nìà κε jè. Ɖ kíín-kíínò mò, wa με dyé cóciò kà βέ ɔ hwè mú κε (6-7). Ɖ jǔ ké nyo ðíé βέ dyi đé cóciò mú nì ké wa dyi gbàđàùn ποεή nì ní, níí, ɔ mu mú kàmàùn βέ gbo-kpōin-kpōin ké bó cóci-nyò βέò púa nì.

Ɖεò sǒ nìin βέ Πόò néin ma jìi kǒεε mò βέ wa kéε nyu βέ jáà-po-nyòò ké đε dyi, βέ ɔ ké pó (“βέ ɔ zùùò ké pó”). Ɖ jǔ ké nyoò dyi nàmàũn nyueή nì kánáá pū, ké cóciò dyi ɔ dyi kpō ní, níí, ɔ mu mú kàmàùn βέ ɔ ké gbo zǐàin. Ɖ mu wǒùn βέ ɔ ké gbo zǐàin ɔ jǔ ké cóciò dyi ɔ kpeđe zà ní.

Wa đáin đε nìà κε “nyo gbǎà-gbǎà sòin đé Sétǒε kpéò xwaún.” Bá đε ðò jè dyí đεεε, Πόò zàin ma se-đé-tèmmèin-nyò βέ ðò Sétǒ xwáđáún (1 Tímétè 1:20). Nàmàũn-nyòò με dyuòè kà βέ ɔ se Gèđèpòò manaò kè ɔ nyo-dyí-gmò-gmòò xwíđíi nì κε. Ɖ mò nàmàũn-nyò jèεε, ɔ nì đé cóciò píé, ké ɔ mò Sétǒε dyú. Nàmàũn-fèè βέ ɔ cǐá múεε mu ɔ mú gbòòùn ɔ jǔ ké ɔ se ɔ nàmàũnò dyi táà ní.

Ɖε-cě-nyò ðò με zà Tátò 3:10-11 wuđuún, βέ nyo tòò βέò ké ɔ gbo ðùũ tò.

Ɔ jũ ké nyo dọ dyi tèmèìn-dẹ̀ dọ̀ bé Ɔ kẹ̀ Ɔ nyo bẹ̀ kpɔ̀à dyie se hwoìn nyee nyo bẹ̀ò tèmèìn niĩn, niĩ, cóci-nyò bẹ̀ò me pòìn Ɔ náún s̄. Ɔ dǎ ná niĩn, wa me hwè Ɔ jè gbo. Bábòò dá nyo ni náa miòùn niĩn hwiḍíi-pòìn-dẹ̀ dǎ Ɔ zaa dúún wàḍà nòò.

Se-dẹ̀-tèmèìn-nyò bẹ̀ò tèmèìn nyoũn de kò-kò kúdúú bẹ̀ bẹ̀ìn nyo bẹ̀ò hwiĩ zàìn nye. Se-dẹ̀ mò tèmèìn-dẹ̀ bé Ɔ se jǎà, ké Ɔ kò bó tèmèìn-dẹ̀ jéé bá múà-bòò dyíee gbo ke.

À me bó fúàà bé à ké nyo dọ̀ se-dẹ̀ tèmèìn jè kpɔ̀. Nyo dǐé bẹ̀ bẹ̀ìn tèmèìn-dẹ̀ bẹ̀ bé wa se jǎà kee dǐé bẹ̀ dyi kpɔ̀, bé wa ké Kédéi-déìn-nà-nyò jéé jũ.

Gmò 2 Tèsàḍónià 3:6, 14-15 dya. Gmò de bẹ̀ Póò c̄à n̄ vósi bẹ̀è múee dya.

Pásòḍò Kpeḍe-zà-zà

Pásòḍò bẹ̀ò mò nyo bẹ̀ bé wa dá wa nyéné gbà tee. Kùà bé pásòḍò bẹ̀ò bédéà kee mò kùà vènè dọ̀ cá, sepóedé nyo dọ̀ bẹ̀ìn de wa se nyuue nyu jè wa dúún poe ti séín. Ɔ mu dyíin nòmòùn bé cóci-nyò bẹ̀ò ké waà pásòḍò hwòḍò kò dè, kee Ɔ miòùn me mò dyí-tèmèìn-dẹ̀ nòmò dyíin.

Bábòò c̄e à gbo kà bé wa dyi de gbà bá pásòḍò dọ̀ dyíee c̄ín, m̄ me bóò jǎà poe, nyo-kpò s̄ m̄o tǎ me nyue zàse hwè (1 Tímètè 5:19).

Cóci vènè bẹ̀ bé cóci tòò bẹ̀ ni xwíḍíiemò nyo bédé kpé bé wa ké pásòḍò bẹ̀ò kpeḍe múin gmòìn, ké wa mò nyo bédé kpé bé wa kée c̄e kebi pásòḍò dọ̀ me sò kùà k̄ún m̄o Ɔ me sè kùà k̄ún ní. Wa mò nyo bẹ̀ìn cóci-nyò bẹ̀ò gbo kpáa bé wa ké gbo kpòìn de, Ɔ jũ ké waà cóciò dyi fùà-fúá mú ni ní.

? Dé k̄ jè pásòḍò dyi nàmàũn nyu ní, Ɔ mòà de vènè ké?

Nyo bé Ɔ sòìn hwiĩee Kédéi gbo De Dyà-dyà

Ɔ me ni à hwiḍíi kà de tíin-tíin dọ̀ bé Póò néin jì k̄ó bá cóci-nyò kpeḍe zà jè dyíee mò, wa me dyà nyoò dé cóciò mú de, bé Ɔ ké pò-pòò kè dyí-pòìn-pòìnò mú pá dyí dú de. Cóciò se bédé bé wa ké nyo nyuà nàmàũn w̄ee gǎ neè-neè dọ̀ k̄ó tò. Ɔ jũ ké cóci-nyò dọ̀ dyi Ɔ nàmàũnò mú w̄òin, ké Ɔ dyie dyi táà ní, niĩ, cóciò me dyé ti bé wa ké Ɔ de dyà.

Ɔ dyi nàmàũn dǐé bẹ̀jũ, ké cóci-nyòò dyie dyé kà bé Ɔ ni hwiĩ sòìn nye, ké Ɔ dyi Ɔ miòùn dyí séḍéin wàḍà ní, niĩ, Ɔ me ni cóciò mú. Nàmàũnò nyo bẹ̀ bé wa búá dyai miò kee jè

cèè dé 1 Kòdèíntĩ 6:9-10 mú, ɔ hwɔ̀n kà gbàdà̀n po-po kè dyídí-dyídí ɔ kè nɔmɔ ɔ ɔ ɔ jũ-jũ. ɔ jũ ké wa dyi cóci-nyò dò nàmà̀n bɛ̀ dò nyue dyéin, ní, wa me bó ɔ cóci-nyò dāin de, ké ɔ jũ ké ɔ dyi kùà dò bédé dé cóciò mú ní, wa me zà ɔ kùà kōn.

Nyò me taa ɔ nàmà̀n dyi hwè bé wa ké ɔ jè dyi kpõ de. ɔ jũ ké ɔ nàmà̀n dyi dyi búá miò ní, ní, wa se ɔ kùà kōn poe béin de wàdà pū. Ti díé bɛ̀ ní, ɔ sédèin dyi bé wa ké ɔ kùà de tò gáná cá.

Bo-bɛ̀ kíin-kíin bé nyò me dú dyi hwè bé wa ké ɔ de dyàa mò, ɔ me wõin ɔ nàmà̀n mò. Cóci-nyò me wõin ɔ de-xwa-bĩ-bĩ mú dé nyò bɛ̀ bé ɔ nyuà de gbàò bũe kè nyò bɛ̀ bé de gbàò puà bũin nye ɔ kè nyò bɛ̀ nià ɔ kōin dé zùun wɛ̀e gbo hwè.

Bo-bɛ̀ sũ niinò mò, nyò me taa ɔ nàmà̀n dyi. Péé se dyi sédèin bé m kè nyò dò ni nyuein nye, m me taa dyi. Péé kũ gbo-wódó-dè mu fùà-fúá tòun dé dyúa bó m kè nyò dò púa ke, m me zà dé sũ. De séin bé m po sũn, bé ɔ béin m nàmà̀n mú kpàin nye, m me zà dé sũ. Ké de séin bé m dā ma nyu, ké ɔ béin nyue bé m ké nàmà̀n nyuein ni kánáá pũe, m me taa dyi. Cóci-nyò ní dá bé ɔ ké de béin nyue bé ɔ ké nàmà̀n gbo de muɛe dyi né fɔ cá.

Bo-bɛ̀ tã niinò mò, nyò me cɛ̀ de ni ɔ gbo kpáun wɛ̀e jè. ɔ nyò nià ke mò de bé ɔ dú ti wè dyi ke. Cóci-nyò me cɛ̀ de ni ɔ gbo kpáun wɛ̀e nyò nià ɔ mòun kōin dé zùun wɛ̀e gbo. ɔ hwɔ̀n kà pásòdò mɔ díkò-kpòò. ɔ me béin kpé bé ɔ ké wa gbo cɛ̀ kà bé ɔ ni mú-dũ-dũ tòun quein nye. ɔ me tèmèin nyòun dyi kà bé ɔ ni ɔ miòun dyi gmòun, bé ɔ ní kũ dā mú-dũ-dũ dyé de ke.

Nyò nàin-nyò bɛ̀ béin ɔ nyò-náun-po-nyò dò bé ɔ mò jãa-po-nyò ke da zàin, bé ɔ ké de bɛ̀ ni ɔ gbo kpáun wɛ̀e jè nyò gbo cɛ̀ ni kpé-kpé. Nyò-náun-po-nyò kè nyò mu dɔ̀ dèin niin kpé-kpé wé séin xwíin, bó ti wè mú, ɔ dyi xwa fèin ní. Nyò dyi màa jũ ní, nyò-náun-po-nyò mòun me mò màa dekè.

Nyò me cɛ̀ de ni ɔ gbo kpáun wɛ̀e jè nyò bɛ̀ nià ke gbo bó dèné gbèi-gbèi xwíin. ɔ dyi nàmà̀n bé ɔ nyu nyò tòò bɛ̀ bũe jũ ní, mɔ ké ɔ dyi nàmà̀n nyuein hwèdèin ní, ní, ɔ miòun jè cɛ̀-cɛ̀ me mu dyúa goun cá. Tia baɔaa, nyò dyi nàin-nyò dò jũ dé cóciò mú ní, ní wa me bó wõ bé ɔ ké nyò bɛ̀ nàin mɔ bé ɔ ké wa de tèmèin dé hwè séin dò mú. Wa me wõ bé ɔ ké Bounboò Dii-dè dī, ɔ jũ ké wa dyie dyé kà bé ɔ dā ɔ nàmà̀n dyi taa jéé ke ní.

Ti bé wa nyà cóci-nyò ke jè se nyu bé ɔ ké se Kédèi-dèin-nà-nyò de. ɔ jũ ké ɔ dyi ɔ nàmà̀n dyi taa ní, ní, wa mu ɔ kōin zĩn, ké ɔ mu poun. Ti wa nyà ɔ ke mò bé de gbà bɛ̀ bé nàmà̀n nyuà ɔ bũe jè ké ɔ hwidii hwè, bé wa ké ɔ kpede zà nòmò dyiin, ní bé ɔ ké Kédèi-dèin-nà-fè cĩ, bé ɔ ké se nàmà̀n gbo de kōin.

Bábòò cēe à nìin gbo kà nyo bé ɔ mó nàin-nyò jũe dyiee, ɔ nyénéin-nyènè me nì nyo bē nì dé píeēe wíin nye (1 Tímétè 3:7, 10). Ɔ jũ ké nyo dò dyi gbo zĩàin dje sòin dé nàmàũn dò bé ɔ nyo bó nyoũn dyúa kee mú ní, nìí, bódó-kpàà nyo bēò me dyéēe bé ɔ ké cí kà Kédéi-déin-nà-nyò nyu cíē ke, hwè bé ɔ ké nàin-nyò jũ, ɔ se ná nìin, nìí, ɔ mu nìin pũ kà cóciò nìò kà nàmàũn-nyò bē nyo-nàin-kũà nyíēn nye. Wa me nyu dje dyúádòò nyo bé ɔ kòin dje, hwè bé ɔ dyi cóciò gbo dje dyiee bũ dèkè.

Bo-bē hĩnye nìinò mò wuɖu dji-dji. Wuɖu-dji-djiò tèmèin nyoũn dyí kà bé nyoò dǎ dje dyi gáná cá ke. Dé hwìè nìà ke múēe, cóciò béin nyoò hwòdǒ kō dèè dé dje séin bá cóciò dyíēe mú, ké ɔ béin kũà séin bé cóciò mu ɔ nyíin nyee nyue. Wa béin ɔ ti pàdǎ dyíēe bé ɔ ké kũà vènè bē hwòin kà nyo-nàin-kũà kè pásòdò kũà kee nyu.

? Dè ti bé nyoò nyuà dé píēe bé wa kèà ɔ kpede múin gmòin nyee me. Xwē wa nyue nyue ké, ké xwííinò nyé kǒ jè wa nyuà ké?

Ɖe bē m bédé m ké nyu hwè bé m ké Cóciò Nyo jũ ke

Cóci díēe bē bédé tèmèin-dè tòò bē bó Kédéi-déin-nà-nyò bēè tèmèin-dè bē sòin kà dé dje dè gboò múēe wáún. Tèmèin-dè kúdíúú bē nìà ke nyue ké cóci díēe bē kò bó cóci tòò bē gbo. Cóci bē bé wa bédé wa mìòũn nìin tèmèin-dè bēēe bédé nyéné dò-dò, ɔ hwòin kà Méfèdè-còci kèPédéèbàtíwìdìèn-còcìkè Đútiniin-còci kè Báfèdè-còci ɔ kè cóci tòò bē dje. Zain gbo bē bé wa nìà bó cóci bē púa bá waà tèmèin-dè bē jè dyíēe see nyu bé wa ké se Gèdèpòò cóciò nyo bē jũ ke. Ké wa me bó nyo dò nàmàũn-nyò dǎin bó hwìdǐi-tabà-dè kò-kò bēè jè.

Ɔ nòmò dyíin bé cóci-nyò bēò séin ké tèmèin-dè bē bá waà cóciò dyíēe dyi kpō, ké ɔ muē nyuũn bé wa séin ké gbo kpōin dé Gèdèpòò biè-biè mú, ɔ kè dé cóci-kũà bēò nyu-nyu mú. Ɔ jèēe, cóciò me kùin ɔ nyo bēò hwòdǒũn bé wa ké cóciò tèmèin-dè bēò gbo mùin. Wa me bóò cēe kà bé nyo dò me kpō wa nìin tèmèin-dè bēò dyi bé ɔ ké Kédéi-déin-nà-nyò jũe, kee bé gbo-kpōin-kpōin ké bó ɔ kè cóci-nyò tòò bēò púa nì ke.

Ɔ jũ ké nyo dò dyi cóci dò mú kpáá mó, ké ɔ se cóciò tèmèin-dè bēò jǎà po ní, nìí, cóciò me bó ɔ dyi kpō. Ɔ jũ ké cóci-nyò dò dyi tèmèin-dè kà kò dò tèmèin, mɔɔ ké ɔ dyi bódó bó tèmèin-dè kà kò dò bē jè ní, nìí, wa me zà ɔ cóciò mú.

Ɔ jũ ké wa dyi nyo dò cóci dò mú zà bó tèmèin-dè kà kò dò bē bé wa kè Kédéi-déin-nà-nyò bēò nìin tèmèin-dè bēò se gbo muin nyee jè ní, nyo nì náa se nyo bé wa ké kpede zà kà wa zàa nyo bé ɔ nyu gmòĩn-gmò nàmàũn wēe kpede ke. Ké cóciò me bóò cēe kà bé nyoò se Kédéin-déin-nà-nyò, sepóedé ɔ se wa nìin tèmèin-dèò dyi kpō jè ke.

Ɔ jũ ké cǎcǐ dǒ dʒi gma bĕ bĕdĕ bá dʒún-po kà kè nʒo mǐcùn múàǎn-po-dĕ bĕ dĕ cǎcǐò mú nyu-nyu Ɔ kè kpeḍe tòò bĕ jè dʒí ní, níí, wa bĕin nʒo mò nʒo jaḍa gma bĕ nià ke múe dĕ cǎcǐò mú zàà. Ɔ nʒo nià ke se gmòin-gmò nàmàǎn kǒ jè wa kéà cǎcǐ-nyòò kpeḍe zà ke. Ké cǎcǐò me bóo cĕe kà bĕ nʒòò se Kédĕi-dĕin-nà-nyò ke. Ti dĕi bĕ ní nʒòò ní dʒè jǎàò bóuń, ké Ɔ se Kédĕi-dĕin-nà-nyò. Kee sepóedĕ Ɔ se cǎcǐò niin gma bĕò dʒi kpǒ jèe, wa me bó Ɔ kpǒ kà nʒo kpǒà se-Gèḍèpòò-dʒi-dʒuò-nyò ke.

? Dĕ mò gma bĕ bĕ cǎcǐ dĕi bĕ dè waà cǎcǐ-nyò bĕò dʒi, ké cǎcǐ tòò bĕ ní nyue náa keé?

Gèḍèpòò Biè-biè Nàin-nàin kè Cǎcǐ Mu-mu

Ɔ jũ ké cǎcǐ-nyò bĕò dʒi dʒi pòin bĕ wa ké biè ní, níí, wa me gba sǒ xwáḍá, bĕ wa ké nʒo séin mu wa gbo dʒiin nyee hwǐ kpǒ. Wa me ḍá nʒo bĕ ké wa gboi té ke.

Cǎcǐ dǒ se dʒè wǒo bĕin bĕ nʒo bĕ Ɔ ní kpeḍein-nyiniin-dĕ nyueń, Ɔ hwòin kà nʒo bĕ Ɔ ná, ké náa-dĕò ní Ɔ nyueń nyee ké dĕ cǎcǐ-gbòò mú dʒá. Ké cǎcǐ dǒ mòun se wǒo mu bĕ nʒo bĕ Ɔ se dʒún po nòmò dʒiin nyee ké dĕ wa gbo dʒá. Kee wĕé kee, Ɔ se dʒiin nòmò bĕ cǎcǐò ké nʒo bĕ dʒi bàḍàin sepóedĕ waà mú-po-dǒ bĕò se kǒin nòmò jè, mɔɔ wa se cǎcǐ-mu-kpeḍe nòmò dʒiin bĕdĕ jèe. Ɔ se dʒiin nòmò bĕ nʒo dǒ kée cĕ kà bĕ Ɔ ní mu cǎcǐ, sepóedĕ Ɔ se dǒ nòmò kǒin bĕdĕ jèe.

Ɔ jũ ké nʒo dǒ dʒi fǎà-fúá tòĕn ní ti bĕ nʒo bĕò ní cǎcǐ kee ní, níí, pásòḍòò me wùḍù Ɔ gbo mɔɔ pásòḍòò me gǎ nʒo dǒ bĕ nʒòò ké Ɔ gbo wùḍù. Ɔ jũ ké Ɔ se nʒo dǒè wuḍu gbo ḍùù tòè mó ní, níí, wa me po Ɔ píe.

Ti dĕi bĕ ní cǎcǐ dǒ wǒin gbo ké nʒo kà kò dǒ dʒi dĕ waà cǎcǐò mú, ké Ɔ baḍa waà baḍaa-dĕò ké Ɔ nàin waà beḍe-nyò bĕò, ké nʒo nià bóe cíí-kà see mú zà kà bĕ Ɔ mò Kédĕi-dĕin-nà-nyò ke. Nʒo bĕ Ɔ nàin beḍe-nyò bĕ mɔɔ ké Ɔ baḍa baḍaa-dĕ bĕ bó cǎcǐ-nyò bĕò dʒúa kee bĕdĕ bĕ Ɔ kè cǎcǐ-nyò bĕò ké hwòḍǔn hwòin. Kebi Ɔ me cí dĕ nàmàǎn múe, nʒoń mu hwidǐi pòin kà bĕ Ɔ mò Kédĕi-dĕin-nà-nyò, kǒ jè cǎcǐò kpǒà Ɔ jè dʒiè, kee mènĕkĕin, Ɔ mò nàmàǎn-nyò gáná cá.

? Nyé-nyò nʒo dǒ me jũ hwè bĕ Ɔ ké nʒoń nàin bó biè-tiin nyé?

Ḍe-xwa-bí-bí bĕ bĕ m ké dʒi bàḍàin nyee

Ḍe tā bĕ bĕ cǎcǐ-nyò bĕò me bó xwa bíe kà bĕ wa mu fǎà-fúá-dĕ bĕ ní dĕ cǎcǐò múe wǒ pòun wĕe keà kè.

(1) Nyo hwòdǒŋn gbo-zǐn-zǐn

Nàmàŋn díé bǎ nì kà wa búáá kà dyí ké wa zìà nàmàŋn tòò bǎ dyíε. Ǫ sònn dé kà cócì díé bǎε kpeǔe nyu niè keε mú. Cócì dò béinn gbo poε bé wa ké nàmàŋn díé bǎ dyí bàǔàinn, bé wa ké díé bǎ mǔnn dyi dyé pū. Gèdèpòò ǔá cócìò bé wa ké dyi nyàà bó jǎàò jè dé zùŋn, keε ǔ se wa ǔá bé wa ké wa miònn niinn kpeǔe kpéinn dyé miò ke.

Cócì díé bǎ zǐn waà cócì-nyò bǎò díé bǎ hwòdǒŋn gbo dé ǔe díé bǎ mú. Ǫ jǔ ké nyo dò dyi gbǒ-xwíníinn bé ǔ bédé wídí miò keε mú sò ní, níí, nàinn-nyò bǎò ǔú ǔ dyí bé ǔ ké ǔe kpa miò bó nyo tòò bǎò gbo, keε Báǔòò ǔá à me bó nyo dò kpéinn dyéε miò bé ǔ ké nyo dò mǔnn dyi zi (Jǐnn 2:1-9).

(2) Se hwòdǒ-ku-hwòdò-dyùà bédé

Nyo díé bǎ poènn hwiǔíi kà bé ǔe dò dyi dé cócìò mú kpá ní, wa ní poε wǒ wàǔà ke. Ǫ jèεε, wa mu ké wa zàinn ǔeò nyo bǎ se cócìò mú nièε gbo kǔinn. Wa jèinn hwuǔui kà bé nàinn-nyò bǎò se ǔe bǎ nì dé cócìò mú kpáúh wǎε jè gbo kǔε. ǔε nià ke nyue ké fùà-fúá-ǔé bǎ kpáinn kǔinn dé cócìò mú kánáá pū, ké ǔ nyue ké cócìò néinn bíǔíi dyi tee.

(3) Nyéinn-nyéinn

Ǫ mò nyo díé bǎε múà-ǔé bé nyo dò ké ǔ mǔè dò ǔe gbà bú nyu ke. Wa fúà bé wa ké ǔe gbà bé nyo dò cǎ wa gbo bá wa mǔè dò dyíεε jè jǎà po. Wa ní fòinn bé wa ké ǔe kpáà wa mǔèò gboεε múinn wǔ, keε wa fúà bé wa kée wǒ po. Cócì-nyò bǎò dò dyi nàmàŋn nyu ní, wa se déε jè gbo kǔ. Ǫ mò wa múà-ǔé bé wa ké nyo dòè bú gbà wǒ, bé wa kée dyi beinn nyε. Wa se dé kǔ kebì waà cócìò nyénné gbà me nì muénn nyε.

Pásòdò séinn kè ǔe-tèmmèinn-nyò séinn me cǎε waà nyo bǎò gbo kà bé nyo nyénné zedε-zedε mò nàmàŋn wǎ. Wa me tèmmèinn waà nyo bǎò kà bé wa me nyé nyoŋn nyénné zedε mú, bé wa ké seε ǔùŋ gbo tòè mó ke.

Ǫ jǔ ké nyo dò dyi Gèdèpòò mú ǔèbè, ké ǔ dyi ǔ díí-gàà kè ǔ díí-màà bǎ mú ǔèbè dé Kédéi mú ní, níí, ǔ me bó nàmàŋn tinyíε, sepóεǔé ǔ gbòò nyo mú. Ǫ jǔ ké nyo dò dyi ǔ mǔè dò nàmàŋn dò nyu jè kpǔ ní, ǔ me bóó jǎà poε. Ké ǔ jǔ ké ǔ dyi jǎà jǔ ní, níí, ǔ me vǔ bé ǔ ké nàmàŋn-nyòò Kédéi gbo ǔe dyà. Ǫ me nyue náa bé cócìò nyénné gbà ní kǔ dà mu. Nyo nì náa dyi ǔe dò bá cócì-nyò dò dyíεε wǒ ní, ǔ ní dè bó ǔ niinn, ké ǔ ní kpaá cǎε pū.

Wuḍu Mèněìn-sǎ bě bé wa Po Cěé-děò Dú ke

(1) Cócì-nyò kpeḍe-zà-zà dyà gbo-kpõìn-kpõìn dé cócì-nyò běò hwìè, ké ɔ nyue ké wa nyu ḍe mò jǎà ke, ké wa dyà nyo bé ɔ nyuà nàmàũn wěe Kédéì gbo ḍe, bé ɔ ké pò-pòò kè dyí-pòìn-pòìnò mú nì ḍe.

(2) Nyo bé ɔ nyu nàmàũn, ké ɔ see dyi táà kee, cócì-nyò běò me bó ɔ jǎà-po-nyò ḍáìn.

(3) Cócì-nyò kpeḍe zà-zà se nyoò gǎ kǒ tò-tò, kee ɔ mò ɔ dyí-sédéìn-sédéìn kè ɔ Kédéì gbo ḍe dyà-dyà.

(4) Cócìò ní ḍá bé wa ké nyo bé ɔ se wa nììn tèmèìn-ḍè běò kè waà gma bě bá cócìò nyo jũ jè dyíe dyi kpõee nàmàũn nyò ḍáìn.

(5) Bo-bě bě bá nyo ḍò Kédéì gbo ḍe dyà jè dyíee mò, nàmàũn mú-wõìn-wõìn, nàmàũn dyi táà-táà, ḍe nì m̃ gbo kpáur̃ wěe jè cē-cē, ɔ kèwuḍu-ḍi-ḍi.

(6) Nyo bé ɔ sò Kédéì gbo kee ḍe dyà-dyà ḍú ti dyí, sepóedé ḍe bě bé nàmàũnò nyuà nyoò bũee jè bédé bé wa ké ɔ hwìḍĩ hwè, bé ɔ kée hwìḍĩ pòìn dé zũũn kà bé ɔ se ḍò nyué mu ḍee, bé ɔ cí-cí kée nyoũn dyí tèmèìn tee hwè.

(7) Cócì-nyò běò me táà nyo ḍò hwòḍõũn gbo-zĩìn-zĩìn dyi, ké wa me ku hwòḍõ, ké wa me bédé ḍèbèìn-ḍèbèìn.

Hwè bé ḍe-cě-tì ḍò ké bó dyi kwee, ḍe-cě-nyòò me céè ḍe gbèĩ-gbèĩ wè bá “wuḍu mèněìn-sǎ bě poà cěé-děò dúee” ḍò-ḍò jè dyi (ɔ xwíníìn mò ḍe ɔ muà céèìn nyee ɔ me céèè dú mèněìn-sǎ). Ḍé ɔ céè-céèò múee, ɔ me zàìn ḍe tíìn-tíìn bé wuḍuò kpàìn hwòḍõe kè ḍe nyue bé ɔ dyià ḍe kpaa jè kõìn. Ḍe bé ḍe-cě-nyòò muà céèìn nyee me mò ḍe bé ɔ bèìn nyo se ḍe-cě-cěò mú niie gbo kõìn zàìn nyee. Ké ɔ me nyí ḍe ɔ muà céèìn nyee ɔ ḍe-tèmèìn-nyòò xwa.

Ḍe-cě-nyò běò me geìn vòsì bě céèà dà bíḍíie wa miòũn múìn. Ḍe-cě-nyò ḍò-ḍò me céè ḍe gbèĩ-gbèĩn wè bá ḍe ɔ nììn vòsìò cē à gbo bé à ké nyu kee jè dyi.

1 Tímétè 5:13; Tátò 2:3; Gàḍézià 5:15, 26; Gàḍézià 6:1; Kòḍòsìà 3:8-9, 3:12-15; Fèḍòpìò 4:8; ɔ kè Ìfìsìò 4:29-32

Ḍe nià ke me nì m̃ hwìḍĩ: ḍe-cě-nyòò me po cěé-ḍè ḍò páũn sòìn ḍe tèmèìn-ḍèò mú, bé ɔ kée nyo bě se ḍe-cě-cěò mú niie tèmèìn-kpà ḍò-ḍò tǎ nyu.

Cě́-ḡè 13

Kà Nàin-nyò mò Kédèi-ḡeín-nà-nyò kee Kpeḡe ké nìè nyue

ḡe-cě́-nyò bě̀ò me nyí ḡe wa cée kà bá “Wuḡu mèně̀in-sǎ̀ bě̀ poà cě́-ḡè zìà dyie dúe” jè dyíee waà nàin-nyòò xwa.

ḡe-cě́-cě̀ò nàin-nyòò me diè ḡe-cě́-nyò bě̀ò ḡíe bě̀ dyi bé wa ké ḡe wa ḡǎà cée bá “Wuḡu mèně̀in-sǎ̀ bě̀ poà cě́-ḡèò dúe” jè dyíee dyúáḡò jè kōin zàin.

ḡe-cě́-nyò bě̀ò me tò taún-kǔà bé wa nyuà sòin ḡé cě́-ḡè zìà dyie múee waà nàin-nyòò xwa.

Ḳ jǔ ké bě̀ dyi bě̀ nì kàà ? dyé ní, nìí ḡe-cě́-cě̀ò nàin-nyòò me nyue bé ḡe-cě́-nyò bě̀ò ḡò ké dyi-diè-ḡèò ḡǎ̀ jǔ.

Kǔà bé Nàin-nyò mò Kédèi-ḡeín-nà-nyò kee bédé bé Ḳ ké nyue

Cée-ḡè bé à zàà wuḡuún nǎ̀ cě́-ḡè nìà ke múee cě̀ pásòḡò bě̀ kè díkǎ̀ bě̀ jè jéé cá, kee Ḳ cě̀ nàin-nyòò tòò bě̀ nì ḡé cócìò múee jè ḡekè. Nyò bé Ḳ tèmèin nyoũn ḡe, mǎ̀o ké Ḳ nàin Ḳ gbǎ̀-xwíníin-nyò bě̀ ḡé Gèḡèḡòò biè-biè mú, mǎ̀o bé Ḳ nàin cócì-nyò bě̀ò bó biè-tiĩn nyee mò nàin-nyòò ḡekè. Nyò bě̀ nìà bóe mò nyò bě̀ bé cócìò ḡáin nàin-nyòò bě̀ kee hwoin-ḡè. Ḳ jèee, waà kpeḡe bédé bé Ḳ kée nyoũn dyí tèmèin kà bé wa mò nàin-nyòò nòmò dyíin bě̀ ḡé Kédèi mú ke.

Nàin-nyòò miòun nìin kpeḡeò jè kpa ḡe ké Ḳ zi kǔà bě̀ Ḳ bédé bé Ḳ kèà nyuee dyí. Gèḡèḡòò nyí nàin-nyòò mò Kédèi-ḡeín-nà-nyòò kee kǔà bě̀ Ḳ bédé bé Ḳ ké nyu bó Ḳ cócìò bìi ke.

ḡe-cě́-nyò ḡò me zà 1 Tímétè 3:1-7 wuḡuún.

Ḳ jǔ ké nyò ḡò dyi mó bé Ḳ ké pásòḡò jǔ, ké Ḳ hwòḡò dyie gbò po kà bé Ḳ mó kǔàò nyue dyi xwéee ní, nìí, Ḳ nòmò dyíin. Kee Ḳ jǔ ké Ḳ dyie náa nyu sepóeḡé Ḳ nì dya-dè-dè kè kpé móuń jè, mǎ̀o bé Ḳ ké wíḡí-kpàà po jè ní, nìí, Ḳ hwòḡò se pásòḡò kǔàò mó. Ḳ hwòḡò me wǎ̀ bé Ḳ ké Gèḡèḡòò bìi kǔà nyu.

À bédé céè-dè sǎ bǎ bé wa cǎ nyo bé pásòdò bǎ kè díkǎ bǎ bédé bé wa ké jǔε jè ke. Pòò céè ma céè-dè bǎ Tímétè kè Tátò gbo. Tímétè mò ma cóci bǎ nì ma dé Éfésà-hwòdò mùε kǎin-gmòin-nyò, ké Tátò mòun mò ma cóci bǎ nì ma dé Kídǐ-tòò-kpòò kǎε kǎin-gmòin-nyò. Waà kǎ mò bé wa ké ma pásòdò bǎ gǎ bó cóci dò-dò bǎ bǐ.

Μ με ποèn hwǐdǐ kà ɔ nyu ma nǐ, bé nyo dò ké xwédé-dù kíin-kíin bá cóciò dyíε pásòdò jǔ ke! Ɔ sèè de cǎ dò bá pásòdò-kǎà jè dyí. Céè-dè bǎ bá cóci-nàin jè dyíε dò se ma nì bó tia baǎa bé ɔ kée wuquún zà. Ɔ sèè pásòdò tòò bǎ gbo quǔ tò dò bé ɔ kée dyé kà wa nyu kǎà nyue ke. Hwǐè dò se nì bé ɔ ké cóci-nyò bǎ fèè dyédé gboi kpa bó ti wè xwíníin, sepóedé cóciò mò ma cóci dǐ. Ké tia baǎaa, wa sèè ma Dèè-wùdù Dǐèò pàǎa céè ke dyc mòun.

Pòò cǎε ma Tímétè gbo kà nyo bǎ bé ɔ nì ma kà nǎin nyεε με dyé ma ɔ kpéin nyε. Ké ɔ cǎε ma Tímétè gbo de kà bé ɔ με jǔ dyí-tèmèin-dè dé nyo bǎ gbo, dé ɔ wuqu kè ɔ nyuu-dè kè ɔ dǎbèin-dǎbèin kè ɔ hwǐdǐ-tabá-tabá ɔ kè ɔ mú-hwè-hwè mú ke (1 Tímétè 4:12). Pásòdò se bédé bé ɔ ké kpéin-dyé-dyé zò hwè bé wa kée ɔ nyí.

? Xwǎ pásòdò me nyu bé wa ké ɔ kpéin dyé ké?

Pòò cǎε ma nyo bé pásòdò bǎ bédé bé wa ké jǔ keε jè Tímétè kè Tátò gbo. Ké kǎà Kédǐ-dǎin-nà-nyò bǎ bédé bé wa nì, bé ɔ kée nyuǎn dyí tèmèin kà bé wa hwè de ke, keε ɔ se kǎà jéé bǎ bé wa bédé wa kéà nyue.

Nyo Pásòdò bédé bé ɔ ké jǔ ke

(1) Ɔ nyéin-nyènè με nì nyuǎn séin wíin

Pásòdò ní dá bé nyo dò ké ɔ de gbà nyu jè kpǎ. Ɔ nòmò dyíin bé cóci-nyò bǎ hwòdǎ ké ɔ múin dèin, bé wa ké ɔ nyéin-nyènè dá dé nyuǎn bǎ gbo. Pásòdò seε nyo bǎ gbo cǎε bèin bé wa ké dyí-sédǐin-dè nyu, ɔ jǔ ké ɔ mìun se dyí-sédǐin-dè nyueñ nì ní. Pásòdò cí-cǐ με tèmèin kà Kédǐ-dǎin-nà-nyò bédé bé ɔ ké cíε nyueε jè nyo bǎ dyí tee.

(2) Ɔ με kpǎ nyónó dyúádò dyi

Dé bóqó-kpàà dà pàǎa keε, ɔ mò nyo díé bǎε kpede bé gaa dyúádò ké nyónó kúduú dyi kpǎε. Keε Gèdèpòò dá gaa dyúádò με kpǎ nyónó dyúádò dyi nyènèè. Ɔ jèε, pásòdò bǎ bédé bé wa ké dyí-tèmèin-dè jǔ dé de nà ke mú.

(3) Ɔ me gmò ɔ miòùn dyí

Pásòdḡò mò ɔ cócì-nyò bḗḡ dyí-gmò-nyò. Ɔ me gmò wa dyí bé wa ní kḗ dḗ tèmèìn-dḗ bḗ se jḗà ke kè de tòò bḗ béìn wa dyíìn nyìnièn nyee kíqíí sí. Ɔ me tèmèìn nyo bḗḡ wa niìn tèmèìn-dḗ bḗḡ, bé wa kée múàǎn dyi kpáìn. Ɔ me po ɔ nyo bḗḡ náún bá de gbà bḗ kpá nyo gbo ɔ jḗ ké nyo se zùùò bédḗ níee jè dyí.

? Dé mu pásòdḡò gbo kpáùn ɔ jḗ ké ɔ se zùǎn-dḗ se dyíìn nòmò bḗ bé wa kpá ɔ cócì-nyò bḗḡ gboee jè dyuò ní ké?

(4) Ɔ hwòdḡ me ma mú dé kà ɔ mu de bḗ nyue nyuùn wḗe mú

Pásòdḡò me nàìn ɔ cócì-nyò bḗḡ nòmò dyíìn. Ɔ hwòdḡ me bó fúà bé ɔ ké de gbo po wàdḗ-wàdḗ. Ɔ me poin hwìdḗi mà-kpéé-kà bá de kra de bḗ jè dyí. Ɔ me bó wḗḡ bé de dḡó ké ɔ hwòdḡ-dyùà hwí zàìn, bé ɔ ké ɔ hwòdḡè mḡó-dḗ kíqíí sí, ɔ hwòìn kà de bḗ po ɔ múàǎn wḗ mḡḡ mú-dḗ-dḗ bḗ.

“Múà-bḗḡ cḗ-cḗ mò kḗà bé pásòdḡò bédḗ bé ɔ ké nyu ke, sepóedḗ múà-bḗḡ dḡù gbo tò-tò nyue ké nàmàǎn-nyò bḗ zīàìn gbo, ké ɔ tèmèìn jḗà-po-nyò bḗ de. Ɔ jèee, ɔ nòmò dyíìn bé Gèdḗpḡò ké ɔ miòùn niìn nyo bḗ ɔ mó kḗà mú nyùèn dyíee gḗ, bé ɔ ké wa dá bó kḗàò nyu jè”

Jḗḡ Mídè, Kédḗi-dḗín-nà-nyò bḗḗ Tèmèìn-dḗ

(5) Ɔ me nòmò kpedéìn

Pásòdḡò me nyu de séìn dyí-sédḗín-kà. Ɔ ní dḗ bé ɔ ké de béìn nyo dḡè hwòdḡ dé dei poe kee dḡó nyu. Ɔ me dyé nyoǎn kpéìn, bé wa ké kḗà kḗ nyu-nyò ɔ jḗà kee dyé dé ɔ mú.

(6) Ɔ me kpḡ déè bḗ jè dyi

Pásòdḡò me béìn kpé bé ɔ ké nyo tòò bḗ gbo kpá. Ɔ me nyí nyoǎn de. Ɔ kpede me nòmò dyíìn dé nyo séìn gbo, bé ɔ ké nyoǎn gbo kpá, hwè rí po nííí, nyo bé ɔ kèḡ kè dyéìn bó ti kíín-kíínò baḡa ke.

(7) Ɔ me béìn kpé bé ɔ ké nyoǎn de tèmèìn

Pásòdḡò me béìn kpé bé ɔ ké jḗàḡ jè kḡìn zàìn, bé nyoǎn kée múìn wḗ. Ké ɔ me béìn kpé bé ɔ ké Bábòḡ wuḡuún zà, bé ɔ ké ɔ miòùn de tèmèìn.

(8) Ɔ ní dḗ bé ɔ ké nḡmḡḡ gḗi jḗ

Pásòdḡò me bó wḗḡ bé náá-dḗ ké ɔ wuḡuí kḗ. Ɔ me bó niè kà nyo bé nḡmḡḡ dḗ gḗi mú nyuee nià ke. Kà dyúádḡò kḗà ɔ me bó kàmàà-dḗ tòò bḗ náa dekè.

(9) Ɔ ní dá bé ɔ ké hwòdò-gbàà-võ-nyò jũ

Pásòdòò me bó nyo dò wuɖu bàdàin, bé ɔ mós-dè ké nì jè. Ɔ se bédé bé ɔ ké zàun-zàun nyu-nyò jũ. Ɔ jũ ké nyo dò dyi pásòdòò dyoɖoun po ní, ɔ se bédé bé ɔ ké nyoò de gbà dò bũ nyu.Zà2 Tímétè 2:24-25 wuɖuún deké.

? Ɔ jũ ké de dò dyi pásòdòò dyoɖoun po ní, hwiè sédèin dyiò nyé ɔ me dú dyí ké?

(10) Ɔ se bédé bé ɔ ké wídí mú dèbè

Bódó-kpàà nyo bèò zǎin waà wuɖu gbo bé wa ké wídí dyé jè. Nyo díé bē zàin jǎàò dyí bé wa ké nyo tòò bē hwòdò dyi dè jè. Pásòdòò bē dyé mú-dǎ-dǎ deké, sepóedé Gèdèpòò jǎà-wùdùò ní dè nyo séin hwòdò dyi. Pásòdòò bédé bé ɔ ké bó jǎàò gboi kpõ, kebi ɔ me dyéé wídí kǔún mɔɔ ɔ me see de dò kǔún dyé ke.

Ɖe me kpõ pásòdòò hwòdòe mò bé cóciò ké wídí bédé, kee ɔ me bó nyo bé ɔ mó wídí dyéé dyi sòin de cóciò mú doun pūee jūe. Ɔ me nàin cóciò nòmò dyiin, bé wa ké nì kà gbõ-xwíniín-nyò bē bé wa kǔin kǔin jè gboee nià ke, ké ɔ me bó de ɔ bēin nyo bèò xwaún dyéé kee jè cēe doun pū.

(11) Ɔ me kǔ ɔ miòun nìin bídí-gbõ-xwíniín-nyò wuɖuí nòmò dyiin

Pásòdòò nyo-nàin-nàinò me dèin gbo de ɔ miòun bídí-taún. Ɔ me nyue bé ɔ dyú bèò ké ɔ wuɖu nyu. Ɔ jũ ké ɔ se ɔ miòun nìin bídí gbõ-xwíniín-nyò bèò wuɖuí kǔò bēin ní, níí, ɔ se kpé bēin mu bé ɔ ké cóci-nyò bèò nàin. Dyú bē ɔ kèà wuɖuí kǔee se dyú bē bé wa dǎ de hwè, ké wa dǎ wáká kpá ke, sepóedé wa se ɔ kpé xwídíi nì de.

“À Kpé-séin-bédé Gèdèpòò bé ɔ nyià m̄ hwòdò-dyùà nòmò dyiin, bé m̄ kèà de séin bēè nyuee, ɔ mu m̄ kpé kè gana nyiin bé m̄ ké de bèò nyu, ké ɔ mu kǔà nòmò dyiin bé ɔ deà gbo de m̄ múee dyúa kraun tee bé ɔ kée hwo, ké ɔ muie nyuun bé m̄ ké mú hwè, bé m̄ ké se kee dò bédé bó wé hwèin gbòò baɖa, dyiin de Jízè Kédèi màà à Bounboò kee mú. Kǎà ɔ me nì.

“Bísìò bēè nyo mana-kõ-po-po,” Céè-dé màà Bǎà-wùdù ke.

(12) Ɔ ní dá bé ɔ ké jǎà-po-nyò dǐè jũ

Ɔ jũ ké cóci-nyò bèò dyi fúà bé wa ké nyo dò kǔà kǔún po ní, níí, nyoò mu mú-dǎ-dǎ dyéin, ké ɔ mu ɔ miòun dyí búáin. Nyo miòun dyí-búáin-búáin mò nàmàun dyúádò kǔ jè wa poà Nɔó-nàmàun bídíi ke. Nyo kǔà kǔún po-po mò de bé wa kǔ wa ké nyu méné-méné tee, bé nyoò ké kǔàò dyí dyuò nòmò dyiin hwè ke.

? Dé mu cóciò gbo kpáùn ɔ jũ ké wa dyi fũà bé wa ké nyo dò kũà kũún po, ké nyoò se kũàò nyue béin ní ké?

(13) Ɔ nyénéín-nyènè me nì nyo bẽ nì dé píéee wíín

Hwè bé wa ké nyo dò gā bé ɔ ké pásòdò jũee, ɔ nyénéín-nyènè me nì nyo bẽ nì dé píéee wíín. Wa me dyuòè dyi kà bé nyoò nòmò kpeḍeín, ké ɔ mò jǎà-nyò dé ɔ seín bé ɔ nyue múee hwè. Ɔ jũ ké nyoò kpeḍe dyi ma dyiin nyìnìin hwè ké ɔ dyià Kédèi gbo dyiè ní, nìí, wa bédé bé wa ké fòin tee, bé ɔ nyénéín-nyènè ké nyo bẽ wíín nì, hwè bé wa ké ɔ pásòdò mú nyu.

Ɖe-cé-nyò dò me zà Tátò 1:5-11 wuḍuún, bé nyo tòò bẽò ké ɔ gbo dũũ tò.

Ɖe bẽ céèà dé Tátò-cèè-dèò mú bá nyo bé pásòdò bédé bé ɔ ké jũe jè dyíee, wa céè dé 1 Tímètè-cèè-dèò mú ɔkè.

? Dé tòò bẽ céè kà dé Tátò-cèè-dèò mú bá nyo bé pásòdò bédé bé ɔ ké jũee jè dyí ké?

Cèè-dèò cēe kà bé pásòdò me kpõ wuḍu bẽ bé nyoũn béin hwòdõ kõ dèè bá tèmèin-dè bẽò dyíee dyi tee. Pásòdòò me cé jǎà tèmèin-dèò jè nòmò dyiin, bé ɔ ké kpé béin bé ɔ ké nyo tòò bẽ kpéi po dyiin dé jǎà-dèò tèmèin-tèmèin mú. Ɔ dyie náa nyuín, nìí, ɔ mu kpé béin bé ɔ ké nyo bẽ kpõà tèmèin-dè bẽ se jǎà ke dyíee hwòdõ gbo zǎin. Ké bó kōin ɔee, ɔ mu cóci-nyò bẽò gbo kpáùn bé ɔ ké ɔ bẽ bé wa bĩ xwaa wa da zàin.

Nyo Díkõ bédé bé ɔ ké jũ ke

Ɖe-cé-nyò dò me zà Àpòsò Acts 6:1-6 wuḍuún, bé nyo tòò bẽò ké ɔ gbo dũũ tò.

? Dé mò fũà-fũá-dè bé céè-nyòò dèà me dé vòsi bẽè mú ké?

Wa gā ma díkõ kíin-kíin bẽò ti bé Pénékò-wèò zia dyi nyènèè ke. Wa mó ma nyo bẽ nia ke ní, bé wa ké ma ɔ kàmàũn-kàmàũn bẽ bá cóciò nàin jè dyíee dyi séḍéin. Àpòsò bẽò bédé bé wa ké ma dúún ku bé wa ké baà kè bé wa ké Gèḍèpòò-wùḍù wáḍá. Wa gā ma gaa mènèin-sõ. Ké sòin bóe gboee, gaa bẽ nia ke díé bẽ bédé ma cóci kui-kui bẽ.

Díkõò mò nyo bé ɔ kpá pásòdòò gbo ké ɔ zàin ɔ hwè bẽ bé nyo ké kpa dé cóci nàin-nàin múee da ke. Díkõ béin Gèḍèpòò-wùḍù-wáḍá-nyò jũe dyeo, kee ɔ se ɔ kũà gáná cá.

? Nyé-nyò bé Díkõ kíin-kíin bẽò jũ ma ké?

Díkò kíín-kíín bẹ̀ò mò nyo bẹ̀ kò nyénéín-nyènè nì ma nyo bẹ̀ò wíín, ké Zùù Hwèín-hwèínò dyíín ma wa múín, ké wa fò̀nò ma hwòdǒ ke. Wa mò nyo bédé bẹ̀ wa ké ma cócìò wídí jè gbo gmò. Ǿ jèεε, wa bédé bẹ̀ wa ké ma jǎà-nyò bẹ̀ jǔ. Wa mò ma ɔ kàmǎǎn-kàmǎǎn bẹ̀ wǒ-po-nyò dé cócìò mú, Ǿ jèεε, wa bédé bẹ̀ wa ké ma hwòdǒ-fò̀nò-nyò bẹ̀ jǔ. Waà kù̀àò mò ma zù̀n-kù̀à jèεε, Zùù Hwèín-hwèínò bédé bẹ̀ Ǿ ké ma wa múín dyíín, bẹ̀ Ǿ ké ma wa dyí gmò kè bẹ̀ Ǿ ké wa wáká po Ǿ kè bẹ̀ Ǿ ké wa mú hwǎ.

Àpósò Pǒ̀ò po dà nyo bẹ̀ díkò bédé bẹ̀ Ǿ ké jǔεε díé bẹ̀ dǒ̀n mú.

Ḑε-έ-nyò dò me zà 1 Tímétè 3:8-13 wuquún, bẹ̀ nyo tò̀ò bẹ̀ò ké Ǿ gbo quǔ tò.

(1) Nyoǎn me dyé Ǿ kpéín

Díkò̀ò me mò nyo bẹ̀ Ǿ gbǒ-xwííníín-nyò bẹ̀ kè Ǿ mǔè bẹ̀ Ǿ kè nyo bẹ̀ nì bó Ǿ ɔeieε dyé kpéín nye. Ǿ jǔ ké wa dyi nyo dò mú dǔ̀, ké Ǿ se keε dò bédé dé ɔe bẹ̀ nìà ke mú fǎo ní, níí, wa me nyí Ǿ kù̀àò.

(2) Ǿ me mò jǎà-nyò

Díkò̀ò me mò hwòdǒ-kǒ-dè-nyò dé ɔe séín Ǿ mu cèín nyεε mú. Ǿ mu nyo bẹ̀è nyéné gbà nyo tò̀ò bẹ̀ wíín wǒ̀n, ké Ǿ mu ɔe bẹ̀ bẹ̀ nyo bẹ̀ cǔ́ bá fǔ̀à-fú̀á-dè bẹ̀ nì dé cócìò mú kpáurǎ wē jè dyíεε wǒ̀n. Keε Ǿ me fò̀nò hwòdǒ dé kà Ǿ mu ɔe bẹ̀è wǒ poε nyuún wēε mú.

(3) Nǎmǎo ní kǒ Ǿ wuquí

Díkò̀ò me bó nyo bẹ̀ nǎmǎo zàín zù̀n wēε jǔε. Ǿ nyuu-dè me dè nyo bẹ̀ò hwíqǐ kánáá pǔ.

(4) Ǿ dyǎò ní tǎɔε bó wídí-kpà̀nà po jè

Ǿ mò díkò̀ò kpé bẹ̀ Ǿ ké wídí jè gbo gmò bó cócìò bìì. Ǿ mò Ǿ kpé bẹ̀ Ǿ ké nyo bẹ̀ nì dé cócìò múεε mǒó-dè bẹ̀ jè gbo kǒ ɔekè. Ǿ me bó vǒó nìè bẹ̀ Ǿ ké Ǿ mìòùn bǎín sò̀n dé cócìò mú.

(5) Ǿ me kpǒ tǔmèín-dè nòmò dyíín bẹ̀ dyi dé hwòdǒ wáqáá mú

Ǿ jǔ ké nyo dò dyi nàmǎǎn mú bù̀dù̀n ní, níí, Ǿ taba ɔe bẹ̀ bẹ̀ wa se jǎà keε hwíqǐ. Keε Ǿ jǔ ké nyo dò dyi cí dé to-du-du bẹ̀ Zùùò nyíà nyoεε mú ní, níí, Ǿ kpǒ bó tǔmèín-dè bẹ̀ Ǿ mò jǎà keε jè gboi tee.

(6) ɔ me dyuò kùàà dyí

Hwè bé cócìò ké nyo dò díkò kùà nyíεε, wa me dyée kà bé ɔ béin kpé bé ɔ ké cócìò gbo kpá κε, ké ɔ me tèmèin nyoũn dyí kà bé ɔ fònò hwòdǒ, ké nyo béin ɔ hwòdǒ kǒ dèè κε. Nàin-nyò bě bé wa fònò hwòdǒεε mu nyo bé ɔ mó kùà dò κεε ti nyíin bé ɔ ké gbo-kpá-kpá tò dé kùàà nyo-nyu mú, bé wa kée dyé kebì ɔ béin nyue nòmò dyíin ní, hwè bé wa ké ɔ kùàà nyí.

? Dé mò hwiè díé bě kǒ mú nyo dò béin cóci dò gbo kpáa ɔ jũ ké wa se ɔ kùà nyí dé cócìò mú níé?

(7) ɔ me kpǒ nyónó bé ɔ mò gìdǐi-nyò κεε dyi.

Díkòò cócìò mu fùà-fúá bédéin ɔ jũ ké ɔ gmààò dyi wùdù-sǒ-nyò jũ, ké ɔ se Kédéi-déin-nà-nyò hwo ní.

(8) ɔ me kǒ ɔ bídí-gbǒ-xwíníin-nyò běò wuquí nòmò dyíi.

Díkòò me nàin ɔ taàò nòmò dyíin, kà dyúáqò kà pásòqòò bédé bé ɔ kéàà nyu κε.

Ɖε bé cóci-nyò bě ku dúún wεε bédé wa ké nyue

Cócìò mò jáà-po-nyò bě bé wa pòin dyí, ké wa dǎ wuqu dí bó Gèdèpòò gbo ɔ kè bó wa mìòun gbo kà bé wa mu kùà bá cócìò dyíεε dyúa kpàun wě. ɔ jèεε, wa dyé ti bé wa ké kùà séin bá cócìò dyíεε nyu, bé wa ké wídí séin kée nyu bé cócìò ké dyúa muεε péè. ɔ jũ ké nyo běò se nì ní, níí, cócì dò se niè béin.

Ɖèè bé ɔ mu, ké ɔ dyá dé Ɖε-pèdèin-naín dò κεε jè kpa Ɖε, sepóεdé ɔ mu Ɖε dǒun jéé cá. Kà dyúáqòò kǎà nyo bé ɔ dyi cócìò gboi tééh nyεε jè kpa Ɖε, sepóεdé ɔ nì dé nyo bě bé wa kpa Ɖε κεε hwiè. Kεε nyo bé ɔ dǎa Ɖε tee dé Ɖε-pèdèin-naínò κεε mò Ɖε-dǒ-nyò bé ɔ zi Ɖε kpauñ mìò κε. Ké nyo bé ɔ kpa Ɖε mìò dé cócìò múεε mò nyo bé ɔ kuà dúún tee bó Ɖε séin bá cócìò dyíεε nyu jè κε.

ɔ jèεε, nyo bě nyuà kùà dé cócìò múεε bédé bé wa ké cóci-nyò bě bé wa kuà dúún bó Gèdèpòò biè jèεε bìl kùà nyu. Pásòqò séin kè nyo-Ɖε-tèmèin-nyò séin bédé bé wa ké cóci-nyò bě kuà dúún wεε gbo gmò, bé ɔ kée nyu bé nyo pàqǎ ké dé cócìò mú dyi. Cóci-nyò běò mu kǒ kpàun ɔ jũ ké nyo bě dyi pó, ké wa dyi cócìò mú kpá ní, mɔɔ ɔ jũ ké nyo bě bé wa dǎa póεε, ɔ dyi wa hwìdǐi dyi kà bé wa mòun bédé bé wa ké dúún ku bé wa ké Gèdèpòò bìl kùà nyuεε ní. Nyo bě nyuà kùà dé cócìò múεε bédé bé wa kée nyu bé nyoũn bě ké Kédéi gbo dyi, bé wa ké nyo běò hwiè sédèin dyí dé zùũn wεε da zàin, bé

wa ké nyo bɛ̀ò ɔ tɛ̀mɛ̀in ɔ kɛ̀ bé wa ké ɔ bɛ̀ béin nyuɛ̀ bé nyo ké gbo kpɔ̀in nyuɛ̀ wa tɛ̀mɛ̀in. Wa mɛ̀ nàin cɔ̀ci-nyò bɛ̀ò nòmò dyiin, bé wa séin ké kùà nyu, bé wa ké nyo bɛ̀ mó gbo-kpá-kpá ɔ wa hwiè keɛ̀ gbo kpá.

Cɔ̀ci-nyò bɛ̀ò mò gbɔ̀-xwíinín-nyò bɛ̀ bé wa bédé hwiɔ̀ĩ-taba-taba ke. ɔ jèɛɛ̀, wa mɛ̀ nyuìn ɔ séin bé wa bédéɛ̀ kùà mú ɔ nyuìn-dyùè wáká kɔ̀, bé wa ké zùun-ɔ̀ bɛ̀ bé nyo bɛ̀ò móà keɛ̀ wa nyí. Ké dyiin ɔ́ɛ̀ múɛɛ̀, wa mu Gèdèpòò hwòdɔ̀-fònò-fònò jè nyuìn dyí tɛ̀mɛ̀in ɔ́ ɔ́ sín mú, ké ɔ́ muɛ̀ nyuìn bé nyo bɛ̀ nià ɔ́ píɛɛ̀ ké gbo zɔ̀in, bé wa ké cɔ̀ciò mú kpá.

? Xwɛ̀ ɔ́ mu niè nyuìn ɔ́ jũ ké cɔ̀ci-nyò vɛ̀nɛ̀ bɛ̀ò dyi kpé béin bé wa ké jàà-po-nyò bɛ̀ bé wa ku dúún ɔ́ cɔ̀ciò múɛɛ̀ gbo kpá níé?

Zùun-ɔ̀ bɛ̀ bé Cɔ̀ciò bédé bé ɔ́ ké nyu ke

Wíɔ̀ jè kpa ɔ́ ɔ́ cɔ̀ciò mú, sepóɛ̀ɔ́ nyo bɛ̀ò bédé bé wa ké waà (pásòdòò gbo gmò kɛ̀ bé wa ké nyo tòò bɛ̀ gbo kpá ɔ́ cɔ̀ciò mú dyɛ̀), keɛ̀ ɔ́ mò ɔ́ kpa ɔ́ miò keɛ̀ mò bé wa ké zùun-ɔ̀ bɛ̀ móà nyo bɛ̀ Gèdèpòò-wùdùò gbo-kpa-kpa kɛ̀ wa Kédéi gbo dyà-dyà keɛ̀ dya gmò. Páòdòò mɛ̀ mò nàin-nyò bé ɔ́ bédé Gèdèpòò Zùun ke. ɔ́ xwíinín mò pásòdòò se bédé bé ɔ́ ké ɔ́ miòun sá dyiin ɔ́ kùà kà kò dò bɛ̀ nyu-nyu mú fɔ̀. ɔ́ cɔ̀ci-nyò tòò bɛ̀ò mò nyo bédé bé wa ké kùà tòò bɛ̀ò nyu ɔ́ cɔ̀ciò mú, ɔ́ kɛ̀ kùà bɛ̀ béin wa gbo kpáa bé wa ké waà bàdàin-bùè tòè béin nyu. ɔ́ dyi kùà tòò bɛ̀ bá cɔ̀ciò dyíɛ̀ jè jũin, díkò bɛ̀ bé nyuìn béin hwòdɔ̀ kɔ̀ dèɛ̀ keɛ̀ mɛ̀ nyu wa pàdã. Díkò kíin-kíin bɛ̀ bé cɔ̀ciò gã ma kà keɛ̀, wa gã ma wa bé wa kéɛ̀ nyu bé àpòsò bɛ̀ò ké ma baà-baà dyí né kɛ̀ bé wa ké ma Gèdèpòò Wuquò cɛ̀-cɛ̀ dyúa kpa. (Àpòsò 6:2-4).

Kà pásòdòò dò ké niè nyu hwè bé ɔ́ ké ɔ́ nyo bɛ̀ò nàin nòmò dyiin nyuɛ̀

Ɖɛ̀-cɛ̀-nyò bɛ̀ò mɛ̀ dèin ɔ́ bɛ̀ céèà dà bíɔ̀iɛ̀ ɔ̀-ɔ̀ dɔ̀ kɔ̀in. Wa mɛ̀ dèin dyi-diè-ɔ̀ nià ke gbo, “Ɖé kò nyo bé pásòdòò bɛ̀bé bé ɔ́ ké jũɛ̀ jè kpaà ɔ́ miò ké?”

(1) ɔ́ mɛ̀ bó ɔ́ miòun dyi hwòin ɔ́ kpoo tòò bɛ̀ mú.

(2) ɔ́ mɛ̀ poɛ̀ gbo bé ɔ́ ké nyo bɛ̀ béin kùà nyuɛ̀ keɛ̀ ti dyèin, bé wa ké ɔ́ gbo kpá bó Gèdèpòò kùà nyu jè.

(3) ɔ́ mɛ̀ nàin ɔ́ cɔ̀ci-nyò bɛ̀ò, bé wa ké gboi tɛ̀in tɛ̀in kà gbɔ̀-xwíinín-nyò bɛ̀ bédéà zùun keɛ̀ nià ke, ɔ́ kɛ̀ kà nyo bɛ̀ bé wa kò ɔ́ wa müè bɛ̀ hwòdɔ̀-kpɔ̀-ɔ̀ bɛ̀ jè gboɛ̀ nià ke.

(4) Ɔ me nàin ɔ cóci-nyò běò dé Gèdèpòò dyi-fèìn-fèìn mú, bé ɔ ké wa kpéin dyé, ké ɔ ní dá bé ɔ ké ɔ miòùn niìn dyéé-dè jè cě.

(5) Ɖe me kpõ ɔ hwòdõee me mò zũn-dè bě hwòin kà Gèdèpòò biè-biè kè nyo bě Gèdèpòò-wùdù gbo kra-kpa ɔ kè kũà nòmò dyiìn nyu-nyu ke.

(6) Ɔ me dè ɔ nyo běò hwòdõ kõ, ké ɔ hwòdõ me dèin wa múin.

(7) Ɔ hwòdõ-kpõ-dè me mò bé ɔ ké cóciò po, kà bé ɔ mò Gèdèpòò gbõ, ké ɔ se ɔ kòò-dè ke.

(8) Ɔ me nàin ɔ nyo běò tee, bé wa ké de hwè, ké ɔ me tèmèin wa kà wa ké bàdàin-bùè tòè nyue kè kà wa ké nyo bě bédé bé wa ké gbo-kpá-kpá dyéee gbo kpáa nyue.

(9) Ɔ me mò nyo kò kpede nòmò dyiìn dé de séin mú, hwè rí po níin, dé wídí jè mú ke.

(10) Ɔ me tèmèin nyoũn dyí kà bé ɔ nyùn cóciò wídí kũà mú hwòdõ-fònò kà, hwè ké ɔ kò dé nyo bě nià ɔ xwídíi kũà nyueñ nyee jè gbo ke.

Kà nyo dò ké niè nyu hwè bé ɔ ké kũà dò bá cóciò dyíee jè dyúa ni ke

Ɔ jũ ké cóciò dyi nyo dò gãa mó bé ɔ ké kũà dò bá cóciò dyíe moò kũà dò béin cóciò wídí nyíe kee dyúa ni ní, níi, nyoò me béin kpé dé hwíè bě nià ke mú hwè. Nàin-nyò bě nià dé cóciò múee me võ bé wa ké nyo ni kà bẽa bédé dé cóciò mú, bé wa mòùn ké hwòdõ-kõ-dè-nyòkè nàin-nyò bě jũ dekè.

Ɖe-cě-nyò běò me dèin de bě céèà dà bídííee dò-dò dós kõin. Wa me dèen dyi-diè-dè nià ke gbo, “Ɖé kò jè nyo pásòdòò bẽbẽ bé ɔ ké jũee jè kraà de miò ké?”

(1) Ɔ me mò nyo bé ɔ dyi cóci ti séin, ké ɔ tò bàdàin-bùè, ké ɔ gã de séin bá cóciò dyíee múin, ké nyoũn dyé ɔ kpéin kà ɔ mò Kédèi-dèin-nà-nyò jéé ke.

(2) Ɔ me dyuèè kà bé ɔ ni ɔ kpé séin kè ɔ dèbèin-dèbèin bé ɔ bédé bó cóciò bìíee báun kà nyo báà báá-dè ke.

(3) Ɔ me bédé Kédèi-dèin-nà-nyòè dyí-dyuòin-bě bě mòà hwòdõ kõin nòmò-nòmò kè hwòdõ fònò-fònò ke.

(4) Ɔ dǎa nyoũn dyí tèmèin kà bé ɔ béin kũàò nyue, ké ɔ hwòdõ dǎ wó bé ɔ kéee nyu nòmò dyiìn dyiìn dé de séin bé ɔ bédéee mú ke.

(5) Ɔ me mò nyo bé ɔ béin ɔ miòùn kpeḍe zàà, bé ɔ hwòḍḍó ké wǎ, bé ɔ kée nyu bé kùàò ké mú zàin nye.

(6) Ɔ me tèmèin nyoŭn dyí kà bé nyo tòò bě béin ɔ xwíḍíi kùà nyue ke, ké ɔ me bó nyo bé nyo òò m̀òùn ké ḍobo kee jũe ḍòùn p̄.

(7) Ɔ me nyuò kùà bé ɔ kèà nyuee dyí nòmò dyíin.

Wuḍu M̀eǹèin-sǎ bě bé wa po Ćéé-ḍèò dú ke

(1) Kpeḍe bé nàin-nyò òò bédé kee jè mò ḍe vènè cá ké ɔ zi kùà ɔ béin nyue kee jè dyí.

(2) Hwè bé wa ké nyo òò nàin-nyò mú nyuee, nyoò kpeḍe me tèmèin nyoŭn dyí kà bé ɔ mò Kédéi-ḍéin-nà-nyò ke.

(3) Nyo bé ɔ bédé kùà ḍé cócìò múee kpeḍe me tèmèin nyoŭn dyí kà bé ɔ mò cócì-nyò jéé ke.

(4) Ɔ mu dyíin nòmòùn bé wa ké cócìò wíḍí jè gbo gmò nòmò dyíin, sepóedé dyíin ḍée múee, wa ké pásòḍò běò gbo kḗ kè bé wa ké nyo bě mó gbo-kḗ-kḗ ḍé cócìò múee gbo kḗ ɔ kè bé wa ké kùà bě bá cócìò dyíee nyue béin.

(5) Cócìò me kǎ ḍé zùŭn-ḍè bě hwòin kà Gèḍèpòò-wùḍùò kḗ-kḗ kè nyo bě Kédéin gbo dyà-dyà kee jè gbo miò.

(6) Nàin-nyò bě ni ḍé cócìò múee me béin kḗ bé wa ké nyo bě bé wa ku dúún bó cócìò bìi kùà nyu jèee gbo kḗ.

(7) Cócìò mò ḍe bé cócì-nyò běò dè dyi, bé dyíin ḍée múee, wa ké Gèḍèpòò bièkánáá p̄ ke.

Hwè bé ḍe-ćé-ti òò ké bó dyí kḗee, ḍe-ćé-nyòò me céè ḍe gbèi-gbèi wè bá “wuḍu m̀eǹèin-sǎ bě poà ćéé-ḍèò dúee” òò-òò jè dyí (ɔ xwíiníin mò ḍe ɔ muà céèin nyee ɔ me céèè dú m̀eǹèin-sǎ). Ḍé ɔ céè-céèò múee, ɔ me zàin ḍe tíin-tíin bé wuḍùò kḗin hwòḍḍe kè ḍe nyue bé ɔ dyià ḍe kḗee jè k̄in. Ḍe bé ḍe-ćé-nyòò muà céèin nyee me mò ḍe bé ɔ béin nyo se ḍe-ćé-ćéò mú ni ee gbo k̄in zàin nye. Ké ɔ me nyí ḍe ɔ muà céèin nyee ɔ ḍe-tèmèin-nyòò xwa.

Ɖε-έ-nyò bẹ̀ò ọ̀ò-ọ̀ò me ẹ́ Ịzíkìò 34:1-10, bẹ́ ɔ kẹ́ Ɖε bẹ́ Gèdèpòò-wùdùò ẹ́à kee dú po dyiìn Ɖé wuɖu-dṣiìn gbèi-gbèi ẹ́è-ẹ́è mú. Kẹ́ ɔ me nyí Ɖε bẹ́ ɔ muà ẹ́èìn nyee ɔ nàin-nyòò xwa.

Ɖε nià ke me ni ì hwiɖi: Ɖε-έ-nyòò me po ẹ́é-Ɖè ọ̀ò páún sòìn Ɖé tèmèìn-Ɖèò mú, bẹ́ ɔ kẹe nyɔ bẹ́ se Ɖε-έ-έò mú ni ee tèmèìn-kpà ọ̀ò-ọ̀ò tã nyu.

Cě́-ḡè 14

Nyíí-ḡè bě́ b́ Zùùò nyí nyo ke

Ḃe-cě́-nyò bě̀ò me nyí ḡe wa cée kà bá “Wuḡu mèně̀ìn-sǎ́ bě́ poà cě́-ḡè zìà dyie dúe” jè dyíe waà nà̀ìn-nyòò xwa.

Ḃe-cě́-cě̀ò nà̀ìn-nyòò me diè ḡe-cě́-nyò bě̀ò ḡíe bě́ dyi b́ wa ké ḡe wa ḡǎà cée bá “Wuḡu mèně̀ìn-sǎ́ bě́ poà cě́-ḡèò dúe” jè dyíe dyúáḡò jè kṑìn zà̀ìn.

Ḃe-cě́-cě̀ò nà̀ìn-nyòò me diè ḡe-cě́-nyò bě̀ò ḡò-ḡò dyi bó ḡe ɔ́ cée kà sò̀ìn ḡé Ízíkìò 34:1-10 múe jè. ɔ́ b́è̀ìn wuḡu dǎ̀ìn bě́ b́ nyoò cée kà kee nòmò kṑìn bě́ nì ḡéee ḡé zàà b́ ɔ́ kè ḡe-cě́-nyò bě̀ò kée dǎ́ kṑìn dè̀ìn.

ɔ́ jǔ ké bě́ dyi bě́ nì kàà ? dyé ní, nìí, ḡe-cě́-cě̀ò nà̀ìn-nyòò me nyue b́ ḡe-cě́-nyò bě̀ò ké dyi-diè-ḡèò ḡǎ́ jǔ.

Ḃe mò Nyíí-ḡè b́ Zùùò nyíà nyoee xwííín nyo

Zùũn-nyíí-ḡèò mò kpé b́ Zùù-hwè̀ìn-hwè̀ìnò nyí jǎ̀-ḡo-nyò ḡò b́ ɔ́ kée kǔ̀à mú nyù̀ìn ḡé cócìò mú ke. ɔ́ mò Zùùò kǔ̀à b́ ɔ́ nyù̀ìn ḡé jǎ̀-ḡo-nyòò múe dyeo, kee ɔ́ sè bó jǎ̀-ḡo-nyòò gboi b́ ɔ́ ké ɔ́ nyíí-ḡèò kǔ̀à mú nyù̀ìn ḡé dyí-séḡé̀ìn-séḡé̀ìn mú. Zùũn-nyíí-ḡè se nì kà kpé bě́ b́ nyo wóḡò̀ìn kà múe nìà ke, kee ò b́è̀ìn Zùùò-kpèò kpé bě́ b́ nyo wóḡò̀ìn kà múe gboi kpaà, ké nyo ḡò see zà̀ìn gboi dyí dyuòè b́è̀ìn.

Zùũn-nyíí-ḡè bě̀ò Dǎ̀ìn-mú-ḡo-ḡo

Zùũn-nyíí-ḡè bě́ kè kpé bě́ b́ Gèḡèḡòò nyí nyoũn, b́ wa ké ɔ́ gbo-nì-kǔ̀à nyuee jè cée ḡé Dèè-wùḡù Ìlèò dà ḡàḡǎ. Wa dǎ̀ìn-mú-ḡo-ḡoò hwò̀ìn ní, kee wa mò ḡe kà kò ḡò bě́. Bábòò se ḡe sé̀ìn bá Zùũn-nyíí-ḡè bě́ jè dyíe à gbo cě́.

Ḃe-cě́-nyò ḡò me zà̀ Ìfísìò 4:7-12 wuḡuún, b́ nyo tòò bě̀ò ké ɔ́ gbo ḡùũ tò.

Vósi 7-8 cɛɛ à gbo kà bé Gèdèpòò nyí ɔ jíájèò à nìin dyiìn dè zùun-dè bɛ mú ke. Pòò se Gèdèpòò jíájè bá pò-pò dyíɛ jè cɛiìn nì jéé cá, sepódé dè vósi 11 múɛɛ, ɔ zedɛ kùà bɛ bé Gèdèpòò mó bé nyoũn ké nyu ke.

Gèdèpòò dá nyo díé bɛ bé wa ké kùà jéé bɛ nyu, ké ɔ nyí wa zùun-nyii-dè bɛ bé wa mó bó kùà bɛò nyu jè ke. Pòò se ma zùun-nyii-dè bɛ jè cɛ, keɛ ɔ zedɛ ma kùà bɛò díé bɛ, kà ɔ nyuà céèè dè 1 Kòdèíntíò-cèè-dèò múɛ.

Kùà bɛ bé ɔ zedɛà keɛ mò àpòsò-kùà kè kpáá-dè-cɛ-kùà kè bɔ̃-nòmò-dyíin-kpa-kùà kè pásòdò-kùà ɔ kè nyo-dɛ-tèmèin-kùà. Jéé keɛ, kùà bɛ nìà dà dɔ̃iìn múɛɛ se kùà bɛ bé Zùùò nyíà nyɔɛ séin.

Àpòsò-kùà. Àpòsò bɛò mò nyo bɛ bé Jízè gā ma bé wa ké ma cóciò dyúa kpa ti bé ɔ nìin kùàò dǎ ma gbo hwè dà bódó-kpàà kɔ ke. Wa nyu ma zèin-dè bé dè waà kùàò mú (2 Kòdèíntíò 12:12). Wa séin dyuò ma Jízè dyí jéé cá ti bé ɔ kè wa kè nì ma kùà nyuɛn dà bódó-kpàà kɔ ke (1 Kòdèíntíò 9:1, Acts 1:21-22).

Dé Wèdèbèdésíò-cèè-dèò múɛɛ, à zàà wuquún kà bé hwɔdɔò hìdì-kpà baɗa-bùè sè sɔ̃ bɛò tò àpòsò baɗa-bùè sè sɔ̃ bɛò jìi ke. ɔ xwíniín mò wa kpa ma dɛ mìò dè dɛ séin bá cóciò dyíɛ mú (Wèdèbèdésíò 21:14). Vóci tòò bɛ cɛɛ kà bé àpòsò bɛò nì ma baɗa-bùè sè sɔ̃ nyènèè keɛ mò Máfíò 10:2 kè Àpòsò 1:26. Júdè 17 cɛɛ kà bé àpòsò bɛò mò nyo bɛ bé wa nì zɔ̃ kíiìn nyɛ. Àpòsò dò se cíe nì dɛ bó zèè.

Kpáá-dè-cɛ-kùà. Nyo díé bɛ poèn hwiɗíi kà bé kpáá-dè mò dɛ bɛ mu kpáun wɛɛ jè cɛ-cɛ ke, keɛ Dèè-wùdù Ìlèò cɛɛ kà bé Gèdèpòò-wùdù-wáɗá-wáɗá mò kpáá-dè cɛ-cɛ ke. Dé Dèè-wùdù Sùàò múɛɛ, kpáá-dè bɛ bé nyo bɛò cɛ ma keɛ mò dɛ bɛ mu kpáun wɛɛ jè, sepóedé ɔ mò hwiè dò kɔ̃ mú nyo bɛò béin ma jáà poe kà bé dɛ wa cɛà keɛ sòin dè Gèdèpòò gbo ke. Dé Dèè-wùdù Sùàò nìin tíin nyɛɛ, Bábòò wáká pàɗǎ séè ma céè ke.

Kpáá-dè-cɛ-nyò mò nyo bé ɔ zà cuò-wùdù dò dè Gèdèpòò gbo ke, ké ti díé bɛ ní, ɔ se dyè dɛ ké kpá dè dyúa ke. Ké kpé nìà dè ɔ bɔ̃ò mú keɛ mò Bábòò.

Bɔ̃ nòmò dyíin kpa-kùà. Wuqu mòà Bɔ̃ nòmò dyíin-kpa-kpa keɛ sò wuqu mòà múà-bɔ̃ keɛ mú. Bɔ̃-nòmò-dyíin-kpa-nyò mò nyo bé ɔ cɛ múà-bɔ̃ò nyo dò-dò bɛ kè nyo kúɗúú bɛ gbo ke. Kédéi-déin-nà-nyò séin me cɛ múà-bɔ̃ò jè wa mǔè bɛ gbo, keɛ kùà nìà ke mò nyo díé bɛ nìin kùà cá bé Zùùò nyí wa ke. Pásòdòò me kpa bɔ̃ nòmò dyíinò nyoũn bɛ gbo, sepóedé ɔ mò ɔ kùàò wáká dò (2 Tímétè 4:5).

Pásòdò-kùà. Pásòdòò kùàò se bé ɔ ké Gèdèpòò-wùdù wáɗá dòn pūɛ, keɛ ɔ me béin kpé bé ɔ ké zùun-kùà bɛ nyu bó nyo bɛ móɔ keɛ bìi dèkè.

Nyo-dε-tèmèin-nyò. Nyo-dε-tèmèin-nyòò mò nyo bé ɔ zain jǎà-dè bĕ sò dé Bábòò múe kè zùŭn-dè bĕ jè kōin dé nyo tòò bĕ gbo ke. Pásòdò séin bédé bé wa ké dε-tèmèin-nyò jŭ (1 Tímétè 3:2, Tátò 1:9). Kεε Gèdèpòò nyí nyo díé bĕ nyíí-dè bé wa ké nyo-dε-tèmèin-nyò jŭ, kebì wa me se pásòdò ke.

Δε-εΐ-nyò dò me zà Wódómà 12:6-8 wuquún, bĕ nyo tòò bĕò ké ɔ gbo quũ tò.

Dà nìà kεε, Pòò niè bóε cĕiń kà bé ɔ jŭ ké Gèdèpòò dyi nyo dò kŭà dò nyíín, ɔ me po dé kpé cá bé ɔ ké kŭà nìà bóεε nyu, ké ɔ me bó ɔ mìcùn nìin ti zìèn bó kŭà bĕ bé Gèdèpòò se ɔ nyíεε nyu jè.

Gèdèpòò po nyo díé bĕ náún bó cóci-kŭà díé bĕ nyu jè. ɔ hwòin kà, nyo bé ɔ mò nyoŭn nàin-nyò kεε, ɔ me ku dúún bé ɔ ké nyo bĕò nàin. ɔ me bóɔ nyue ti ɔ móɔ nyue dyíεε dòn, kεε kpé me kpá ɔ dyí bé ɔ ké ɔ kŭàò nyu tee. Nyo bé ɔ nyí nyoŭn dεε, ɔ ní dá ɔ kée nyu bé nyoŭn séin ké ɔ dyé jè, kεε ɔ me nyí nyoŭn dε hwòdǒ-fòndò-kà. Nyo bé ɔ mò “nyo-wii-kō-bédé-nyò,” ké ɔ kpá nyo bĕ gbo wàdà-wàdà kεε, ɔ me nyue dé hwòdǒ wáqáá mú, ké ɔ hwòdǒ me bó kpóún sèè.

Δε-εΐ-nyò dò me zà 1 KòdÉintìò 12:28 wuquún, bĕ nyo tòò bĕò ké ɔ gbo quũ tò.

Pòò seε dyè gbo po bé ɔ ké nyíí-dè séin bé Zùòò nyí nyo bó Gèdèpòò kŭà bĕ nyu jèεε séin nō vòsì nìà ke mú céè. ɔ hwòin kà, ɔ se pásòdò bĕ jè cĕ dé vòsì nìà ke mú, kεε ɔ cĕ wa jè dé Ifísìò-cèè-dèò mú.

À dǎ àpòsò bĕ kè kpáá-dè-cĕ-nyò bĕ ɔ kè nyo-dε-tèmèin-nyò bĕ jè cĕ kíín dé cĕé-dè nìà ke mú.

Gèdèpòò dá nyo díé bĕ, ké ɔ nyí wa kpé bé wa ké zĕin-dè bĕ nyu kè bé wa ké nyoŭn dyi kánàin. Gèdèpòò nyí jǎà-po-nyò séin kpé bé wa ké baà, bé dε ké gbo zĕin bó wa bìi, ké ɔ kpá ná dyiìn dé waà hwiqĩi-taba-tabaò mú. Kεε jǎà-po-nyò díé bĕ nìin nyíí-dè mò bé wa ké dε bĕ mò Gèdèpòò móɔ-dè kεε dyí dyuò, ké wa nyùèn déε hwiqĩi-taba-taba mú, ké dε zĕin gbo bó wa bìi.

Nyo díé bĕε nyíí-dè mò bé wa ké nyoŭn gbo kpá. Wa fúà bé wa ké nyo dòè hwòdǒ-kpō-dè dyí dyuò. Wa dyuò gbo-kpá-kpá bé wa ké nyo dò-dò bĕ nyíεε dyí, ké wa dyuò gbo-kpá-kpá bé wa ké tò bó kŭà bá cóciò dyíεε dyí. Gèdèpòò nyí wa fòndò-hwòdǒ kúqúú bĕ bé wa ké nyoŭn gbo kpá.

Đíé bĕ béin kpé bé wa ké nyoŭn nàin kè bé wa ké kŭà bá cóciò dyíεε nàin. Nyo díé bĕ poèn hwiqĩi kà bé nàin-nyò bĕò mò nyo zi dε kpauń bĕò dé cóciò mú ke, kεε ɔ jŭ ké nyo tòò bĕò se wa nìin nyíí-dè bĕò kŭà mú nyùin ní, nìí, nyo nàin-nàin se dúi kue béin dé cóciò mú ke.

Ti bé Póò dǎ nyíí-dè bá kùà dò-dò běò dyíe jè cēε hwεεε, hwè ké ɔ cē nyíí-dè bá wuɖu-dù kà kò dò bě po jè dyíεε jè. Ti díé bě ní Póò mó bé ɔ ké ma nyo bě poàin hwiɖíi kà bé nyo-nàin-nàin mò nyíí-dè zi ɖε krauhò keε dyí sédèin.

Náún-po-wùdù bě bé Pídè tò ma ke

Àpósò Pídè tò ma náún-po-wùdù bě bé wa zi ɖε krauhò m̀̀o bá kà nyo ké nyíí-dè bě bé Zùùò nyíà nyoε kùà mú nyùèn nyuεε jè dyí ke.

Ɖε-cē-nyò dò me zà 1 Pídè 4:10-11 wuɖuún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo dũũ tò.

À dyé jìi-kò-néin-dè kra ɖε m̀̀enèin-dò bá nyíí-dè bě bé Zùùò nyíà nyoε jè dyíεε ɖé vósi běè mú.

(1) Gèdèpòò dè jǎà-po-nyò běò hwòdǒ kǒ bé wa ké zùũn-nyíí-dè bě bé ɔ nyíà wa keε kùà mú nyùin. ɔ jèεε, wa bédé bé wa ké nyíí-dè běò kùà mú nyùin kà ɖεò mòǒ kà Gèdèpòò kǒò-dè, ké ɔ se wa mìòùn nìin kǒò-dè ke. Gèdèpòò bédé à kraún bá kà à mu à nyíí-dè běò kùà mú nyùèn nyuùn wēε jè dyí.

(2) À bédé bé à ké à nyíí-dè běò kùà mú nyùèn bó nyo tòò bě bìi. Wa se ɖε kée nyu bé à nyéné ké mu ke m̀̀o wa se ɖε bé à ké kpáná kǒún dyé ke.

(3) Gèdèpòò nyíí-dè běò vò dyí (“ké wa bédé kòèn”). Nyíí-dè bě bé Gèdèpòò nyíà nyoũn wēε kra kòè dò-dò.

(4) Nyo dò dyi wùdù ní, ɖε ɔ me cēε me mò Gèdèpòò wuɖuò.

(5) Nyo bé ɔ nyu nyo dò bìi kùà keε, ɔ me nyùèn ɖée kpé bé Gèdèpòò nyíà ɔ keε mú.

(6) Ɖε séin bé nyo dò mu nyuùn wēε, ɔ me nyuε bé Gèdèpòò ké b̀̀ain-b̀̀ain bédé.

Náún-po-wùdù bě bé Póò tò ma ke

Gèdèpòò nyí ma cóci-nyò bě nì ma kà ɖé Kǒdèin-hwòdǒò múεε zùũn-nyíí-dè báún-báún. Keε wùdù-wíin-dyi nì ma ɖé wa hwiè, ɔ jèεε, Póò mòà Àpósòò keε zain ma wa nyíí-dè bě bé Zùùò nyí nyoεε jè gbo kǒin ɖé 1 Kòdèintíò wuɖu-kpá 12-14 mú.

Cēé-dè nià ke wáká bě sèǎ kà bóεε zain náún-po-wùdù bě bá zùũn-nyíí-dè bě kǒ jè céè kà ɖé 1 Kòdèintíò 12-14 múεε jè kǒin.

Céè-dèò wuqu-kpà bĕ nìà ke tĕmĕin à niin jǎà-dĕ de pàqǎ bĕ bá Nyíí-dĕ bĕ bé Zùùò nyíà nyɔɔe jè dyí. Jǎà-dĕ bĕò gbĕi-gbĕi wĕe céè dà bíqíi bĕ à ké wa cĕ.

Ɖe-cĕ-nyò dò me zà 1 Kòdĕíntìò 12:1-3 wuquún, bĕ nyɔ tòò bĕò ké ɔ gbo dũũ tò.

(1) Náún-po-po bá Tĕmĕin-dĕ Mú dǎ jè dyíe: À me dǎ nyɔ bĕ bé wa nyu de dò dé Zùùò nyéné múe mú, dyiin dé jǎà-dĕ bé à dyuòà dyíe mú.

Jǎà-po-nyò bĕ nì ma dé Kòdĕin-hwòdòò múe mò ma kũùn-kpò-biè-nyò bĕ kíín. Kũùn-kpò bĕ ní wùdù, kee zùù bĕ wùdù ní. Nyɔ bĕ bé wa sí biè-dĕ kǎin-kǎin bĕ kíqííe tò zùù gbà bĕè wuqu dũũ gbo. Wa poèn hwidǎi kà bé zũùn-dĕ séin nòmò dyiin, dè wa niin zùùò nyuu-dĕ bĕ kǒ dekèe. Ɖe bĕ mò de gbà bé wa hwòdǒ cĕ wa gboeé déè wa nyu. Wa wǒ ké zùù gbà bĕò kǒ wa wuquí, kebì ɔ me nyue bé wa ké zuquu-dĕ xwai nyu, mɔɔ bé wa ké wùdù kà sǎà-nyò wùdùà ke.

Póò cĕe ma wa gbo kà bé nyɔ dò dyi wùdùĕn nì dé Zùù Hwĕin-hwĕinò kpé mú ní, nyòò se Jízè de gbà dò kǒún cĕe béin nyɔ. ɔ jũ ké zùù gbà dò dyi biè-biè dò nǎin niin, níí, ɔ nyue ké nyɔ bĕò se Gèdèpòò de dá dyiin dé de bĕ bé wa mu nyuùn kè bé wa mu cĕin nyɔe mú. Zùù Hwĕin-hwĕinò se biè-biè dò nǎin niè béin hwè bé nyɔ bĕò ké se Gèdèpòò dya dè ke.

À me bóɔ hwidǎi poèn kà bé zùù séin mò zũùn-zùù, sepóedé ɔ mò zùù jè ke. Zùùè mú dǎ jè à nià cĕin nyɔe hwòin-dĕ mò kà ɔ nyuà céèè dé 1 Jǒó 4:1-3 mú ke. Zùù séin bĕ wa cĕ de kà kò dò kè Gèdèpòò Wuquò se hwòin nyɔe, à me bó wa wuquò jǎà poe.

“Kee ɔ se nyɔ séin bĕ ɔ wùdùà dyiin dé Zùùò múe ké kpáá-dĕ-cĕ-nyò jũ ke, kee nyɔ bĕ ɔ nyu Bounboò wuquɔe mòà kpáá-dĕ-cĕ-nyò kè. Ké dyiin dé ɔ kpedeò mú, déè nyòũn mue dyí dyuòùn kebì ɔ mò kpáá-dĕ-cĕ-nyò jǎà, mɔɔ ɔ mò se-tómó-nyò níe”

Ditáci, bĕ wa céè-zǒò ti bĕ cóciò dèà dyi dje ke.

? Biè-kpòòò nyé m̄ dyuò dyí, bĕ nyɔ bĕ nì déeé wǒ ké zùù gbà bĕ kǒ wa wuquí ké?

Ɖe-cĕ-nyò dò me zà 12:4-11 wuquún, bĕ nyɔ tòò bĕò ké ɔ gbo dũũ tò.

(2) Páún-po-po bá Nyíí-dĕ kò-kò bĕò jè dyíe: Zùù Hwĕin-hwĕinò nyuìn jǎà-po-nyò séin kùà mú, kee kùà bĕò kpa kòè dò-dò.

Vósi bĕè néin jii kǒ kà bé Zùù Hwĕin-hwĕinò nì dyúádò dyɔ, kee ɔ nyu kùà dé hwìè kò-kò pàqǎ mú ke. ɔ nyí nyɔ bĕ zũùn-nyii-dĕ bĕ kà ɔ mɔɔ wa nyíe dyie. Jǎà-po-nyò séin bédé zũùn-nyii-dĕ dyúádò mɔɔ zi kǒ. Nyòũn séin se nyíí-dĕ dyúádòò bédé.

Cóci-nyò dò-dò me nyùn ɔ nìin nyíí-dè kùà mú bé ɔ ké cóci-nyò tòò bẹ̀ò kpáná dyí nyu. Gèdèpòò se ɔ nyíí-dèò nyí bé ɔ ké ɔ mìcùn kpáná dyí nyu.

Ɖe-cé-nyò dò me zà 12:12-26 wuquún, bé nyo tòò bẹ̀ò ké ɔ gbo dũũ tò.

(3) Náún-po-po bá Kpódó-dyùàò jè dyíe:Cóci-nyò bẹ̀ò kpa ɖe dò-dò séin, ké nyo séin mó ɔ m̀ùè d̀òè gbo-kpá-s̀.

Pòò pòin ma cóci-nyò bẹ̀ò nyoũn-dyùè kpódó-dyùàò wáká bẹ̀ò dyí. Wáká bẹ̀ò bédé wàà nyuu-dè dò-dò kè xwíníin bẽ k̀ jè wa nìà kpódó-dyùàò b̀̀e ní k̀d̀. Wáká bẹ̀ò dò me bóo hwiq̀i poèn kà bé ɔ se wáká tòò d̀ò m̀ùn j̀e, ɔ se kpódó-dyùàò wáká d̀ò ke. ɔ hwoìn kà, d̀ũũ me bóo hwiq̀i poèn kà bé ɔ se dyédé j̀e, ɔ se kpódó-dyùàò wáká d̀ò ke. J̀i-k̀-nd̀in-d̀è nìà bó kee m̀, nyo d̀ò me bóo hwiq̀i poèn kà bé nyíí-d̀è j̀é d̀ò nì bó, ké nyo d̀ò see bédé ní, ní, ɔ se Kédéi kpódó-dyùàò wáká d̀ò j̀e b̀in nye.

Ké nyo d̀ò me bóo hwiq̀i poèn kà bé ɔ bédé ɔ nìin nyíí-d̀è bẹ̀ò ní j̀e, ɔ se cóci-nyò tòò bẹ̀ò gbo-kpá-s̀ mó ke. Sepóedé kpódó-dyùàò se kùà nyue b̀in ǹm̀ò dyiin ɔ j̀ k̀ ɔ wáká séin bẹ̀ò se ɖe hwè ní.

Nyo d̀íe bẽ nìin nyíí-d̀è nyue ké nyoũn bẽ dyi wa gbo, ké nyo d̀íe bẽ nìin se ná nì. Nyo bẽ poèn hwiq̀i kà bé z̀ù bẽ d̀ò m̀ nyo nìà nyo d̀íe bẽ kùà mú nyũn nye. Gèdèpòò poe gbo kà ɔ ké nyíí-d̀è bẹ̀ò geèn nyo ke, ké dú-xwíníin-d̀è d̀ò se Gèdèpòò nyíí-d̀èò pá dyí d̀úe b̀in.

? Ɖé m̀ b̀in nyo bé ɔ poèn hwiq̀i kà nyo wáqáà Gèdèpòò-wùd̀ù tee tee m̀ z̀ũn-nyò, ké ɔ zi nyo ǹm̀d̀in kà dé cóci-gbòò múin tee dyíe gbo c̀e ké?

Ɖe-cé-nyò dò me zà 12:27-31 wuquún, bé nyo tòò bẹ̀ò ké ɔ gbo dũũ tò.

(4) Náún-po-po bá Hwiè bẽ bé nyo ké kpa ɖé Gèdèpòò bì kùà nyu-nyu múe jè dyíe: Gèdèpòò nyí cóci-nyò dò-dò séin ɖe ɔ mó bé ɔ ké kùà k̀ nyo jè Gèdèpòò d̀áà ɔ ke nyue ní.

Gèdèpòò-wùd̀ùò wáká nìà ke po Àpòsò-cèè-d̀èò wuqu-kpà 12 dú.

Gèdèpòò d̀á nyo bẽ bé wa ké kùà-d̀ù k̀-ò bẽ nyu. Kùà bé nyo d̀ò m̀ùn kéà nyue se ɖe k̀e nyu bé ɔ nyéné ké mu, kee ɔ m̀ kùà bé ɔ bédé ɔ ké cóci-nyò bẹ̀ò bì nyu ke.

C̀e ɖe-cé-nyò bẹ̀ò gbo kà m̀ nì dyi-diè-d̀è bẽ nìà dé 12:29-30 múe wuquún z̀ũn dyíe nye, ké kà nì mu dyi-diè-d̀è bédé d̀ò-d̀ò wuquún z̀ũn nìin kee, k̀à wa me nìè g̀ j̀e. ɔ hwoìn kà, m̀ dyie wuquún z̀à, ké m̀ dyi níin, “Nyo séin m̀ Àpòsòò” ní, ní, ɖe-cé-nyò bẹ̀ò me d̀á, “gbào.”

Sepóedé kùà běò kpa kòè jèεε, nyíí-dè běò kò ní. Póò diè de pàdǎ dyi, ké wa dò-dòè gǒ-jǔ-wùdù mò “gbào.” Ɔ niè ma cěíñ wáqáá kà bé nyo dò se nyíí-dèò nyo bé Gèdèpòò se Ɔ nyíεε de dò mú nyùèn bėin nye.

Ɖε-cě-nyò dò me zà wuɖu-kpà 13 wuɖuún, bé nyo tòò běò ké Ɔ gbo dǔǔ tò.

(5) Náún-po-po bá Ɖèbèĩn-dèbèĩn jè dyíε: Ɖèbèĩn-dèbèĩn mu niin kánáá pū, keε nyíí-dè bě bé Zùùò nyí nyoεε jè mu dyi ziin.

Vósi kíín-kíín tǎ běò cěε kà bé de dò se dèbèĩn-dèbèĩn pá dyí dúε bėin nye. Wa dá kebì ò me cě wuɖu bě bé Gèdèpòò dèin ò wíin nye mɔɔ ò me bédé nyíí-dè bě bé Zùùò nyí ò wě, mɔɔ ò me zàin ò miòun niin kpódó-dyùàò sáa keε, ò se dèbèĩn-dèbèĩn bédéin, ní, ò see de dò kǔún dyé ke.

Kǎun wěε, gmoǎin ò miòun múin. Ɖú ò miòun dyí, bé ò ké ò miòun dèbèĩn-dèbèĩn bėin po dé vósi 4-7 mú, bé ò kée dyé kebì ò wèin dé dyi ní.

Vósi 11 see cě kà bé Gèdèpòò dá nyo dò bé Ɔ ké de hwè ke. Póò poin fèè bé à cíà dà bóqó-kpàà kǔεε dyú gbóó dyí, ké Ɔ poin fèè bé à kéà cí dé dyóún wěε nyo dǎ de hwè keε fèè dyí. Ti dò mu dyiin ké à se de bě bé à móà kǎun wěε móɔ mu de. À mó kpáá-dè-cě kpè kè nyíí-dè bě kée nyu bé à ké hwòqǒ fòndεε ní bó kǎun, sepóedé à de-múin-wǒ-wǒò se gbo hwè. Ɖé wé hwèin gbo běò múεε, à se nyíí-dè bě bé Zùùò nyíà nyoεε móɔ mu de, ké à mu wa dyi táàun pū kà nyo táà “de se de kpa bě dyi” ke.

Ti dò mu dyiin ké hwiqǐi-taba-taba kè dèbèĩn-dèbèĩn jè mu dyi ziin dye mòun, sepóedé de séin mu gbo hwèin bó tia baɖa, keε dèbèĩn-dèbèĩn jè se dyi zió mu fɔɔ.

I Kòdéintǐò wuɖu-kpà 14 néin jáà-dè jéé dò jii kǔ:ɔ mò gma bá kà nyo ké nyo bě gbo Wùdùè nyuεε jè dyíε. Póò tèmèin jáà-dè tòò bě dé céè-dèò wuɖu-kpà nià ke mú dyεo, keε Ɔ zain nyo nià ke jè kǔin, ké Ɔ nyue cěin-kpà pàdǎ.

(6) Náún-po-po bágbò wuɖuìn jè dyíε: Ɖé Gèdèpòò bìi kùà nyu-nyu múεε, Ɔ nòmò dyiin bé ò ké jáàò jè nyoǔn bě gbo cě, bé wa ké ò wuɖuò múin wǒ.

Ɖε-cě-nyò dò me zà 14:1-5 wuɖuún, bé nyo tòò běò ké Ɔ gbo dǔǔ tò.

Gèdèpòò-wùdù wáqá-wáqá kpa de miò ké Ɔ zi wuɖu kà kò dò bě mú-wùdùin-wùdùin nyí.

Kpáá-dè-cě-cě se bé ò ké de bě mu kpáun dé dyúa keε cě dòn wě. Gèdèpòò-wùdù wáqá-wáqá mò kpáá-dè cě-cě deké. Ɖé Dèè-wùdù Sùàò múεε, kpáá-dè-cě-nyò běò cě ma de bě mu dé dyúa kpáun wěε jè, sepóedé hwiè nià bóε mú déé Ɔ bėin ma nyo běò

dyí tèmèìn kà bé waà wuḍu sòìn dé Gèḍèpòḍ gbo ke. Dé Dèè-wùḍu Sùàḍ nììn tiín nyee, púee, wa sèè ma Báḅòḍ wáká pàḍǎ céè ke.

Kaũn wēe, Gèḍèpòḍ-wùḍu-wáḍá-nyò ḍò béìn ḵ Gèḍèpòḍ-wùḍuḍ wáḍáa sòìn dé Báḅòḍ mú, bé nyoũn kée jǎà po kà bé ḍe ḵ cēà kee sòìn dé Gèḍèpòḍ gboe. Ḷ mu ḍe ḍíé bē bé wa se dé Báḅòḍ mú céèee Gèḍèpòḍ-wùḍuḍ gboi kraũn ḍekè, sepóeḍé Gèḍèpòḍ nyí nyoḍò fòḅḅó bé ḵ ké ḍe múin wǎ, bé ḵ ké ḍe tòḍ bē mò jǎà kee cē ḍekè.

Wùḍu-wùḍu se nyo ḍò gbo kpáa béìn, ḵ sèìn ké nyo bēḍ wǎ wuḍu bé ò wùḍuìn kà múee múin hwè. Ḷ jũ ké nyo ḍò dyi wuḍu bé nyo tòḍ bē se dyí dyuòee mú wùḍuìn ní, nìí, Gèḍèpòḍ ḍòũn mò nyo wǎ ḍe ḵ cēà kee múin.

Ḷ jũ ké nyo ḍò dyi cócì-nyò bēḍ gbo wùḍu, ké nyo bēḍ dyie cē, ké wa dyi nííñ, “Nyo ḍò se ḍe ḵ cēà kee múin wǎo” ní, nìí, nyo ḍíé bē poèn hwìḍí kà bé nyoḍò mìcũn se ḍe bē ḵ cēà kee múin wǎ ḍekèe. Kee ḵ se ná nì. Ḷ jũ ké Jáḅà-gàà ḍò dyíó má dé à hwìè dyi, ké ḵ dyi ḵ zàse-bǎ tò, ké sòìn bóee gboee, à dyie cē, ké à dyi nííñ, “Nyo ḍò se ḍe ḵ cēó kà kee múin wǎ” ní, nìí, ḵ see xwíííñ mò kà bé gaaḍ se ḵ mìcũn nììn wuḍuḍ múin wǎ ke.

Ḷ jũ ké nyo ḍò se wuḍu bēḍ xwíííñ mú zà ní, nìí, wa se cócì-nyò bēḍ dyi kùèn béìn.

? Dé pásòḍòḍ me nyu bá nyo bé ḵ wùḍuìn wuḍu kà kò ḍò mú tee dé cócì-nyò bēḍ hwìè, ké nyo ḍò ní wǎ ḵ wuḍu bēḍ múin, mwa ké nyo ḍò see xwíííñ mú zàà béìn nyee jè dyí ké?

Dé vòsì 5, múee Pòḍ ḍá ḵ muó dyíin nòmḍòũn bé wa séín kéó wuḍu kà kò ḍò mú wùḍuìn. Kee dyé 4:8 kè 7:7 ḍekè. Ḷ cēe ḍéee 4:8 mú, ké ḵ ḍá ḵ muó má dyíin nòmḍòũn bé wa ké ma nyo-wuḍuí-kǎ-nyò bē jũ, kee ḵ see ma hwòḍḍ kǎ dè bé wa kée ma náa nyu cá, sepóeḍé wa mòà àpòsò bēḍ kee mòũn nì ma gǎ dyéee nyee. Ḷ cēe ḍéee 7:7 mú kà ḵ muó dyíin nòmḍòũn bé nyo séín kéó nì kà ḵ mòũn nìà ke; kee ḵ ḍá Gèḍèpòḍ se nyo séín ḍá bé wa ké ná ní, ké à dyuòè kà bé Gèḍèpòḍ mò nyo dyà dyi-kpǎìn jè kpǎ, ké nyo báũn-báũn bédé bé wa ké dyi kpǎìn nyee. Dé 14:5, múee, ḵ cēe kà bé ḵ muó dyíin nòmḍòũn bé nyo séín kéó wuḍu kà kò ḍò mú wùḍuìn nyee, kee ḵ see cē kà bé nyo séín mu wuḍu kà kò ḍò mú wùḍuìn nyee. Dé 12:29-30 múee, ḵ cēe ḍéee kà bé nyoũn séín se nyíí-ḍè dyúáḍòḍ bédéee béìn nyee.

ḍe-cē-nyò ḍò me zà 14:6-19 wuḍuín, bé nyo tòḍ bēḍ ké ḵ gbo ḍuũ tò.

Wuḍu se ḍe ḍò kpa ḵ jũ ké nyo ḍò see múin wǎ ní.

Dé vòsì 6 múee, Pòḍ diè ḍei, ké ḵ ḍá, “Xwē ḵ béìn bē gbo kpáa nyue ké?” Ḷ jũ ké nyo ḍò dyi wùḍu, ké nyo bēḍ se ḵ wuḍuḍ múin wǎ ní, nìí, ḵ se wa gbo kpáa béìn. Hwè ò po nííñ, baḍaa-ḍè bē se wuḍu bē bé wa muin gboee bédéee kpa ní, nìí, wa mu kuḍu-kuḍu nyuũn

pū, ké nyo dò se wédé wa nìà beḡeérí nyee múin wóò béin. Wa baḡa gǎà bé wa ké sójà bě bǔñ po jè. Kee ɔ jǔ ké gǎà-baḡa-nyòò dyie baḡa, ké ɔ dyi kuḡu-kuḡu nyu pū, ké ɔ se wa bǔ jééò gbo cē dé gǎà-wùḡùò mú ní, nìí, wa see dyí dyuòě mu kebì wa me kpá mú-nyé-nyò běò kíḡíí mɔɔ wa me zà waà jàḡàin gbò běò hwuḡu, bé wa ké bó páò mú sò ní. Gbo-wuḡuìn-wuḡuìn déé I Kòḡéíntǐò-cèè-déò wuḡu-kpà gáná nìà ke néin jì kō.

Wuḡu bě bé nyo běò se múin wóee, nyo bě cǎà wuḡu běò kee, “wa wùḡù pídyi” (9). Vósi nìà ke nìè cǎín kà wuḡu bě nìà bóee mò wuḡu fódóún wě.

Póò ḡá ɔ jǔ ké nyo bě dò se wuḡuún dyi wóin ní, nìí, wa séin mò ḡíà-nyò bó wa mǔè běò gbo. (11). ɔ jǔ ké nyo dò dyi mó bé ɔ ké wùḡùñ nì kánáá pū, ké nyo dò se nì bé ɔ ké ɔ wuḡuò mú zà ní, nìí, ɔ se cóci-nyò běò dyi kùin, kee ɔ kùin ɔ miòùn dyi. (12).

? Xwíníínò nyé nyo dò béin béḡée bó ḡe bě bé nyo dò se múin wóee cē jè ké?

Póò ḡá ɔ jǔ ké nyo dò dyi wuḡu bé nyo tòò běò se múin wóee po ní, nìí, ɔ miòùn nìin fòñò-hwòḡòò see ḡe dò kóún dyé. (14). Póò see cǎé nì kà bé nyoò se ɔ miòùn nìin wuḡuò múin wóò béin nye. Ḋe ɔ nìà cǎín nyee mò, kà nyoò miòùn nìin ḡe-múin-wó-wóò se nyo tòò bě gbo kpáa béin nye.

ɔ ḡá ḡe mò ḡe kpa ḡeò kee mò bé à ké Gèḡèpóò biè ḡé Zùùò mú ɔ kè ḡé ḡe-múin-wó-wó mú bó ti dyúáḡòò mú ke (15). Bé nyo dò ké Gèḡèpóò biè ḡé Zùùò múee see xwíníín mò bé nyo tòò bě ké se ɔ wuḡuò múin wóò béin nye.

ɔ ḡá ɔ jǔ ké ñ dyi wuḡu kà kò dò mú wùḡùin, ké nyo bé ɔ se wuḡuò cǎe dyi bó nìin, nìí, ɔ see múin wóò béin (16). Dà nìà kee, Póò nì bó bóḡó-dù kà kò ḡòè wuḡu jè cǎín jéé cá. ɔ ḡá ɔ jǔ ké nyo dò dyi ḡe dò cē, ké à see múin wó ní, à me bó “kǎà ɔ me nì” poe.

Póò ḡá ɔ po Gèḡèpóò zùo sepóeḡé ɔ wùḡùin ma wuḡu-dù kò-kò pàḡǎ mú miò jè. Kee wéé kee, ɔ ḡá wuḡu-kpò hǎmǎ bé nyoñ béin múin wóò kee cē-cē kpa ḡe ké ɔ zi wuḡu-kpò táázǐin baḡa-bùè bé wa se múin wóò béin ḡé wa hwìè kee cē-cē dyí (18-19).

“Bé nyo dò ké baà mɔɔ ɔ ké zùñ-ḡé běò xwai nyu ḡé wuḡu bé nyo běò se múin wóee múee mò Gèḡèpóò Wuḡuò dyí-zàin-zàin, ké ɔ se cóci-nyò běò kpeḡe fɔɔ cá”

Tèmèin-ḡé bě bá Biè jè dyí bá Méfèḡé-còciò dyí ke.

Ḋe-cé-nyò ḡò me zà 14:20-25 wuḡuún, bé nyo tòò běò ké ɔ gbo ḡùù tò.

Wuɖu bɛ́ bɛ́ nyɔ́n wɔ́ múin dyiin dé Zùùò múεε nyue ké Gèdèpòò bédé bàin-bàin.

Nyíí-dè màà wuɖu kà kò dò mú wùdùin-wùdùin nyεε mò bó nyɔ́ bɛ́ bɛ́ wa taba bɔ́ nòmò dyíinò hwìdǐεε bì (Dyé Máà 16:15-17).

Nyɔ́ díé bɛ́ pòèn hwìdǐ kà bɛ́ wuɖu kà kò dò mú wùdùin-wùdùin mò dábàin-dè bó nyɔ́ nìà wùdùèn nyεε bì, kà bɛ́ ɔ́ bédé Zùù Hwèin-hwèinò ke, keε vòsì 22 dá wuɖu kà kò dò mú-wùdùin-wùdùin se dábàin-dè bɛ́ ɔ́ ké jǎà-po-nyò dε dò dyí tèmèin nyε. Ɔ́ xwíníin mò nyíí-dè se dε dò nyue béin bó nyɔ́ bédéà ke mɔɔ jǎà-po-nyò bɛ́ bɛ́ wa dyéà keε bì fɔɔ. Ɔ́ mò dábàin-dè bó nyɔ́ bɛ́ seà Gèdèpòò hwìdǐ tabaa bì, ɔ́ jǔ ké wa dyie Gèdèpòò-wùdùò mú cèin, ké nyɔ́ bɛ̀ò dyie múin wɔ́ ní.

Ɔ́ fèin xwa bɛ́ nyɔ́ mò nyɔ́ bédé zùun-nyíí-dè dò keε dyi nàmàun gbo dε kóin, ké ɔ́ dyi bó Gèdèpòò gbo sò ní, bɛ́ ɔ́ nyíí-dè ké bó ɔ́ gbo nì ke kánáá pūε. Ɔ́ jèεε, nyɔ́ dò dyi zùun-nyíí-dè kǔà mú nyùèn nì ní, ɔ́ see xwíníin mò bɛ́ nyòò ké dε sédèin dyíεε nyueé nì mɔɔ bɛ́ ɔ́ ké pó ke.

Ɔ́ jǔ ké nyɔ́ dò dyi bɛ́ gboi téε mu dé bɛ̀è cóciò mú, ké bɛ́ séin dyi wuɖu kà kò dò mú wùdùèn nì, ké ɔ́ se dε bɛ́ nìà cèin nyεε múin wɔ́ ní, nìí, ɔ́ muε hwìdǐ pòin kà bɛ́ sǎà nyu bɛ́ ke. Keε ɔ́ jǔ ké nyɔ́ bɛ́ ɔ́ se jǎà pòεε dyi jǎàò wɔ́, ké ɔ́ dyi ɔ́ hwòdòò gbo zǎin ní, nìí, ɔ́ muε hwìdǐ pòin kà bɛ́ Gèdèpòò nì bɛ́ hwìè jǎà ke.

Ɖε-cé-nyò dò mε zà 14:27-35 wuɖuún, bɛ́ nyɔ́ tòò bɛ̀ò ké ɔ́ dǔú gbo tò.

(7) Náun-po-po bá hwìè bɛ́ nyɔ́ ké kpaa jè dyíε: Cóci-nyò bɛ̀ò mε dyuò hwìè bɛ́ wa ké kpaa dyí dé waà Gèdèpòò biè-bièò mú.

Pòò diè ma dε nìà ke dyi, ké ɔ́ dá, “Ɖé kò jè nyɔ́ séin pòàin hwìdǐ kà bɛ́ wa bédé bɛ́ wa ké kǔà dò nyu dé biè-bièò mú wéé ké?” Jǎà-po-nyò bɛ́ nì ma kà dé Kóqèin-hwòdòò múεε pòèn ma hwìdǐ kà bɛ́ ɔ́ jǔ ké nyɔ́ dò dyi ma wùdù dé cóciò-nyò bɛ̀ò hwìè, mɔɔ ké ɔ́ dyi nyɔ́ bɛ̀ò nàin bó biè-tiò baɖa ní, nìí, nyòò kpa ma dε mìò ke. Ɔ́ jèεε, wa séin mó bɛ́ wa ké ma kǔà dò nyu bó ti mò ma biè-ti ke.

Ɔ́ dá ɔ́ jǔ ké nyɔ́ dò dyi wuɖu kà kò dò mú wùdùin dé cóciò-nyò bɛ̀ò hwìè ní, nìí, nyɔ́ dò mε zà ɔ́ wuɖuò mú. Ké wa mε bó ti pàɖǎ dyí díε bó nyɔ́ dòè wuɖu mú zà jè, ti bɛ́ biè-bièò nì dyúa muéin nyε. (27).

Nyɔ́ bɛ́ ɔ́ wùdùin wuɖu kà kò dò mú, ké ɔ́ se wuɖuún-zà-nyò dò bédéεε mε bó wùdùè dé cóciò-nyò bɛ̀ò hwìè (28).

Nyo séin me bó wùdùè bó ti dyúáqòò mú (31). Nyo séin mó bé wa ké ma wùdù jèεε, nyo báún-báún nì ma wùdùën bó ti dyúáqòò mú. Ké ɔ nyue ké nyo dò se ma ɔ se ma dè dò múin wóò béin dé cócìò mú.

Wa díé bě dá ti bé Zùù Hwèin-hwèinò zain wa gboiεε, wa se ma wa mìòùn dyí kpõò béin jèεε, wa se gma xwídíi nìè béin nyε. Póò dá kpáá-dè-cè-nyòò béin ɔ mìòùn dyí kpõò (32). ɔ dá Gèdèpòò se zà-déin dyi poε béin dé cócìò mú. (33). Zùù Hwèin-hwèinò se nyo dò dɔboε béin bé nyoò ké ɔ bé Bábòò se tèmèin nyεε dò nyu.

? Dé mò hwiè bèò díé bě nyo me dú dyí bé nyo ké biè-bièò páún pò nòmò dyiin nyé?

Màa bě nì ma cócì nì ma kà dé Kódèin-hwòdòò múε mú keε nì ma fùà-fúá tòën mìò. Wa nì ma ɔ dièën mìò, sepóεdè Póò cèε ma kà bé wa me nì ma gma xwídíi, ké ɔ jũ ké wa dyi ɔ se dò múin wóò mó ní, wa me diè waà dyú-bá bě dyi dé taún wè. Jéé keε, màa bě bédé bé wa ké kùà bě nyu dé cócìò mú ɔ kè bé wa ké ɔ se xwai nyu bó biè-tiin, keε wa me nyue mà-kpéé-kà.

De-cè-nyò dò me zà 14:36-40 wuquún, bé nyo tòò bèò ké ɔ gbo dùũ tò.

? Dé Póò cè ma bá wa kè cócì-nyò tòò bèè gbo kpõin jè dyí ké?

(8) Náún-po-po bá Àpósò jũ jè dyíε: Cócì séin me sí àpósò bèò nìin tèmèin-dèò kídíi.

Jàà-po-nyò bě nì ma kà dé Kódèin-hwòdòò múεε bédé ma zùün-nyii-dè kúdíúú bě. Ti díé bě ní wa poèn ma hwídíi kà bé wa se bédé bé wa ké nyo kà kò dè kpé xwídíi nì ke. Póò dyàà ma wa hwídíi kà bé múà-bò bé ɔ dyi ma kà wa gboεε sòin ma nyo tòò bě gbo ke. Wa bédé bé wa ké ma tèmèin-dè bè bá Gèdèpòò cócìò jè dyíεε dyi kpõ gáná cá. ɔ jũ ké nyo dò dyiε cè kà bé ɔ dyuò ɔ se mìò, ké ɔ zi ɔ se bé àpósò bèò cè ɔ gboεε dyí ní, nìí, ɔ se ɔ se dè dò dyí dyuò, ké wa me bó ɔ hwòdò-fònò-nyò mɔɔ nyo bé ɔ bédé Zùùò keε dain.

Póò cèε ma wa gbo bé wa ké se nyo bě bé wa wùdùin wuqu kà kò dè bè múεε bóí po. Wuqu kà kò dè mú wùdùin-wùdùin kpa ɔ se, hwè m po níin, pá bě kò mú bé nyo bèò po wuqu-dù kò-kò bè ke. Keε wa me nyuìn wuqu bèò kùà mú kà Bábòò nyuà cèε ke.

Cócì díé bě kè cócì tòò bè kpa kpεdε dyiin dé zùün-kpè kùà mú nyuìn-nyuìn mú

Cócì díé bě vò bé nyo báún-báún hwòdò ké wa múin dèin dyiin dé waà zùün-kpèò kùà mú nyuìn-nyuìn mú. Wa poèn hwídíi kà bécò jũ ké wa dyi zùün-dè bè nyu mɔɔ ké wa dyi nyíí-dè bè bé zùùò nyi wa keε kùà mú nyuìn ní, nìí, ɔ muε nyuùn bé nyoün bě ké wa cócì

nòmò dyiin dǎin nye. Wa po zèin-dè kúqúú bě jè jǎà bó dyi káná jè. Cócì-nyò běò díé bě baà bé Gèdèpòò ké wa de bě dyí tèmèin kpé-kpé. Édé waà biè-biè běò múεε, wa nyùin zùŭn-nyíi-dè bě kùà mú mìò ké ɔ zi kà wa kéó Báábòò kùà mú nyùèn nyu κεε dyí. Wa poèn hwìqǐi kà bé jǎà-po-nyò séin bédé bé wa ké wuqu kà kò dò mú wùdùin nye, ké wa mó be nyoŭn bě ké wuqu kà kò dò mú wùdùèn nì dé waà biè-biè běò mú. Wa nyue ké nyoŭn bě nyu de pàqǎ xwai mìò dé wa biè-biè běò mú, ké ɔ nyue ké biè-bièò jè kpèin nyoŭn hwìqǐi. Waà nàin-nyò běò mòùn vǒ bé wa nyéné ké mu, ké wa nì waà zùŭn-kpè běò jè dyí bóqǐin, ké wa nì cócì tòò bě de gbà kǒún cǐin.

Fùà-fúá-dè kúqúú bě kpá dé cócì bě bé wa zi zùŭn-dè bě kùà mú nyùin jè dyíεε mú mìò. Waà cócì-nyò běò díé bě, hwè rín po níin, waà cócì-nàin-nyò běò cí dé nàmàŭn mú bó nyoŭn dyédé waí. Wa se de mòà cócì-nyòè de-hwè-hwè bé zùùò nyíà nyoŭn dyiin dé hwìqǐi-tabà-tabà mú, bé ɔ dyàà dyí-sédéin-fèè cí-cíεε jè dyí dyuò. Waà cócì-nyò běò pàqǎ mò nyo gmò bě bé wa cí dé nàmàŭn mú, ké wa se jǎà-po-nyò bě po wa de, bé wa bédé hwìqǐi-tabà-tabà κεε kpéin dyé κε. Wa cǐεε kà wa ké wuqu kà kò dò mú wùdùèn nyu kà Báábòò see cǐ κε. Waà nyo běò pàqǎ séè zèin-dè dyé dò, κεε wa dèè dyé jè hwìqǐi.

Cócì kǒ mú bé Zùù hwèin-hwèinò nyùin nyo běò kùà múεε, wa bédé dé hwìqǐi-tabà-tabà, ké wa nyùin waà zùŭn-nyíi-dè běò kùà mú sòin dé Báábòò mú. Cócìò με nyue bé ɔ nyo běò ké hwìqǐi-tabà-tabà kéε nyu bé wa ké ti kàmàŭn-kàmàún bě toun que béin kè bé wa ké nàmàŭn toun queε bédé. Cócì-nyò běò με bó nyíi-dè bě bé zùùò nyíà nyoεε kùà mú nyùèn bé nyoŭn ké wa dyi dyé jè, κεε wa με nyùin nyíi-dè běò kùà mú bé wa ké xwédé-dù bě bédéà hwìqǐi-tabà-tabà κεε móó-dè nyu.

? Édé mò dyí-tèmèin-dè díé bě bá cócì bé ɔ mó cócì tòò bě dyéèn dyi dé zùŭn-kpè bě xwai jè mú gbà-kà κεε jè dyí ké?

Wuqu Mènèin-sǒ bě bé wa po Cǐé-dèò dú κε

(1) Zùŭn-nyíi-dè mò de bé Zùù Hwèin-hwèinò nyí jǎà-po-nyòò bé ɔ kéε kùà mú nyùin dé cócìò mú κε.

(2) Gèdèpòò nyí nyo séin zùŭn-nyíi-dè, κεε nyo séin ní dè nyíi-dèò nyo ɔ móεε dyé jè hwòdǒ kǒ.

(3) Cócì-nyò běò με kpàin kpàin gbo kà kpódó-dyùà dyúáqò nìà κε dyiin dé waà nyíi-dè běò mú, sepóεdé nyíi-dè běò kpa de mìò.

(4) Nyo bé Gèdèpòò dá bó kùà dò nyu jèεε, ɔ nyí ɔ nyíi-dè bé Zùùò nyíà nyoεε dò ní.

(5) Wuḍu kà kò dò mú wùḍùn-wùḍùn se nyo dò gbo kpáa bèin ɔ jũ ké wa se ɔe m̀ nìà cèiń nyee múin wó ní.

(6) Jáà-po-nyòò me nyùn ɔ nyíi-dèò kùà mú hwòḍò-fònò-kà, b́e ɔ ké Gèḍèpòò b̀ain-b̀ain nyí kè b́e ɔ ké cóciò dya-dè-dè nyí.

(7) Gèḍèpòò mú ḍèbè-ḍèbè kè nyo b́e mú-ḍèbè-ḍèbè kra ɔe bó kàŋn kè sè-ná-sèè tíin.

Hwè b́e ɔe-cé-ti dò ké bó dyí kɔee, ɔe-cé-nyòò me céè ɔe gbèi-gbèi wè bá “wuḍu m̀enèin-só b́e poà céé-dèò dúee” d̀ò-d̀ò jè dyí (ɔ xwíniín mò ɔe ɔ muà céèin nyee ɔ me céèè dú m̀enèin-só). Dé ɔ céè-céèò múee, ɔ me zain ɔe tíin-tíin b́e wuḍuò kpàin hwòḍòe kè ɔe nyue b́e ɔ dyià ɔe kraa jè kōin. Ée b́e ɔe-cé-nyòò muà céèin nyee me mò ɔe b́e ɔ b́ein nyo se ɔe-cé-céò mú niiee gbo kōin zain nyee. Ké ɔ me nyí ɔe ɔ muà céèin nyee ɔ ɔe-tèmèin-nyòò xwa. mú niiee gbo kōin zain nyee. Ké ɔ me nyí ɔe ɔ muà céèin nyee ɔ ɔe-tèmèin-nyòò xwa.

Sò-kōún-dyi-po-po: ɔe-cé-nyòò ke céè jáà-dè m̀enèin-só b́e kò jè Póò cèà bá nyíi-dè b́e b́e Zùùò nyià nyee jè dyíee m̀enèin-só bíḍíi b́e nyo d̀ò ké se ɔ gbo kpá.

Ée nìà ke me nì m̀ hwiḍíi: ɔe-cé-nyòò me po céé-dè d̀ò páún s̀òin dé tèmèin-dèò mú, b́e ɔ kéee nyo b́e se ɔe-cé-céò mú niiee tèmèin-kpà d̀ò-d̀ò tã nyu.

Cě́-ǵè 15

Dyi-diè-ǵè bě bá Cócì-nyò Ðe Hwè jè dyíe

Ðe-cě́-nyò běò me nyí ǵe wa céè kà bá “Wuǵu mèně̀ìn-sǵ bě poà cě́-ǵè zìà dyíe dúe” jè dyíe waà nà̀ìn-nyòò xwa.

Ðe-cě́-cě̀ò nà̀ìn-nyòò me diè ǵe-cě́-nyò běò ǵíe bě dyi bé wa ké ǵe wa ǵǵà céè bá “Wuǵu mèně̀ìn-sǵ bě poà cě́-ǵèò dúe” jè dyíe dyúáǵò jè kṑìn zà̀ìn.

Sǵ-kṑún-dyi-po-po: ǵe-cě́-nyòò ke céè jǵà-ǵè mèně̀ìn-sǵ bě kǵ jè Pǵò cǵà bá nyí-ǵè bě bé Zùùò nyíà nyǵe jè dyíe mèně̀ìn-sǵ bíǵíi bé nyǵ ǵò ké se ǵ gbo kǵá.

Cě́-ǵèò Da-zà-zà

Cě́-ǵè nìà ke cǵ nyǵ bé cócì-nyò hwè ǵe kee béǵé bé ǵ ké jǵe jè dyíìn ǵé dyi-diè-ǵè bě mú. Cócì-nyò běò me kǵ dyi-diè-ǵè bě nìà ke dyi, bé wa kée múìn wǵ kà wa ké búáa nyu ke.

Ðe-cě́-nyò bě nìà dà kee sé̀ìn se dyè cócì dyúáǵò mú sǵ, ké wa sé̀ìn se dyè ǵe bě mó gbo-zǵà̀ìn-zǵà̀ìn ǵé waà cócì běò múe jè kǵé gbo béǵé. Kee wa bé̀ìn dyi-diè-ǵè běò kǵà mú nyùè̀n bé wa ké cócì ǵò-ǵò bǵjè múìn gmòìn, bé wa kée dyé kebì wa hwè ǵe ní. ǵ ǵǵ ná nǵ̀ìn, nǵ́, bé wa ké hwiè bě bé wa miò̀ùn nǵ̀ìn cócìò ké kǵaa jè pá̀ún po.

Wa zà̀ìn ǵe mò dyi-diè-ǵè běò ǵò-ǵò xwíńíń nyǵe jè kṑìn bó dyi-diè-ǵèò xwíǵíi. Bě me dè̀ìn dyi-diè-ǵèò jè dǵó kṑìn sǵ̀ìn ǵé ǵe bě céè kà bóe mú. Sǵ̀ìn bóe gboe ní, bǵ me poè̀n hwiǵíi ǵe cócì ǵò bé̀ìn nyuǵe bé ǵ ké mú zà̀ìn nyǵe.

(1) Ðǵ kǵoo méné́-méné́ bǵ nìà ǵé cócìò mú, bé wa nyuà cócìò bì zù̀n-kǵà kee nǵé?

Cócì bǵ bé wa zà̀ìn múe béǵé kǵoo méné́-méné́ bǵ bé wa nyu zù̀n-kǵà bó cócìò bì ke. Kǵoo bǵ nìà ke bé̀ìn gbǵ-dyúá-còcì moǵ Sǵǵe-sùkúù moǵ kǵoo kà kò ǵò bǵ jǵe. Wa bé̀ìn kǵoo bǵ bé wa ǵǵ dyi dèe moǵ kǵoo bǵ bé wa sée dyi dè ke cáa jǵe. Zù̀n-kǵà nyu-nyu dè̀ìn kǵoo méné́-méné́ bǵ mú gbo kánáá pū. ǵ se ǵé Sǵǵe-còcìò mú ǵò̀ùn ǵéè Gèǵèpǵò Zùùò kéà nyǵ bǵ buè kè. Kǵoo méné́-méné́ bǵ mú ǵéè Zùùò nyùìn nyǵ ǵíe bǵ kǵà mú, ké ǵéè ǵ zǵà̀ìn nyǵ ǵíe bǵè fèè gbo. Cócìò nà̀ìn-nyò běò me nyuǵe bé kǵoo méné́-méné́ bǵ nìà

ke ké dé còcìò mú nì, bé wa ké kùà bě nìà ke nyué nì. Ɔ jũ ké nyo bě nìà dé còcìò múεε se zũñ-kùà bě nìà ke nyué nì bó còcìò bìì ní, nìí, wa me vǒ bé wa kée náa nyu.

(2) Nyé kǒ còcìò ké?

Còcìò dǒ se de hwèè béìn Ɔ jũ ké còcìò-nyò běò se dúún ku bé wa ké còcìò bìì kùà nyu kè bé wa ké còcìò wídí gbo kpáìn ní.

Ɔ jũ ké wa dyi còcìò nàìn pū kà deò mòǒ kà pásòdǒò wídí-mú-mòìn-dè keε ní, nìí, Ɔ xwíníín mò còcìò se de hwè. Ɔ jũ ké wa dyi còcìò-gbò kǒ mú wa nìà còcìò nyùñ nyεε dyi kpǒ, ké kpoo kà kò dǒ sò dé píéεε mò nyo dyi gbǒò jè pééìn nììn, nìí, còcìò séè de hwè ke.

Ɔ mu dyíìn nòmòùn bé còcìò kè còcìò-gbòò ké còcìò-nyò běò kǒò-dè jũ. Keε Ɔ jũ ké còcìò-gbòò se wa mìòùn nììn kǒò-dè, ké wa dyie dyi kpǒ ní, nìí, còcìò-nyò běò me pòìn dyí bé wa ké gbǒò jè pééìn nì.

Còcìò-nyò běò me kpǒìn gbo bé wa ké waà còcìò bìì kùà nyueñ dyi gǎ tee, bé Kédéì ké de dyi hwè.

(3) Nyé mò còcìò wídí-nyí-nyò ké?

Ɔ nòmò dyíìn bé còcìò ké wídí dyé dyíìn dé còcìò-nyò běò bàdàìn-bùè tò-tò mú. Ɔ jũ ké còcìò dyi kpoo dǒ bé Ɔ sò dé píéεε hwòdǒ kǒ dè bó wa wídí gbo kpáìn jè ní, nìí, còcìò se de hwè, ké wa hwè kpéí. Ké Ɔ jũ ké còcìò dyi pásòdǒò mɔɔ nyo gbèí-gbèí běè nyíí-dè bě hwòdǒ kǒ dè hwè bé wa ké wídí dyé, ké còcìò-nyò séín běò se dyí pòìn bé wa ké waà gbo-kpá-sǒ tò ní, nìí, còcìò séè de hwè ke, kà gbǒ-xwíníín-nyò bě bé wa bédé hwiǒíí-taba-taba keε nìà ke.

Bàdàìn-bùè tò-tò mò hwiè kǒ mú bé Gèdèpǒò dá à me kpá còcìò gbo ke. Còcìò-nàìn-nyò běò me tèmèìn nyo běò kà nyo ké bàdàìn-bùè tòè nyue, bé dyíìn déε múεε, wa kée cǐ kà wa ké waà còcìò gbo kpáa nyue. Còcìò me bó gbo-kpá-kpá sòìn dé píéεε hwòdǒ kǒ dèè hwè bé wa ké kùà nyu. Gbo-kpá-kpá bé còcìò me mó sòìn dé píéεε mò Ɔ nyo kée nyu bé còcìò-nyò běò ké de cǐ, bé Ɔ kée nyu bé waà còcìò ké mú zàìn nyε.

(4) Còcìò mó pásòdǒò bé Ɔ se kùà kà kò dǒ nyué nìεε nìí?

Bábòò cǐε kà bé pásòdǒò me nyùìn ti Ɔ bédéà keε kùà mú gàná cá bé Ɔ ké Ɔ còcìò bìì kùà nyu ke. Ti díé bě ní de nìà ke se ná xwa fèìn cá bó còcìò bé wa dè dyi díεε bìì. Keε

cóciò me poe gbo bé wa ké waà pásòdòò péè, bé ɔ ní kò dà cóciò kɔ́in pòin, bé ɔ ní kò dà wíqí-kùà dyi móun mu.

(5) Đé cóci-nyò bĕò me nyu bé wíqí jè ké dyí sédqèin dqé cóciò mú ké?

Nyíí-dĕ kpō-kpō kèè dyí-gbĕin-gbĕin nì dqé cóciò múe me bó nyo-kpò dyúáqòè kùà jūe. Cóciò me gā nyo gbĕi-gbĕi bĕ bé wa béin hwòqđ kō dèe ke, bé wa ké kà wa ké cóciò wíqí kùà mú nyùèn nyue kè kà cóciò ké nàà nyuee jè dyúa nì. Cóci-nyò séin bĕò bédé bé wa ké kà wa nyu cóciò wíqí kùà mú nyùèn nyue dyí dyuò.

(6) Đé cóciò nì nyueí bé wa ké nyo bĕ nì dqé píeεe múà-bòò gbo kpa ké?

Đe kíin-kíin cóciò bédé bé ɔ ké nyuee mò, bé wa ké cóci-nyò bĕ kuà dúún, ké wa nìà dqé cóciò múe hwòqđ gbèdèin. Kà dyúáqòò, kǎà wa me nì nyo bĕ nì bó wa dqie Gèdèpòò-wùqùò gbo kpauí. Cóciò me nyue bé nyo bĕ nì dqé píeεe ké kùà bé wa nìà nyueí nyuee dyé ɔ kè bé wa ké Gèdèpòò-wùqùò gbo qùú tò. Nyo dqíe bĕ béin wa miòun nìin ti dyí dqúe bé wa ké nyo bĕ Gèdèpòò-wùqùò gbo kpa. Nàin-nyò bĕò bédé bé wa ké nyo bĕ gā bó kùà bĕò nyu jè dqekè. Wa me dqá cóciò nyo bĕ bé wa béin kpée, bé wa ké wa dqe tèmèin, bé wa ké kùà bĕ nìà ke nyu.

“Zùŭn-kùà séin bé Kédéi-déin-nà-nyò bĕò bédé bé wa kéà nyu, bé wa kéà hwo bó Gèdèpòò bìieε, dú-hwiè-cũ mò Múà-bòò cĕ-cĕ”

Jós Mídè, *Kédéi-déin-nà-nyò bĕè Tèmèin-dĕ.*

(7) Xwĕ cóciò nì nyo bĕ nì bó wa dqieε gbo kpáa nyueí nyé?

Cóciò me vō bé wa ké nyo bĕ nì bó wa dqieε mós-dĕ nyu. Đe me kpō wa hwòqđ miò keε mò bé wa ké Gèdèpòò dqĕbĕin-dĕbĕinò nyo bĕò dyí tèmèin, kè bé wa ké wa jáà-dĕ bĕ sòin dqé Bábòò múe jè gbo cĕ.

(8) Cóciò bédé kpede qò kà bé nyo bĕ sò xwédé-dù kà kò qò múe mɔɔ nyo bĕ bé wa se wíqí bédé keε se kò bé wa ké cóciò mú nì kĕè?

Cóciò me kpō gǎ-dyé-nyò bĕ bé wa ní kpaà dq kpa wíqí miò ke cóciεe jè dyi pūù? Cóciò me kpō dyú bĕ nì bó wa dqieε jè dyi dqé cóciò mú pū, kebì waà wóqóin-nyò bĕò me se

cóciò mú dyièè? Xwédé-dù dò nì bó ké wa m̀ùn poèn hwìdĩi kà bé wa se bédé bé wa ké cóciò mú nì keè?

(9) Xwě wa me nyu déè bě hwĩi kpõ dé cóciò mú ké?

Cóciò me tèmèin nyo bě de bé wa ké déè bě hwĩi-kpõ-nyò jũ dé cóciò mú. Xwíníin jéé kò jè wa me zàa déè bě nyíóún wēe mò bé déè běò kée dyuò kà bé wa kpõ wa jè dyi ke ɔ kè bé waà hwòdõ ké dyi dè. Nyo pàdã me kpõ déèò bãto mú. Ké wa me bóɔ ɔ gbo cēe bé ɔ ké cóci dyi de d̀ùn pū. Wa me dá déèò dé wa dyí-poin-poin méné-méné běò dò mú m̀o dyí-poin-poin bé wa bédé dé taà dò múe mú, bé ɔ ké de cě kè bé ɔ ké de bě kpõ ɔ hwòdõe dyi diè.

(10) Hwièò nyé cóciò me dú dyí bé wa ké jãa-po-nyò d̀iè bě jè dyi kpõ wàdà ké?

Ɔ jũ ké nyo dò dã pó ní, kebi ɔ me mò dé cóci nà bóe mú, m̀o dà kà kò d̀e, cóciò me bó ɔ dáa bé ɔ ké cóci dyi ti mò biè-tièe d̀ùn pū. Wa bédé bé wa kée nyu bé ɔ ké deín-nà-nyò běò dò jũ wàdà cá. Pásòdò dò me dèe gbo d̀iin dé nyoò gboi-té-té mú. Ɔ béin nyoò gbo cēe bé ɔ ké cóciò dyí-poin-poin bě bé wa nyuà bó wíki múe dò mú dyi. Cóciò me dyé ti bé wa ké jãa-po-nyò d̀iè bě Kédéi jè gbo cē.

(11) Xwě cóciò nyu de-hwè-hwè dé zũn wēe me dèè ké?

Xwě nyo bě bé wa dã de hwè dé zũn wēe nyu nìè ké? Wa me tèmèin cóci-nyò běò de bě béin nyue bé nyo ké de hwè dé zũn wē. Nyo bé nyo dò ké jũ hwè bé ɔ kèa de hwè dé zũn wēe se nyo-nàin-kpè m̀o nyíi-dè bé ɔ bédé kee jè dyí bá, kee nyo bě bédé k̀à m̀o nyíi-dè bě nà kee bédé bé wa ké dyí-tèmèin-dè jũ dé de nà ke mú.

(12) Bo-běò nyé cóciò me dú dyí bé ɔ kée nyu bé ɔ nyo běò ké dyi ku dé zũn wé?

De me kpõ cóciò hwòdõ m̀o kee mò bé ɔ kée nyu bé ɔ nyo běò ké dyi ku dé zũn. (Ífisiò 4:11-13). Cóciò nàin-nyò běò se bédé bé wa kée hwòdõ kò dè pū kà bé cóciò ku dyi dé zũn wē. Wa me bó nyo běò Gèdèpòò-wùdù gbo wádãa d̀ùn pū, bé wa ké zũn-dè tò sèin béin nyoũn dyi k̀èn nyee bó nyo běò m̀òun gboi sè. Pásòdò běò me béin kpé bé wa kée nyu bé nyo běò ké gma bě bá zũn-dè bě jè dyíe dyi kpõ. Ké wa me dè nyo bě bé wa kpõ gma bě nà ke dyíe dyédé gbo. Wa béin nyo běò d̀ó gbo dèe bá de bě nà ke jè

dyí dé wa dò-dò gbo-wùdù-wùdù mɔɔ dé kpoo méné-méné bě mú mɔɔ dé de-cě-cě bě mú mɔɔ dé hwìè tòò bě mú.

(13) Cócìò bédé céè-dè dò bé ɔ cěe kà nyo bě mɔ cócìò mú kpáa dyiee ké dúún kue nyuee jè dyièè?

Nyo bě mɔ bé wa ké dúún ku, bé wa ké cócìò bìi kùà nyuee me dyuò de mò dúún-ku-ku xwíníín nye. Cócì dǐé bě dá wa se céè-dè dò bá waà cócìò nyo jǔ jè dyièe bédé, kee cócì séín bédé hwìè dò kǔ mú wa dyuò waà cócìò-nyò běò séín dyí ke. Nyo séín bédé bé wa ké nyo bé nyo bě dèà cócìò dyie jǔ kee dyí dyuò.

(14) Céè-dè bá nyo bé nyo dò ké jǔ hwè bé ɔ ké cócìò mú kpáa jè dyièe nì wàdǎá dé nyo séín gbo, ké wa wǔò múính?

Nyo séín me dyuò de bě wa bédé bé wa ké nyu hwè bé wa ké cócì dòè nyo jǔ kee dyí. De bě bé cócìò nyo bě bédé bé wa ké nyue kè kà wa ké de běò nyue nyuee, cócìò me céè wa céè-dè dò mú, bé nyoǔn séín kée wuquún zà.

“Jízè dè cócìò dyi dyiín dé àpósò běò dǎ-dǎ kè wa dyí-pòin-pòin mú bó ɔ mǐòún gbo, ké ɔ tèmèìn wa de, ké ɔ zà wa kpeḍe, hwè ké ɔ po ma wa bǔ nòmò dyiínò cě-kùàò kǔún, ké ɔ cěe ma wa gbo bé wa ké Kédéi-déin-nà-nyò běè xwai-nyuu-dè běò dyúa kpa, ké ɔ cěe wa gbo de kà bé wa mu ma kpé bédéin, bé wuḍu séín sò wa wíín nyuee ké nyo tòò bě mòún kpé nyí dekéè. Kà dyúádòò, kǎà ɔ nyí ma wa kpé bé wa ké nyoǔn nǐo po kè bé wa ké Gèḍèpòò-wùdù wǎdǎ kè bé wa ké nyoǔn kpeḍe zà, ɔ kè bé wa ké Bounbo, mò nyo wódó ma kà gǐo kee qii-dèò qǐ jè xwai nyu”

Tòmósi Óḍèin, *Féè nì dé Zùùò mú.*

(15) De bě bé nyo dò kéà nyu hwè bé ɔ kéà cócìò nyo jǔee béin nyue bé wa ké jǎa-po-nyò dǐè dò kùà nyí dé cócìò mú wàdǎ cáà?

Jǎa-po-nyò dǐè bé ɔ dyé ti bé ɔ ké dúún ku bó cócìò bìi kùà nyu jèee me béin kpé bé ɔ ké cócìò gbo kpá wàdǎ cá. Kee ɔ see xwíníín mò bé wa ké ɔ kùà dò nyí mɔɔ bé wa ké ɔ nyo-nàin-kpè dò nyí dé cócìò mú ke. ɔ kpa de bé ɔ kée dyí dyuò kà bé ɔ mò cócìò nyo dò ke.

(16) Nyé bë mò nyo bédè kpé dé còcìò mú bé wa kée jè gbo dyé bé còcìò ké dya-dè-dè bédè kè bé de séin ké páún niεε ké?

Jǎà-po-nyò kui-kui bë dò nì dé còcì-nyò bëò hwìè ké wa mò nyo mò còcìò hwìè-xwíníin-po-nyò. Wa béin díkò bëò jǔε moo wa béin nyo bë bé còcì-nyò bëò gā dyiin dé táá-jidi-jidi mú, ké wa dǎin wa nàin-nyò bë keε jǔε. Nàin-nyò tòò bë nì dé còcìò múεε με κπά nyo bë nìà ke gbo bé wa ké dyi ku. De-gbo-zǎin-zǎin séin bé nyo bë nìà ke mu nyuùn wēε mue nyoũn dyí tèmèin kà còcìò mu niè nyuùn dé dyúa ke. Pásòdòò με wáqá wa wuqu dyédéin, bé ɔ ké wa bǔũn po tee. Wa kè nàin-nyò bë mòà còcìò nàin-nyò bëεε wuqu με nì dyúáqò.

(17) Còcì-nyò bëò dein dèin dós gbo bá deín-dè bë bé wa nì gbo poen bá còcìò dyíεε jè dyí?

Pásòdòò kè còcì-nàin-nyò tòò bëò με dú ti pàqǎ dyí bé wa ké de bë bé còcìò bédè bé ɔ ké nyue kè de bë wa nì gbo poen bé wa ké nyueε jè dós kōin dèin. Wa με mó de wa mó nyue dyi dé dyáa keε dyi, bé wa kée bá bo deín taba. Ké wa bédè bé wa ké de séin bë bé wa mó nyue dyi bó còcìò bìεε jè còcì-nyò tòò bëò gbo cē.

(18) Còcì-nyò bëò dyuò tèmèin-dè bë bá còcìò dyíεε ní?

Còcìò με vǔ cá bé wa ké wa nyo bëò nàin dé biè-biè mú, ɔ kè bé wa ké de bë mò zũũn-dè bëεε wa tèmèin. ɔ jǔ ké nyo dò sò dé píεε dyi còcì-nyò bëò dò dyi diè, ké ɔ dyi níí, “Dé nì còcìò po jǎà ké?” ní, níí, còcì-nyòò με béin kpé bé ɔ ké nyoò gǔ jǔ nòmò dyiin. Còcì-nyò bëò με béin kpé bé wa ké tèmèin-dè bë bá Kédèi deín nà jè dyíεε kè tèmèin-dè bë bá waà còcìò dyíεε jè kōin zain.

(19) Còcì-nyò bëò wó gbo-kpõin-kpõin nì bó còcìò kè còcì vènè bë bé wa nià xwíqíεε púa keε jè múinn?

Còcìò με nyu kǔà kà còcì vènè bé wa nià xwíqíεε mó bé wa ké kǔà nyue nyu ke. ɔ jǔ ké còcì-nyò bëò dyi gbo kpõin ní, níí, ɔ mue nyuùn bé còcìò tèmèin-dèò ké dyi ku. Còcìò nyo bëò kè còcì tòò bë bé wa bédèà tèmèin-dè dyúáqòò keε με pòin pòin kpéí, bé wa ké gboi tèin tèin dé waà xwai-nyuu-dè bëò mú.

(20) Xwě wa nyu biè-biè běò páún ποε ké wa nyu wa nàin nyé?

Nàin-nyò běò με πο biè-biè nì dé cóciò múεε jè páún nòmò dyíin. Ti díé bě ní Zùù Hwěin-hwěinò mìcùn dyi, ké ɔ nàin biè-bièò. Kee bó Zùù Hwěin-hwěinò nìin nàin-nàinò wáún wēε, cóci-nàin-nyò běò με bédé hwiè dò bé wa ké kpaá. Nàin-nyò běò με bédé dyí-pòin-pòin bě, bé wa ké de tíin-tíin bě bá biè-ti běò jè dyíεε páún πο.

Ɔ jũ ké cóciò dyi kà wa ké bièε nyuεε jè páún πο nòmò dyíin ní, nìí, cóci-nyò běò hwòdǒ mu múàǎn kpáún, ké wa mu cóciò mú dèbèin. Ɔ jũ ké cóci dò dyi mó bé ɔ nyo běò ké cóciò mú dèbè kè bé wa ké dúún ku ní, nìí, wa με nyí cóci-nyò dò-dò séin nyuu-dè dò bé ɔ kée nyu bó biè-ti běò baqa.

(21) Níɔ-kpá-kpá kè Bounboò Ɖii-dèò dī-dī mò de bě bé nyoǎn bě nyu xwai dé hwiè sédèin dyíεε mú kà Báboò nyuà cēε kèè?

Nyo bé ɔ mò jǎà-po-nyò jéé keε με mò nyo bé ɔ dǎ níɔ kpáa, mɔɔ nyo bé ɔ nì fòǎn bé ɔ ké níɔ kpá wàqà ke. Nyo bě bé wa wǒin Gèdèpòò jíájèò jè múεε déè wa με nyí Bounboò Ɖii-dèò. Nyo bé ɔ dī Bounboò Ɖii-dèò keε με dyuòè dyí kà bé ɔ mò de ké ɔ gbo kpá ke.

(22) Cóciò με zà ɔ nyo běò kpede kà Báboò nyuà cēε kèè?

Cóciò με nyé nàmàǎn mú. Ɔ jũ ké cóci-nyò dò dyi nàmàǎn nyu ní, nìí, wa με zà ɔ kpede bó ɔ nàmàǎnò jè. Wa με nyuε náa bé nyoò ké ɔ nàmàǎnò dyi táà, hwè bé wa ké ɔ zùǎn-fèè mòà to-qu-fèè keε gbo de dyà.

(23) Cóciò bédé nyo bě bé wa mò de bě bé cóciò mó nyuε dyíεε jè páún-po-nyò keε nìí?

Cóciò se búáa béin, ɔ sèin ké wa dyéin dye nàin-nyò bě ti hwè. Nyo-kpò dyúádò se nyo pàqǎ nàin béin, mɔɔ ké ɔ se kǎà pàqǎ nyuε béin bó ti dyúádòò mú. Ɔ jèεε, cóciò με bó nì-dòùn-còci jǎε.

(24) Xwě cóciò με nyu nyo bě gǎa, ké xwě wa με nyu wa de tèmèin, hwè bé wa kèà kǎà-nyò běò dò jũ dé cóciò mú ké?

Cóciò se búáa béin ɔ jũ ké wa se nyo dè bě ti dyéin, bé wa mòùn ké kǎà běò dò nyu ní. Wa με ma mú kà wa ké kǎà-nyò běò gǎa nyu ke, ké cóciò με nì kǎà nyuεé tee, bé wa

ké nyo bɛ́ ké cócìò bìl kùà nyu dé dyúá kee dyi mó dé wa hwìè. Ɔ jũ ké cócìò dyi nàin-nyò pàdǎ bɛ́ ti dyèin ní, níí, ɔ muɛ nyuùn bɛ́ cócìò ké búá.

(25) Ɖo-bɛ̀ò nyé cócìò dǎ dyi dè bɛ́ wa ké zà-dɛ́in bɛ́ kè fùà-fúá-dè bɛ́ kpá dé cócìò múɛɛ dyi zìin nyé?

Zà-dɛ́in bɛ́ bɛ́ wa se nyo bɛ́ púá dyi zìɛɛ nyue ké cócìò kpɔ́ fùà-fúá. Wa me tèmèin cóci-nyò bɛ̀ò kà wa ké zà-dɛ́in bɛ́ dyi zìèn nyu bó nyo bɛ́ púá ke. Nàin-nyò bɛ̀ò me bó zà-dɛ́in dò dyédé kɔ́in wǎin dé cócìò mú, kee wa me nyue bɛ́ nyo bɛ̀ò ké wa mǔè dò kɔ́in zìèn bɛ́in.

(26) Cóciò kè cóci tòò bɛ́ kpɔ́in gbo ké wa ni kùà nyuehè?

Ɔ jũ ké cóci dò dyi mó bɛ́ wa ké Gèdèpòò kǎá-bòdòò dyíí dú ní, níí, wa ní nyu kùà bó wa mìòùn niin cócìò mú zain jè dòn. Cóci bɛ́ ɔ mǎá Gèdèpòò nyénéò bǎin-bǎin kɔ́ dyàà dyiɛɛ, ɔ muɛ nyuùn dyí tèmèin dyiin dé cóci tòò bɛ́ gbo-kpá-kpá mú, bɛ́ wa m̀ùn ké búá dɛ̀kè.

“Kpódó-dyùà dyúádò bɛ́ ɔ nià zùù gbà bɛ́ kè kpé bɛ́ nià dé tíe-kpò-tìò múɛɛ gbo vɔ́un, ké ɔ dèà dɛ́ gbà bɛ́ mu kpáùn dé dyúá kee jè hwìdǐɛɛ dǎ toò du dyiin dé gbo-kpɔ́in-kpɔ́in mú, kà bɛ́ kpódó-dyùàò dúò nì dé dycún-hwòdòò mú ke. Ké kpódó-dyùò nyo bɛ̀ò dè waà múà bɛ́ ɔ muà gbo hwèin dé Bounboò mú, bɛ́ dyiin déɛ múɛɛ, nyo séin bɛ́ bɛ́ wa taba Gèdèpòò hwìdǐɛɛ, kéà dà dyúádò nì, bɛ́ wa kéà Gèdèpòò bǎin dé wé hwèin gbo bɛ̀ò múɛɛ hwòdǔ kɔ́”

Wenyó Póò, Céè-dè bá Kédéi dɛ́in nà jè dyíɛ.

(27) Cóciò nì vɔ́un bɛ́ wa ké cóci dǐè bɛ́ dyi dèè?

Cócì bɛ́ ɔ hwè dɛ́ kee me vɔ́ bɛ́ wa ké cóci dǐè bɛ́ dyi dè dé gbɛ̀è tòò bɛ́ mú. Ké cóci dǐè bɛ̀ò mu kpé bɛ́in bɛ́ wa ké dè bɛ́ bɛ́ waà dɛ́-bò-còcìò sèè kpédé wádá kee kpédé wádá.

(28) Kɛ̀bì m̀ me mò dyú-gbóò m̀ nyo vènè kee, cócìò kǔ dé cóci-nyò séin bɛ̀ò jè gbo jéé cáà?

Cócìò bédé bɛ́ wa ké nyo séin kpéin dyé, m̀ seé kǔ kɛ̀bì m̀ me mò dyú-gbóò m̀ nyo vènè m̀ nyo gmò m̀ gbo-xwíníin-nyò bɛ́ bɛ́ wa nì gmò kɔ́ ke m̀ g̀à m̀ kɛ̀bì m̀ me sèè dyú-bǎ m̀ nyónó dyi kpɔ́ kee. Ké cócìò me kǔ dé nyo bɛ́ bɛ́ wa dǎ dɛ́ hwè dé zùùn wɛ́ɛ jè gbo mìò, m̀ seé kǔ nyo bɛ́ wa jũ ke.

(29) Nyo bẽ ni dẽ cõcìò múεε kpõìn gbo dẽ kũà-nyu-nyu mú, bẽ wa ké cõcì-nyò bẽ mó gbo-kpá-kpá κεεgbo kpáà?

Cõcì-nyò bẽò bédé bẽ wa ké wa mũè bẽ mó gbo-kpá-kpá dẽ cõcìò múεε gbo kpá. Ké m̀ũn d́á bẽ nàin-nyò bẽ nià dẽ cõcìò múεε kée dyuò kà bẽ m̀ ni nyo bẽ gbo kpáúñ dẽ cõcìò mú ke. O jũ ké cõcì-nyò bẽò pàdǎ dyie hwìdǐi pòin kà bẽ wa se nyo d̀ò gbo kpáa b̀ein nyεε ní, nìí, cõcìò sèè dε hwè ke.

(30) Xwẽ cõcìò με nyuε jè gbo dyée bẽ nyo bẽ wa kéà wídí gbo kpáin nyεε ké gbo-kpá-kpáò dyée nyu ké?

Cõcìò με bédé díkò bẽ bẽ wa kée jè gbo dyé bẽ nyo bẽ bédé bẽ wa ké gbo-kpá-kpá dyéεε kée dyé. Dé Àpòsò-cèè-d̀èò múεε, cõcìò gã ma díkò ḱín-ḱín bẽò bó xwíníín nià ke jè.

À nyí nyo bě Gbo-hwè-cèè-dè sòin nō Shepherds Global Classroom

Ì dyi cèè-dè-mì bá nì gbo-hwè-cèè-dè jè dyíε mú dyíèn mó bó dúú kō ní nìí, ò me mu dè ShepherdsGlobal.org.

Tèmèin-dè kè Xwai-nyuu-dè bá Cócìò jè dyíε

Cèè-dè-mì kō kō ò ké nì taún-kùà bě cèè κε

Ɖε-cé-nyòò Nyéné _____

Céé-dè 1: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____

Céé-dè 2: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Nyo wíin-dyi-bèè-bèè _____

Céé-dè 3: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Céè-cèè _____

Céé-dè 4: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Sǒ-kǒún-dyi-po-po _____

Céé-dè 5: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Céè-cèè _____

Céé-dè 6: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Céè-cèè _____

Céé-dè 7: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Nyo wíin-dyi-bèè-bèè _____

Céé-dè 8: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Sǒ-kǒún-dyi-po-po _____

Céé-dè 9: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Nyo wíin-dyi-bèè-bèè _____

Céé-dè 10: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Nyo wíin-dyi-bèè-bèè _____

Céé-dè 11: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒs _____ Nyo wíin-dyi-bèè-bèè _____

Céé-dè 12: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Céè-cèè _____

Céé-dè 13: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Céè-cèè _____

Céé-dè 14: Wuqu-dǒin Gbèi-gbèi Mènèin-sǒ _____ Sǒ-kǒún-dyi-po-po _____

